

RÖRLIGHET OCH INTEGRATION I ETT FLERSPRÅKIGT EUROPA

VADEMECUM MIME

MIME
Rörlighet och inkludering
i ett flerspråkigt Europa
Rörlighet och integration
i ett flerspråkigt Europa

MIME

Mobilité et inclusion dans
une Europe multilingue

Den resulterande forskningen fick finansiering från Europeiska unionens sjunde ramprogram inom ramen för bidragsavtal nr 613344 (MIME-projektet).

Originaldokument på engelska finns på <http://www.mime-project.org/vademecum/>:

© 2018

ISBN 978-2-8399-2402-3

MIME-projektet

Rörlighet och inkludering i ett flerspråkigt Europa

www.mime-project.org

Omslagsbild:

Ferdinand Hodler, 1917, "Die Dents-du-Midi von Caux aus",

Wikimedia Commons.

Eŭropo
Demokratio
Esperanto

Översättning till franska av Pierre Dieumegard för Europa-demokratin-Esperanto

Översättningen har inte gjorts av översättare som är kvalificerade och finansierade av Europeiska unionen. Det kan innehålla (troligen, säkert...) fel, men det har också några ytterligare förklaringar för att underlätta förståelsen för franska läsare.

Så länge en bättre översättning av mer kompetenta personer inte har gjorts och kontrollerats är det klokt att betrakta detta dokument endast som en preliminär version, avsedd att underlätta förståelsen, och att hänvisa till originaldokumentet på engelska.

Syftet med detta "preliminära" dokument är att göra det möjligt för flermänniskor i Europeiska unionen att förstå dokument som utarbetats för Europeiska unionen (och som finansieras genom deras bidrag).

Det är ett exempel på behovet av flerspråkighet i Europeiska unionen: utan översättningar är en stor del av befolkningen utesluten från debatten. **Det är önskvärt att Europeiska unionens administration tar över översättningen av viktiga dokument, så att alla européer kan förstå vad det handlar om och diskutera sin gemensamma framtid tillsammans.**

För tillförlitliga översättningar skulle det internationella esperanto-språket vara mycket användbart på grund av dess enkelhet, regelbundenhet och precision.

På Internet:

Europeiska federationen-Demokratio-Esperanto: <http://e-d-e.org/> eller <http://demokratio.eu>

Europa-demokrati-Esperanto (Frankrike): <http://e-d-eeen/contact@e-d-e.org>

VADEMECUM MIME

Rörlighetoch integration i ett flerspråkigt Europa

François Grin

Chefredaktör

Manuel Célio Conceição

Peter A. Kraus

László Marác

Žaneta Ozolina

Nike K. Pokorn

Anthony Pym

Redaktörer

MIME-projektet – Kvantitativ beskrivning

- Ca 1500 sidor vetenskapliga rapporter och aktiviteter
- mer än 260 presentationer vid vetenskapliga konferenser och offentliga evenemang
- mer än 40 särskilda konferenser och tematiska workshoppar
- mer än 60 vetenskapliga publikationer som särskilt ägnas åt projektresultaten
- deltagande av cirka 220 intressenter, det civila samhällets organisationer och förvaltningar i projektverksamheten
- 22 partnerinstitutioner i 16 länder
- cirka 70 akademiker, från doktorander till professorer
- 11 deltagande discipliner
- 4 års forskning

och en uppsättning experter till ditt förfogande, som kan kontaktas för specialiserat utvärderings- och analysarbete på www.mime-project.org/expertise

Tackså mycket

Genom MIME-projektet (2014–2018) hade deltagande forskarlag turen att ha ett erfaret team, bland annat Joe LoBianco, Amin Maalouf, Tove Malloy, Tom Moring och Tom Ricento. Vi vill uttrycka vår tacksamhet för deras stöd.

Särskilt tack till professor Tom Moring, ordförande i den rådgivande nämnden, vars kunskaper i både flerspråkighet och kommunikation har varit ovärderliga i produktionen av denna vademecum, och för professor Wolfgang Mackiewicz, särskild rådgivare för projektet, som generöst delade med sig av sin djupa erfarenhet av de europeiska institutionerna och sin långsiktiga vision om ett flerspråkigt Europa. Deras kommentarer och råd var avgörande för bildandet av denna bok.

Tematiska områden MIME-discipliner

Analys av språkpolitiken

Minoriteter, majoriteter
och språkrättigheter

Språklig mångfald,
rörlighet och integration

Språkundervisning,
språkundervisning och
språkinlärning

Översättning,
språkteknik och
alternativa strategier

Särskilda ämnen

Ekonomi

Utbildningsvetenskap

Finansiering

Höger

Politisk filosofi

Statsvetenskap

Psykologi

Sociolingvistik

Sociologi

Översättning

Stadsgeografi

MIME-konsortiet

Genèves universitet
Genève, Schweiz

Universiteit van Amsterdam
Amsterdam, Nederland

Univerza na Ljubljani
Ljubljana, Slovenien

Universität Augsburg
Augsburg, Tyskland

Universidade do Algarve
Faro, Portugal

Universitat Rovira i Virgili
Barcelona, Spanien

Latvijas Universitāte
Riga, Lettland

**Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku**
Osijek, Croatien

Vetenskap Po Paris
Paris, Frankrike

**MTA Társadalomtudományi
Kutatóközpont**
Budapest, Ungarn

Vrije Universiteit Brussel
Bruxelles, Belgien

Università di Milano-Bicocca
Milano, Italien

Universität Leipzig
Leipzig, Tyskland

**University of Reims Champagne-
Ardenne**
Reims, Frankrike

Humboldt-Universität zu Berlin
Berlin, Tyskland

Katholieke Universiteit Leuven
Leuven, Belgien

**University of Limerick – Ollscoil
Luimnigh**
Limerick, Irland

Edinburgs universitet
Edinburgh, Skottland

Uppsala universitet
Uppsala, Sverige

Universitatea din Oradea
Oradea, Rumänien

**Observationsgruppen för
finansiering**
Genève, Schweiz

SCIPROM Sàrl
St-Sulpice, Schweiz

Innehållsförteckning

Inledning 13

Analys av språkpolitiken 28

- 1 Varför kan inte språkliga frågor överlåtas åt sig själva? 30
- 2 Är ett gemensamt språk nödvändigt för att ha en livskraftig demokrati? 32
- 3 Kan den ”fria marknaden” hantera språklig mångfald? 34
- 4 Varför är en bra typologi användbar för urval och utformning av språkpolicyer? 36
- 5 Hur identifierar och mäter man den språkliga nackdelen? 38
- 6 Vad är ett ”komplext tillvägagångssätt” för val och utformning av språkpolitik? 40
- 7 Varför bör demo-språkliga prognoser ligga till grund för språkpolitiska val? 42
- 8 Hur påverkar undervisningen i främmande språk kostnaderna för migration? 44
- 9 Vilka socioekonomiska skillnader mellan talare av olika språk måste åtgärdas genom den offentliga politiken? 46
- 10 På vilka språk ska hälso- och sjukvård tillhandahållas? 48
- 11 Är kostnaderna för språkpolitiken viktiga? 50
- 12 Varför är datorsimuleringar användbara vid urval och utformning av komplexa språkpolicyer? 52
- 13 Vilka är de allmänna rättsliga konsekvenserna av MIME-forskning? 54

Minoriteter, majoriteter och språkrättigheter 56

- 14 Bör regeringen bromsa nedgången i minoritetsgrupper? 58
- 15 Bör minoritetsspråk läras ut till talare av majoritetsspråket? 60
- 16 Är ”enda” och ”icke-unika” minoriteter i liknande situationer när de konfronteras med nationell språklig dominans? 62
- 17 Vilken betydelse har den demolingvistiska koncentrationen för minoritetsspråkens överlevnad i en värld av ökande rörlighet? 64
- 18 Vilka principer bidrar till att förutse konfliktpotentialen hos etniska och språkliga skillnader 66
- 19 Varför räcker det inte att bara lära sig ett av de officiella språken i ett flerspråkigt sammanhang? 68
- 20 Hur kombinerar man territorialitets- och personlighetsprinciperna? 70
- 21 Hur påverkar ett ”externt” språks hegemoni inrikespolitiken? 72
- 22 Hur bör grannländerna samarbeta för att hantera mångfalden? 74
- 23 Varför är det viktigt med synlig igenkänning (t.ex. på trafikskyltar) av ett minoritetsspråk? 76
- 24 Möjer subsidiariteten till en mer omfattande språkpolitik? 78
- 25 Hur kan vi tillåta mobila pensionärer att fullgöra sina skyldigheter och utöva sina rättigheter? 80

Språklig mångfald, rörlighet och integration 82

- 26 Kan stater införa språkkrav för inresa eller naturalisering av migranter? 84
- 27 Anser rörliga EU-medborgare sig själva som ”européer”? 86
- 28 Vilka principer bör vi använda för att anpassa språkpolitiken? 88
- 29 Bör staterna ge invandrarna modertunga utbildning? 90
- 30 Är engelska tillräckligt för att nå nyanlända innan de lär sig det lokala språket/språken? 92
- 31 Om staterna tillhandahåller tjänster till migranter på deras eget språk 94
- 32 Kan språkpolitiken förbättra sysselsättningsresultaten för invandrarkvinnor? 96
- 33 Hur kan språkpolitiken förbättra invandrarnas rörlighet? 98
- 34 Hur bör den nationella språkpolitiken anpassas till specifika städer? 100
- 35 Varför ska vi kombinera olika kommunikationsstrategier? 102
- 36 Hur ska kommunerna samla in och dela uppgifter om språkprofiler för sina invånare? 104
- 37 leder rörligheten till en ökad användning av engelska på bekostnad av lokala språk? 106
- 38 Kan EU-politiken förbättra den sociala integrationen i lokala stadsmiljöer? 108

39 Hur återspeglar politiken för integration av främmande språk majoritetens preferenser och attityder?
110

40 Bör kommunerna reglera språkanvändningen i det offentliga rummet? 112

Språkundervisning, språkundervisning och språkinläring 114

41 Hur kan inkluderande skolsystem på bästa sätt hantera språklig mångfald? 116

42 Hur kan icke-formella och informella nätverk för lärande användas för att stödja flerspråkighet? 118

43 Hur kan man främja rörlighet och integration genom flerspråkighet inom den högre utbildningen? (ES)
120

44 Hur kan vi hjälpa utbytesstudenter att lära sig värdlandets språk? 122

45 Hur kan utbildningssystemen reagera på dynamiken i språkligt komplexa regioner? 124

46 Vilka färdigheter behövs lärarna mest för att ta itu med språkskillnader i inkluderande skolor? 126

47 Hur kan man på bästa sätt bedöma informella språkkunskaper? 128

48 Varför är det lämpligt att kombinera ”internationell inriktning” och ”regionalt läge” i universitetens språkstrategi? 130

49 Hur kan språkvalidering främja rörlighet och inkludering? 132

50 Hur kan myndigheterna stödja upprätthållandet av vuxenfärdigheter i främmande språk? 134

51 Hur kan migranternas befintliga språkkunskaper användas för att hjälpa dem att lära sig värdlandets språk? 136

52 Vem kan dra nytta av receptiv språkutbildning? 138

53 Vilken roll spelar engelska i flerspråkiga och mångkulturella inlärningsutrymmen? 140

Översättning, språkteknik och alternativa strategier 142

54 Kommer maskinöversättning att ersätta mänskliga översättare? 144

55 Vad är samförståelse och vad är det till för? 146

56 Kan översättnings- och tolkningstjänster minska incitamenten att lära sig värdspråken? 148

57 Bör vi främja ett planerat språk som esperanto som en internationell lingua franca? 150

58 Bör maskinöversättning användas i offentliga tjänster? 152

59 Bör engelska, som lingua franca, vara tillgänglig i flera sorter? 154

60 Vilka är de lämpliga språkstrategierna för att möta språkbehoven hos mobila pensionärer? 156

61 Hur kan samförståelse användas i professionella sammanhang? 158

62 Vilka är de bästa sätten att arbeta med maskinöversättning? 160

63 Vem ska arbeta som tolk eller översättare? 162

64 Hur och när ska nyanlända migranter få tillgång till översättnings- och tolkningstjänster? 164

Särskilda ämnen 166

65 Hur man tillämpar begreppet inkludering på mobila pensionärer? 168

66 Är flerspråkiga människor mer kreativa? 170

67 Hur fungerar skyddet av flerspråkighet i EU:s konsumentskyddslagstiftning? 172

68 Hur kan vi förhindra manipulering av etniska splittringar i geopolitiska syften? 174

69 Omfattar enspråkigheten i världshandeln undervisningen och praxisen i finansbranschen? 176

70 Innehåller den romska strategin för språkinläring användbara lärdomar för språkundervisningspolitiken? 178

71 Vad kan göras för att hjälpa mobila pensionärer som behöver institutionsvård? 180

72 Hur kan man främja flerspråkighet i EU:s konsumentlagstiftning? 182

Hur man använder den här boken?

- 1. Läs inledningen,**
för att få en första bild av MIME-projektet
- 2. Gå till ”Huvudresultat”**
för att få våra viktigaste slutsatser och upptäckt
- 3. Promenera bland de 72 kapitlen**
enligt dina behov och intressen.

Texten till det fjärde omslaget till pappersutgåvan:

Denna handledning är ett praktiskt verktyg från MIME-projektet om rörlighet och inkludering i ett flerspråkigt Europa, som finansieras av Europeiska kommissionen. Med hjälp av ett innovativt tillvägagångssätt som kombinerar elva olika discipliner erbjuder denna vademecum ett innovativt och integrerat svar på språkpolitikens utmaningar som vanligtvis tas var för sig. Den är avsedd för dem vars yrkesmässiga eller politiska verksamhet leder till att de arbetar med flerspråkighetsproblem, tar ställning i dessa frågor och direkt eller indirekt agerar på språkpolitiska beslut på lokal, nationell eller överstatlig nivå.

Inledning

Vademecum MIME: inledning

François Grin, samordnare för MIME-projektet

MIME betyder ”rörlighet och inkludering i ett flerspråkigt Europa”. Det är ett forskningsprojekt om flerspråkighet som finansieras av Europeiska kommissionens generaldirektorat för forskning och innovation. Under sina fyra verksamhetsår (2014–2018) genererade projektet ett stort antal publikationer, såsom vetenskapliga artiklar, bokkapitel och specialutgåvor av tidskrifter samt regelbundna verksamhetsrapporter.

Denna *Vademecum MIME* är en av de viktigaste produkterna i projektet. Det skiljer sig dock från resten av MIME:s resultat, t.ex. vanliga vetenskapliga publikationer som artiklar i vetenskapliga tidskrifter, böcker eller bokkapitel. *Vademecum MIME* skiljer sig åt i fråga om mål, struktur och format.

MIME är ett forskningsprojekt om flerspråkighet (2014–2018) som finansieras av Europeiska kommissionen inom sjunde ramprogrammet.

Denna vade-mecum erbjuder en uppsättning verktyg och sökresultat.

Denna handledning är först och främst ett verktyg för personer som vanligtvis inte ägnar sig åt universitetsforskning, men vars yrkesmässiga eller politiska verksamhet leder till att de tar hänsyn till flerspråkighetsproblemen, tar ställning till dessa problem och direkt eller indirekt vägleder språkpolitiska beslut på lokal, nationell eller överstatlig nivå. I dessa uppgifter måste de därför ofta väga för- och nackdelarna med de politiska åtgärder som föreslås av de olika sociala och politiska aktörerna när det gäller flerspråkighet. *Vademecum MIME* är utformad för att hjälpa dem att hantera denna typ av situation.

Denna inledning har tre mål:

- 1 Den granskar MIME-projektets väsentliga egenskaper. Detta bidrar till att hantera resten av handledningen med en djupare förståelse för den språkliga mångfaldens utmaningar.
- 2 Den presenterar handledningens struktur och förklarar vad som föreslås i detta dokument (men också, utan mindre betydelse, vad den inte är avsedd att tillhandahålla).
- 3 Den innehåller praktiska instruktioner om hur du använder denna *Vademecum*.

MIME-projektet syftar till den *flerspråkiga utmaningen för EU-medborgarna*. Som svar på Europeiska kommissionens begäran undersöker kommissionen ett mycket brett spektrum av aspekter av flerspråkighet och upphäver ett vanligt stort projekt. MIME svarade på följande frågor:

► Hur kan européerna balansera behoven av rörlighet i ett integrerat och tekniskt avancerat modernt samhälle med behovet av att bevara och dra nytta av Europasspråkliga och kulturella mångfald?

► Vad innebär denna utmaning när det gäller kommunikationspraxis, användning av språk- och språkrättigheter, språkundervisning och språkinläring?

► Hur översätts detta till politiken för nationella språk, minoritetsspråk och invandrarspråk eller traditionella språk?

MIME erbjuder ett innovativt tillvägagångssätt med i) en vinkel av politisk analys, ii) ett tvärvetenskapligt perspektiv som kombinerar elva olika discipliner, iii) en ram för mångfaldshantering som integrerar vanliga språkfrågor separat.

Dessa frågor går långt utöver vad de flesta strategier för språkpolitik normalt hanterar. MIME-projektet är därför också utformat för att uppmuntra innovation inom språkpolitiken på tre huvudnivåer.

För det första är dess tillvägagångssätt förankrat i en analys av den offentliga politiken. Detta skiljer den från annan forskning om språk och flerspråkighet, som främst är inriktad på att observera språkpraxis hos aktörer i särskilda miljöer. I stället erbjuder MIME-projektet en integrerad ram där man ur politisk teori kan enas om ett brett spektrum av uppfattningar, från den senaste tidens sociolingvistiska arbete med processer på mikronivå till överväganden på makronivå om språklig rättvisa från politisk teori.

För det andra är MIME-projektet djupt tvärvetenskapligt. Projektpartnerna representerar elva olika discipliner, däribland statsvetenskap, filosofi, sociolingvistik, översättning, sociologi, utbildningsvetenskap, historia, ekonomi, geografi, juridik och psykologi. Gruppledare har dock tidigare erfarenhet av sin särskilda disciplin inom språklig och/eller kulturell mångfald. I grund och botten är dessa disciplinära riktlinjer brett fördelade i projektet, vilket möjliggör en balanserad och övergripande strategi för att hantera språklig mångfald.

För det tredje behandlar MIME-projektet tillsammans ett brett spektrum av språkproblem som vanligtvis studeras separat, vilket möjliggör en övergripande strategi för att hantera språklig mångfald. Samtidigt tar man hänsyn till problem som t.ex.

► Skydd och främjande av regionala språk och minoritetsspråk i Europa.

► Förekomst och synlighet i en av EU:s medlemsstater av andra medlemsstaters officiella språk (till följd av rörlighet inom EU).

► Utmaningar i samband med andra- eller främmande språkinläring i utbildningssystemen, som framför allt väcker

problemet med de stora språkens särskilda roll, däribland ett eller fleralinguafranca.

► Språkproblem kring presentationen av andra (ofta icke-europeiska) språk som åtföljer migrationsströmmarna.

► Problemet med effektiv och rättvis kommunikation inom flerspråkiga organisationer - inte bara EU-institutionerna själva.

► Ett antal specifika frågor som rör hanteringen av flerspråkighet, t.ex. den språkliga dimensionen av konsumentskyddet eller de särskilda språkbehoven hos pensionärer som är etablerade i en annan EU-medlemsstat.

Vi måste ompröva språkplaneringen som svar på genomgripande förändringar till följd av globaliseringen och den tekniska utvecklingen.

Hittills har dessa olika utmaningar traditionellt studerats separat från andra, med hjälp av strategier som prioriterar en viss vinkel (särskilt tillämpad lingvistik eller utbildningsvetenskap, ofta statsvetenskap, ibland internationell rätt, mindre ofta andra discipliner). Uppmärksamheten på ett särskilt problem kan dock, med tanke på en viss disciplin, lämna lika viktiga frågor och framtidsutsikter inte mindre viktiga i detta avseende.

Ett splittrat tillvägagångssätt för att hantera den språkliga mångfalden blir alltmer nedslående till följd av två stora trender. Den första är globaliseringen, som ökar frekvensen av interlingvistiska kontakter. Språklig mångfald har blivit ett obligatoriskt inslag i moderna samhällen, oavsett om de är på jobbet, i skolan eller på helgdagar, och sprider sig till det ekonomiska livet (produktion, konsumtion, handel). Den andra stora trenden är den tekniska utvecklingen, särskilt när det gäller information och kommunikation, som båda är nära kopplade till språkkunskaper och språkanvändning.

Sammantaget understryker dessa tendenser det faktum att samhällen genomgår snabba och grundläggande förändringar. Denna förändring påverkar språk och flerspråkighet på olika sätt, ofta genom att gränserna mellan olika typer av språkutmaningar suddas ut. Analysen är fortfarande användbar för en systematisk analys av samtida språkliga problem, men denna analys måste också betrakta dem som olika aspekter av en global fråga: vilken roll vill vi ge flerspråkighet i dagens europeiska samhälle?

Utmaningen med dessa kombinerade trender är den ökande sammankopplingen av nivåer i språkproblem, där mikronivå (individer och hushåll), meso-nivå (oavsett om det sker i vinstsyfte eller inte, offentlig eller privat, t.ex. universitet och företag inom den privata sektorn) och makronivå (samhället som helhet, lokalt, nationellt eller globalt) påverkar varandra. Denna tendens är inte specifik för språket, men i dess fall ger den upphov till frågor av särskild komplexitet. Till exempel kan skyddet av ett minoritetsspråk inte längre strikt övervägas inom en viss regions gränser: språkets öde beror också på dess synlighet på Internet och dess tillgänglighet på andra ställen, till exempel i städer där unga samhällsmedlemmar går till högre utbildning. Det är troligt att den språkliga integrationen av migranter kan vara en mer komplex och flerspråkig process än tidigare.

Tidigare var ”integration” ofta motsvarigheten till att förvärva lokalt språk. Till följd av tekniska och kulturella förändringar är det dock mer sannolikt att inlärningsprocessen i dag förknippas med olika former av bevarande av ”ärvda språk”: de lägre kostnaderna för internationella resor och telekommunikationer gör ursprungslandets språk lättillgängligt i människors dagliga liv. Geopolitiska trender påverkar inhemska aktiviteter, liksom personliga åsikter kan ha en global resonans genom sociala nätverk. Styrkan och formerna för dessa interaktioner mellan nivåerna kan variera från fall till fall, genom att man jämför politiska beslutsfattare med en mängd olika lokala förhållanden.

Kort sagt, att tänka om språkutmaningen kräver att vi tar kontroll över en betydande grad av komplexitet och manipulerar den ur ett systemperspektiv. Accepterade idéer om språkpolitik är inte alltid lämpliga för att hantera denna uppgift. MIME-projektets grundläggande uppgift är att tillhandahålla en analytisk ram för att hantera denna komplexitet. Projektets övergripande mål är nu inte att tillhandahålla en detaljerad språklig analys av kommunikationsprocesserna i specifika sammanhang (vilket har gjorts i tidigare forskningsprojekt), utan att utveckla ett tillvägagångssätt som på en mer allmän nivå genererar konsekventa politiska svar på utmaningarna med språklig mångfald och att illustrera dessa svar med tillämpningar för specifika situationer. Slutligen syftar MIME-projektet till att föreslå följande:

Kopplingarna mellan mikronivån (enskilda personer), meso-nivån (organisationer) och makronivån (staten eller samhället) måste beaktas.

Europa som ett socialt och politiskt projekt kräver både rörlighet och integration, men att ha mer än ett betyder ofta mindre än det andra, och vice versa.

► En uppsättning sammankopplade och ömsesidigt kompatibla analyser av språkproblem som bidrar till att hantera en rad olika frågor (politiska, sociala, utbildningsmässiga, kommunikation osv.), men som också bidrar till att effektivt röra sig mellan mikro-, meso- och makronivåer där språkprocesserna äger rum.

► En uppsättning policyinriktade verktyg som analytiker, beslutsfattare och medborgare som helhet kan anpassa sig till och tillämpa på specifika begrepp, även med hänsyn till de snabba förändringar som påverkar dessa sammanhang.

Den analytiska referensen för kärnan i MIME-projektet är kompromissmodellen, som ger en enhetlig ram. Projektet utgår från tanken att språkproblemsom EU-medborgarna och deras myndigheter ställs inför kan hanteras genom prisma av ett gemensamt problem. Detta gemensamma problem är ett problem med spänningar mellan två mål, nämligen rörlighet och integration.

Kompromissmodellen är ett klassiskt verktyg för politisk analys. Det kan tillämpas på alla problem där samhället måste fatta beslut och i synnerhet måste balansera önskvärda men icke-konvergerande mål. Flerspråkighet är en utmaning just därför att den är kopplad till två skilda mål som inte lätt kan förenas:

► Å ena sidan innebär Europa att bli en starkt integrerad union vars medborgare fritt kan röra sig mellan medlemsstaterna för arbete, studier, fritid eller pensionering. Dettakallas rörlighet, ett begrepp som betecknar ett bredare spektrum av processer än fysisk migration och omfattar den växande mångfalden av motivationer och former relaterade till människors geografiska, eller ibland virtuella, rörlighet. Rörlighet kräver enkel kommunikation mellan människor med olika språklig bakgrund. Detta kan uppnås genom en lämplig kombination av strategier som inbegriper språkinläring och olika sätt att användaspråk. Rörligheten utmanar dock den traditionella kopplingen mellan ett visst språk och ett visst geografiskt område.

► Å andra sidan väcker den ”multilingvistiska utmaningen” frågor om integration, där språken spelar en grundläggande roll. De olika språk som talas i Europa är avgörande för att definiera dess mångfald, som erkänns som ett centralt värde för unionen. Denna mångfald framgår av de språkliga särdragen i de olika delarna av EU, där medlemsstaterna har olika officiella språk (ibland fler än ett, med olika bestämmelser, på nationell och/eller subnationell nivå, för att hantera denna mångfald). Inkludering hänvisar då till en känsla av att tillhöra, och anknytning till, en bostadsort – kanske för att vi föddeshär, eller flyttade och valde att bo där. Denna känsla av tillhörighet kan framför allt uttryckas genom deltagande i det sociala, politiska, ekonomiska och kulturella livet i det land, den region eller det lokala hemområdet. Detta innebär att man känner till det lokala språket. De nödvändiga förutsättningarna för att upprätthålla och/eller utveckla en känsla av tillhörighet och anknytning kräver därför att de många språk och kulturer som utgör den europeiska mångfalden erkänns och konsolideras. Att odla historiskt förankrad mångfald, liksom erkännandet av de unika elementen, små eller stora, som utgör denna mångfald, leder inte till någon form av förkastande eller uteslutande av den andra. Tvärtom är det bevarandet av språkmiljön som gör det möjligt för

äldre invånare att känna sig trygga i sin förmåga att utvidga inkluderingen till nyanlända. Detta är viktigt med tanke på den betydelse människor fäster vid språk och kultur i identitetsskapande processer. Men även om integration innebär att nyanlända integreras i lokala förhållanden, kräver det inte att nyanlända överger de språkliga och kulturella egenskaper som de medför, och det kan ta hänsyn till framväxten av identiteter med flera skikt.

Spänningen mellan rörlighet och integration är särskilt akut på språkområdet.

MIME-projektet konsoliderar sedan tanken att ett kompromissproblem uppstår mellan ”rörlighet” och ”integration”. Å ena sidan kan detta leda till materiella eller symboliska hinder för medborgarnas rörlighet om samhället väljer att enbart insistera på behovet av integration på en viss plats i EU. Genom att lägga fram den annorlunda skulle ett exklusivt krav på ”integration” göra rörligheten dyrare för människor, både materiellt eller symboliskt. Ökad inkludering leder vanligtvis till minskad rörlighet. Omvänt kan ett uteslutande fokus på rörlighet ha en negativ inverkan på inkluderingen, eftersom det genom de enhetliga krafter som det uppmuntrar till kan urholka känslan av tillhörighet, specificitet och rotbildning i samband med olika platser i EU. I värsta fall, om denna betoning på rörlighet uppfattas som en underminering av lokala språk och kulturer, kan den få negativa konsekvenser för vissa medborgare som kan känna sig berövade sin känsla av tillhörighet (på bosättningsorten). Obearbetad rörlighet kan vara störande för integrationsprocesser.

MIME:s huvuduppgift är att identifiera språkpolitik som kan förbättra kompatibiliteten mellan rörlighet och inkludering på områden som språkrättigheter, användning av ett språk i den offentliga sfären, språkutbildning och kommunikation i särskilda arrangemang.

Kort sagt har nousde typiska beståndsdelarna i en kompromiss, där två mål, som båda med giltig verkan syftar, ofta innehåller riktlinjer som kan stå i motsats till varandra. För att lösa kompromissen har MIME-projektet två mål:

► Under rådande begränsningar (som av ovan angivna skäl begränsar rörlighetens omfattning samtidigt som man bibehåller en viss grad av integration, och vice versa) ska man identifiera den bästa balansen mellan rörlighet och integration.

► Identifiera politiska riktlinjer som kan bidra till att minska denna begränsning, särskilt när det gäller att utforma åtgärder (eller nya kombinationer av åtgärder) som kan öka rörligheten utan att förhindra integration och förbättra integrationen utan att begränsa rörligheten. Den vägledande principen är att öka kompatibiliteten mellan rörlighet och inkludering.

Social sammanhållning på europeisk nivå kräver en balanserad kombination av rörlighet och integration, även när det gäller språkanvändning, språkrättigheter och språkkunskaper. Flerspråkighet är av avgörande betydelse i en tid då EU som ett socialt och politiskt projekt behöver ompröva villkoren för att locka medborgarna till sig själv.

IME ser över de traditionella språkproblemen enligt denna kompromissmodell för att lyfta fram anpassningar av befintliga bestämmelser som kan öka kompatibiliteten mellan rörlighet och integration på olika områden (konstitutionella bestämmelser, vardagsliv i olika stadsdelar, utbildningssystem osv.), och föreslår ibland radikalt nya bestämmelser. Rörlighet och integration är båda avgörande för Europas framgång som ett socialt, ekonomiskt och kulturellt projekt. De är viktiga för sig själva, men också som två sidor av samma mynt, eftersom de tillsammans skapar grunden för ett sammanhållet europeiskt samhälle: sammanhållningen på EU-nivå är beroende av en balanserad kombination av rörlighet och integration. Denna balans är naturligtvis något dynamiskt som förändras över tiden, men det allmänna perspektivet på långsiktig sammanhållning kan sammanfattas på följande sätt: Europa kommer att vara sammanhållet:

► Om medborgarna lätt kan flytta mellan medlemsstaterna och inte begränsas till en enda stat där de är födda eller skulle ha studerat. Detta kräver stöd till bestämmelser och institutioner som underlättar rörlighet för arbete, studier, fritid och pensionering. Sådant stöd kan avse rättsligt tillhandahållande av språkrättigheter, utformning av läroplaner, reglering av flerspråkighet i förpackningar för konsumentvaror, villkoren för att garantera tillgång till offentliga tjänster osv.

► och om medborgarna, samtidigt som de fullt ut utnyttjar de möjligheter till utbildning, yrkesliv och andra möjligheter som rörlighet erbjuder, under en kort eller längre tid inkluderas i det lokala samhälle där de är etablerade. Detta kräver stöd för livskraften hos de olika samhällena, stora eller små, som skiljer sig från andra och visar att de är unika, särskilt genom sina specifika språkliga särdrag. Sammanhållning innebär därför också att man tar hänsyn till farhågorna hos dem som har valt att inte flytta, eller som inte har någon särskild anledning att göra det, men som är i värdsamhällets roll. Deras känsla av tillhörighet får inte hotas, utan berikas av rörliga europeiska medborgares ankomst, språkligt och kulturellt annorlunda.

MIME tar upp frågor som är avgörande för Europa som ett politiskt, socialt, ekonomiskt och kulturellt projekt, eftersom hanteringen av flerspråkighet kan ge ett betydande bidrag till sammanhållningen (eller, om den inte hanteras, kan den allvarligt hindra den). Hur Europeiska unionen sätter sig i relation till mångfalden i sina språk påverkar också hur medborgarna kan ha förbindelser med detta företag. I en tid av snabba förändringar, när starka signaler från valurnorna i flera medlemsstater visar att Europeiska unionen, som institution, behöver återuppta arbetet med Europa som ett kollektivt projekt, kan betydelsen av en kompetent hantering av flerspråkighet inte överskattas.

MIME berör inte en specifik aspekt av flerspråkighet, utan hanteringen av flerspråkighet på ett integrerat sätt, som en egenskap som går igenom olika situationer.

Denna volym ger begrepp, modeller, principer, referenser och exempel på framgångsrika metoder.

Med tanke på det tematiska tillämpningsområdet handlar MIME-projektet inte om en specifik aspekt av flerspråkigheten – t.ex. hur lärarna bättre kan förbereda sig för språkligt olika klasser eller utforma system för skydd av nationella minoriteters språk rättigheter, eller smidiga översättningstjänster för EU, eller för att säkerställa den språkliga integrationen av vuxna migranter. Det är för alla frågor från början, men för det första är det att utveckla en integrerad strategi som uttryckligen identifierar kopplingarna mellan dessa frågor och gör det möjligt för oss att gemensamt tänka på dem. MIME är bekymrat över hur alla dessa frågor sammanförs till en övergripande utmaning och att vi kan möta denna utmaning med en integrerad språkpolitik. Dessa prioriteringar återspeglas i denna handledning.

Denna handledning är avsedd att vara ett verktyg för att betrakta flerspråkighet som ett omfattande problem och ge läsarna begrepp, referenser och i slutändan inspiration för att utforma sina egna politiska svar på de praktiska problem som flerspråkigheten innebär i specifika sammanhang. Vissa användare, antingen i sina nationella eller överstatliga offentliga uppdrag, eller i sitt politiska engagemang (antingen lokalt, nationellt eller överstatligt), måste tänka på en häpnadsväckande mängd olika språkfrågor. De skulle kunna omfatta lämpligt ekonomiskt stöd som ska ges till kulturcentrum som tillhandahåller en traditionell språklig minoritet. Andra användare behöver känna till för- och nackdelarna med alternativa metoder för språklig integration av vuxna invandrare. De många frågor som ställs i samband med sådana ämnen, vilka vid första anblicken förefaller vara klart avgränsade, har inte nödvändigtvis ett klart och otvetydigt svar: valet av strategier för att stödja inlärningen av värdlandets språk kommer t.ex. att bero på de berörda invandrarnas personliga profiler, värdsamhällets traditioner i fråga om språklig mångfald, graden av uppfattat interlingvisistiskt avstånd mellan värdlandets officiella språk och det eller de språk som används av den berörda invandrargruppen osv. Det finns med andra ord inga lösningar i en enda storlek.

Av alla dessa skäl har denna handledning en tydlig inriktning som bygger på det (diskutabla) begreppet ”bästa praxis”. Det som är bäst är alltid specifikt, och det som fungerar någonstans är inte nödvändigtvis relevant någon annanstans. I en period av accelererad förändring kanske det som är bäst vid en viss tidpunkt inte längre är lämpligt några år senare. Å andra sidan prioriterar denna Vademecum de verktyg som läsarna kan anta och anpassa sig till sina egna mål. När vi presenterar dessa verktyg prioriterar vi samstämmighet: vi ser till att de motsvarar ett helhetsperspektiv på att hantera språklig mångfald som en övergripande social fråga, vilket är en förutsättning för en god offentlig politik. Men vi illustrerar dem också med exempel på framgångsrika metoder - en uppfattning som vi anser vara mycket mer givande än ”bästa praxis”. Att visa hur ett problem har hanterats någonstans innebär inte att samma strategi måste kopieras någon annanstans. en grundlig analys av ett språkligt problem och riktad information om hur det har lösts i ett visst sammanhang kan dock ge läsaren användbara verktyg och stimulerande inspiration.

Kort sagt, snarare än att publicera rekommendationer eller ge helt framtagna recept, syftar denna handbok till att hjälpa användarna att möta den språkliga mångfaldens utmaningar som ett stort socialt problem, och förse dem med verktyg som de kan använda för att identifiera hörnstenarna i en politisk plan för sin egen språkpolitik, i sitt eget sammanhang och tillgodose sina egna behov.

**Det finns ingen universell lösning.
Vi ger inga recept eller
rekommendationer för ett problem.**

Om det i en tjänstemans arbete i en nationell eller överstatlig förvaltning, i den politiska verksamheten hos en folkvald ledamot av en lokal, nationell eller internationell lagstiftande församling, eller i offentliga debatter som involverar medier, människor eller medborgare som helhet, finns det alla slags situationer där vägledning behövs.

Denna handledning kommer att hjälpa användarna att utveckla sin självständighet i diskussioner omfrågor som rör mångfaldshantering, genom att väga för- och nackdelarna med olika förslag som läggs fram av andra aktörer eller intressegrupper. Vårt fokus på konceptet verktyg som våra läsare kan anta återspeglar också vår medvetenhet om snabba och allestädes närvarande förändringar. Lösningar som kan vara kloka nu kanske inte längre är tillräckliga senare – den ökande synligheten under de senaste åren av problemet med migrationsströmmar är förmodligen det mest uppenbara exemplet på detta. Specifika lösningar är övergående, men verktygen har en mycket längre livslängd. Genom att hjälpa användarna att ta kontroll över de viktigaste delarna av en språkpolicy hoppas vi kunna ge läsarna en tjänst som kommer att visa sig användbar på lång sikt.

Denna handledning, som inte är avsedd att automatiskt generera politiska planer, uppmanar läsarna att aktivt delta i urvalet, utformningen och utvärderingen av språkpolicy. Detaljerna i det politiska analysarbetet kan sedan anföras av en arbetsgrupp som är specialiserad på språkpolitik, men följande sidor kommer att hjälpa förtroendevalda eller politiker med ansvar på detta område att utveckla en mycket tydligare uppfattning om vad de vill få och varför. Valet och utformningen av en språkpolicy och dess efterföljande utvärdering är utan tvekan ett mycket komplext företag som kräver specialistarbete, vilket är anledningen till att det också är nödvändigt med personal inom språkpolitik. Men som denna Vademecum visar, dessa yrkesverksamma bör vara en verkligt tvärvetenskaplig arbetsgrupp, med deltagande av specialister från ett brett spektrum av samhällsvetenskap och humaniora. Anledningen är helt enkelt att den språkliga mångfalden är en verklighet som spänner över olika dimensioner av människors, organisationers och samhällets dagliga liv.

Denna handledning är ett verktyg för användare att identifiera prioriteringar för sina egna politiska projekt, i sina egna sammanhang.

Språkproblem är relaterade och bildar ett system. Språkpolitik finns för att påverka detta system, som vi också kan se som vår ”språkliga miljö”, eftersom annan offentlig politik har utvecklats för att förvalta vår naturliga miljö. Den språkliga miljön är mycket varierad. Detta fortsätter inom särskilda områden som ”interkulturell medvetenhet i flerspråkiga skolor”, ”den offentliga tolkningstjänsten i domstolarna”, språkkurser för vuxna i sociala centra osv., och vi ser dem som aspekter av en global språkmiljö. Det senare omfattar därför alla de språkliga egenskaper som kännetecknar miljön i vårt dagliga liv. Det omfattar språkrättigheter, språkkunskaper, språkanvändning och språkliga representationer på en rad olika områden (t.ex. skolor, arbete, administration osv.) där människor interagerar via språk.

Även om MIME-projektet handlar om flerspråkighet som ett integrerat system har det också betraktat ett mycket brett spektrum av specifika språkproblem som särskilda aspekter av vår språkliga miljö. De problem som beaktas i MIME omfattar allt från konstitutionellt definierade språkrättigheter för nationella minoriteter till framsteg i maskinöversättning, från informell utbildning i språkutbildning till matematisk modellering av språkdynamiken, eller från de språkliga dimensionerna av konsumentskyddet till de språkliga behoven hos internationellt rörliga pensionärer, för att bara nämna några av de problem som behandlas i detta projekt. Undersökningen av var och en av dem i detalj skulle ha krävt ett mycket större företag – i själva verket ett omfattande forskningsprogram, vilket resulterade i ett slags uppslagsverk av flerspråkighet. Ett sådant företag skulle kräva mycket mer än ett fyraårigt projekt.

Denna bok är varken en uppslagsbok eller en handbok, men den ger en bred och praktisk täckning av den språkliga miljö som språkpolitiken försöker påverka

De allmänna principerna och slutsatserna gäller även språkpolitiska frågor som inte tas upp i denna handledning.

Som ett resultat, denna Vademecum är inte en uppslagsverk. Trots sitt fokus på verktyg är det inte heller en specialiserad handbok. Vårt tillvägagångssätt här är annorlunda, och detta Vademecum är snarare en introduktionsbok, eftersom den fokuserar på att ge läsarna snabb tillgång till välriktade instrument som de kan använda för sig själva. Så vi gjorde ett urval av 72 ämnen som vi anser vara av särskild betydelse, och som är ordnade i sex grupper:

- ▶ Analys av språkpolitiken (frågorna 1–13)
- ▶ Minoriteter, majoriteter och språkrättigheter (frågorna 14–25)
- ▶ Språklig mångfald, rörlighet och integration (frågor 26–40)
- ▶ Språkundervisning, språkundervisning och språkinläring (frågorna 41–53)
- ▶ Översättning, språkteknik och alternativa strategier (frågorna 54–64)
- ▶ Särskilda ämnen (frågorna 65–72).

Inom varje grupp har Vademecum-poster valts ut för att ge en omfattande täckning av praktiska frågor, och posterna i denna handledning kan användas som steg för att ta itu med andra frågor.

Läsaren kan notera att även om vi till stor del saknas, diskuteras inte vissa aspekter av hanteringen av språklig mångfald här. Vi har till exempel inte studerat språksamlingen (t.ex. stavningsreform, terminologiinnovation eller val av alfabet). vi diskuterar inte språkets kulturella manifestationer i litteraturen och konsten. vi tar inte heller upp (eller bara marginellt) ämnen i språkekonomin, t.ex. återkomsten av språkkunskaper på arbetsmarknaden. Dessa frågor togs inte upp i Europeiska kommissionens inbjudan att lämna förslag och lämnades därför åt sidan av MIME, vars omfattning redan överstiger de flesta flerspråkighetsprojekt, både när det gäller analytiska utmaningar och politiskt genomförande. Denna förankring av handledningen i den politiska analysen, där för- och nackdelar med olika språkliga politiska scenarier utvärderas, ger dock en naturlig bro till vissa av flerspråkighetens ekonomiska dimensioner, och den litteratur som citeras i olika inlägg ger indikatorer i just denna riktning.

Varje post öppnas med en titelfråga, på vilken ett svar ges. Vår prioritering överallt är effektivitet: varje post motsvarar en dubbel sida. Behandlingen av de 72 frågor som tas upp i denna handledning har sin grund i vår analysram och hänvisar alltid, direkt eller indirekt, till kompromissen mellan rörlighet och inkludering.

Inte alla läsare kommer också att vara intresserade av var och en av de frågor vi ställer. Våra läsares behov är sannolikt annorlunda, om än bara på grund av arten av deras verksamhet (som offentliga tjänstemän, politiker, mediefolk eller intresserade medborgare), och inte alla kommer att leta efter samma typ av information. Vissa enheter kommer att vilja gå direkt till några valda poster. Genom att navigera genom de andra avsnitten, särskilt den som ägnas åt allmänna språkpolitiska frågor, kan man dock använda specifika frågor i ett bredare sammanhang av mångfaldshantering som helhet och hjälpa läsarna att dra större nytta av denna handledning.

De 72 bidragen ger snabb, effektiv och målinriktad tillgång till viktiga språkpolitiska frågor

Alla bidrag är organiserade på ett liknande sätt: efter en kort kommentar på den inledande frågan, som förklarar varför denna fråga är viktig, granskar vi de viktiga resultaten av forskningen ("Vad berättar forskningen för oss? omfatta tidigare arbete och koppla dem till de framsteg som gjorts inom ramen för MIME-projektet. Detta följs av ett avsnitt ("Illustration och bevis") som fokuserar på fakta och siffror, och ett avslutande avsnitt om "politiska konsekvenser". Slutligen tillhandahåller vi i varje enskilt fall några referenser som inte bara kan användas för att studera en fråga mer i detalj, utan också för att få tillgång till ämnen som rör språkpolitik.

De viktigaste resultaten

François Grin, Manuel Célio Conceição,
Peter A. Kraus, László Marác, Žaneta Ozolina,
Nike K. Pokorn, Anthony Pym

MIME-projektet genererar ett brett spektrum av forskningsresultat och ger vägledning för urval och utformning av språkpolitik i Europa. Låt oss börja med att lyfta fram fyra viktiga slutsatser, från vilka allmän politisk vägledning kan dras.

1

Flerspråkighet kan inte överlåtas till sig själv och låt-hur är inte ett alternativ. Språkpolitiken är en oundviklig aspekt av regeringen. de är nödvändiga och motiverade. Språket är djupt sammanflätat med de politiska, sociala, ekonomiska och kulturella processerna som påverkar individer och grupper. De olika svaren på mångfalden beror inte bara på högre eller lägre nivåer av välbefinnande i samhället, utan innebär också en mer eller mindre rättvis resursfördelning. Dessutom tyder det på att politik som främjar individuell flerspråkighet och omfattar samhället ger materiella och symboliska fördelar som överstiger kostnaderna och främjar större jämlikhet i samhället. Information om de positiva effekterna för samhället som helhet av politik som anpassar sig till och stöder mångfald måste spridas på ett mer omfattande och systematiskt sätt.

2

Rörlighet och inkludering är för alla. av detta följer att politiken måste bygga på en övergripande vision om rörlighet och integration. En sådan heltäckande vision är nödvändig för att se till att den språkliga mångfalden också känns positivt av medborgare som inte är intresserade av den eller som inte berörs av den. Stöd till människors rörlighet i hela Europeiska unionen måste därför åtföljas av bestämmelser som underlättar integrationen av rörliga personer och grupper på det eller de lokala språken och kulturerna. Integrering i lokala förhållanden bidrar till att göra rörligheten för andra icke-hotande medel. det skapar en känsla av trygghet som gör det möjligt för invånarna att skapa utrymme för nyanlända, inklusive den mångfald som dessa nykomlingar kan ge det lokala samhället.

3

En väl utformad politik som kombinerar rörlighet och integration är ofta komplex, men den är nödvändig och möjlig. Det är inte lätt att kombinera rörlighet och integration, och det finns till och med spänningar mellan dem, eftersom det finns risk för att enbart underlätta rörligheten undergräver integrationen i det lokala samhället, med dess språkliga och kulturella särdrag. att bara insistera på integration bortser från de utmaningar som rörlighet, vars betydelse blir allt viktigare i och med globaliseringen, å andra sidan. Genom att välja åtgärder som främjar integration bör man därför prioritera åtgärder som inte hindrar människor från att röra sig över hela Europa – en union för arbete, utbildning, fritid eller pensionering. Symmetriskt bör man genom att välja åtgärder som underlättar rörligheten prioritera dem som garanterar de nödvändiga förutsättningarna för att de språkliga och kulturella egenskaperna på varje plats ska blomstra, med deras specifika dynamik och unika egenskaper (ofta flerspråkiga).

4

Den sociala sammanhållningen är resultatet av en balanserad kombination av rörlighet och integration. Rörligheten ökar utbudet av möjligheter för medborgarna. integration stärker människors känsla av tillhörighet och bevarar särdragen på de olika platserna i Europa. Att uppnå denna balans och utforma en intelligent språkpolitik för detta ändamål är kanske ett av de villkor som måste uppfyllas för att återuppliva det europeiska integrationsprojektet i tider av globalisering och förändring.

Dessa fyra slutsatser bygger på de forskningsresultat som läsaren kan hitta i följande 72 poster. Dessa resultat delas in i sex tematiska kategorier.

1

Språkpolitik som en offentlig politik som syftar till att öka kunskaperna om de principer som bör vägleda valet, utformningen och utvärderingen av språkpolitiken för att göra dem effektiva, kostnadseffektiva och rättvisa, eftersom de hanterar ”den europeiska medborgarens flerspråkiga utmaning” (posterna 1–13).

2

Språkpolitik, där vi särskilt undersöker hur befintliga konstitutionella, rättsliga och rättsliga bestämmelser kan förbättras för att säkerställa bättre sammanhållning genom en välreglerad balans mellan rättigheter och praxis mellan olika språk (posterna 14–25).

3

Behandlingen av **språklig mångfald som ett socialt problem**, vilket är avgörande för att definiera situationen för personer som talar olika språk. Projektet belyser hur samtida förändringar påverkar människors val i förhållande till språkanvändning, hur språkegenskaperna harmoniserar med bildandet av gruppidentitet, och hur detta återspeglas i de synliga egenskaperna hos det utrymme där vi bor (intries 26–40).

4

De principer som bör **styra utbildningssystemens styrning och språkpraxis, även på högre nivå**, för att tillgodose EU-medborgarnas språkliga behov och förse dem med de verktyg som krävs för rörlighet, men också för att säkerställa att rörligheten inte är störande och, i kombination med åtgärder för att öka integrationen i de lokala samhällena, förbättrar sammanhållningen i Europa till följd av detta (artiklarna 41–53).

5

Optimal användning av ömsesidigt kompletterande strategier för kommunikation i flerspråkiga situationer, inbegripet klassiker som översättning och tolkning, men även maskinöversättning, användning av olika fordonsspråk och utveckling av mottagningsfärdigheter i språk som är nära kopplade till förstaspråket (artiklarna 54–64).

6

En undersökning av **flerspråkighetens gränser** genom en rad pilotstudier om särskilda ämnen som inte har utforskats. Dessa frågor omfattar de säkerhetsrelaterade (geopolitiska) konsekvenserna av mångfald, de språkliga kraven på konsumentskydd, potentialen hos romernas historiska erfarenhet av språklig mångfald att föreslå oväntade strategier för flerspråkighetens utmaningar, de särskilda språkliga behoven hos internationellt rörliga pensionärer, kopplingarna mellan individuell flerspråkighet och kreativitet samt den språkliga mångfaldens konsekvenser för att hantera finansiella kriser (artiklarna 65–72).

Analys av språkpolitiken

- 1 Varför kan inte språkliga frågor överlåtas åt sig själva? 30
- 2 Är ett gemensamt språk nödvändigt för att ha en livskraftig demokrati? 32
- 3 Kan den "fria marknaden" hantera språklig mångfald? 34
- 4 Varför är en bra typologi användbar för urval och utformning av språkpolicyer? 36
- 5 Hur identifierar och mäter man den språkliga nackdelen? 38
- 6 Vad är ett "komplext tillvägagångssätt" för val och utformning av språkpolitik? 40
- 7 Varför bör demo-språkliga prognoser ligga till grund för språkpolitiska val? 42
- 8 Hur påverkar undervisningen i främmande språk kostnaderna för migration? 44
- 9 Vilka socioekonomiska skillnader mellan talare av olika språk måste åtgärdas genom den offentliga politiken? 46
- 10 På vilka språk ska hälso- och sjukvård tillhandahållas? 48
- 11 Är kostnaderna för språkpolitiken viktiga? 50
- 12 Varför är datorsimuleringar användbara vid urval och utformning av komplexa språkpolicyer? 52
- 13 Vilka är de allmänna rättsliga konsekvenserna av MIME-forskning? 54

1 Varför kan inte språkliga frågor överlåtas åt sig själva?

François Grin, Marco Civico Genève universitet

Med tanke på språkfrågornas komplexitet är det frestande att regeringarna säger att språkproblemen kommer att lösas på egenhand och att de inte fattar språkbeslut. Men det är egentligen inte ett alternativ, av den enkla anledningen att staterna inte kan fungera utan språk. Vid rättskipning, beskattning eller befrielse från utbildning använder staterna ett eller flera språk, men inte de andra. per definition fattar de beslut om språk. Det råder aldrig brist på språkpolitik, och till och med dessa oundvikliga beslut måste grundas på en rimlig viktning av för- och nackdelarna med konkurrerande alternativ. Två ytterligare skäl spelar dock ofta in. Den första är att många stater anser att det är deras skyldighet att skydda små språk. den andra är att när flera språk samexisterar i samma utrymme måste stater ofta medla mellan sina anspråk mot materiella och symboliska resurser. Av alla dessa skäl måste staterna föra en språkpolitik.

Vadsäger forskningen?

För att fullt ut förstå staternas behov av att engagera sig i språkpolitiken måste vi börjamedtvå uppenbara paradoxer om språklig mångfald. Den första är att mångfalden samtidigt minskar och växer. Den minskar objektivt på grund av att de små språken urholkas eller till och med försvinner på grund av det komplexa samspelet mellan flera sociala, politiska och ekonomiska processer, vilket leder till en viss grad av homogenisering. Samtidigt ökar mångfalden när det gäller den subjektiva uppfattningen hos miljontals människor – särskilt de som bor i stora städer med betydande invandring.

Den andra paradoxen, som återspeglar den första, är att mångfald kan anses både hotad och hotfull. Som vi just har sett hotas vissa språk av utrotning eller har redan försvunnit, och många stater betraktar med rätta som en av sina skyldigheter att skydda dessa språk. Samtidigt är närvaron av olika språk i samma rum inte nödvändigtvis en fredlig verklighet. Det kan finnas konkurrens om materiella och symboliska resurser, och staterna uppmanas ofta att medla mellan olika språk. Oavsett om det gäller *skydd och främjande* (eftersom vissa delar av mångfalden hotas) eller *skiljeförfarande och avgränsning* (eftersom vissa delar av mångfalden felaktigt eller med rätta uppfattas som *hotande* andra) måste staterna därför engagera sig i språkpolitik.

Illustrationer och bevis

Nästan alla fall av språkpolitik kan betecknas som

huvudsakligen ”skydd och främjande” eller ”arbitration”, även om de två funktionerna ofta blandas ihop.

Främst skydd och främjande:

- * tillhandahållande av iriska språktjänster som en del av den iriska regeringens *språkprogram*¹;
- * erkännande, i den finska språklagen, avtalarnas rätt att använda den hos myndigheterna².

Huvudsakligen skiljeförfarande och avgränsning:

- * förordning om användning av franska och nederländska vid domstolarna i Brysselregionen³;
- * tillhandahållande av valfria modersmålskurser i offentliga skolor i Hamburg⁴;
- * inrättande av kastilianska som det officiella språket i den spanska staten⁵;
- * konstitutionellt erkännande av de stabila språkgränserna i de språkregioner i Schweiz⁶.

Både skydd och skiljeförfarande:

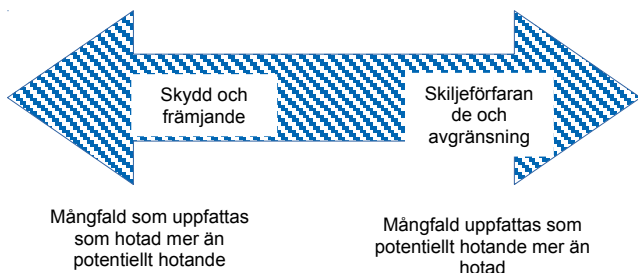
- * konstitutionellt skydd av ungerska talares utbildnings- och kulturrättigheter i Rumänien⁷;
- * undantag för den danska minoriteten från tröskeln på fem procents representation i den tyska delstaten Schleswig-Holsteins delstatsparlament⁸.

Ipolitiska konsekvenser

Det är omöjligt för ett land att inte ha någon språkpolitik. Detta gäller överstatliga enheter som Europeiska unionen, och omfattar alla strukturer som har kompetens över människor på vissa områden och

- 1 www.taoiseach.gov.ie/eng/Irish_Language_Policy/Official_Languages_Scheme_2016-2019.pdf
- 2 www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20031086.pdf
- 3 www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1935/06/15/1935061501/justel
- 4 www.diver.uni-hamburg.de/-images/08122016-bericht-hube-ev.pdf
- 5 www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&fin=9&tipo=2
- 6 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf
- 7 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf
- 8 www.verfassungen.de/de/sh/verfassung08-i.htm

som måste kommunicera internt eller externt. När behovet av en språkpolitik har fastställts måste den väljas ut, utformas och utvärderas på grundval av sunda principer som utvecklats inom det allmänna området för politisk analys och som är anpassade till språkpolitiken. Bland dessa principer är *de viktigaste principerna effektivitet och eget kapital*, som tas upp i andra poster i denna handledning.

Referenser och fördjupning

Arzoz, X. (red.) (2008). *Respekt för språklig mångfald i Europeiska unionen*. Amsterdam: Det är John Benjamins.

Bayley, R., Cameron, R., & Lucas, C. (Eds.) (2013). *Oxford Handbook of Sociolinguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Flin, F. (2003). Mångfald som paradigm, analytisk enhet och policymål. I W. Kymlicka & A. Patten (red.), *Språkrättigheter och politisk teori* (s. 169–188). Oxford: Oxford University Press.

2 Är ett gemensamt språk nödvändigt för att ha en livskraftig demokrati?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

De flesta experter på splittrade samhällen och institutionella uppfattningar är allmänt överens om att det är svårare att upprätta och upprätthålla en stabil och funktionell demokrati i ett land med flera språk och språkligt fragmenterade offentliga rum än i mer homogena länder. Den brittiske filosofen John Stuart Mill från 1800-talet skrev att blandett folk utan sympati, särskilt om de läser och talar olika språk, kan den förenade allmänna opinionen, som är nödvändig för att en representativ regering ska fungera, inte existera. Under de senaste åren har forskare bekräftat denna avhandling. En samtida politisk filosof Philippe Van Parijs hävdar till exempel att framväxten av en gemensam demos, som ses som en nödvändig förutsättning för demokrati, möjliggörs genom att det finns ett gemensamt språk. Han hävdar att det inte kan finnas "en livskraftig demokrati utan en språkligt enad demos" (Van Parijs, 2000, 236).

Vad säger forskningen?

Vi måste inse att djup språklig mångfald är en utmaning för demokratin. Men det är inte oöverstigligt. Schweiz är ett exempel. Det är ett flerspråkigt land utan lingua franca, fragmenterat i 26 kantoner av vilka alla utom fyra är officiellt enspråkiga. Landet har fyra nationella språk (tyska, franska, italienska och romerska) och fyra språkligt distinkta offentliga rum. Ändå betraktas den allmänt som en av de mest stabila och framgångsrika demokratierna i den samtida världen. Akademiker tenderar att ta för givet framgången med den schweiziska demokratimodellen. I allmänhet är de mycket mindre intresserade av framgångar och föredrar att fokusera på svåra fall. Med detta sagt är det en sak att ha en demokrati som bara arbetar med två eller tre officiella språk. Att uppnå samma mål i närvaro av många fler språk är mer problematiskt.

För att EU ska bli en livskraftig demokrati måste man särskilt ta itu med frågan om flerspråkighet, eftersom den har 24 officiella språk och inte har någon officiell lingua franca.

Illustrationer och bevis

Djupt flerspråkiga länder som Kanada och Belgien har haft stora svårigheter under de senaste årtiondena (se 1995 års folkomröstning om suveränitet i Quebec, det institutionella dödläget och ökningen av flamländsk nationalism i Belgien sedan 1970-talet). Argumentet skulle kunna utvidgas till länder som Förenade kungariket (med Skottland), Spanien (med Katalonien och Baskien) eller Indien, men i dessa samhällen finns det åtminstone ett lingua franca – engelska, spanska, hindi – som de flesta talar eller åtminstone förstår, vilket inte är fallet i Belgien och Kanada. Forskare som har undersökt fallet Schweiz, när det gäller hanteringen av etnolingvistisk mångfald, tillskriver i allmänhet dess framgång federalism och/eller den s.k. "sociativa" karaktären hos dess institutioner baserat på maktindelning, gruppautonomi, proportionell fördelning av parlamentariska platser och offentliga arbeten, och veto mot minoriteter (Lijphart, 1977). Även om vi är överens om att federalismen är en viktig institution, kan den inte i sig förklara stabiliteten i den schweiziska demokratin. De federala länderna behöver lämpliga institutioner för att balansera centrifugaltrenderna. Denna balans erbjuds inte, som vi hävdar, av konsociativa *institutioner*, utan snarare av centripetalinstitutioner (se Horowitz 1985; Stojanović 2009).

Sammanfattningsvis anser vi att samhällen som inte har en gemensam lingua franca behöver andra institutioner – inte bara federalism och konsociationalism – för att bli och/eller förbli livskraftiga demokratier. De behöver i synnerhet *centripetalinstitutioner* som bygger på majoritetsregeln. (Naturligtvis bör de kompletteras med ett system med kontroller och motvikt, särskilt domstolarna, för att undvika en "majoritetstranny" och för att skydda minoritetens rättigheter.)

Ipolitiska konsekvenser

Bland centripetals institutioner och mekanismer tänker vi på direkta och folkliga val av presidenten och den frekventa användningen av direkta nedifrån och upp-instrument som folkliga initiativ och folkomröstningar, och de kan bidra till en harmonisk hantering av den språkliga mångfalden inom medlemsstaterna och implicit i Europeiska unionen som helhet. Sådana institutioner skulle kunna främja framväxten av

ettenhetligt emos och ett partisystem sombygger på flerspråkiga partier snarare än enspråkiga partier. De reformer som nyligen infördes i EU genom Lissabonfördraget 2009 – indirekta val av Europeiska rådets ordförande och införande av europeiska medborgarinitiativ – ligger just i denna riktning. Men de är förmodligen otillräckliga (ordföranden väljs inte direkt av EU-medborgarna; framgångsrika europeiska medborgarinitiativ är inte bindande och ger inte upphov till folkröster) för att främja ett verkligt flerspråkigt system av europeiska partier och en centripetaldemokrati. En annan lovande idé, som nyligen (april 2017) lanserades på nytt av den italienska regeringen och stöddes av Frankrikes president Emmanuel Macron och den tyske socialdemokratiska ledaren Martin Schultz, är att tilldela de 73 brittiska platserna i Europaparlamentet, som kommer att förbli vakanta efter brexit, till en enda EU-omfattande valkrets. Förhoppningen är att detta skulle kunna ge partierna tillräckliga incitament att lägga fram överstatliga flerspråkiga listor i val till Europaparlamentet eller till och med att bli verkligt europeiska och flerspråkiga partier.

Referenser och fördjupning

- Lijphart, A. (1977). *Demokrati i Plural Societies*. EwHaven: Yale University Press.
- Reilly, B. (2012). Institutionell utformning av olika demokratier: Consociationalism, Centripetalism och Communalism Jämförd. *Europeisk statsvetenskap*, 11, 259–270.
- Stojanović, N. (2009). Är demokrati möjlig i ett flerspråkigt land? Den schweiziska erfarenheten och Paradoxen av direktdemokrati. I D. Sinardet & M. Hooge (Eds.) *År demokratin Viabel utan en enhetlig allmän opinion?* Bryssel: Re-Bel e-bok 3.
- Van Parijs, P. (2000). Måste Europa vara belgiskt? Om demokratiskt medborgarskap i flerspråkiga politiska frågor. I I. Hampsher-Monk & C. McKinnon (Eds.) *Krav på medborgarskap* (s. 135–153). London: Det är ett kontinuum.

3 Kan den ”fria marknaden” hantera språklig mångfald?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

I allmänhet finns det inga goda skäl att störa spontana interaktioner mellan individer när resultaten av dessa interaktioner endast påverkar de inblandade personerna. Detta är särskilt fallet när varor och tjänster handlas på marknaderna. För många varor och tjänster är detta dock inte fallet. För vissa produkter, t.ex. flygresor eller nationellt försvar, finns det i allmänhet ingen marknad. Även om det finns marknader kan ett företags konsumtion eller produktion av vissa varor påverka andras välbefinnande eller andra företags vinster. I sådana fall är enskilda beslut som inte samordnas sällan optimala för samhället och viss samordning behövs. Denna skillnad mellan resultaten av individuella beteenden och kollektiv optimism motiverar kollektiva åtgärder.

Vadsäger forskningen ?

I sådana fall talar ekonomer om ”marknadsmislyckande”. Marknadsmislyckanden tar sig olika uttryck, bland annat sidoeffekterna av marknadstransaktioner, asymmetriska marknadsaktörer och marknader som saknas eller är ofullständiga för vissa varor. Detta fenomen har gemensamt attberäkningen av en persons väger individuellt fördelar och kostnader försummar den effekt som hans handlingar har på andra. Till följd av detta underskattas de kumulativa fördelarna för sig själv och alla andra av dess åtgärder (”positiv externalitet”) eller överskattas (”negativ externalitet”). I det första fallet vidtar den inte vissa åtgärder som ger större fördelar än kostnader för samhället som helhet. I det andra fallet vidtar företaget åtgärder vars kostnader överstiger de fördelar som detta medför för företaget. Om beslutet avser leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster leder detta till ett underutbud i det första fallet och ett överutbud i det senare fallet. Som en allmän regel leder det individuella beteendet inte till ett kollektivt optimalt beteende.

Illustrationer och bevis

Det vi diskuterar här är en specifik typ av ”externalitet” (positivt) som förekommer när det gäller så kallade kollektiva – eller kollektiva – varor. En kollektiv vara är en vara som kan konsumeras eller uppskattas av någon individ utan att minska möjligheterna för en annan individ att konsumera samma vara. Klassiska exempel är tv-program eller estetiska nöjen till följd av beundran av ett konstverk. På samma sätt omfattar allmänna nyttigheter relaterade till språk tillgång till officiella handlingar eller gatuskyltar på ett minoritetsspråk. En

persons bidrag till tillhandahållandet av tvåspråkiga gatuskyltar skulle gynna alla dem som tecknen skulle vara till hjälp, men personen skulle endast beakta sin egen fördel när han eller hon beslutade om sin avgift och därmed skulle storleken på deras bidrag vara lägre än den totala förmånen. Om varje person bestämmer sig själv skulle detta leda till låga frivilliga bidrag (om sådana finns). Genom att agera kollektivt, å andra sidan, skulle människor lätt kunna enas om ett annat bättre resultat. Eftersom de nödvändiga förhandlingarna kan bli ganska kostsamma kan en beslutsfattare behöva agera som samordnare.

Låt oss ta ett enkelt exempel: Apollon (”A”) driver en grekisk restaurang och Daphne (”D”) en nattbar i samma grekiska kvarter. För att locka kunder sätter de på plats affischer som leder turisterna till deras grannskap. Ju högre pengar som spenderas på skyltar, desto mer kommer människor att informeras. Genom att spendera 5000 EUR lockar de människor från stadens centrum. med 10000 EUR, personer som bor i mellanstadskretsen, med 15000 EUR, alla från andra områden, och för 20000 EUR, människor från hela staden.

Apollon och Daphne får välja att inte bidra med något, eller med 5 000 EUR eller 10 000 EUR vardera. totalt skulle 0, 5000, 10 000, 15 000 eller 20 000 EUR finnas tillgängliga. De båda tilldelar vissa värden till skyltarna. Daphne värderar skyltarna i centrum till 4000 EUR, i den genomsnittliga ringen till 8 000 EUR osv. Apollo anser att skyltarna i mitten uppgår till 3 000 EUR, inom den genomsnittliga ringen på 6 000 EUR etc. Debruttovinster (i tusental euro) som genereras för var och en av dem anges i den vänstra delen av siffran ovan för de olika nivåerna av deras respektive avgifter.

Avgifterna måste dras av från bruttoförmånerna för att få nettoförmåner, vilket visas på den högra sidan av beloppet. Om Apollo betalar 5000 EUR är det uppenbart att Daphne uppnår de största nettofördelarna (motsvarande 4000 EUR) genom att inte föra med sig någonting. Detta gäller alla bidrag från Apollo. Apollos beteende är symmetriskt. I detta fall kommer ingen skylt att installeras.

En samordnad insats skulle kunna förbättra både

bidraget på 5000 EUR eller 10 000 EUR vardera, Daphne 10 000 EUR och Apollo 5 000 EUR. Det högsta sammanlagda nettovärdet uppnås om var och en bidrar med 10000 EUR genom att installera paneler överallt.

Offentliga handlingar är ett annat exempel på språkrelaterade varor vars användning i huvudsak genererar symboliskt värde. För många är dock reglerna om symboliska aspekter som landets officiella namn eller viktiga institutioner på olika språk mycket viktiga.

Politiska konsekvenser

På grund av de externa effekterna av enskilda beslut om tillhandahållande av många språkrelaterade varor bör språkpolitiken inte överlåtas åt att spontant interagera med enskilda personer. Det behövs samordnade åtgärder och den offentliga sektorn har en viktig roll att spela.

A \ D	0	5	10
D	0	3	6
0	0	4	8
5	3	6	9
10	4	8	12

A \ D	0	5	10
D	0	-2	-4
0	0	4	8
5	3	1	-1
10	-1	3	7

A \ D	0	5	10
D	8	12	16
0	8	12	16
5	6	9	12
10	2	6	10

Individuell bruttovinst (vänster) och individuell nettovinst (till höger)

Referenser och ytterligare avläsningar

Flin, F. (2003). Ekonomi och språkplanering. *Aktuella frågor i språkplanering*, 4, 1–66. [Reprinted In Ricento, T. (Ed.) (2015). *Språkpolitik och språkplanering: Kritiska begrepp i lingvistik*. New York: Jag vet inte.]

Hindriks, J. & Myles, G. D. (2006). *Mellanliggande offentlig ekonomi*. Cambridge: Press på MIT.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (kommande). En ekonomisk syn på språkpolitik och språklig rättvisa. I målet M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (red.), *Språkpolitik och språklig rättvisa: Ekonomiska, filosofiska och sociolingvistiska synsätt*. Heidelberg: Det är Springer.

4 Varför är en bra typologi användbar för val och utformning av språkpolitik?

François Grin, Marco Civico, Genève universitet

Liksom alla andra politikområden finns språkpolitiken i många olika former beroende på sammanhang, mål och arbetssätt. Detta väcker frågan om hur vi beskriver dem och klassificerar dem. Enkla typindelningar räcker dock inte alltid. Vid utformningen av en integrerad plan för språkpoliticyn kan en mer detaljerad klassificering vara användbar, eftersom den tvingar oss att ange många delar av den politik som annars skulle ha försummats. I stället för att fokusera på en enda dimension bör en verkligt användbar typologi kombinera flera dimensioner, och varje politisk åtgärd bör beskrivas i enlighet med varje dimension.

Vadsäger forskningen?

Det finns ingen lista över dimensioner slutna eller a priori i språkpoliticyn. Vilka dimensioner som spelar roll och hurman fint rotar den sociolingvistiska verkligheten inom varje dimension beror på lokala förhållanden. Åtta dimensioner (vissa klassiker, andra nyare) är dock generellt relevanta i specifika situationer för utformningen av en integrerad plan för språkpolitiken:

1. Domänen är en konventionell kategorisering av mänsklig aktivitet där språk används specifikt. Domäner kan identifieras mer eller mindre fint. Som utgångspunkt kan vi börja med viktiga områden som utbildning, rättsväsende, förvaltning och offentlig tjänst, medier, kultur, ekonomisk verksamhet och socialt liv.
2. Sfären, som skiljer mellan politik som främst syftar till språkanvändning i den privata, offentliga eller statliga sfären.
3. Effekter på välbefinnandet, där man skiljer mellan åtgärder som i första hand är inriktade på en effektiv resursfördelning eller en rättvis resursfördelning.
4. De variabla målen, dvs. de variabler med vilka policyn är avsedd att fungera: de flesta språkpolitiska åtgärder fokuserar på människors förmåga att använda språket (dvs. deras färdigheter), de möjligheter de har att använda det (till exempel hur många områden kan du göra det?) och en indikator på människors verkliga önskan att använda minoritetsspråket.
5. Det ekonomiska innehållet i politikens föremål. Denna ekonomiska karaktär kan delas upp i underdimensioner såsom ”varor” v. ”tjänster”, ”fördelar” v. ”kostnader” eller ”inputs” v. ”outputs” v. Slutresultat” av en politisk åtgärd). Ekonomisk natur

är ett brett begrepp som inte bara omfattar materiella eller finansiella värden, utan även symboliska värden.

6. I instrumentet, som skiljer mellan ”ordning och kontroll”, som kännetecknar obligatoriska strategier (t.ex. när översättningar av rättsliga förfaranden måste tillhandahållas) och ”incitament”, där aktörerna uppmanas att använda vissa språk (t.ex. om tjänstemän får en bonus om de blir tvåspråkiga).

7. Typen, som skiljer mellan fysisk planering och statusplanering (bestämmelser om olika språks ställning i förhållande till varandra, t.ex. när det gäller officiellt erkännande, användning i utbildningssystemet, på arbetsmarknaden osv.).

8. Interventionens intralingvistiska inriktning (t.ex. muntlig användning v. skriftlig, val av skrivsystem, stavningsreform, lexicografisk eller terminologisk utveckling etc.).

Illustrationer och bevis

På grund av närvaron av en stor utlandsfödd och socioekonomiskt diversifierad befolkning är staden Genève mycket flerspråkig, även om dess enda officiella språk är franska. Stadens politik är att öka barnens medvetenhet om förskoleundervisning (som subventioneras av staden). Policyn genomförs som en del av *Language Awakening Project*, som omfattar affischer, berättelser, sång och andra aktiviteter som gör det möjligt för barn att upptäcka de språk som berättas i klassrummet (Candelier, 2003).

Som språkpolitisk åtgärd *kan projektet Language Awakening karakteriseras på följande sätt:*

1. Fält: utbildning (förskola)
2. Sfär: huvudsakligen staten (”språkkuppvakning” ges i kommunalainrättningar)
3. Väl — att vara effekter: huvudsakligen spridning (erkännande av språkens lika värde)
4. Målvariabel: fokuserade främst på barns attityder till språklig mångfald
5. Ekonomisk karaktär: tillhandahållande av en icke marknadsmässig tjänst
6. Instrument: huvudsakligen ”ordning och kontroll” (personalen uppmanas starkt att använda språkkuppvaknande; barn eller föräldrar kan inte dra sig tillbaka)

7. Typ: språklig status

8. Intraspråklig inriktning: huvudsakligen muntligt, alternativt skriftligt mottagande

Politiskakonsekvenser

Det är lämpligt att beskriva politiska åtgärder med hjälp av en uppsättning dimensioner som är tillräckligt stora för att

- ▶ identifiera konsekvenserna av en föreslagen åtgärd och undvika inkonsekvenser i den.
- ▶ säkerställa samstämmighet mellan de olika åtgärderna och därmed en konsekvent språkpolitik som helhet.
- ▶ korrekt identifiera de uttryck för komplexitet som måste beaktas;
- ▶ underlätta identifieringen av jämförbara tidigare åtgärder för en mer relevant övervakning av effekterna

i utformningen och genomförandet av politiken.

En tvärvetenskaplig grupp bör inrättas för att karakterisera varje politisk åtgärd i den bredare handlingsplanen.

Referenser och fördjupning:

Candelier, M. (2003) (red.). *Språkuppvaknande i grundskolan. Evlang: översyn av europeisk innovation*. Bryssel: Från Boeck.

Cassels Johnson, D. (2013). *Språkpolicy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Jämförande språkpolitik och utvärdering. I G. González Núñez & R. Meylaerts (red.), *Översättning och offentlig politik* (s. 83–112). London: Det är Routledge.

Hult, F. & Cassels Johnson, D. (2015). *Forskningsmetoder inom språkpolitik och*

Språk synliggörs genom att man lägger ut flerspråkiga välkomstskyltar, skriver flerspråkiga informationsbroschyrer för föräldrar och uppmuntrar barn att dela vissa ord på sitt modersmål.

Språk hörs genom sånger och rim (som personalen uppmuntras att samla in från föräldrar)

Språken sjungs: höra och sjunga sånger på olika språk, barn lär sig gradvis att identifiera dem

Språkkallas "s", med hjälp av tvåspråkiga historieböcker som tillåter användning av ord från olika språk

Språken är skrivna och barnen uppmärksammas, antingen i klass eller under utflykter, på textelement skrivna på olika språk, eventuellt med hjälp av olika alfabet.

Språken cirkulerar mellan skola och föräldrar, liksom mellan barn, genom att låna böcker och cd-skivor på olika språk.

EXEMPEL PÅ STRATEGIER FÖR SPRÅKMEDVETENHET I GENÈVES FÖRSKOLOR.

Källa: ville-geneve.ch/themes/petite-enfance-jeunesse-loisirs/petite-enfance/eveil-langues

av den nya politiken.

- ▶ Erkänna de olika aktörernas roll inom förvaltningen och det civila samhället och underlätta deras deltagande

språkplanering: En praktisk guide. Chichester, Förenade kungariket: Wiley-Blackwell.

5 Hur identifierar och mäter man den språkliga nackdelen?

Brian Carey, Andrew Shorten, University of Limerick

En stor utmaning för den offentliga politiken för att främja rörlighet och integration är att hitta sätt att ta itu med sociala nackdelar på grund av medborgarnas språkkunskaper. Ibland är det lätt att känna igen när människor missgynnas av språkskäl, till exempel när invandrare som inte talar det dominerande språket inte kan delta i det offentliga livet. Med tanke på att vissa språknackdelar inte syns omedelbart, finns det dock ett behov av bred enighet om hur de ska identifieras och mätas.

Vadsäger forskningen?

Det teoretiska arbete som utförts inom ramen för MIME-projektet tyder på att det finns olika sätt att identifiera och mäta språknackdelar (Carey, kommande); Förkorta, 2017). Ett intuitivt tillvägagångssätt är att undersöka antalet personer med vilka någon kan kommunicera effektivt. Vi kallar detta kommunikationsmöjlighetsmodellen, och den kan vara en användbar indikator för beslutsfattare, eftersom sociala nackdelar och potentiella kommunikationsmöjligheter ofta är negativt korrelerade. Denna modell kan dock också vara vilseledande, eftersom någon kan nöja sig med sin situation även om de kan kommunicera med relativt få personer. För att lösa detta problem skulle vi i stället kunna använda en preferensnöjdhetsmodell, som säger att en person befinner sig i en språklig nackdel om de inte kan göra vad de vill av språkskäl, till exempel när en person inte kan få tillfredsställande arbete inom det område som de föredrar eftersom de inte har främmande språkkunskaper. Detta tillvägagångssätt kan dock också vara vilseledande eftersom det visar att de som är nöjda med de begränsade alternativen inte missgynnas.

I sin tur kan detta problem lösas genom att jämföra människor efter deras förmåga att få tillgång till en lista översocialt accepterade resurser eller resultat. Enligt resursåtkomstmodellen är till exempel begränsade sysselsättningsmöjligheter av språkliga skäl en form av språklig nackdel, oavsett preferenser eller kommunikationsmöjligheter, eftersom man missgynnas jämfört med att få en allmänt värderad resurs – inkomst. Samtidigt sker förmågemodellen på sammasätt, men i stället för att fråga vad en person har eller är kapabel att få, frågar den vad de är kapabla att vara och göra.

Därför består dess lista av resultat som god hälsa eller miljökontroll, och det tyder på att den språkliga nackdelen uppstår därför att en person av språkliga skäl inte har den faktiska friheten att göra dessa saker.

Illustrationer och bevis

Tabellen sammanfattar några av attraktionerna och bristerna i varje modell. Skillnaderna mellan dem kan illustreras genom att betrakta en invandrare som inte talar det dominerande lokala språket, men som ändå är nöjd med sitt liv och arbete. De två första modellerna skiljer sig åt när det gäller om de är språkligt missgynnade, men de två sistnämnda kommer att dra olika slutsatser beroende på vilka resurser och resultat som används för att jämföra människor. Om exempelvis resurser som politisk röst eller resultat som möjligheten att delta i det offentliga livet inkluderas, kan vi dra slutsatsen att de är missgynnade, trots bristen på missnöje.

Ipolitiska konsekvenser

Olika modeller kan vara lämpliga för olika ändamål. Exempelvis använder man i modellen för kommunikationsmöjlighet lättillgänglig information och kan därför vara lämpligt att besluta om var man ska inrikta sig på program för språkinlärning i majoritet. Å andra sidan kräver den kapacitetsbaserade strategin mer information, men den skulle kunna bidra till att bättre förstå behoven hos utsatta grupper, t.ex. äldre invandrare som inte talar det lokala språket. Samtidigt är en av attraktionerna med Preference Satisfaction-modellen att den skulle kunna avskräcka från genomförandet av politik vars mål inte har något brett stöd, men den kan bara göra det om beslutsfattarna har tillgång till tillförlitlig och heltäckande information om medborgarnas verkliga preferenser. Slutligen är modeller för tillvägagångssätt när det gäller resurstilldelning och kapacitet mest användbara vid bedömningen av den övergripande rättvisan i ett samhälles språkliga arrangemang.

Även om det kan vara svårt att uppnå ett brett socialt samförstånd om vilka resurser eller resultat som ska ingå och hur de ska klassificeras, kan det ändå vara möjligt att fastställa ett socialt minimum genom att nå samförstånd om vissa av dem.

Referenser och fördjupning:

Carey, B. (kommande). Preferensnöjdhetsmodellen för språklig fördel. *Kritisk granskning av internationell social och politisk filosofi*.
doi.org/10.1080/13698230.2016.1270905

Förkorta, A. (2017). Fyra uppfattningar om lingvistisk nackdel. *Tidskriften för flerspråkig och mångkulturell utveckling*, 38, 607–621.

Förlaga	Definition	Fördelar	Nackdelar
Möjligheter till kommunikation	A har en språklig fördel över B när A kan kommunicera med fler människor.	Intuitivt och därför allmänt accepterat. Enkel att applicera.	Ibland kontraintuitiv.
Tillfredsställelse av preferenser	A har en språklig fördel framför B när A:s preferenser av språkliga skäl tillgodoses i större utsträckning.	Intuitivt och därför allmänt accepterat. Kraftfullt moraliskt rättfärdigande.	Ibland kontraintuitiv. Svårt att tillämpa.
Tillgång till resurser	A har en språklig fördel jämfört med B när A:s språkrepertoar ger honom bättre tillgång till viktiga resurser.	Människor jämförs enligt samma kriterier, moraliskt betydelsefulla och tillgängliga för allmänheten.	Social oenighet om resursernas relativa betydelse. Kan vara svårt att tillämpa.
Kapacitetsstrategi	A har en språklig fördel jämfört med B där A:s språkregister underlättar utförandet av värdefulla mänskliga funktioner.	Människor jämförs enligt identiska, moraliskt betydelsefulla, allmänt tillgängliga och allmänt accepterade kriterier.	Social oenighet om verksamhetens relativa betydelse. Kan vara svårt att tillämpa

6 Vad är ett ”komplext tillvägagångssätt” för val och utformning av språkpolitik?

Marco Civico, François Grin, Genève universitet

Att anta ett komplext tillvägagångssätt innebär att man breddar det traditionella tillvägagångssättet när det gäller kopplingen mellan politiskabeslut i ett senare skede och deras ”nedströms”-resultat. Medan de förstnämnda är utformade för att påverka det senare (politiken eftersträvar fortfarande vissa mål), är sambandet mellan dem i allmänhet mer komplicerat än vad konventionella teorier antar. Samtidigt kan verkligheten i området vara mycket annorlunda. Av dessa två skäl finns det ingen gemensam politik, och komplexa strategier är ett svar på denna utmaning. Detta gäller för all slags politik. De riktlinjer förkonsekvensbedömningsom Europeiska kommissionen offentliggjorde 2009 är i själva verket redan ganska tydliga, där det anges att genomförandet och utvärderingen av politiken alltid bör ta hänsyn till miljömässiga, ekonomiska och sociala konsekvenser samt eventuella externa faktorer som kan ha positiva eller negativa effekter på politiken. Trots att beslutsfattarna ofta erkänner komplexiteten ges den sällan en formell definition, än mindre en analytisk ram.

Vad säger forskningen?

Forskning om komplexitetsteori visar att språkfrågor uppfyller ett antal specifika kriterier och därför betraktas som komplexa frågor. Språkproblem har bland annat en icke-linjär dynamik (t.ex. kan processer som språkinlärning, språknedgång och språkupptagning påskynda eller sakta ner och ibland vända). De kännetecknas av återkopplingslingor (tänk på att använda självmatningsspråk) och har olika egenskaper på olika aggregeringsnivåer (t.ex. en persons kommunikationsbehov och ett företags kommunikationsbehov skiljer sig åt).

Definitionen av en komplex interventionsplan innebär bland annat att språkfrågor alltid ger upphov till frågor som rör andra områden, t.ex. utbildningssystemet, rättsliga bestämmelser, den demografiska utvecklingen och utvecklingen på arbetsmarknaden. Språkpolitiken har alltid spidningseffekter utanför språkområdet. Komplexitetsteorin säger oss att en välriktad och effektiv politik måste erkänna de komplexa nätverk som kopplar språkfrågor till icke-språkliga orsaker och konsekvenser.

Illustrationer och bevis

Språkpolitiken lyckas ibland inte uppnå sina mål på grund av sin bristande komplexitet. komplexa

integrerade strategier är i allmänhet bättre. Till exempel anses iriska språkpolitiken efter självständigheten i allmänhet ha gett nedslående resultat i och med att den var alltför inriktad på skolsammanhanget och främst försummade icke-pedagogiska variabler (t.ex. attityder till iriska). Å andra sidan visade sig främjandet av Euskera i Baskien vara mer framgångsrikt, eftersom den språkpolitiska planen inte bara omfattade skolrelaterade åtgärder, utan även vuxenutbildning, inrättande av tillfälliga institutioner och informationskampanjer.

Politiska konsekvenser

Den allmänna principen är att vi måste utveckla politiken ”så komplex som de frågor de tar upp”. Detta översätts till några praktiska riktlinjer för språkpolitik.

Under urvals- och utformningsfasen:

- Språkfrågor är aldrig ”bara” språkproblem. Innan en insatsstrategi utarbetas måste en tvärvetenskaplig grupp inrättas för att bedöma i vilken utsträckning frågan omfattar olika områden, bedöma vilken samarbetsnivå som krävs och identifiera en uppsättning komplexa indikatorer som behövs för övervakning och utvärdering.

- Handlingsplanen bör inte grunda sig enbart på språkvetenskap. Den grupp som ansvarar för dess utveckling måste vara tvärvetenskaplig, med experter som arbetar med den språkliga frågan ur olika synvinklar.

Under och efter genomförandefasen:

- policyn bör övervakas för att kontrollera att programmet genomförs korrekt och för att kontrollera att det finns ett adekvat informationsflöde mellan de olika avdelningarna för att säkerställa en konstant justering. Forskning om komplexitet visar att förändringar inte sker regelbundet. Långa perioder utan förändring kan växla med plötsliga och dramatiska förändringar (vid ”tippunkter”).

- En efterhandsutvärdering måste ingå i den övergripande utformningen. Den bör bedöma den direkta effekten av politiken och dess effekter på icke-språkliga variabler, för att mer systematiskt identifiera oväntade eller oavsiktliga effekter (eller avsaknad av

sådana).

Processen sammanfattas i diagrammet nedan.

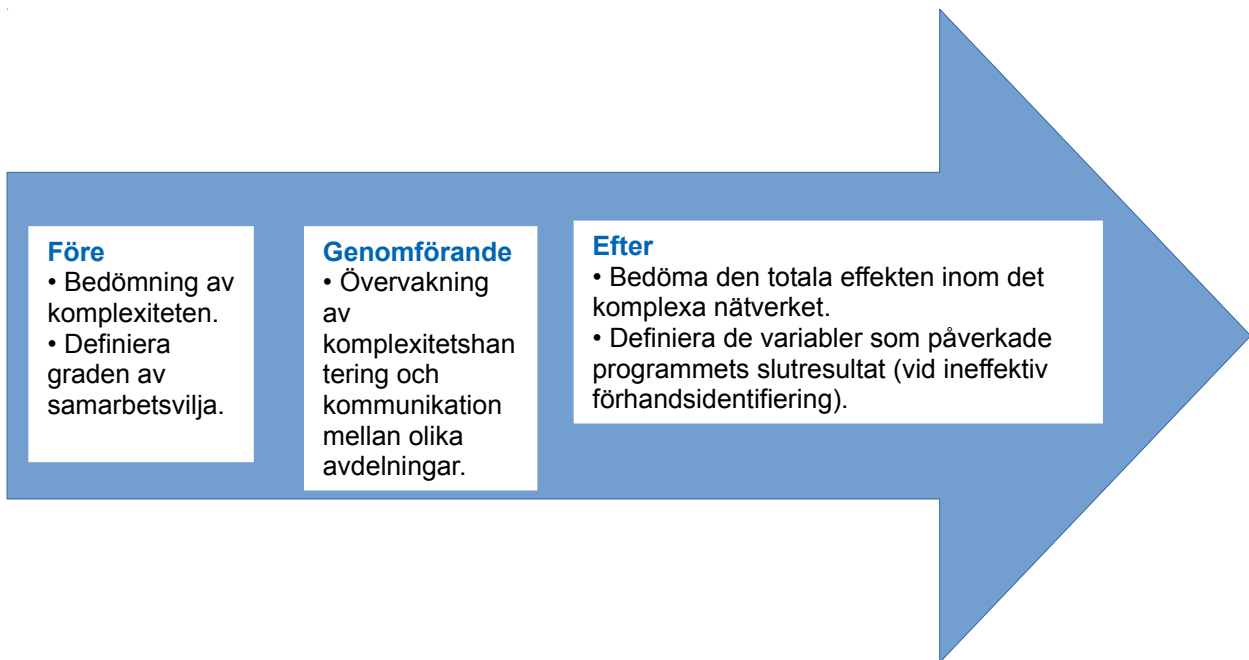
Referenser och fördjupning:

Europeiska kommissionen (2009). *Riktlinjer för konsekvensbedömningar*. SEK(2009) 92.

Geyer, R. & Cairney, P. (Eds.) (2015). *Handbok om komplexitet och offentlig politik*. Cheltenham: Det är Edward Elgar.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Jämförande språkpolitik och utvärdering. I G. González Núñez & R. Meylaerts (red.). *Översättning och allmän ordning* (s. 83–112). London: Det är Routledge.

Rum, G. (2011). *Komplexitet, institutioner och offentlig*

politik. Agilt beslutsfattande i en turbulent värld.
Cheltenham: Det är Edward Elgar.

7 Varför bör demo-lingvistiska prognoser ligga till grund för språkpolitiska val?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

I en stor del av den europeiska akademiska och offentliga debatten verkar det uppenbart att ett lingua franca måste dominera och att det kommer att vara engelska. Förutom de problematiska egenskaperna hos någon form av språklig hegemoni (oavsett det dominerande språket), gynnar maktförändrande geopolitiska konstellationer inte nödvändigtvis detta scenario – inklusive den fortsatta expansionen av global engelska. Det engelska språkets hegemoniska ställning härrör från det allt större inflytandet från engelskspråkiga länder under 1900-talet (Phillipson, 2009). Under 2000-talet förväntas dock denna politiska och ekonomiska dominans minska, och det är inte klart att engelskans roll kommer att förbli obestridd.

Vad säger forskningen?

1900-talet har främjat den politiska och kommersiella expansionen i engelskspråkiga länder. Kommentatorer hävdade att engelskans ställning kommer att ifrågasättas på grund av att USA:s världsdominans överskred sin topp i början av 2000-talet (Moul and Morris, 2003 Ostler, 2006). Ostler (2010) föreslår också att utvecklingen av språkteknik, särskilt maskinöversättning, kommer att försvaga betydelsen av ett globalt lingua franca. Detta kommer att göra det möjligt för andra bredare kommunikationsspråk att få en global status som lingua franca eller, åtminstone, behålla sin ställning som en viktig faktor i kommunikationen med lingua franca på regional nivå, inklusive Europeiska unionens territorium (EU). Den gradvisa utvecklingen av den geopolitiska maktbalansen kommer sannolikt att leda till ett ökat inflytande på vissa stater eller statskonsortiers världsanslageligheter.

EU:s demokratiska tyngd minskar, men är fortfarande en viktig ekonomisk aktör. Andra grupper av stater, såsom Shanghai Cooperation Organisation eller Eurasiska unionen, kommer sannolikt att få större inflytande. Dessa organisationers allt större inflytande i världsfrågor innebär också att deras språk och språkpolitiska begrepp sannolikt kommer att bli viktigare på lång sikt.

Illustrationer och bevis

Ett antal bredare kommunikationsspråk konkurrerar redan med global engelska om statusen för lingua franca (regional). I de tidigare regionerna i

Sovjetunionen används fortfarande ryska som ett regionalt lingua franca. Ett land som Kazakstan i den nuvarande före detta sovjetiska och ryska omloppsbanan har antagit en officiell trespråkig språkpolitik som främjar en lika viktig status för kazakiska, engelska och ryska. De två officiella språken i Shanghais militära samarbete som täcker den östra delen av den eurasiska kontinenten är ryska och mandarinkinesiska. Med nästan 900 miljoner är mandarin Kinesiska den överlägset mest infödda (ungefär tre gånger mer än engelska för närvarande). Franska är fortfarande den största lingua franca i de flesta av de tidigare franska kolonialstaterna på den afrikanska kontinenten, med demografiska prognoser som sätter antalet franska talare mellan 370 och 770 miljoner fram till 2060. och spanska som lingua franca spelar en viktig kommunikationsroll över hela den amerikanska kontinenten, inklusive, efter migration och demolinguistisk utveckling, i USA. Andra viktiga kommunikationsspråk, t.ex. hindi, malajiska och portugisiska, skulle också kunna läggas till i förteckningen över regionala konkurrenter på global engelska.

Politiska konsekvenser

Kort sagt, den globala geopolitiska utvecklingen bör leda oss att förutse användningen av flera regionala eller globala lingua franca, inklusive engelska, men också ett antal andra språk, inklusive mandarin kinesiska, spanska, arabiska, hindi, ryska, bengaliska, malajiska, portugisiska, urdu, japanska, franska, tyska, persiska och javanesiska. I tabellen ovan klassificeras dessa språk efter det totala antalet talare, det är tydligt att antalet ”talare i lingua franca”, och därmed ”totaltalare”, är mycket ungefärligt.

Förutom antalet olika kategorier av talare räknas också den geografiska fördelningen och koncentrationen av konkurrerande språk, liksom deras prestige och status. Det komplexa samspelet mellan politiska, ekonomiska och demografiska faktorer som påverkar språkdynamiken tyder på att ett brett spektrum av språk bör beaktas i en framtidsinriktad språkpolitik för Europa.

EU:s medlemsstater skulle kunna ge mer utrymme åt de språk som nämns ovan i skolornas läroplaner, särskilt genom att inte begränsa sin språkutbildningspolitik till undervisning i endast ett modersmål och engelska.

Denna öppnare strategi ligger i linje med rekommendationen i KOM(2008) 566: 7) att undervisningen i de bredare kommunikationsspråken är relevant för att öka konkurrenskraften och förbättra möjligheterna inom den globala handeln.

Referenser och fördjupning

Europeiska gemenskapernas kommission (2003). Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, 2003 - *Främjande av språkinlärning och språklig mångfald: En handlingsplan 2004–2006*, KOM(2003) 449 slutlig.

Europeiska gemenskapernas kommission (2008). Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande. Kom(2008) 566 slutlig. Bryssel: 18.9.2008.

Europeiska kommissionen (februari 2006). Européer och deras språk, särskild Eurobarometer 243 <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=37732>

Europeiska kommissionen (juni 2012). Européer och deras språk, särskild Eurobarometer 386 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Moul, J. & Morris, M. A. (2003). *Språk i en globaliserad värld*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ostler, N. (2006). *Imperier av ordet: A Language History of the World*. London: Harper Perennial.

Ostler, N. (2010). *Den sista Lingua Franca: Fram till återkomsten av Babel*. New York: Det är Walker.

Phillipson, R. (2009). *Den språkliga imperialismen fortsatte*. New York: Det är Routledge.

7 Bengali	250	181	69
8 Malaysiska/ Indonesien	202	55	147
9 Portugisiska	193	178	15
10 Urdu	154	61	93
11 Japanska	126	125	1
12 Franska	118	68	50
13 Tyska	118	90	28
14 Persiska	109	36	73
15 Javanesiska	85	85	0

Språkklassificering efter totalt antal talare (anpassad från Ostler, 2017:227)

Språk	Totalt talare (M)	Modersmåls talare (M)	Talare lingua franca (M)
1 Engelska	1143	331	812
2 Kinesiskt mandarin	1051	873	178
3 Spanska	389	329	60
4 Arabiska	346	206	140
5 Hindi	302	182	120
6 Ryska	254	144	110

8 Hur påverkar undervisningen i främmande språk kostnaderna för migrationen?

Michele Gazzola, Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Humboldt-Universität zu Berlin

Ekonomin tyder på att rörligheten för kapital och arbetskraft bidrar till en bättre resursfördelning och därmed till ekonomisk effektivitet. Arbetskraftens rörlighet bidrar särskilt till att minska skillnaderna i strukturell arbetslöshet mellan regionerna. I språkliga sammanhang som EU kan dock bristen på tillräckliga kunskaper i främmande språk hämma arbetskraftens rörlighet. Att lära sig ett nytt språk är dyrt och kan påverka rörlighetsvalen. Språkpolitiken kan hjälpa enskilda att minska dessa kostnader och samtidigt främja inkludering.

Vad säger forskningen?

Ekonomisk teori modellerade i allmänhet en persons val att migrera efter en jämförelse av fördelar och kostnader. Dessa fördelar och kostnader är inte nödvändigtvis ekonomiska och kan omfatta icke-finansiella aspekter, såsom närhet till familjemedlemmar eller vänner eller en säkrare miljö för barn, men för denna diskussion, låt oss fokusera på den ekonomiska delen av jämförelsen (vi talar inte om extrema fall av flyktingar och asylsökande, eller fallet med rörlighet för kortare vistelser). Människor uppmanas att flytta till ett annat land om *skillnaden* mellan den förväntade inkomsten, efter avdrag för skatter och sociala förmåner (och justerad för skillnader i levnadskostnader) i destinationslandet och i ursprungslandet är större än summan av de olika migrationskostnaderna. Förmånerna kan omfatta gratis sjukförsäkring eller uppfostran av barn. Dessa kostnader kan omfatta explicita rese- eller inresekostnader som bestäms av destinationslandets migrationspolitik samt implicita kostnader såsom avstånd från släktingar och vänner, preferens för hem, psykologiska kostnader och kostnader för språkinläring.

Illustrationer och bevis

Empiriska uppgifter från olika OECD-länder visar att språkkunskaper är en statistiskt signifikant avgörande faktor för migrationsmönstren och att migranternas språkliga ursprung är viktigt när man väljer destinationsland (Chiswick och Miller, 2015). I allmänhet är kunskaper i värdlandets officiella språk (antingen som förstaspråk eller andraspråk) en viktig faktor som förklarar migrationsströmmarnas sammansättning och omfattning. I Europa, till exempel,

ökar sannolikheten för att emigrera till det landet att tala huvudspråket i ett land. Språkpolitiken kan påverka språkkostnaderna. Språkpolitiken i ursprungslandet kan öka exponeringen för det officiella språket (eller ett av de officiella språken) i destinationslandet. Undervisning i främmande språk i utbildningssystemet minskar den genomsnittliga kostnaden för migration till länder där dessa språk är officiella eller allmänt talade, oavsett om medborgarna verkligen är intresserade av att emigrera i sitt vuxna liv. Språkpolitiken i destinationslandet påverkar migrationskostnaderna på två olika sätt. Det kan förbättra språkexponeringen efter migrationen genom att ge migranterna tillgång till språk- och integrationskurser. Dessutom kan den tillåta vissa undantag när det gäller användningen av det lokala officiella språket i vissa administrativa former, inom vissa offentliga tjänster och inom vissa sektorer av arbetsmarknaden. Offentliga myndigheter kan till exempel använda översättnings- och tolkningstjänster för att tillhandahålla administrativa blanketter till skattekontoret på olika språk och anställa tolkar på sjukhus. Offentliga myndigheter kan godta att vissa grupper av migranter (t.ex. högkvalificerade personer) har rätt att arbeta på ett språk som inte är det officiella språket i värdlandet under en viss tid. Utländska lärare kan till exempel utses under förutsättning att tillräckliga språkkunskaper utvecklas i det lokala språket under en viss tid.

Alla språkstrategier är inte lika eller uppnår samma resultat när det gäller rörlighet och inkludering. I de allra flesta EU-länder är t.ex. engelska det första främmande språk som lärs ut i skolorna. Det är därför billigare för EU-medborgare att resa till europeiska länder där engelska talas allmänt, särskilt i Irland och Storbritannien. Detta kan leda till oväntade snedvridningar av flödena av utländska arbetstagare på den europeiska arbetsmarknaden. Länder vars officiella språk inte undervisas i någon större utsträckning utomlands uppmanar ofta till nationell användning av engelska som andraspråk för vissa yrkespositioner, t.ex. inom högre utbildning och i stora företag. Detta val kan dock medföra andra problem när det gäller att inkludera utlänningar på lokal nivå, eftersom det minskar incitamentet att lära sig det dominerande språket i destinationslandet eller destinationsregionen.

Politiska konsekvenser

Ytterligare åtgärder behövs på europeisk och nationell nivå för att minska spänningen mellan rörlighet och integration. Att lära sig ett språk innan man flyttar utomlands och/eller omedelbart efter ankomsten till värdlandet bör bli mer tillgängligt och billigare. Kostnaderna kan delas mellan medlemsstaterna, t.ex. genom ökad användning av EU:s strukturfonder. Den offentliga förvaltningens tillhandahållande av formulär på fler språk och användningen av flerspråkiga kataloger på arbetsplatsen kan också stödjas.

En diversifiering av de olika språk som lärs ut i utbildningssystemet, i stället för att fokusera på ett enda språk, skulle ytterligare öka rörligheten. Empirisk forskning visar att det inte bara är behärskandet av det dominerande språket i destinationslandet som räknas, utan också det språkliga avståndet mellan det språket och de språk som invandrarna redan känner till. Utvecklingen av språkkataloger som omfattar språk som tillhör olika språkfamiljer (t.ex. germanska, romanska och slaviska) i stället för språk som tillhör samma familj skulle kunna främja rörlighet och

integration.

Referenser och fördjupning

- Aparicio Fenoll, A. & Kuehn, Z. (2016). Främjar kunskaper i främmande språk unga personers migration inom Europeiska unionen? I Gazzola, M. & Wickström B.-A. (red.) *The Economics of Language Policy* (s. 331–356). Cambridge: Press på MIT.
- Burckhardt, T. (i press). Språklig förlust av rösträtt och arbetskraftens rörlighet i Europa. I Gazzola, M., Templin, T., & Wickström, B.A. (red.). *Språkpolitik och språklig rättvisa: Ekonomiska, filosofiska och sociolingvistiska tillvägagångssätt*. Berlin: Det är Springer.
- Chiswick, B. R. & Miller P. W. (2015). Internationell migration och språkets ekonomi. I B. R. Chiswick & P. W. Miller (Eds.) *Handbook of the Economics of International Migration* (s. 211–269). Amsterdam: Nord-Holland.

9 Vilka socioekonomiska skillnader mellan talare av olika språk måste åtgärdas genom den offentliga politiken?

Brian Carey, Andrew Shorten, University of Limerick

Integration och rörlighet kan äventyras av de sociala och ekonomiska ojämlikheter som uppstår eftersom människor har olika språkkunskaper. Om arbetsgivare t.ex. belönar förtrogenhet med lokala dominerande språk eller globala språk som engelska, kommer deras högt kompetenta talare ofta att ha bättre möjligheter till sysselsättning och befordran. Eftersom inte alla språkliga orättvisor utgör sociala orättvisor behöver vi dock principer för social rättvisa för att förklara vilka ojämlikheter som är viktiga, varför de är och vilka som är viktigast.

Vad säger forskningen?

Empiriska forskare har identifierat många orättvisor på grund av språk. Till exempel kan kunskaper i vissa språk locka till sig en lönepremie, infödda talare kan ha bättre möjligheter till befordran om de verkar mindre tveksamma eller sympatiska på sin arbetsplats, och att tala ett allmänt använt språk kan öppna dörren för institutioner som erbjuder förmåner som universitet och karriärnätverk (för en sammanfattning, se Shorten, 2017). Dessutom kan språkkunskaper också påverka en persons förmåga att navigera i komplexa sociala, kommersiella och offentliga institutioner, bygga relationer, få tillgång till sjukvård eller effektivt utöva medborgerliga och politiska rättigheter (De Schutter och Ypi, 2012).

Även om ojämlikhet som sådan ibland anses vara stötande anser många människor att åtminstone en del av de orättvisor som beror på språk är moraliskt fria, t.ex. de yrkesmässiga fördelar en person får genom att investera i språkinläring eller de begränsade möjligheterna att delta i det offentliga livet som en arbetstagare som tillfälligt är baserad i ett annat land har.

Samtidigt håller nästan alla med om att åtminstone vissa ojämlikheter med en språklig dimension bör hanteras i den offentliga politiken. Därför behöver vi principbaserade skäl för att hjälpa oss att förstå vilka ojämlikheter som kräver korrigering åtgärder, och forskningen av politiska filosofer kan hjälpa oss att formulera dem.

En princip som vi skulle kunna använda för detta ändamål är principen om tillräcklighet, som kräver att den offentliga politiken måste se till att så få människor

som möjligt hamnar under en viss tröskel (Francfort, 1987). Detta sociala minimum kan definieras med hänvisning till en persons välbefinnande, inkomst, i vilken utsträckning hans eller hennes mänskliga rättigheter respekteras eller något annat. Hur som helst är det viktigt att se till att alla har "tillräckliga" saker som är viktiga för oss. En annan potentiell princip är prioriteringsprincipen, som rekommenderar att den offentliga politiken prioriterar att tillgodose behoven hos de minst gynnade (Parfit, 1998). Denna princip bygger inte på idén om ett socialt minimum, utan bekräftar snarare att hjälp till människor är desto viktigare, moraliskt sett, eftersom de är dåligt utvecklade. Kommittén föreslår därför att blygsamma förbättringar av situationen för ett litet antal missgynnade personer är av större moralisk betydelse än betydande förbättringar av situationen för ett stort antal personer som gynnas.

Illustrationer och bevis

När det gäller språkliga ojämlikheter tvingar principen om tillräcklighet oss att ta itu med ojämlikheter som kan leda till att vissa människor hamnar under tröskeln.

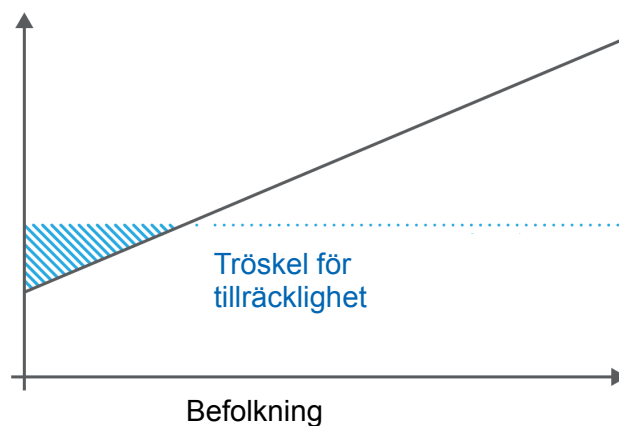
Detta kan till exempel omfatta översättningstjänster så att invandrare kan få tillgång till offentliga tjänster eller språkutbildningsprogram så att de kan få tillgång till nyttigt arbete. För att genomföra den måste medborgarna besluta om en tröskel för sitt samhälle. De kan föredra en rent ekonomisk definition, till exempel genom att se till att ingen av språkliga skäl inte kan få en tillräcklig inkomst. För att uppnå detta är det nödvändigt att erbjuda språkinlärningsprogram för invandrare. Eller så föredrar de en bredare definition, till exempel genom att se till att alla har en effektiv möjlighet att utöva sina tankar och sin fantasi på ett språk som är bekant för dem. Detta skulle förmodligen kräva att kulturprodukter på minoritetsspråk subventioneras och att det skapas sysselsättningsmöjligheter för personer som talar minoritetsspråk.

Samtidigt kräver prioriteringsprincipen att vi inriktar oss på att förbättra situationen för dem som för närvarande är fattiga och sätta deras behov framför andra mer gynnade gruppers behov. Detta kan t.ex. innebära att man inför språkutbildningsprogram för nya invandrare som har dåliga utsikter till anställning på

grund av språk. Kanske på ett kontroversiellt sätt betonar denna åsikt att vi i princip måste avstå från att genomföra politik till förmån för de mest gynnade grupperna, såsom talare av vissa urbefolkningar, om vi kan förbättra situationen för de minst gynnade.

Politiska konsekvenser

Varje princip kan vara relevant i olika politiska scenarier. Till exempel skulle principen om tillräcklighet kunna vara särskilt relevant för att avgöra vilka typer av översättningstjänster som ska tillhandahållas och till vem. Samtidigt skulle prioriteringsprincipen bättre kunna hjälpa oss att fördela begränsade resurser mellan olika grupper med konkurrerande anspråk, såsom invandrare och talare av minoritetsspråk. Det är viktigt att de två principerna ofta konvergerar i fråga om liknande rekommendationer i praktiken, eftersom det ofta krävs att man prioriterar behoven hos de mest missgynnade för att så många som möjligt ska ligga över gränsen för tillräcklighet.

Referenser och fördjupning

- De Schutter, H. & Ypi, L. (2012). Språk och Luck. *Politik, filosofi & Ekonomi*, 11, 357–381.
- Frankfurt, H. (1987). Jämlikhet som en moralisk ideal. *Etik*, 98, 21–42.
- Parfit, D. (1998). Jämlikhet och prioritering. I A. Mason (red.), *Ideals of Equality* (s. 1–20), Oxford: Blackwell Publishing.
- Förkorta, A. (2017). *Fyra uppfattningar om lingvisistisk nackdel*. *Tidskriften för flerspråkig och mångkulturell utveckling*, 38, 607–621.

10 På vilka språk ska hälso- och sjukvård tillhandahållas?

Brian Carey, Andrew Shorten, University of Limerick

Personer som inte kan ett dominerande lokalt språk kan ha svårt att få tillgång till hälso- och sjukvård om det är svårt för dem att identifiera sig och kommunicera med den berörda sjukvården. Samtidigt kan det vara svårt att identifiera och använda relevanta medicinska tjänster på det språk som minoritetsspråket föredrar. När har en person rätt att i rättsliga frågor tillhandahålla offentliga hälso- och sjukvårdstjänster på ett visst språk?

Vad säger forskningen?

Kvaliteten på en persons hälsa kan äventyras om han eller hon har svårt att få tillgång till hälso- och sjukvård på ett språk som han eller hon förstår. Inom akutvården har t.ex. frånvaron av professionella tolkar en betydande inverkan på patienternas förståelse av deras tillstånd (Baker m.fl., 1996). Även för personer som kan ett dominerande språk är det dessutom svårt att kommunicera med hälso- och sjukvårdspersonal om de inte förstår de medicinska termerna (Schyve, 2007) och som ett resultat av detta kan människor drabbas av hälsoproblem om de saknar förtroende för det dominerande språket. Till exempel, en australisk studie fann att postnatal depression var vanligare hos kinesiska mödrar än i den allmänna befolkningen av denna anledning, även om detta tillstånd är praktiskt taget okänd i Kina (Chu, 2005), och kommunikationssvårigheter kan vara en del av förklaringen. Olika språkstrategier kan därför vara nödvändiga för att tillgodose enskilda personers hälsobehov, t.ex. tillhandahållande av översättnings- och tolkningstjänster, minoritetsvänliga sociala tjänster och hälso- och sjukvårdstjänster samt stöd till språkinläring.

Förutom att ha tillgång till adekvat hälso- och sjukvård är det också viktigt att många människor har tillgång till läkarvård på det språk de föredrar, även om de är kompetenta talare av ett dominerande språk. Tänk till exempel på en invånare i Kerry Gaeltacht, en irländsktalande region i sydvästra Irland, som anser att hon måste använda engelska för att kommunicera med sin lokala läkare. Hennes intressen undergrävs eftersom hon inte kan få tillgång till en viktig offentlig tjänst på sitt föredragna språk, i en region där staten har åtagit sig att främja den. Det kan tyckas att det sistnämnda intresset är mindre moraliskt viktigt än det ovan nämnda, eftersom det är mindre skadligt att nekas tillgång till vård på ett föredraget språk än att inte ha full tillgång till vård. Vid beslut om hur begränsade

offentliga medel ska fördelas behöver dock de två intressena inte nödvändigtvis vägas mot varandra. En bättre strategi är i stället att försöka nå en överenskommelse om de standarder och principer som är lämpliga för varje typ av intresse.

Illustrationer och bevis

Å ena sidan har varje person ett betydande moraliskt intresse av sin egen hälsa, och detta intresse är tillräckligt viktigt för att motivera en rätt till hälsa. Eftersom medborgarnas åtnjutande av denna rättighet kommer att äventyras om de inte kan få tillgång till hälso- och sjukvård på ett språk som de förstår, finns det starka skäl till rättvisa för att tillgodose minoritetsspråkstalare genom att tillhandahålla översättnings- och tolkningstjänster. Å andra sidan är tillhandahållandet av översättnings- och tolkningstjänster mindre än vad vissa personer som talar minoritetsspråk kräver, nämligen tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster utan mellanhänder på deras eget språk.

Om det inte är möjligt att tillhandahålla hälso- och sjukvård på vart och ett av de språk som talas i ett samhälle måste medborgarna bestämma vilka språk som ska användas för detta ändamål. Dessa beslut måste respektera personer som talar olika språk som likvärdiga och bör inte beröva dem som talar minoritetsspråk tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster på sitt eget språk enbart av ekonomiska skäl. Ett sätt att behandla talare av olika språk lika är att erbjuda samma nivå av anpassning per capita för de olika språk som talas i samhället (Grin & Vaillancourt, 2015), till exempel genom att tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster på minoritetsspråk enligt principen om ”när antalet rättfärdigas” (Patten, 2014). Detta kan göras antingen regionalt, till exempel om en minoritet är geografiskt koncentrerad eller på allmän basis, så att talare kan få tillgång till hälso- och sjukvård på sitt eget språk, var de än bor i landet.

Politiska konsekvenser

Det finns ingen principiell anledning till att de två ovannämnda intressena inte kan tillgodoses samtidigt. När resurserna är knappa måste medborgarnadock bestämma vilka intressen som ska gynnas. Eftersom mindre mäktiga grupper lätt försummas i

beslutsprocessen är det viktigt att komma ihåg att utsatta invandrargrupper ofta har komplexa språkrelaterade hälsobehov. Samtidigt är det också viktigt att komma ihåg att språkliga minoriteter har en legitim rätt till en skälig andel av de offentliga hälso- och sjukvårdsresurserna, vilket kan innebära tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster på valfritt språk. Därför bör beslutsfattarna tydligt informera om skälen till att de beslutar om särskilda prioriteringar, så att medborgarna får möjlighet att förstå och ifrågasätta statliga beslut.

Referenser och fördjupning

- Baker, D. W., Parker, R. M., Williams, M. V., Coates, W.C., & Pitkin, K. (1996). Användning av tolkar på akutmottagning och deras effektivitet. *Journal of the American Medical Association*, 275, 783–8.
- CHU, C. (2005). Postnatal Experience and the Health Needs of Chinese Migrant Women in Brisbane, Australien. *Etnicitet och hälsa*, 10, 33–56.
- Grin, F. & Vaillancourt, F. (2015). Språkpolitikens ekonomi: En introduktion till utvärderingsarbetet. I F.M. Hult & D. Cassels Johnson (Eds.), *Research Methods in Language Policy and Planning: En praktisk guide* (s. 118–129), Boston: Wiley-Blackwell.
- Patten, A. (2014) *Lika erkännande: Moral Foundations of Minority Rights*. Oxford: Princeton University Press.
- Schuyve, P.M. (2007). Språkskillnader som en barriär för kvalitet och säkerhet inom hälso- och sjukvården: Kommissionens gemensamma perspektiv. *Journal of General Internal Medicine*, 22, 360–361.

11 Är kostnaderna betydande för språkpolitiken?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

För att kunna diskutera språkpolitiken på ett förnuftigt sätt är det nödvändigt att analysera specifika planeringsåtgärder som grupperas i olika kategorier. Olika kostnadsstrukturer för språkpolitiska åtgärder kräver olika beslutsregler för olika kategorier. Här fokuserar vi på genomförandekostnaderna, bortsett från de (som kan vara betydande) beslutskostnader som leder till åtgärden i fråga. Eftersom stödmottagarna är spridda över ett visst område kan kostnaderna variera med både antalet stödmottagare och arealens storlek. I ett demokratiskt sammanhang bedöms den offentliga politiken utifrån fördelar och nackdelar. Språkpolitiken kan ses som en offentlig politik som är utformad för att ta hänsyn till språkpreferenser hos alla individer i samhället och balansera de upplevda fördelarna med kostnaderna. Ekonomer tar itu med det snäva problemet med att jämföra fördelar och aggregerade kostnader med begreppet ”effektivitet”, som ingår i en metod som kallas kostnads-nyttanalyt. Samtidigt bör politiken behandla individer rättvist. Detta andra kriterium, inte mindre viktigt, medför ofta högre kostnader och en kompromiss måste hittas. Ekonomer närmar sig denna fråga med olika begrepp om ”rättvisa”. Kostnaderna spelar en viktig roll i båda aspekterna.

Vad säger forskningen?

Olika språkpolitiska åtgärder leder till olika kostnadsstrukturer. Kostnaderna kan variera mer eller mindre i förhållande till antalet stödmottagare och det berörda territoriets storlek. För tydlighetens skull diskuterar vi fyra arketytiska fall, som presenteras i tabellen på den motsatta sidan, även om alla mellanliggande steg är möjliga.

Illustrationer och bevis

Mål I Detta är i allmänhet fallet med antagandet av ett officiellt språk som tillämpas i EU. Detta innebär framställning av officiella dokument och huvudsakligen symboliska (men ofta mycket viktiga) användningar, såsom förkortningen av Europeiska centralbanken på olika språk på sedlar. Här är alla kostnader fasta kostnader.

Deltagande Med tanke på att kostnaderna är konstanta och de sammanlagda fördelarna beror på antalet stödmottagare bör det rationella beslutskriteriet endast baseras på antalet stödmottagare, som är kopplat till antalet talare på ett språk. När det gäller effektivitet och rättvisa är det därför svårt att motivera att katalanska

eller ryska inte beviljas officiell status i EU, när språk med mycket färre talare, t.ex. lettiska eller maltesiska, är officiella.

Mål II Ett bra exempel är att ha gatuskyltar på flera språk. Kostnaderna beror inte på antalet personer som läser skyltarna, utan på antalet skyltar – och därmed på kostnaderna – med det aktuella territoriets storlek. Det kan antas att förmånerna står i proportion till antalet förmånstagare.

Deltagande Här kräver det rationella beslutskriteriet ett antal stödmottagare per område. Beslutskriterier baserade på effektivitet och rättvisa innebär att en språkgrupps rumsliga täthet bör styra språkrättigheterna i denna kategori. En konsekvens är att minoriteters rättigheter av detta slag inte bör minskas om minoriteten utgör en minskande del av befolkningen på grund av att majoriteten av befolkningen flyttar till regionen. Den senaste tidens politik i vissa centraleuropeiska länder står helt klart i strid med detta.

Mål III Callcenter på olika språk, som informerar medborgarna om frågor som rör deras skattskyldigheter, illustrerar detta fall. Kostnaderna är oberoende av områdets storlek, men står i proportion till antalet personer som söker information på ett visst språk. (Besparingarna i teletjänstcentralen på majoritetsspråk måste dras av på grund av att samtal flyttas till den parallella centralen.)

Deltagande Eftersom kostnaderna är oberoende av etableringsområdets storlek behöver vi återigen ett tillräckligt antal personer för att motivera genomförandekostnaderna. Beslutsregeln bör endast vara beroende av antalet stödmottagare.

Mål IV Ett ungefärligt exempel på det fjärde fallet är tillhandahållandet av sociala tjänster i hemmet till äldre på deras modersmål. Kostnaderna beror både på territoriets storlek och antalet stödmottagare. Återigen måste man ta hänsyn till besparingarna i det parallella systemet på majoritetsspråket.

Deltagande Enligt samma argument som i mål II bör en förnuftig beslutsregel baseras på minoritetsbefolkningens befolkningstäthet.

Politiska konsekvenser

De fall som diskuteras här är arketytiska fall. Det finns många mellanhänder, där beslutsregeln skulle kunna

vara en kombination av regler som bygger på det totala antalet individer i en språkgrupp och deras täthet i det berörda territoriet. Den allmänna slutsatsen är att det på grund av kostnadsstrukturer inte kan finnas någon enda typ av beslutsregel och därför ingen enhetlig typ av språkpolitik. Man kan inte resonera i termer av en enda dimension, som ”officiell” v ”inte officiell på”. I stället behövs en differentierad politik. Vissa språkrättigheter bör klassificeras i en kategori och andra i en annan. För varje kategori krävs ett annat beslutskriterium. En förnuftig språkpolitik är nödvändigtvis mångfacetterad.

En klassificering av språkpolitiska åtgärder efter varans eller den resulterande tjänstens egenskaper.

Referenser och fördjupning

Wickström, B.A. (2016). Språkrättigheter: Ett

välfärdsekonomiskt synsätt. I V. Ginsburgh & S. Weber (red.), *Palgrave handbok för ekonomi och språk* (s. 659–688). Houndmills: Palgrave Macmillan.

Wickström, B.A. (2017). *En kostnadsteori för språkplanering och policy*. Forskningsrapport 17–2. Berlin: Forskargruppen ”Ekonomik och språk”.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (nästa). En ekonomisk strategi för languepolitik och språklig rättvisa. I målet M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (red.), *Språkpolitik och språklig rättvisa: Ekonomiska, filosofiska och sociolingvistiska synsätt*. Heidelberg: Det är Springer.

KLASSIFICERING AV SPRÅKPOLITISKA ÅTGÄRDER EFTER VARANS ELLER DEN RESULTERANDE TJÄNSTENS EGENSKAPER

Kostnader för att genomföra en åtgärd...	beror inte på territoriets storlek.	ökning i förhållande till territoriets storlek
beror inte på antalet individer	Mål I	Mål II
ökning i förhållande till antalet individer	Mål III	Mål IV

12 Varför är datorsimuleringar användbara vid urval och utformning av komplexa språkpolicyer?

Marco Civico, Genève universitet

Eftersom det ofta är opraktiskt, om inte omöjligt, att samla in uppgifter om flera tusen observationer, än mindre genomföra (och återutföra) storskaliga sociala experiment för att erhålla förstahandsdata, är agentbaserade modeller särskilt användbara när det gäller utvecklingen av top-down-strategier vars effekter oundvikligen bestäms av bottom-up-processer. Språkpolicyen kan dra nytta av användningen av ABM, eftersom de lätt kan simulera komplexa processer såsom dynamiken i språknedgång och överlevnad, eller kommunikationsmodeller som är resultatet av individuella språkval. Dessutom kan ABM effektivt replikera komplexa adaptiva system, eftersom agenternas val kan modelleras för att anpassa sitt beteende till den information som inhämtas över tiden.

Vad säger forskningen?

ABM är ett av de viktigaste verktygen för att analysera komplexitetsteori och är en del av den allmänna filosofin om modellering inom samhällsvetenskapen: modellerna är inte avsedda att likna verkligheten. tvärtom, med hjälp av stiliserade fakta, är de verktyg för att hjälpa oss att tänka på komplexa processer. Datorsimulering bidrar bland annat till att uppskatta effekterna av olika politiska åtgärder. ABMS kan också omfatta olika kategorier av variabler: de som kan påverkas av de politiska och kontextuella variabler som inte (eller endast delvis) påverkas av politiken. Därför kan ABM även hjälpa beslutsfattare att simulera resultatet av olika politiska åtgärder under mycket olika förhållanden, oavsett om de är naturliga, sociala, politiska, ekonomiska osv. ABM har kunnat förklara och förutsäga flera fenomen inom naturvetenskap (t.ex. spridning av tumörer i kroppen), samhällsvetenskap (t.ex. segregationsdynamik) och humaniora (t.ex. förändringar i ordförråd och talmönster).

Dessutom kan ABM:er generera mycket intuitiva visualiseringar av den berörda dynamiken, utan att behöva förstå de tekniska aspekterna av koden som ligger till grund för dem.

Illustration och bevis

Överväga de politiska åtgärder som föreslås i den *europiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk*. Modellen simulerar kommunikation inom en population där ett majoritetsspråk Y och ett minoritetsspråk X talas. Individer möter och kommunicerar med andra individer som tillhör antingen

majoritetsbefolkningen (endast behärskar majoritetsspråket Y) eller med minoritetsbefolkningen (som behärskar majoritetsspråket Y och har varierande färdigheter i minoritetsspråk X). När de träffas avgör de om kommunikationsspråket är Y eller X. Denna stiliserade möteskedja återspeglar det verkliga problemet med möjligheterna för en språktalare i X att använda minoritetsspråket och förbättra sina färdigheter i det språket, med tanke på det sammanhang i vilket han eller hon bor. Låt oss nu överväga en politik för att se till att minoritetsbarn mellan 6 och 15 år får undervisning i språk X och därigenom förbättrar sina kunskaper i detta språk. Simuleringar visar att innan politiken genomförs försvinner minoritetsspråket X i de flesta fall, nästan oberoende av den ursprungliga andelen minoritetstalare. Den genomsnittliga X-kompetensen minskar också snabbt. Men om politiken genomförs tenderar det absoluta antalet personer som kan tala X att förbli konstant med tiden. Det är särskilt intressant att notera att det i många fall inte är för sent att korrigera situationen genom att tillämpa politiken i ett senare skede.

Resultaten presenteras i siffrorna ovan. Det är uppenbart att modellen kan förfinas så att den omfattar andra kontextuella variabler, såsom uppfattningen att minoritetstalare har sitt eget språk när det gäller status eller majoritetens språktalares förmåga att uttrycka sig på minoritetsspråket. Dessutom kan koden skrivas om så att den automatiskt genomför politiken när andelen minoritetstalare sjunker under ett visst tröskelvärde. Det är dock allmänt tillrådligt att undvika att lägga till alltför många komplikationer till modellen, eftersom detta så småningom kan dölja de variabler som är av intresse.

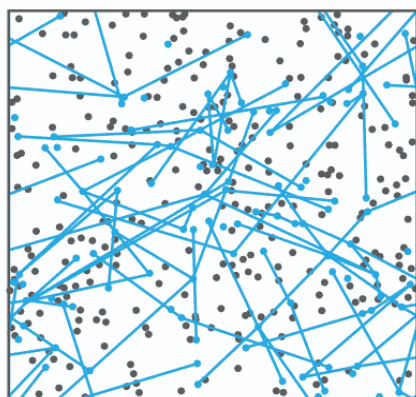
Politiska konsekvenser

För politiska ändamål kan ABM användas för att simulera:

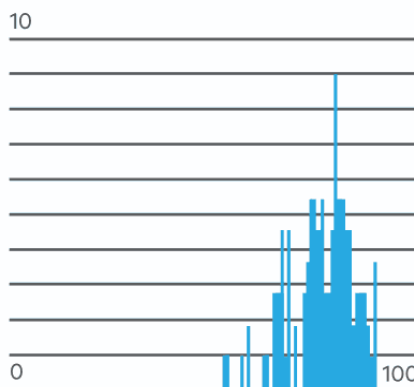
1. Befintliga fenomen för att härleda deras egenskaper (t.ex. hur olika kommunikationsstrategier utvecklas inom olika samhällen).
2. den potentiella effekten av olika insatser, justering av de variabler som ingår i modellen (t.ex. hur en exogen förändring av språkkunskaper påverkar antalet talare över tiden).
3. förändringar inom ett visst socialt system som svar

på externa chocker (t.ex. invandringsvågor).

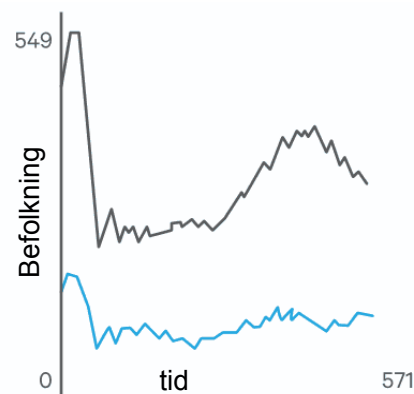
När det gäller språkpolitik och språkplanering kan datorsimuleringar bidra till att förutsäga språkbehoven och utforma tillhandahållandet av språktjänster i enlighet med detta. De ger långsiktiga prognoser och underlättar jämförelser mellan olika scenarier där olika åtgärder genomförs (eller inte genomförs). Dessa tillämpningar kan hjälpa beslutsfattare och lagstiftare som behöver göra välgrundade val. Den verksamhetsbaserade förvaltningen kräver goda förhandskunskaper om de frågor som beslutsfattarna vill ta itu med, men inte kodning.

Animering AV SIMULATIONEN
(minoritetshögtalare i blått,
majoritetstalare i grått)

**FÖRDELNING AV TALARE AV
MINORITETSSPRÅK**
minoritet (Yi-axeln) enligt vätskenivån
på en skala från 0 till 100 (x axel) efter
500 iterationer

**TRENDER FÖR DET ABSOLUTA
ANTALET TALARE.** Andel
minoritetstalare efter 500
iterationer = 0,12
\\ minoritet |majoritet

Referenser och fördjupning

Hadžikadić, M., O'Brien, S., & Khouja, M. (Eds.) (2013). *Förvaltning av komplexiteten: Praktiska överväganden vid utveckling och tillämpning av ABM för samtida politiska utmaningar (Studies in Computational Intelligence)*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag.

Wilensky, U. & Rand, W. (2015). *En introduktion till agentbaserad modellering: Modellera naturliga, sociala och konstruerade komplexa system med NetLogo*. Cambridge: Press på MIT.

13 Vilka är de allmänna rättsliga konsekvenserna av MIME-forskningen?

Robert Dunbar, University of Edinburgh

Många av de politiska riktlinjerna i denna handledning skulle kunna genomföras genom politiska förändringar på subnationell, nationell eller europeisk nivå och kräver inte nödvändigtvis ändringar i Europeiska unionens formella regelverk. Andra skulle dock bättre kunna uppnås genom sådana förändringar.

Vad säger forskningen?

Ett viktigt tema för MIME-forskningen är den grundläggande betydelsen av flerspråkig kompetens för att främja både rörlighet och inkludering. Otillräcklig undervisning i främmande språk kan hämma arbetskraftens rörlighet och utgör också ett hinder för integration när EU-medborgare har flyttat till en annan medlemsstat. En del av MIME:s forskning visar också vikten av flerspråkighet för att främja en europeisk identitet och för att utveckla ett gemensamt demokratiskt politiskt område.

Ett annat viktigt tema är i vilken utsträckning bristen på språkkunskaper i värdlandets officiella språk utgör ett hinder för EU-migranter (och andra) att få tillgång till offentliga tjänster, särskilt offentliga tjänster som hälso- och sjukvård, larmtjänster och vissa viktiga sociala tjänster. Förutom att avskräcka från rörlighet väcker bristen på tillgång till tjänster av hög kvalitet liknande dem som finns tillgängliga för medborgare med de språkkunskaper som krävs, viktiga jämställdhetsfrågor och utgör också ett hinder för fullständig social integration.

Illustration och bevis

I artikel 3.3 i *fördraget om Europeiska unionen* (EU-fördraget) anges att EU ”ska respektera rikedomen i sin kulturella och språkliga mångfald och säkerställa bevarandet och stärkandet av sitt kulturarv”.

Enligt artikel 22 i *Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna* (nedan kallad stadgan om de grundläggande rättigheterna) ska EU respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden.

Utbildning är avgörande för att stärka flerspråkiga färdigheter och metalinguistisk medvetenhet. Enligt artikel 165.1 i *fördraget om Europeiska unionens funktionssätt* (EUF-fördraget) ska EU bidra till utvecklingen av utbildning av god kvalitet genom att

uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna och, vid behov, genom att stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som unionen fullt ut ska respektera medlemsstaternas ansvar för utbildningens innehåll och utbildningssystemets organisation och deras kulturella och språkliga mångfald. I punkt 2 föreskrivs vidare att EU:s insatser på utbildningsområdet syftar till att utveckla utbildningens europeiska dimension, särskilt genom undervisning och spridning av medlemsstaternas språk. EU:s språkliga mångfald är mycket viktigare än de 24 officiella språken i EU:s medlemsstater, och MIME:s forskning har visat att denna mångfald har betydande konsekvenser för både rörlighet och integration och kräver politiska åtgärder.

Språkundervisningens betydelse har redan erkänts i EU-lagstiftningen, särskilt i rådets direktiv 77/486/EEG, där det konstaterades att språkundervisning för barn till EU-migranter är viktig för att främja rörligheten för människor inom EU. Det föreskrivs därför att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa undervisning i det officiella språket eller ett av de officiella språken i värdstaten samt undervisning i barnets modersmål och kultur i ursprungsstaten.

Detta direktiv – som i sig har drabbats av ett generellt bristfälligt genomförande – skulle kunna uppdateras och utvidgas.

De begränsade språkkunskaperna hos migranter från EU och på andra håll i värdlandets språk skapar hinder för vissa offentliga tjänster. EU:s lagstiftning har bara varit mycket begränsad som svar på detta problem. När det gäller hälso- och sjukvård föreskrivs i direktiv 2011/24/EU om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård att EU:s medlemsstater får välja att tillhandahålla information (men inte tjänster) på andra officiella EU-språk än det officiella språket i landet. Översättning och tolkning måste dock tillhandahållas i asylförfaranden (direktiv 2013/32/EU) och i straffrättsliga förfaranden (direktiv 2010/64/EU).

Politiska konsekvenser

På vart och ett av de fyra områden som just har granskats kan ändringar av befintliga rättsakter övervägas. Ändringen av artikel 3.3 i EU-fördraget för

att hänvisa till stärkandet och stärkandet av flerspråkiga befogenheter för alla EU-medborgare är en rättslig förändring som förtjänar att beaktas. det är viktigt att allt erkännande av flerspråkighet och flerspråkig kompetens i EU:s rättsordning innehåller ett aktivt inslag som syftar till att förbättra den.

Ändringar av punkt 2 i EUF-fördraget skulle kunna övervägas för att erkänna att medlemsstaternas språk inte bara omfattar officiella språk utan även inhemska språk samt, för vissa utbildningsändamål, de språk som förs in i EU-länderna genom senare invandringsvågor. Rådets direktiv om att medlemsstaterna ska undervisa i värdlandets språk skulle kunna utvidgas från barn till migranter till migranter själva och till medföljande anhöriga.

Mer grundläggande skulle det kunna vara att försöka översätta EU:s långvariga politiska mål, som går tillbaka till ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Barcelona 2002, till en rättslig skyldighet att undervisa två språk utöver det huvudsakliga undervisningsspråket från tidig ålder. Detta väcker naturligtvis subsidiaritetsfrågor, men det kan hävdas att målen för den föreslagna åtgärden om språkundervisning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och att de bättre kan uppnås på EU-nivå.

Med tanke på den grundläggande betydelsen av vissa offentliga tjänster, däribland hälso- och sjukvård och akutvård – de berörda intressena sannolikt kommer att vara minst lika viktiga som de som står på spel i asyl- eller straffrättsliga förfaranden – och vikten av kommunikationskapacitet för att få tillgång till dessa tjänster, skulle EU-lagstiftningen kunna utvecklas på ett sådant sätt att det åtminstone krävs att översättnings- och tolkningstjänster tillhandahålls för att få tillgång till dessa tjänster. Jämställdhetshänsyn stöder ytterligare EU:s lagstiftningsåtgärder på dessa områden.

Referenser och fördjupning

- Creech, R. L. (2005). *Juridik och språk i Europeiska unionen: Paradoxen av en Babel "Förenade i mångfald"*. Groningen: Europa Law Publishing.
- Dunbar, R. (2006). Finns det en skyldighet att lagstifta för lingvistiska minoriteter? *Journal of Law and Society*, 33, 181–198.
- Foster, N. (2016). *Blackstones EU-fördrag och EU-lagstiftning 2016–2017*. Oxford: Oxford University Press.
- van der Jeught, S. (2015). *EU:s språklag*. Groningen: Europa Law Publishing.

Minoriteter, majoriteter och språkrättigheter

- 14 Bör regeringen bromsa nedgången i minoritetsgrupper? 58
- 15 Bör minoritetsspråk läras ut till talare av majoritetsspråket? 60
- 16 Är ”enda” och ”icke-unika” minoriteter i liknande situationer när de konfronteras med nationell språklig dominans? 62
- 17 Vilken betydelse har den demologivisistiska koncentrationen för minoritetsspråkens överlevnad i en värld av ökande rörlighet? 64
- 18 Vilka principer bidrar till att förutse konfliktpotentialen hos etniska och språkliga skillnader 66
- 19 Varför räcker det inte att bara lära sig ett av de officiella språken i ett flerspråkigt sammanhang? 68
- 20 Hur kombinerar man territorialitets- och personlighetsprinciperna? 70
- 21 Hur påverkar ett ”externt” språks hegemoni inrikespolitiken? 72
- 22 Hur bör grannländerna samarbeta för att hantera mångfalden? 74
- 23 Varför är det viktigt med synlig igenkänning (t.ex. på trafikskyltar) av ett minoritetsspråk? 76
- 24 Möjer subsidiariteten till en mer omfattande språkpolitik? 78
- 25 Hur kan vi tillåta mobila pensionärer att fullgöra sina skyldigheter och utöva sina rättigheter? 80

14 Bör regeringen bromsa nedgången i minoritetsgrupper?

Bengt-Arne Wickström, Torsten Templin, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

Som en allmän regel bör individuella val som inte direkt påverkar andras välbefinnande överlåtas åt individerna själva. Ekonomer talar om en "let-how"-situation. I många fall påverkar dock en individs handlingar direkt andras välbefinnande. I detta fall är optimala beslut för individen sällan optimala för samhället också. Denna skillnad mellan individuellt rationellt beteende och kollektiv optimism är ett viktigt skäl för kollektiva åtgärder. Ett exempel på detta är talare av ett minoritetsspråk som frivilligt slutar använda det språket. Det finns naturligtvis kommunikationsfördelar med att ha ett gemensamt språk i samhället, men det finns också kostnader för dem som talar minoritetsspråk, om de så småningom tvingas sluta använda sitt förfäders språk. I detta fall finns det goda argument för att stödja tvåspråkiga minoritetsgrupper.

Vad säger forskningen?

Vid bedömningen av olika handlingslinjer väger en person i allmänhet sina individuella fördelar i förhållande till sina individuella kostnader och försummar effekten av sina handlingar på andra. Dessa "externa" effekter, som påverkar andra, kallas "externiteter". I allmänhet tenderar en individ att ignorera de positiva (positiva externa effekterna) eller skadliga (negativa externa effekter) av sina handlingar på resten av samhället (socialt välbefinnande). En viktig extern aspekt i samband med språkanvändningen är "nätverkseexternitet". När Jane bestämmer sig för att lära sig ett språk skapar hon fördelar för sig själv eftersom hon kan kommunicera med andra talare av det språket. I sitt rationella inlärningsbeslut kommer Jane att jämföra dessa fördelar med de olika inlärningskostnaderna och basera sitt beslut på denna jämförelse.

Vad hon inte anser är att hon också skapar fördelar för andra talare som vill kommunicera med henne på det språket. Denna "bästa" vinst från språkhögtalare är nätverkets externalitet. (Andra talare skulle också kunna värdesätta den kunskap som andra människor lär sig och använder sitt språk; detta är dock en "normal" externalitet som inte har något samband med nätverkseffekten.) Låt oss anta nu att Jane bestämde sig för att inte lära sig språket i fråga. I detta fall kan det finnas en möjlighet att göra bättre för henne och alla andra: talare av det språk som vill tala med honom på det språket kan besluta att belöna det, materiellt eller symboliskt, för hans inläring. Om fördelen som var

och en av dem skulle få av det överstiger kostnaden för dem på grund av belöningen, och om belöningen övertygar Jane att lära sig språket, då kommer alla att bli bättre. Ekonomiskt sett gör detta samhället effektivare. Det är dock osannolikt att sådana utmärkelser kommer att organiseras av minoritetstalares spontana åtgärder och därför, om det finns ett externt nätverk, innebär en laissez-faire-strategi att alltför få individer kommer att investera i att lära sig ett visst språk. Ineffektiva enskilda beslut skulle kunna "korrigeras" genom offentliga åtgärder. Detta är till exempel ett argument för obligatorisk språkundervisning i skolan.

Illustration och bevis

Samma argument gäller när en person bestämmer sig för att lämna en minoritetsspråkgemenskap, och verkliga historier av nedgång och språkliga förändringar kan tolkas ur detta perspektiv.

När en eller flera talare slutar använda minoritetsspråket har de återstående talarna färre personer som de kan kommunicera med på minoritetsspråket. Om de värdesätter sådan kommunikation, det finns en förlust av välbefinnande för gruppen och denna förlust är inte en del av individens bedömning av situationen av den person som lämnar samhället. Argumentet att den enskilde som lämnar minoritetssamhället skulle skapa en positiv nätverkseexternitet i majoritetssamhället skulle bara vara rättvist om han bytte från enspråkighet på ett språk till enspråkighet i det andra. Om de som talar minoritetsspråk är tvåspråkiga, vilket i allmänhet är fallet med baskiska eller walesiska talare, är detta argument emellertid inte giltigt: de som talar majoritetsspråket har ingen ytterligare samtalspartner, eftersom de redan kan kommunicera med de utåtriktade på majoritetsspråket. Nettoeffekten är en förlust för minoritetsspråkstalare.

Den person som lämnar samhället kommer sannolikt att få en vinst, annars skulle de inte ha fattat beslutet. Som nämnts ovan skulle de återstående talarna av minoritetsspråk vara villiga att i viss utsträckning belöna de utåtriktade och skulle vara bättre om han därför slutligen bestämde sig för att stanna kvar. För vissa potentiella avhopp skulle belöningen förbättra dem om de ändrade sitt beslut och bestämde sig för att fortsätta använda minoritetsspråket. Belöningen skulle då förbättra alla.

När en person lämnar minoritetsgemenskapen blir den efterföljande användningen av språket mindre attraktiv för dem som stannar kvar. I den individuella beräkningen skulle ett beslut om att lämna samhället bli mer sannolikt. En språkförändringsprocess kan påbörjas – eller påskyndas. Med tiden minskar användningen av minoritetsspråket på många områden och kan leda till en fullständig språklig förändring. Det negativa nätets externa effekter påskyndar därför språkbytet i samband med *laissez-faire*.

Politiska konsekvenser

Externa effekter kan motverkas av en språkpolitik som gynnar minoritetsspråket och därmed skapar incitament för enskilda att använda det mer. Detta kommer i sin tur att försvaga incitamenten för individer att lämna samhället och ändra enskilda beslut att lämna landet till förmån för att stanna kvar. Offentlig politik tar rollen som belöningar i erfarenheten av tanke ovan och, under de incitament som politiken skapar, kommer enskilda rationella beslut att förändras och hädanefter leda till ett kollektivt optimalt.

En direkt följd av detta är att allmänhetens stöd för ett minoritetsspråk är en socialt effektiv politik så länge som talarna i minoritetsspråk värdesätter dess användning¹.

Referenser och fördjupning

Kyrkan, J. & King, I. (1993). Tvåspråkighet och externa nätverkseffekter. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économie*, 26, 337–345.

Wickström, B.A. (2016). Språkpolicy endast för engelska: Vägen till Provincialism? *ACTA universitatis sapientiae, europeiska och regionala studier*, 9, 71–76.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (kommande). En ekonomisk strategi för languepolitik och språklig rättvisa. I målet M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (red.), *Språkpolitik och språklig rättvisa: Ekonomiska, filosofiska och sociolingvistiska synsätt*. Heidelberg: Det är Springer.

---

1 Det faktum att det värde som talarna tillskriver språkanvändningen kan öka på grund av stödpolitiken är en annan typ av argument, som ytterligare förstärker det argument för nätverkseffekten som förs fram i detta bidrag.

15 Bör minoritetsspråk läras ut till talare av majoritetsspråket?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Frågar upp problemet med språklig **dominans** och risken för språklig assimilering av minoriteten av majoritetsspråket i språkligt blandade samhällen. Den situation som diskuteras här är situationen för politiska enheter där olika språkgrupper "sedan länge etablerade" eller "inhemska" lever tillsammans och delar städer och stadsdelar. Som exempel kan nämnas Katalonien, Galicien och Baskien i Spanien. Bryssel i Belgien, Wales och delar av Skottland i Förenade kungariket, Korsika, Bretagne och Franska Baskien i Frankrike, delar av Transsylvanien med ungerskspråkiga samhällen, eller norra Skandinavien med de samiska minoriteterna.

Vad säger forskningen?

Dessa samhällen har ett klart dominerande språk, ofta både när det gäller makt och demografi, där nästan alla är bekväma eller i praktiken tvungna att vara kompetenta. Minoritetsspråk åtnjuter olika grader av officiellt erkännande (oavsett om det gäller den nationella staten, en statlig underenhet eller båda). Ett sådant erkännande är dock särskilt inriktat på personer som talar minoritetsspråk och påverkar inte majoriteten. Minoritetstalare är de som åtnjuter vissa språkrättigheter, t.ex. undervisning i minoritetsspråket. Sådana rättigheter kan dock inte vara tillräckliga för att undvika språklig dominans, som kan betraktas som en form av språklig orättvisa.

Begreppet dominans kommer från den politiska filosofin. Det är rotat i traditionen av republikanskt tänkande, som syftar till att minimera den orättvisa som följer av herraväldet. Individuer eller grupper domineras när de är beroende av ett förhållande där en tredje part eller grupp godtyckligt kan ingripa (eller utöva godtycklig makt) över dem utan deras samtycke eller utan att ta hänsyn till deras legitima preferenser (Pettit, 1997).

Denna sårbarhet eller beroende av någon annans godtyckliga makt bör elimineras för att bygga ett samhälle av fria medborgare. Språklig dominans uppstår när talarna i språkgrupp X leds till "språkligt böjda" till Y-språket. De är nästan alltid tänkta att byta till det dominerande språket i det offentliga och ibland även i den privata sfären, men inte genom att föredra att

göra det. En sådan anpassning görs nästan aldrig i den andra riktningen, och i allmänhet är minoritetsmedlemmarna tvåspråkiga, men majoriteten är inte det. Den höga sannolikheten att kommunicera med talare av majoritetsspråket (eller värre, en känsla av underlägsenhet) tvingar minoritetstalare att använda majoritetsspråket på de flesta områden. Detta resulterar i former av "diglossy", ett system där språk tilldelas olika funktioner, och minoritetsspråket är till stor del uteslutet från vissa aktiviteter. Diglossi är i allmänhet asymmetrisk, eftersom det dominerande språket används inom alla områden, medan minoritetsspråket är begränsat till begränsade funktioner.

Ur politisk filosofis synvinkel kan man säga att "språklig dominans" kräver tre villkor: (1) Det faktum att en av grupperna behöver anpassa sig språkligt till den andra, men inte motsatsen (detta är mer synligt i asymmetrisk språkinläring). (2) Vanliga upprepningar av denna modell dagligen, och (3) det faktum att medlemmarna i den dominerade gruppen egentligen inte har något alternativ, förutom att helt undvika interaktion med majoritetens talare.

De grundläggande principerna för normativ politisk teori tyder på att språklig dominans är en form av orättvisa och att rättsliga överväganden därför kräver kompensationsåtgärder.

Dessa principer motiverar därför följande rekommendation: utbildningssystemet bör göra det obligatoriskt att lära sig alla erkända språk, så att talare av majoritetsspråket får en viss kompetens i minoritetsspråket. Andraspråkskompetensen bör åtminstone göra det möjligt för alla medborgare, oavsett modersmål, att *förstå* det andra språket. Detta krav kan främja en respektfull politik som gör det möjligt att utveckla komplexa identiteter och hybrididentiteter och därigenom bidra till att skapa en gemensam grund för demokratisk dialog. Samtidigt kan det bidra till att lösa kompromissen mellan integration (alla inhemska språkgrupper kan känna sig bättre respekterade och därför inkluderade i samhället) och rörlighet (var och en skulle lära sig minst ett av de andra språken på territoriet).

Illustration och bevis

Empirisk forskning bekräftar rekommendationens

relevans. Nedsänkingsprogram kan förespråkas både när det gäller långsiktig utbildningsframgång och uppnående av tvåspråkighet och bi-Lettrism ”där L1majoritetsstudenter undervisas huvudsakligen genom ett L2, vanligtvis ett minoritetsspråk, för att bli tvåspråkiga och bilitera pådet språket såväl som på majoritetsspråket”. Detta kan vara ännu mer användbart om det organiseras som ett tvåvägsprogram där talarna på båda språken delar samma klassrum, snarare än en enkelriktad nedsänkingsmodell (maj 2010, 296). En studie utförd av Thomas och Collier (2002) av mer än 210,000 språklig minoritetsstuderande i USA:s offentliga skolor bekräftar att nedsänkingsprogram i allmänhet fungerar bättre för studenter, särskilt när man jämför den akademiska framgången för studenter som går i fördjupningsskolor och studenter som deltar i övergångsskolor främst på engelska.

Politiska konsekvenser

Även om huvudrekommendationen är att av grundläggande skäl för språklig rättvisa uppmuntra majoritetsmedlemmar att lära sig minoritetsspråk, gäller även *proportionalitetsöverväganden*. Föreställ dig ett samhälle med 1000 medlemmar, med 10 talare av X, ett ”sedan länge etablerat” aboriginal minoritetsspråk, och 990 talare av Y. Denna situation kan ge upphov till språklig dominans om våra tre villkor är uppfyllda. Att kräva att alla Y-högtalare ska lära sig X skulle dock vara en oproportionerlig åtgärd, såvida inte några ytterligare överväganden kommer in (t.ex. om X är allmänt talat någon annanstans i världen). En relaterad fråga är effektivitet. En sund offentlig politik kräver att knappa resurser används effektivt. I detta exempel kan det vara svårt att motivera en

betydande investering i tid, ansträngning och pengar för att tvinga 99 % av befolkningen att lära sig ett språk som talas med 1 %. Båda villkoren kan betraktas som ett kriterium ”om siffrorna motiverar det” (maj 2014: 386–388). Om detta villkor är uppfyllt kan det dock vara motiverat att kräva flerspråkighet av språkliga skäl. Slutligen spelar också antalet berörda språk en roll. Ju fler språk det blir, desto svårare blir det att genomföra en sådan politik. Jämfört med andra kontinenter har Europa inte ett särskilt stort antal inhemska språk. *Decentraliseringen* av språkpolitik till flerspråkiga underenheter (t.ex. i Rumänien, Județe [länen] där ungerska talas) minskar därmed genomförbarhetsproblemet avsevärt.

Referenser och fördjupning

- Maj, S. (2010). Läroplan och utbildning av kulturella och språkliga minoriteter. I B. McGraw, E. Baker, & P. Peterson (red.), *International Encyclopedia of Education (3rd ed.)*, Vol 1. (s. 293–298). Oxford: Det är Elsevier.
- Maj, S. (2014) Tävande offentlig enspråkighet och Diglossia: Nyttänkande om politisk teori och språkpolitik för en flerspråkig värld. *Språkpolitik*, 13, 371–93.
- Pettit, P. (1997). *Republikanism: En teori om frihet och regering*. Oxford: Oxford University Press.
- Thomas, W. & Collier, V. (2002). *En nationell studie av skolans effektivitet för språkminoritetsstuderandes långsiktiga akademiska prestationer*. Santa Cruz: Centrum för forskning om utbildning, mångfald och spetskompetens (CREDE).

16 Befinner sig "ensamma" och "icke-unika" minoriteter i liknande situationer när de konfronteras med nationell språklig dominans?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Vetenskaper Po Paris

Inhemsk språklig dominans kan definieras som en situation där en grupp använder sin demografiska fördel som en politisk hävstång för att reproducera vissa institutionella metoder. Dessa metoder kan vidmakthålla de ojämlikheter som följer av det enkla antalet människor och kan befästa en orättvis maktfördelning mellan majoriteten och minoriteten. Politiska konstellationer som strävar efter att skydda den språkliga mångfalden och upprätthålla en rättvis politisk jämlikhet mellan sina medlemmar måste ta nationell språklig dominans på allvar och beakta dessa aspekter i enlighet med detta.

Vad säger forskningen?

Effekterna av nationell språklig dominans i multinationella stater tenderar att variera beroende på om de påverkar en eller flera minoriteter. Det som i allmänhet observeras är dock att språkfrågorna blir mer komplexa när det gäller flernivåstyre eller federalism. Till exempel skiljer sig den språkliga situationen och rättigheterna för frankofoner utspridda över engelska Kanada mycket från deras situation i Quebec, liksom situationen för aboriginska folk och språk. På samma sätt delas katalanska talare av regionala gränser inom Spanien, och de som bor i Valencia har andra förhållanden än dem som bor i Katalonien. I samband med flernivåstyre eller federalism uppmuntrar språklig dominans minoritetsjurisdiktioner att utveckla sin egen språkpolitik. Eftersom språket är ett viktigt verktyg för identitet, ofta med känslomässigt innehåll, åtföljs skyddet och främjandet av minoritetsspråk ofta av en allmän känsla av alienation från den bredare (nationella) enheten. Detta är fallet i Kanada och Spanien.

Språklig dominans utlösersåledes reaktioner i form av mycket ingripande minoritetsspråkpolitik, som banar väg för andrabustaformer av nationell uppbyggnad. Denna trend är mer uttalad i fall av språklig dominans av en enda minoritet av en stor majoritet av talarna, vilket är mer sannolikt att leda till uppkomsten av separatistiska rörelser. Detta komplicerar i sin tur den sociala sammanhållningen och den federala eller överstatliga styrningen.

Illustration och bevis

Betrakta sammanhang som i huvudsak uppfattas som en språklig minoritet. Vad vi ser i sådana fall är att domstolarnas sätt att hantera kompromissen mellan rörlighet (mellan olika delar av landet) och inkludering (i lokalsamhällen) tenderar att återspegla obalansen i makt mellan språkgrupper. Den dominerande gruppen kommer att vara mycket mer framgångsrik när det gäller att hävda sina medlemmars språkrättigheter i minoritetsjurisdiktionen än tvärtom. Jämför till exempel provinserna Alberta och Quebec¹. Uppgifterna tyder på en allmän trend i Kanada, där Anglophones långsamt assimilerar Francophones och likställer "allofon" invandrare (de med ett annat modersmål än engelska eller franska) i en mycket högre takt. Med tanke på att dessa siffror är ett resultat av samspelet mellan politik och praxis kan man dra slutsatsen att den federala politiken inte i tillräcklig utsträckning minskar majoritetsspråkets attraktionskraft och att en federal språkpolitik sannolikt inte kommer att säkerställa en stabil balans mellan rörlighet och integration i hela landet.

På platser med flera språkliga minoriteter, t.ex. Indien, sker politiska effekter på olika sätt. När människor är vana vid att leva i en flerspråkig miljö är incitamenten för språkbaserade nationsbyggande initiativ mycket svagare. Samtidigt är sådana sammanhang inte immuna mot risken för att en grupp knuffar till föredömet av sitt språk (till exempel försöker göra sitt språk till lingua franca i den politiska konstellationen, som Gandhi gjorde genom att hävda att hindi deviterar det officiella språket i Indien). I sådana fall uppstår andra politiska effekter: I) En myriad av lokala eller regionala språkpolitiska initiativ, som kan vara svåra att kontrollera och som kan förvärpa den kulturella splittringen. II) Det är praktiskt taget omöjligt att, med tanke på det stora antalet minoritetssituationer, tillämpa officiell (nationell) språkpolitik på ett enhetligt sätt mot uttryck för lokalt motstånd. (III) allvarliga hinder för en väl fungerande demokratisk politik på flera mycket svåra nivåer, särskilt genom skapandet av starka och

1 Alberta valdes till provinsen med den högsta positiva balansen mellan provinsiell migration, och även provinsen med den största klyftan mellan de språkvariabler som talas hemma och modersmålet.

varaktiga separatistiska rörelser. Kort sagt kommer språklig dominans i politiska konstellationer med flera språkliga minoriteter sannolikt att skapa oförutsägbara mönster och splittringar som gör den demokratiska hanteringen av mångfald mycket svår.

Rapport AV PERSONER med ANGLAIS ELLER FRENCH TO MAISON BY REPORT TO PERSONS MED ANGLAIS ELLER FRENCH AS MATERNAL LANGUAGE (källa: Kanadensisk folkräkning 2011)

	Engelska	Franska
Alberta	1,13	0,36
Quebec	1,28	1,02
Kanada (totalt)	1,38	0,97

Politiska konsekvenser

I de flesta fall är hanteringen av den språkliga mångfalden, i samband med skiljedomen av förhållandet mellan majoritet och minoritet, intensivt politisk. För att skapa gynnsamma villkor för inhemsk rörlighet och integration är det tillrådligt att

- ▶ *Erkänna minoritetsspråk* och anta en strikt

språkpolitik för att främja användningen av dem i lokala institutioner, såsom regionala parlament och skolor samt i federala institutioner, för att främja en känsla av tillhörighet bland medlemmar av språkliga minoriteter.

- ▶ Den centrala enheten måste tillämpa regler som ger medlemmar i minoritetsgrupper samma möjligheter till rörlighet och inkludering som de som majoriteten åtnjuter på grund av sitt politiska inflytande.

- ▶ De allmänna principer som gäller för flerspråkiga länder återspeglas i *tillämpliga delar* i de överstatliga organisationernas språkpolitik.

Referenser och fördjupning:

Dubreuil, B. & Marois, G. (2011). Det imaginära botemedlet: Varför invandringen inte räddar Quebec. Montreal: Det är Boreal.

Magnet, J.E. (1998). Språkrättsteori i kanadensiskt perspektiv. I T. Ricento & B. Burnaby (red.), Språk och politik i USA och Kanada: Myter och verkligheter (s. 185–206), Routledge: Det är New York.

17 Vad är betydelsen av demolingvistisk koncentration för minoritetsspråkens överlevnaden i värld av ökande rörlighet?

Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

I olika länder slutar människor tala minoritetsspråk och vänder sig till bredare kommunikationsspråk. Flera EU-medlemsstater har ett eller flera "regionala språk eller minoritetsspråk"¹ och många förlorar talare. Rörlighet inom Europa och migration från länder utanför EU sätter ytterligare tryck på minoritetsspråken och gör det ännu svårare att bevara dem. Detta väcker frågan om hur man på en allmän nivå ska ta hänsyn till samspelet mellan de faktorer som bestämmer minoritetsspråkets vitalitet och överlevnad i en föränderlig värld – eller, för att uttrycka det annorlunda, vilka strategier vi kan använda för att identifiera språkpolitik som kan bidra till att skydda regionala språk och minoritetsspråk så att de överlever utan att äventyra rörligheten.

Vad säger forskningen?

Territoriella minoritetsspråk används främst i vissa geografiska områden i EU:s medlemsstater. I dessa områden är en viss del av lokalbefolkningen tvåspråkig och talar det dominerande språket i staten och minoritetsspråket. Geografisk koncentration är en faktor som är känd för att stödja ett minoritetsspråks livskraft på lång sikt: ett stort antal talare i en jurisdiktion gör det lättare att motivera språkpolitik till förmån för språket, och ett territoriums språkliga sammansättning påverkar dynamiken i överföring, inlärning och användning av språk. Familjer med båda föräldrarna som talar minoritetsspråket är mer benägna att vidarebefordra det till sina barn. Samtidigt, ju högre andelen talare av minoritetsspråk i en region, desto större antal familjer och desto större incitament att sända detta språk på grund av dess relativt breda kommunikationsutbud.

Dessutom ser ett stort antal talare i ett område till att människor faktiskt kan höra och använda det i sitt dagliga liv. Med andra ord innebär en stor andel talare av ett minoritetsspråk i ett territorium nyttan av och exponeringen för detta språk. Men hur viktigt det är och hur interagerar det med ökad rörlighet?

1 I enlighet med den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk avser vi språk som "traditionellt används inom en stats territorium av medborgare i den staten som utgör en grupp som är numeriskt mindre än den övriga befolkningen i staten".

Illustration och bevis

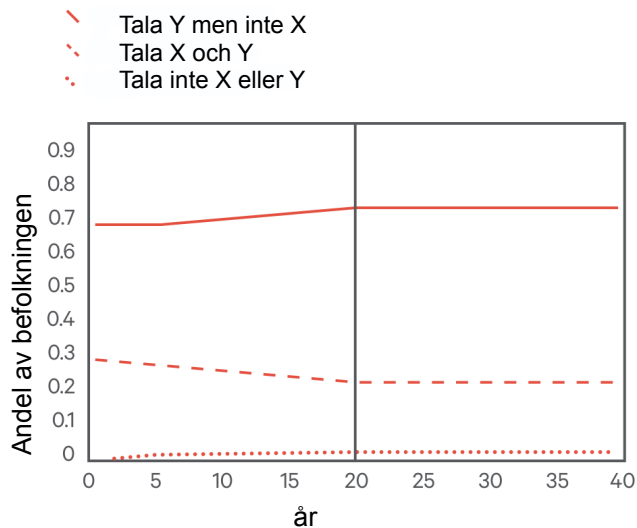
Överväga tre typer av territoriella minoritetsspråk: (1) De som talas i en enda medlemsstat, t.ex. sorbiska i Tyskland. (2) De som talas i mer än en medlemsstat, t.ex. baskiska i Spanien och Frankrike. och 3) de som är ett minoritetsspråk i en medlemsstat men det dominerande och officiella språket i en grannstat, såsom slovenska i Österrike och Italien. Inkommande rörlighet kan sätta ytterligare tryck på alla typer av territoriella minoritetsspråk på olika sätt. Om nykomlingar redan har det lokala minoritetsspråket som förstaspråk, t.ex. för ungrare som bosätter sig i distriktet Székely i Rumänien, kan rörligheten till och med stärka minoritetsspråket i området i fråga. Ofta talar dock nykomlingar inte det lokala minoritetsspråket och kanske inte ens behärskar värdstatens majoritetsspråk. Beroende på minoritetsspråkets styrka och närvaro i allmänheten, i utbildningen och i ekonomin kan nykomlingar lära sig statens majoritetsspråk snarare än minoritetsspråket. Om antalet nyanlända är stort minskar denna process andelen talare av minoritetsspråk och kan med tiden försvaga språket. Modeller för språklig dynamik (t.ex. Templin m.fl. 2016) kan bidra till att analysera migrationsrörelsernas inverkan på minoritetsspråkets upprätthållande på ett rigoröst och logiskt sätt.

De gör det möjligt att förlänga de observerade trenderna i framtiden och simulera effekterna av språkpolitiska åtgärder, åtminstone i viss utsträckning. Eftersom de gör det möjligt att ta med ytterligare variabler som påverkar de relevanta frågorna, kan de också tillämpas på överväganden om relaterade frågor såsom förändringar i kostnader och fördelar med konkurrerande politiska alternativ.

Ett viktigt resultat av sådana simuleringar är att minoritetsspråket, med tanke på en minimal andel talare, familjernas villighet att överföra minoritetsspråket och användningen av minoritetsspråket i utbildningen, faktiskt kan överleva på lång sikt, trots en kontinuerlig tillströmning av migranter. Simuleringarna visar också att undervisningen i minoritetsspråket för nykomlingar och deras barn är särskilt viktig och kan motverka det potentiella hotet utgör mot minoritetsspråket.

Språkdynamiken simuleras (se figur) för en kontext med ett relativt stort minoritetsspråk X, ett majoritetsspråk på Y och en tillströmning av talare av olika språk. Under avreseåret är 30 % av befolkningen tvåspråkig i Y och X, och 70 % är enspråkiga i Y. På grund av att nykomlingar föredrar att lära sig Y snarare än X minskar andelen X-talare.

ANDEL TALARE I MAJORITETSSPRÅKET (Y) OCH MINORITETEN (X)

Antag att efter 20 år, politiska åtgärder införs för att stärka undervisningen av X till nykomlingar och deras barn. Som ett resultat kan minskningen av andelen X-högtalare begränsas.

Politiska konsekvenser

Även om rörligheten sätter ytterligare tryck på minoritetsspråken är de flesta av de språkpolitiska åtgärder som redan införts för att skydda minoritetsspråken fortfarande avgörande. Om inkommande rörlighet önskas är det viktigt att skapa möjligheter och incitament för nyanlända att lära sig minoritetsspråket och att undanröja motincitament som höga direkta eller indirekta inlärningskostnader.

Referenser och fördjupning

- Fishman, J.A. (1991). *Omvänd språkväxling: Teoretiska och empiriska grunder för stöd till hotade språk*. Clevedon: Flerspråkiga frågor.
- Flin, F. (2016). Utmaningar i minoritetsspråk. I V. Ginsburgh och S. Weber (red.), *Palgrave Handbook of Economics and Language* (s. 616–658). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Templin, T., Seidl, A., Wickström, B.A., & Feichtinger, G. (2016). Optimal språkpolitik för bevarande av ett minoritetsspråk. *Matematik Samhällsvetenskap* 81, 8–21.

18 **Quel principer bidrar till att förutse konfliktpotentialen hos etniska och språkliga skillnader?**

Edgár Dobos, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Etniska, språkliga eller religiösa skillnader kan leda till konflikter när individer och grupper konkurrerar om makt, materiella och symboliska resurser. Språket (eller någon del av kulturen) i sig självt inte orsakar konflikter. Snarare är det en ”fellingje” längs vilken konflikter kan utkristalliseras när språkliga eller kulturella skillnader leder till oförenliga politiska krav eller ojämlig tillgång till socioekonomiska möjligheter inom stater. Denna post fokuserar på de orsaksfaktorer som leder till utvecklingen av konflikter på etnolingvistiska linjer.

Vad säger forskningen?

Språkregler och språkpraxis inom förvaltning, juridik, utbildning, medier, offentlig skyltning och kommunikation med myndigheter och tillhandahållare av offentliga tjänster påverkar enskilda personers intressen och identitet. Språket politiseras därför oundvikligen i flerspråkiga samhällen.

Konflikter mellan majoriteter och språkliga minoriteter underblåses av den territoriella nationalstatens logik och de maktasymmetrier som kodas där. Moderna nationalstater, särskilt sedan 1800-talet, har nästan systematiskt gynnat etniska majoriteter (”ägares nationer”). Majoritetens och minoritetens åsikter strider ofta mot tolkningen av verkligheten och/eller den önskade modellen för relationer mellan stat och minoritet.

Konfliktdynamiken varierar på grund av skillnader i historiskt bildade administrativa strukturer, maktkonstellationer och minoriteters och majoriteters relationella ställning på olika nivåer. Många europeiska samhällens och enspråkiga nationalstaters självuppfattningar fortsätter att forma politiska val, och till och med officiell flerspråkighet eliminerar inte nödvändigtvis konflikter mellan språkgemenskaper.

Makromiljön är inte alltid användbar: internationella normer för minoriteters rättigheter utmanas ofta och är underordnade geopolitiska intressen. utan ett starkt och gemensamt europeiskt system för minoriteters rättigheter är EU:s medlemsstater inte skyldiga att rapportera om bristande genomförande av åtaganden om skydd av minoriteter. och den nationella partipolitikens företrädare väger ofta tyngre än EU:s villkorlighet.

Illustration och bevis

Konfliktmönstren varierar både mellan och inom stater. Fältforskning i Vojvodina serbiska regionen visar att vissa platser har en harmonisk samexistens mellan etniska och språkliga grupper, och flerspråkighet i praktiken leder till nästan omärkliga passager från ett språk till ett annat (t.ex. Belo Blato/Nagyzerzsébetlak/Biele Blato). Å andra sidan har konflikter brutit ut i andra regioner efter tillströmningen av ett stort antal serbiska flyktingar från Kroatien och Bosnien och Hercegovina efter kriget i början av 1990-talet. Tecken på konflikter inkluderade en ökning av etniskt motiverade incidenter (graffiti, skador på privat egendom, religiösa föremål och minnesföremål samt verbala och fysiska attacker) mot minoriteter. Genom att generalisera dessa resultat och ta hänsyn till de spänningar som observerats i andra sammanhang kan vi identifiera flera motstridiga processer. De sammanfattas i den bifogade tabellen.

Politiska konsekvenser

De europeiska staternas multietniska och flerspråkiga historiska sammansättning bör på lämpligt sätt återspeglas i lagstiftningen. Etnokulturell rättvisa och lojalitet mot den gemensamma staten kräver en kombination av neutrala och grupp-känsliga bestämmelser och politiska åtgärder, införande av nationella minoriteters identitet i gemensamma begrepp (t.ex. införande av deras språk i offentliga institutioner) och institutionella garantier för deras kulturella mångfaldigande. Icke-sönrande minoritetsanspråk måste ses som ett legitimt inslag när det gäller att ifrågasätta villkoren för politisk integration i en multietnisk demokrati.

Etnisk och språklig mångfald bör återspeglas i politiska lösningar som utnyttjar olika förvaltningsnivåer (nationella, regionala och lokala), förfinarkompetensfördelningen mellan dessa myndigheter och skapar asymmetrier till förmån för de språk som är i störst behov av skydd. Politiska lösningar som rör flerspråkighet bör också återspegla en kompletterande (”additiv”) strategi, i stället för en subtraktiv strategi, som gör det möjligt att lära sig statens officiella språk som ett andra språk som är avgörande för sysselsättning och social rörlighet, samtidigt som modersmålet stärks som ett första språk som är nödvändigt för identitet, psykologiska och säkerhetsmässiga behov.

Referenser och fördjupning:

- Csergő, Z. (2007). *På tal om nationen: Språk och konflikt i Rumänien och Slovakien*. Ithaca, NY & London: Cornell University Press.
- Flin, F. (2005). Språkliga mänskliga rättigheter som en källa till politiska riktlinjer: En kritisk bedömning. *Tidskriften Sociolingvistik*, 9 (3), 448–460.
- Kontra, M., Phillipson, R., Skutnabb-Kangas, T., & Várady, T. (red.). (1999). *Språk: En höger och en resurs. Närma sig lingvistiska mänskliga rättigheter*. Budapest: Centraleuropeiskt universitet Press.
- Varenes, F., (2011). Språk, etniska konflikter och internationell rätt. *Journal of Ethnic Studies*, 65, 8–35.
- Vizi, B., Tóth, N., & Dobos, E. (Eds.) (2017). *Bortom den internationella villkorligheten. Lokala variationer i minoritetsrepresentationen i Central- och Sydösteuropa*. Baden-Baden: Det är Nomos.

KONFLIKTSKAPANDE PROCESS I HÄNDELSE AV ETNISKA OCH SPRÅKLIGA "FELLINJER"

1. Omotiverad säkerhet för etniska och språkliga frågor: majoritetseliternas tolkning av minoriteternas kulturellt utformade krav som hot mot statens integritet. misstro mot institutioner som är åtskilda från minoriteter som platser för motstatlig nationalism. ur minoritetssynvinkel blir begreppet gemensam identitet som uppfattas av den nationaliserande staten och införandet av etnkulturell neutralitet och neutral reglering för gruppen misstänksamt som assimileringsskoder. Andra exempel är Estland, Frankrike, Grekland, Rumänien och Slovakien.
2. Kränkning, begränsning av användning eller inskränkning av minoriteters förvärvade (språkliga) rättigheter: obemärkt devalvering av minoritetsspråkets status inom administration, utbildning etc. Exempel: Ukraina.
3. Etniskt mandat: omfördelning av gränserna för administrativa distrikt eller valdistrikt för att dela upp den minoritetsbefolkning som är koncentrerad till territoriet, upphäva majoritetsminoriteten och/eller minimera minoritetsgruppernas rösträtt och/eller deras möjligheter att åtnjuta sina rättigheter. Till exempel i Slovakien (administrativ omorganisation, 1996).
4. Omstridda identitetsmarkörer mellan majoritetsbefolkningar och minoritetsbefolkningar samexisterar i ett gemensamt territorium: konkurrerande insatser för att koppla ett territorium till ett språk och införa artificiell territoriell kontinuitet i märkningen av det fysiska utrymmet och de offentliga institutionernas funktion (med eventuellt alltför stor betydelse för språket som markör för nationell identitet i förhållande till språket som kommunikationsmedel). Till exempel i Bosnien och Hercegovina, Kosovo och Makedonien.
5. Ensidig föräldrastatsaktivism och metoder för uppbyggnad av utomjordiska nationer: ansträngningar för att stärka banden med föräldern på ett sätt som minimerar känslan av att tillhöra minoriteter i deras bosättningsland. Till exempel i Bulgarien, Ungern, Rumänien och Serbien (i förhållande till grannländerna).
6. Konkurrerande nationsuppbyggnadsinsatser som utsätter så kallade sametniska/samnationella eller "mellanliggande" minoriteter för oförenliga lojalitetstryck. Till exempel Bunjevci, Çams, Csángós, Goranci, Pomaks, Torbeši, Valaques (Sydösteuropa).

19 Varför räcker det inte att bara lära sig ett av de officiella språken i ett flerspråkigt sammanhang?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

Det är allmänt erkänt att inläring av värdlandets officiella eller nationella språk är ett centralt inslag i integrationen av invandrare i värdsamhället. I 2016 års handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare från Europeiska kommissionen anges att ”det är viktigt att lära sig destinationslandets språk för att tredjelandsmedborgare ska lyckas i sin integrationsprocess” (Europeiska kommissionen, 2016: 7). Allt fler europeiska länder tillämpar språkkrav för migranter som vill få uppehållstillstånd eller medborgarskap.

Intressant nog betraktas destinationslandet implicit som enspråkig ram, även om ett antal EU-medlemsstater har mer än ett officiellt språk eller erkänner olika regionala språk och/eller minoritetsspråk. Varför kan migranter i vissa fall lära sig mer än ett av de språk som talas i dessa flerspråkiga sammanhang?

Que berättar forskning ?

Språkkravens omfattning i flerspråkiga sammanhang väcker först och främst spänningen mellan att främja migranters rörlighet och deras integration i värdsamhället. Att prioritera rörlighet snarare än inkludering skulle innebära att man inför minimikrav på språk för migranter och förväntar sig att de bara lär sig ett av värdlandets officiella språk när så är lämpligt. Att föredra inkludering skulle å andra sidan innebära att man ställer högre språkkrav på migranter och förväntar sig att migranter i ett flerspråkigt land lär sig två eller flera av de officiella språken så att de fullt ut kan delta i det sociala, kulturella och politiska livet.

Antalet språk som ska läras av migranter som anländer i en officiellt flerspråkig miljö beror också på maktförhållandena i värdsamhällets språkkonstellation. Många flerspråkiga stater eller regioner kännetecknas av en asymmetri mellan ett majoritetsspråk och ett minoritetsspråk. Eftersom minoritetsspråk används av färre talare och ofta bara används i delar av territoriet, kan deras upplevda ekonomiska nytta och attraktivitet vara mindre och leda till att invandrare föredrar att lära sig majoritetsspråket. För mångkulturella forskare (som Will Kymlicka, en berömd kanadensisk politisk filosof som har specialiserat sig på rättigheter och skyldigheter i etniskt olika samhällen), kommer nationella minoriteter att behöva skydda sin kulturella och språkliga identitet samtidigt som de tar emot migranter, vilket kan vara ett legitimt skäl att införa språkkrav på minoritetsspråket utöver språkkraven på statens

officiella språk (Kymlicka, 2011). I flerspråkiga länder där språkkonstellationen är mindre asymmetrisk och där konkurrens eller språkliga konflikter inte är ett viktigt inslag i den sociala och politiska situationen kan språkkraven på ett av de officiella språken däremot anses vara tillräckliga för att invandrare ska kunna integreras i värdsamhället.

Illustrationer och bevis

I detta avseende ansåg olika regionala myndigheter som står inför en asymmetrisk språkkonstellation att det är nödvändigt att tillämpa språkkrav som är specifika för invandrare för att skydda minoritetsspråkets status på deras territorium. I Katalonien till exempel införde regionala myndigheter under 2010 katalanska språktester för migranter som bor i Katalonien som en del av deras integrationsprocess.

I Luxemburg å andra sidan, där språkkonstellationen är mindre asymmetrisk, föreskrivs i det ”mottagnings- och integrationsavtal” som utfärdats av den luxemburgska regeringens mottagnings- och integrationsorgan att invandrare kan välja en språkkurs ”på ett eller flera av Luxemburgs tre administrativa språk, nämligen luxemburgska, franska eller tyska¹”. På samma sätt anses i Schweiz ”goda kunskaper i ett av de nationella² språken” vara tillräckliga för att erhålla permanent uppehållstillstånd.

Ipolitiska konsekvenser

Sammanfattningsvis kan migranter i ett asymmetriskt flerspråkigt sammanhang förväntas lära sig inte bara majoritetsspråket utan också – eller snarare – ett andra officiellt eller regionalt språk för att göra det möjligt för nationella minoriteter att skydda sin språkliga identitet och förhindra övergången från språk till dominerande språk. Kompromissen mellan rörlighet och integration och spänningen mellan skyddet av minoriteters kulturella och språkliga rättigheter och migranternas individuella frihet kan förmedlas genom politiska arrangemang.

Gynnsamma bestämmelser kan vara beroende av att det

1 www.olai.public.lu/en/accueil-integration/mesures/contrat-accueil

2 Förbunds lag om utläningar av den 16 december 2005 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20020232; denna egenskap återspeglar dock också den strikt territoriella fördelningen av de officiella språken i landet.

skapas incitament för migranter att lära sig värdlandets språk genom att förbättra tillgången till språkkurser på värdlandets språk till en låg kostnad, snarare än att införa sanktioner. Slutligen bör språkraven inriktas på språkkurser snarare än att fastställa en viss kompetensnivå: även om migranter kan förväntas lära sig ett eller flera språk i värdsamhället, följer det inte att alla kommer att kunna göra det med samma framgång.

status i en del av territoriet. I *Mundialització begärde bindemedel circulació i Immigració, i ligència d'una llengua com* (s. 133–172). Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms.

Referenser och fördjupning:

Europeiska kommissionen (2016). *Handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare*. Com(2016) 377 final.

Flin, F. (1996). Etnisk och politisk lingvistisk konflikt, *internationella förbindelser*, 88, 381–396.

Kymlicka, W. (2011). Multikulturellt medborgarskap i multinationella stater, *etniciteter* 11, 281–302.

Woehrling, J. (2008). Språkliga krav för invandrare, särskilt med avseende på språk som åtnjuter officiell

OFFICIELL FLERSPRÄKIG RAM

Asymmetrisk språkkonstellation

Språkrav på **både** minoritets- och majoritetsspråk
Exempel: migranter måste lära sig katalanska **och** spanska i Katalonien.

Symmetrisk språkkonstellation

Språkrav på **ett enda** officiellt språk
Exempel: invandrare kan lära sig franska, tyska **eller** luxemburgska i Luxemburg.

20 Hur kombinerar man territorialitets- och personlighetsprinciperna?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Två huvudmodeller används ofta för att tilldela språkrättigheter i språkligt olika samhällen: territorialitet och personlighet (De Schutter, 2007). Enligt principen om språklig territorialitet (LTP) måste språken behållas territoriellt. En stat är indelad i flera territoriella zoner, och inom varje zon är majoritetens språk officiellt. Tre versioner av LTP har föreslagits¹.

► I den striktaste och mest populära versionen är endast ett språk berättigat till stöd inom ett visst territorium bland annat när det gäller offentlig förvaltning, politiskt liv, rättsliga förfaranden och obligatorisk utbildning som finansieras av staten. Ett bra exempel är Flandern (Belgien).

► I den svagare versionen kan en territoriell enhet utvidga erkännandet till mer än ett språk, men med en tydlig prioritering till ett språk framför de andra (Grin, 2006), som i Quebecs utbildningssystem enligt den berömda lagen 101, där Anglofoner beviljas språkrättigheter i form av separata, statligt finansierade engelska skolor, men där invandrare och frankofoner förväntas gå i franska offentliga skolor, vilket begränsar engelska skolor till engelska.

► I den dynamiska versionen antyder territorialitetsprincipen att även om kriterierna för beviljande av rättigheter är stabila, utvecklas genomförandet för att återspegla utvecklingen av demologvisistiska siffror (t.ex. Finland) (Stojanović, 2010).

Enligt principen om språklig personlighet (LPP) kan språkrättigheter utövas av personer oavsett var de bor i staten eller delstaten. Det är en modell av fritt val.

Ett bra exempel är Bryssel: medborgarna kan få handlingar, hälso- och sjukvårdstjänster eller utbildningsinstitutioner på nederländska eller franska. Ett annat exempel är Ungern, som ger kulturell och språklig autonomi i hela landet till vissa minoriteter, oavsett deras territoriella situation i Ungern.

Kan territorialitets- och personlighetsprinciperna kombineras för att förbättra rörligheten och integrationen? Personlighetsprincipen kan underlätta rörligheten inom en stat, men skulle inte a priori stärka

inkluderingen. Territorialitetsprincipen, särskilt dess starka version, skulle a priori gynna inkludering, men skulle hindra rörligheten.

Vad säger forskningen?

De två principerna har dock nackdelar. Territorialitetsprincipen kan begränsa rörligheten, medan personlighetsprincipen kan undergräva inkluderingen. Det är dock möjligt att identifiera möjliga utvidgningar och kombinationer av dessa två principer som kan användas för att förbättra kompatibiliteten mellan rörlighet och inkludering (Morales-Gálvez, 2017).

► Lika erkännande av aboriginalspråk: i stället för att inrätta ett enda språk som "rein" av ett territorium, vilket kan leda till dominans av de största språkgrupperna, bör större stöd ges till de svagare inhemska språken (även om de utgör en lokal majoritet) genom en princip om omvänd fördelning per capita av de resurser som finns tillgängliga för språkpolitiken. Ju mindre ett språk har ett totalt antal talare, desto mer resurser måste det få. Syftet är att erbjuda jämförbara tjänster till alla språkgrupper oavsett storlek (De Schutter 2017; Patten 2014; Grin och Vaillancourt 2015). Denna princip följer den svaga versionen av territorialitetsprincipen (eftersom den ger mer stöd till ett språk) och inför ett personlighetselement.

► Icke-segregeringspolitik av språkliga skäl inom territorierna för att sammanföra människor i stället för att skilja dem åt: enhetliga offentliga tjänster (hälsa, utbildning) erbjuds på alla erkända språk, i stället för att fysiskt skilja dem åt. Denna princip, som till stor del är kopplad till personligheten, främjar inlärningen av andra eller andra grupper språk. Detta främjar en gemensam känsla av samhörighet och större social solidaritet och rättvisa (Miller, 1995). Genomförandet av denna politik i grundskolan skulle främja två-/flerspråkighet på lokala språk.

Illustration och bevis

Katalonien är ett välkänt fall av lika erkännande av alla inhemska språk, samtidigt som man prioriterar minoritetsspråket och utan åtskillnad mellan medborgarna på grundval av språket. I detta fall är spanska (castillan) inte bara L1 av majoriteten av de

1 Vissa länder, t.ex. Schweiz, använder huvudsakligen den strikta versionen, men vissa specifika delar av landet använder svagare eller dynamiska versioner.

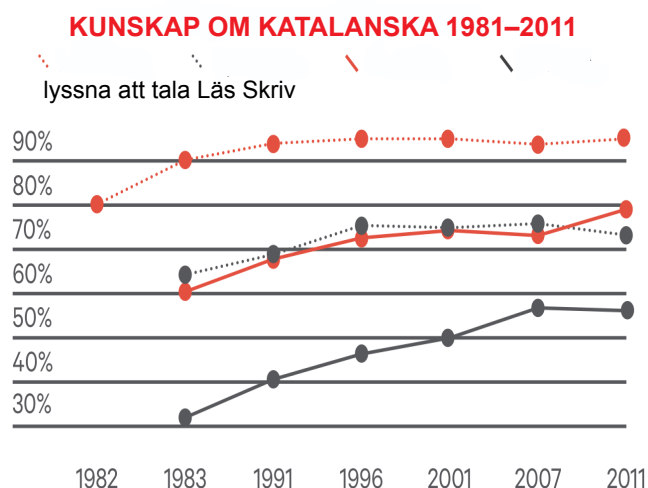
katalanska invånarna (55 %), utan är också allmänt känd av katalanska talare som L1 (31,3 %). Kunskaperna om katalanska har dock förbättrats under en period på 30 år. Den nuvarande språkpolitiken inleddes 1983. Det baserades på ett likvärdigt erkännande av båda språken i den offentliga förvaltningen, samtidigt som det gav katalanska territoriella prioriteringar för att sprida det (t.ex. katalanska är huvudspråket i skolan).

Politiska konsekvenser

En global normativ konsekvens av ovanstående är att rörlighet och integration kan kombineras bättre i samhällen där var och en har rätt att tala sitt eget språk och skyldigheten att förstå de andra språken i territoriet. De ovan beskrivna principerna kan bidra till att främja en respektfull politik som möjliggör hybrididentiteter och skapar en gemensam grund för demokratisk dialog och social rättvisa. De bidrar till inkludering (eftersom alla inhemska språkgrupper kan känna sig konsekvent delaktiga i samhället) och rörlighet (eftersom alla skulle utveckla åtminstone mottagliga färdigheter i de relevanta språken i territoriet och underlätta resor inom och mellan underenheter inom det nationella territoriet).

Referenser och fördjupning:

- De Schutter, H. (2007). Språkpolitik och politisk filosofi. Om debatten om ny lingvistisk rättskipning. *Språkproblem & språkplanering*, 31, 1–23.
- De Schutter, H. (2014). Testning för lingvistisk orättvisa: Territorialitet och mångfald. *Nationalitetsdokument: Tidskriften Nationalism och etnicitet*, 42, 1034–1052.
- De Schutter, H. (2017). Två principer för lika språkigenkänning. *Kritisk granskning av internationell social och politisk filosofi*, 20, 75–87.
- Flin, F. (1996). Etniska konflikter och språkpolitik. *Internationella förbindelser*, 88, 381–396.
- Miller, D. (1995). *Vi är nationalitet*. Oxford: Oxford University Press.
- Moral-Gálvez, S. (2017). Att leva tillsammans som jämlika: Språklig rättvisa och delning av den offentliga sfären i flerspråkiga inställningar. *Etnicitet*, 17, 646–666.
- Stojanović, N. (2010). En dynamisk syn på principen om språklig territorialitet. Lagen om språk i kantonen Grisons. *Politik och samhällen*, 29, 231–259.

21 Hur påverkar hegemonin av ett "externt" språk inrikespolitiken?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Vetenskaper Po Paris

Det engelska språkets dominans (ibland till och med hegemoni) sträcker sig till många fler länder än de där det talas som förstaspråk av en stor del av befolkningen. Det kan också förekomma i länder som historiskt sett inte har en engelsktalande gemenskap. Den brittiska kolonialismen, som nu ersatts av de nykoloniala egenskaperna hos samtida kommersiella operationer, har fortfarande bestående politiska effekter, som diskuteras här med hänvisning till Indiens fall.

Vad säger forskningen?

Att bevilja engelsk status på samma nivå som lokala språk skapar två huvudsakliga politiska risker:

a) Konflikter mellan språkgrupper i stora länder med en hög grad av mångfald gör engelska till en bekväm och ibland förment neutral lösning för att undvika språklig dominans. Det kan dock hävdas att detta helt enkelt ersätter en form av dominans (majoriteten över minoriteter) med en annan – särskilt i ett land där engelska är den tidigare kolonialmaktens språk.

... Den 2 februari 1835 presenterades Thomas Babington Macaulays protokoll om indiskspråkpolitik. Hon säger "vi måste nu göra vårt bästa för att bilda en klass som kan fungera som tolk mellan oss och de miljontals människor vi styr... en klass av indianer av blod och färg, men engelska i smak, åsikter, moral och intellekt". Denna minut innebär att engelska infördes i det indiska utbildningssystemet för att få tjänstemän med kunskaper i engelska." (Sarah Jayasundara 2014).

Politik som inte tar upp frågan om språklig dominans eftersom den ger ett externt språk officiell status (eller inte gör något för att begränsa dess inflytande) direkt eller indirekt minskar de lokala språkens socioekonomiska och politiska värde till förmån för talarna av det externa språket. I Indiens fall gynnar detta Anglofoner från insidan eller utsidan som kan "legitimt" visa vad den belgiske filosofen Philippe Van Parijs kallar en "kolonial attityd" (2011:139–141). När det finns en hög grad av mångfald måste lagstiftarna därför vara försiktiga när de försöker hitta en balans mellan behovet av effektivitet och behovet av att bevara den språkliga mångfalden.

B) Valda ledamöter av demokratiska parlament är normalt ansvariga för att tala på sina väljares vägnar, och ett effektivt sätt att göra detta är att tala på sitt eller sina språk. I detta avseende har Indien och EU gjort bra ifrån sig när det gäller att bevilja en rad olika språk officiell status och därmed tillåta företrädare att göra det. I praktiken ger dock engelskans dominans upphov till ett allvarligt problem med politisk legitimitet, det vill säga i namnen på dem som talar valda politiker.

Illustration och bevis

När det gäller Indien legitimeras visningen av nykoloniala attityder politiskt av det faktum att det finns många andra språk (totalt 22) som har officiell status i Indiens konstitution. Den politiska dynamik som blir följden varierar från fall till fall, beroende på hur många dessa "övriga" språk är marginaliserade och deras demolinguistiska betydelse. I Indien är engelska modersmålet för cirka 0,2 % av befolkningen.

Angliciseringen av eliterna, liksom i Indien, gör att lokalsamhällena går tillbaka till externa aktörer, historiskt sett utländska makter och i dag (multinationella) företag. Det kan hävdas att när parlamentsledamöter talar ett dominerande externt språk (kanske engelska eller en hybrid av engelska och ett lokalt språk, vilket i Indien ofta betyder hindi), riskerar de att företräda intressena hos en minoritet av anglofoner mer än de som tillhör väljare vars modersmål inte är engelska. Mer allmänt kan den ökade användningen av ett dominerande externt språk därför skapa en språklig klyfta mellan den politiska klassen och dess väljare. Att motstå språklig dominans genom politik som främjar värdet av och allmänhetens användning av lokala språk kan bidra till människors känsla av egenmakt.

Politiska konsekvenser

Indiens erfarenhet tyder på att det är problematiskt att bevilja ett externt språk officiell status och kan undergräva de grundläggande värderingar som normalt ligger till grund för det demokratiska politiska livet. Denna punkt förtjänar särskild uppmärksamhet när i) det dominerande eller hegemoniska yttre språket har införts av koloniala företag och ii) där det finns en hög

grad av mångfald, som i EU. Av detta följer att användningen av ett dominerande externt språk på de sociala och politiska arenor där medborgarna är delaktiga inte kan betraktas som en optimal strategi. I stället för att uppmuntras bör användningen av det dominerande språket endast övervägas för funktioner som är begränsade till klart definierade sammanhang.

Referenser och djup:

Jayasundara, S.N. (2014). Utveckling av

språkutbildningspolitiken: Ett indiskt perspektiv. a View from Tamil Nadu, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 4: 11, 1–3.

Ramachandran, V. (2011). Indisk federalism i en övergångsfas: Från asymmetri till mångkulturalism. I Gopa Kumar (red.), *Utrikespolitik, federalism och internationella fördrag* (s. 68–77). New Delhi: New Century Publikationer.

Van Parijs, P. (2011). *Språklig rättvisa för Europa och världen*. Oxford: Oxford University Press.

22 Hur bör grannländerna samarbeta för att hantera mångfalden?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Nationalstaternas traditionella syn som språkligt homogena samhällen har aldrig varit särskilt realistisk och blir allt mindre så i en tid av rörlighet där människor ofta passerar nationella gränser. En ny strategi för mångfaldshantering innebär inte bara internationellt skydd av minoriteters rättigheter, utan även bilateralt samarbete mellan stater.

En fråga som då uppstår är hur grannstaterna kan samarbeta på detta område och i synnerhet hur ”ömsesidighet” kan ”integreras” i det bilaterala samarbetet för att bredda språkrättigheterna för etniska minoritetsgrupper.

Vad säger forskningen?

Bildandet av homogeniserande stater, gränsrörelser, frivilligt eller obligatoriskt befolkningsutbyte, assimilering av statlig politik och asymmetrier mellan och inom stater har skapat ett sammanhang där minoriteter ofta befinner sig i en missgynnad situation. Utöver den internationella ordningen för minoriteters rättigheter utgör trepartsförhållandet mellan ”moderstat”, ”värdstat” och nationella minoriteter en bra utgångspunkt för att förstå grannskapsförbindelserna i detta avseende. För det första måste begreppet ”moderstat” tillämpas med försiktighet, så att man undviker en ”väsentlig” läsning av språk och identitet. Detta är till exempel meningsfullt när det gäller ungerska talare som bor i Transsylvanien, tyska och danska talare som bor i norr och söder om Schleswig. Detta är däremot meningslöst för fransktalande, italienare eller tyskar som bor i Schweiz, som inte anser sig vara franska, italienska eller tyska, eller som inte betraktar Frankrike, Italien eller Tyskland som sina ”föräldrastater” (ett gemensamt språk betyder inte nödvändigtvis en gemensam historia och samma identitet).

Kort sagt är begreppet etnolingvistiskt släktskap politiskt laddat och svårt att hantera, men det kommer tillbaka ofta och kräver skicklig behandling. Grannländerna samarbetar i allmänhet i politiska frågor på grundval av ömsesidighet. När identitetsfrågor och minoriteters rättigheter står på dagordningen mellan en ”moderstat” och en ”värdstat” kan bilateralt samarbete och ömsesidighet vara särskilt problematiskt.

I bilaterala förbindelser kan ömsesidighet i detta fall förstås antingen som en uppsättning ömsesidiga men ensidiga åtgärder till stöd för respektive ”föräldraminoritet” eller som en rättslig ömsesidighet

som fastställs i bilaterala avtal. Enligt internationell rätt kan en förälders ensidiga stöd till sina minoriteter-föräldrar som bor utomlands – endast i undantagsfall godtas (på området kultur, utbildning eller språktjänster – se Venedigkommissionen 2001). Särskilda bilaterala avtal om minoriteter är sällsynta, men fördrag om goda grannförbindelser innehåller ofta bestämmelser om minoriteters rättigheter – i de flesta fall på lika villkor.

Illustration och bevis

Vissa fall är symmetriska (t.ex. när det gäller den danska minoriteten i norra Tyskland och den tyska minoriteten i södra Danmark), vilket gör ömsesidighet till en naturlig strategi för de berörda nationella regeringarna, vilket framgår av det gemensamma Bonn-Köpenhamnavalet från 1955. Mitt i nationalstatskriget i f.d. Jugoslavien och de ökande etniska spänningarna i Öst- och Centraleuropa var 1992 års fördrag om minoriteter mellan Slovenien och Ungern också ett bra exempel på samma ömsesidiga strategi.

Men som båda fallen visar fungerar ömsesidighet endast i de fall där de ”moderminoriteter” som bor på båda sidor om gränsen är av samma demografiska storlek. I många situationer är det dock svårare att genomföra ömsesidighet på grund av demolingvistisk asymmetri. Till exempel finns det en liten kroatisk minoritet, till stor del assimilerad, som bor i Italien, medan en viktig italiensk minoritet bor i Kroatien. Efter Jugoslaviens kollaps kunde Italien underteckna ett fördrag med Kroatien om minoriteters rättigheter (1996), där denna asymmetri är uppenbar (de flesta av bestämmelserna hänvisar till Kroatiens skyldigheter gentemot sin italienska minoritet). I ett annat liknande sammanhang är bestämmelserna i 1995 års bilaterala avtal om minoriteter i Slovakien respektive Ungern formulerade på ett helt ömsesidigt språk, även om den ungerska minoriteten i Slovakien är ungefär 20 gånger så stor som den slovakiska minoriteten i Ungern. Liksom i alla mellanstatliga förbindelser kan maktbalansen, det internationella samfundets tillvägagångssätt och andra icke-rättsliga inslag vara avgörande för det bilaterala samarbetet om minoriteters rättigheter. Som Vojvodina (den serbiska regionen som gränsar till Ungern där olika minoritetsgrupper bor) visar kan språket vara särskilt viktigt i detta avseende. De flesta dagliga strider är relaterade till språkanvändningen i allmänhet. Faktum är att det finns ett starkt samband mellan den offentliga användningen

av ungerska och den demografiska andelen ungrare – önskan att välja minoritetsspråk är negativt korrelerad med den språkliga majoritetens symboliska dominans. Å andra sidan kan nära kopplingar till Ungern, migrationstrender och tillgång till ungerskt medborgarskap öka minoritetsspråkets sociala prestige i specifika situationer.

Politiskakonsekvenser

Grannskapssamarbetemellan stater omfattas endast delvis av internationella avtal. De ensidiga åtgärder som antagits av föräldrar för att stödja deras ”moderminoriteter”, såsom ekonomiskt stöd eller extraterritoriellt medborgarskap, är också relevanta. Staterna bör ta större hänsyn till olika minoritetsgruppers särskilda behov och situation och avvisa automatisk ömsesidighet. Samtidigt bör moderstatens ensidiga politik samordnas bättre med ”värdstaterna” för att ge ett meningsfullt stöd till minoriteter. I detta sammanhang kan extraterritoriellt medborgarskap hjälpa medlemmar av föräldraminoriteter att skapa sammanhang som främst rör migration och internationell rörlighet där de

kan manifesteras sig (identifiera och kategoriseras) som medlemmar av en gränsöverskridande nation.

Referenser och fördjupning:

ARP, B. (2008). *Internationella normer och standarder för skydd av nationella minoriteter*. Haag: Vad är det?

Brubaker, R. (1996). *Nationalism Reframed*. Cambridge: Cambridge University Press.

Halász, I. (2006). Modeller för skydd av Kin-Minority i Central- och Östeuropa. I O. Ieda (Ed.) *Beyond Sovereignty: Från statuslag till transnationellt medborgarskap?* (s. 255–280). Sapporo: Hokkaido-universitetet.

Venedigkommissionen (2001). *Rapport om förmånsbehandling av nationella minoriteter i deras Kin-State*, antagen av Venedigkommissionen vid dess 48:e plenarmöte (Venedig den 19–20 oktober 2001) CDL-INF(2001)019-e.

23 Varför är det viktigt med synlig igenkänning (t.ex. på trafikskyltar) av ett minoritetsspråk?

Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Visuell representation av ett språk är en del av det språkliga landskapet. I de flesta fall återspeglar det de olika språkens relativa makt och status. Det språkliga landskapet i ett territorium kan ha en informationsfunktion och en symbolisk funktion. Förekomsten av ett minoritetsspråk och det sätt på vilket språket syns i det offentliga rummet är viktigt för talarna av minoritetsspråk: Användningen av språk i officiell och privat skyltning påverkar människors uppfattning om olika språks status och påverkar talarnas språkbeteende.

Vad säger forskningen?

Aktuell forskning om det språkliga landskapet studerar en mängd olika sätt att använda det visuella språket. Termen utvecklades först för att studera den etnolingvistiska vitaliteten hos franska i Quebec. Senare etablerade Scollon och Scollon den grundläggande metoden för kvalitativ och geosemiotisk forskning om inskriptioner och tecken. Hans grundläggande bidrag till den socio-lingvistiska beskrivningen av ett visst samhälle, en viss region eller en viss stad var att bedöma visningen och tolkningen av olika minoritetsspråk i det språkliga landskapet. I dag kan fokus på forskning utvidgas till att omfatta digitala plattformar som drivs av offentliga myndigheter: det kan också ge värdefull information om den visuella representationen av språk.

Det finns två viktiga och ömsesidigt beroende strategier. För sociolingvister ger det insikt i de möjliga skillnaderna mellan den officiella språkpolitiken (som framgår av gatunamn, namn på officiella byggnader och administrativa kontor osv. – dvs. politikens uppifrån-och-ned-dimension) och politikens faktiska inverkan på enskilda personers språkanvändning, särskilt i privata språkskyltar, som eventuellt inte regleras, beroende på det aktuella fallet.

Om så inte är fallet ger användningen av olika språk i kommersiella skyltar, synliga i det offentliga rummet, ledtrådar om en mer ”nedifrån och upp” dimension, dvs. vad invånarna själva tillskriver dessa språk. Ur rättslig synvinkel kan det ”officiella” språkliga landskapet (officiell toponym, gatunamn, namn på offentliga byggnader osv.) ge information om de normer som styr officiell skyltning och genomförandet av dessa normer.

Dessa två synpunkter är användbara för att belysa den verkliga integrationen av minoriteter i samhället. I

allmänhet (med undantag för territoriella språkordningar med mycket avgränsade språkregioner, som i Schweiz) är det sannolikt att de flesta nationella språk används oftare i den offentliga sfären, även i områden där minoriteter bor i ett stort antal, eftersom majoritetsspråket i de flesta fall har en privilegierad ställning och till och med kan vara det enda som erkänns som officiellt. Ett språks rättsliga status är avgörande i detta avseende: officiella språk förväntas användas i offentliga institutioner och återspeglas i offentliga tecken (namn på institutioner, kontor osv.). I vissa regioner kan minoritetsspråken likställas med majoritetsspråket (t.ex. i regionen Sydtyrolen i Italien).

Medlemsstaterna har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att fastställa reglerna för användningen av det offentliga språket. Internationella människorättsnormer erkänner rätten att fritt använda sitt språk i skriftlig och muntlig kommunikation i den privata sfären (artiklarna 26–27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter). I det europeiska sammanhanget erkänner de fördrag som utarbetats under Europarådets överinseende, såsom ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (ECRML), rätten för personer som talar minoritetsspråk att använda sitt språk i privata tecken som är tillgängliga för allmänheten (artiklarna 11.2 och 7.1 d i ECRMM).

Under vissa omständigheter omfattar denna rättighet användningen av minoritetsspråket på officiella tecken (FCNM artikel 11.3 respektive ECRML artikel 10,2 g). Ett korrekt genomförande av internationella standarder för användning av minoritetsspråk är avgörande i detta avseende, eftersom undertecknande och ratificering inte alltid följs av motsvarande statliga åtgärder.

Illustration och bevis

I regioner där ett minoritetsspråk officiellt används kommer genomförandet av befintliga lagar med största sannolikhet att påverka det officiella landskapet. En annan situation uppstår i områden där talare av minoritetsspråk bor, men där deras språk inte används officiellt – i sådana fall kommer dess synlighet att bero mycket mer på sociolingvistiska faktorer (se illustrationer).

Förutom rättsligt erkännande kan den socio-historiska språkhierarkin också spela en roll: ett minoritetsspråk

som är ett officiellt nationellt språk i en annan stat kan vara bättre representerat, särskilt i gränsområden. Personer som talar regionala minoritetsspråk kan ha svårt att söka visuellt erkännande av sitt ”unika” språk. Dessutom kan genomförandet av relevanta rättsliga bestämmelser om språkanvändning i det offentliga rummet variera beroende på den socioekonomiska statusen för talarna på dessa olika språk. Inte bara det vi ser utan också det vi inte ser kan vara informativt, till exempel kan det romska språket vara mindre synligt än andra minoritetsspråk även i områden där alla minoritetsspråk åtnjuter samma officiella erkännande (se Bartha- Laihonen-Szabó 2013: 14).

Politiska konsekvenser

Det språkliga landskapet påverkas av ett komplext samspel mellan sociala och rättsliga faktorer, och i de flesta fall krävs särskilda politiska åtgärder för att säkerställa ett fullständigt genomförande av rättsliga bestämmelser och underlätta användningen av minoritetsspråk i det offentliga rummet. Sådana politiska åtgärder måste ta hänsyn till det sociala sammanhang där talare av minoritetsspråk lever. Det är också viktigt att de politiska åtgärderna är konsekventa. Detta innebär ibland att man isolerar politiska åtgärder från lokala politiska överväganden och påminner om att budgetbegränsningar i allmänhet inte är övertygande argument mot dem (merkostnaderna för att byta från enspråkig till tvåspråkig skyltning är i allmänhet minimala). Ny utveckling, särskilt digitala offentliga tjänster, kommer att beaktas av beslutsfattare som nya områden där lika representation av olika språk lätt kan uppnås utan territoriella begränsningar. Skyddet av ett minoritetsspråk genom offentlig skyltning som gör det synligt främjas av internationella standarder och kan också leda till bättre integration av minoritets- och

majoritetsgrupper på lokal nivå.

Referenser och fördjupning

- Bartha, C., Laihonen, P., & Szabó, T. P. (2013). Nyelvi Tájékozás kisebbségben és többségben. *Pro minoritate*, 9, 13–28.
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2006). Språklig landskaps- och minoritetsspråk, *International Journal of Multilingualism*, 3, 68–80.
- Landry, R. & Bourhis, R.Y. (1997). Språkligt landskap och etnisk livskraft: en empirisk studie, *Journal of Language and Social Psychology*, 16, 23–49.
- Scollon, R. & Scollon, S. W. (2003) *Diskurser på plats: Språk i den materiella världen*. London: Routledge
- Shohamy, E. & Durk, G. (Eds.) (2009). *Språkligt landskap: Expandera landskapet*. London: Det är Routledge.

Till vänster: flerspråkiga paneler utan korrekt översättning i Vojvodina, Serbien: inskriptioner på serbiska, slovakiska och ungerska kyrilliska på Belo Blato/Nagyzerzébetlak/Biele Blato Primary School, men utan översättning av namnet på skolan och namnet på byn. I centrum: fullt tvåspråkig skylt vid Bolzano/Bozen järnvägsstation i Italien. Till höger: Tvåspråkiga skyltar i Dunajská Streda/Dunaszerdahely i Slovakien (olika storlek och färger, som återspeglar hierarkin av officiella språk).

24 Möjliggör subsidiariteten en mer omfattande språkpolitik?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Subsidiaritetsprincipen kan användas som en allmän princip för att förbättra samordningen mellan myndighetsnivåer (lokal, regional, nationell, överstatlig [EU]). Det kan också vara vägledande för samarbetet mellan olika nivåer i språkpolitiken.

De politiska strukturerna i EU:s medlemsstater skiljer sig åt i fråga om graden av decentralisering beroende på deras statstraditioner och språkliga regimer som formats av historisk utveckling och institutionella arrangemang, dvs. de historiska och institutionella grunderna för deras förvaltning av mångfald. I allmänhet har de flesta strukturerna tre nivåer (nationella, regionalt/provinsiellt, lokal/kommunal). Det verkliga problemet är kompetensfördelningen mellan dessa nivåer och hur denna kompetensfördelning svarar mot aktuella utmaningar (inbegripet maktasymmetri, inkludering och dynamik) och bidrar till sammanhållning genom samsyn mellan (lokal) inkludering och rörlighet. Frågan är om erfarenheterna av fallstudier tyder på att någon typ av distribution fungerar bättre än andra för en effektiv språkpolitik och, i så fall, på vilka villkor. Man bör komma ihåg att de aktuella frågorna, och därmed svaren, kan skilja sig åt beroende på vilken typ av språkpolitik vi talar om (skydd av ett ”unik regionalt språk eller minoritetsspråk”, tilldelning av språk rättigheter till en nationell minoritet, integration av invandrare osv.

Vad säger forskningen ?

Den grundläggande frågan om subsidiaritet, om den ska integreras i ett europeiskt sammanhang, är fördelningen av befogenheter mellan medlemsstaterna (som sedan kan överföra dem till regioner och kommuner) och EU-institutionerna som en del av det övergripande europeiska integrationsprojektet.

Denna grundläggande fråga har en specifik innebörd när den tillämpas på språkfrågor.

En förståelse av språk rättigheter och flerspråkighet som bygger på subsidiaritet bör i första hand bygga på det mest lokala organ som kan ge mening och verkan åt språk rättigheter och ge större och mer omfattande organisationer befogenheter och ansvar att ingripa för att bidra till förverkligandet av språk rättigheter. Subsidiaritet är en något paradoxal princip, eftersom

den går utöver staternas och det internationella samfundets stelbenta dualism och begränsar interventionen samtidigt som den kräver det. Denna dualitet är fortfarande uppenbar i en anmärkningsvärd tvetydighet kring återopandet av principen och en stor del av oenigheten om dess korrekta tillämpning och översättning till utövandet av språk rättigheter.

Illustrationer och bevis

De språkliga politiska valen och styrningen av den språkliga mångfalden varierar från fall till fall, beroende på den historiska utvecklingen, som präglas av olika kombinationer av etnisk demografi, territoriell koncentration, administrativ struktur, lokal praxis och tillämpning av internationella normer, som begränsas och styrs av implicita eller explicita statstraditioner i politiska institutioner, maktfördelning och statliga ingripanden i olika språksamhällen. De federalistiska och enhetsstaterna förkroppsligar olika språkliga ideologier och språkliga hierarkier som återspeglar olika maktrelationer och åsikter om förhållandet mellan nation, stat och mångfald.

Variationer från officiellt enspråkiga stater (t.ex. Frankrike, Grekland, Rumänien och Slovakien) till flerspråkiga federala stater (t.ex. Belgien, Kanada och Schweiz) illustrerar mångfalden av statliga traditioner samt inkonsekvenser och skillnader mellan språkpolitik och sociolingvistiska realiteter.

När det gäller problemet med maktasymmetri verkar skillnaden mellan minoritetsspråk och utrotningshotade språk i en flexibel territoriell strategi som gynnar flerspråkighet och tillämpningen av ”additiv” flerspråkighet vara en lämplig lösning. Den additiva metoden är en kompletterande (och något positiv) metod som främjar bevarandet av mångfalden, till skillnad från den subtraktiva flerspråkighet som utesluter. Det gör det möjligt att lära sig det officiella språket i staten som ett andraspråk (väsentligt för sysselsättning och social rörlighet) och samtidigt stärka modersmålet som förstaspråk (väsentligt för identitets-, psykologiska och säkerhetsmässiga behov). Den tillämpar en asymmetrisk behandling av ojämlika fall, vilket ger talare av minoritetsspråk och hotade språk mer makt och inflytande än antalet. Detta är en del av en relativ jämställdhetssyn, enligt vilken människor

som lever under olika omständigheter och förhållanden inte är lika och i vissa avseenden kräver olika politiska, rättsliga och sociala behandlingar. Additiv flerspråkighet kan därför förena skillnader i språkens status med jämlikhet i en värld där majoritetens rättigheter är implicita och där minoriteters rättigheter betraktas som "särskilda" och måste motiveras. När det gäller integrationsproblemet kan en större decentralisering av territorialismen visa sig vara ett lämpligt svar på minoriteternas situation. När det gäller dynamikproblemet kan förändringar i etnodemografisk sammansättning och konstanta migrationsströmmar ifrågasätta språkregimens legitimitet.

Politisktengagemang

Genom att avvika från den stelbenta tolkningen av territorialitetsprincipen och införa asymmetrier som främjar mångfald och tolerans, kan vi tillämpa flexibla former av territorialitet som inte har något att göra med språklig segregering och som i själva verket kan förenas med den språkliga mångfalden genom att utnyttja de olika styresnivåerna, förbättra kompetensfördelningen mellan dessa myndigheter, skapa asymmetrier till förmån för språk som anses svagare och i behov av skydd, och genom att använda decentralisering som en av de bästa garantierna för demokrati. Språkpolitik som bygger på territorialitet är också kopplad till begreppet inkludering. I Wales, till exempel, skulle inkluderingen

av nyanlända (oavsett om de talar engelska eller polska) i det walesiska samhället (t.ex. i regioner som Ceredigion eller Dyfed) dra stor nytta av en robust territorialitet som skyddar och främjar walesiska.

Referenser och fördjupning:

- Burckhardt, T. (2016). Omforma territorialiteten. Flerspråkig lagstiftning och konceptualisering av den schweiziska språkordningen. Dokument från ECPR:s generalkonferens 2016 (Prag den 8–10 september).
- Kardinal, L. & Sonntag, S. K. (Eds.) (2015). *Statliga traditioner och språkordningar*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Flin, F. (1995). Att kombinera invandrarrättigheter och inhemska språkrättigheter: Ett territoriellt synsätt på flerspråkighet. I T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson (red.), *Linguistic Human Rights: Undanröjande av språklig diskriminering* (s. 31–48). Berlin: Gruyters får.
- Wouters, J., Van Kerckhoven, S., & Vidal, M. (2014). *Federalismens dynamik: Belgien och Schweiz Jämfört*. Arbetsdokument nr 138 (Leuven Centre for Global Governance Studies, april 2014)

25 Hur kan vi göra det möjligt för rörliga pensionärer att fullgöra sina skyldigheter och utöva sina rättigheter?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo, Uppsalauniversitet

En viktig faktor för att underlätta både rörlighet och integration är att rörliga personer kan utöva sina lagliga rättigheter och fullgöra sina rättsliga skyldigheter. I händelse av EU-intern pensionsinvandring är många rörliga pensionärer inte tillräckligt informerade om sina rättigheter och skyldigheter på grund av språkets baksida. De kan också behöva särskild information om sina rättigheter och skyldigheter som invandrare inom Europa och EU-medborgare. Vad bör beslutsfattarna göra för att förse dem med sådan information, och vilka språkliga initiativ behövs i detta avseende?

Vad säger forskningen?

I både vetenskaplig litteratur och offentlig debatt finns det olika begrepp för inkludering i förhållande till migranter. Vissabegrepp är inriktadepåkultur och kräver antingen att invandrarna likställs med värdlandets kultur eller att värdsamhällena för en mångkulturell politik som erkänner och stöder minoritetskulturer. Andra fokuserar på lika rättigheter och medborgerliga skyldigheter för ursprungsbefolkningar och invandrare när det gäller kulturella vanor som ett personligt val. Detta tillvägagångssätt kallas ofta medborgarintegration.

Med tanke på medborgarintegrationen är det viktigt att migranterna har tillräcklig information om sina rättigheter och skyldigheter i sitt nya ursprungsland. När det gäller pensionstagares internationella migration är viktiga områden villkor för laglig bosättning, skatter och avgifter, hälso- och sjukvårds- och socialförsäkringsrättigheter, politiska rättigheter och lokala bostadsfrågor. Forskning visar dock att många äldre som flyttar på jakt efter en bättre livskvalitet saknar viktig information om lokala lagar och bestämmelser.

En anledning är att pensionärer ofta har begränsade kunskaper i det lokala språket. Ett annat skäl är att myndigheterna i värdlandet ofta betraktar pensionärer internationella migration som en del av turistnäringen och uppfattar migranter som besökare snarare än invandrare och nya medborgare. Denna grupps rättsliga och medborgerliga information är därför inte en prioritering.

Illustration och bevis

Forskning från MIME-projektet tyder på att medborgarintegration är den mest realistiska strategin för inkludering i samband med pensionstagares

internationella migration. Mer kulturellt inriktade strategier för integration skulle medföra orealistiska krav på migranter eller värdsamhällena och skulle i själva verket kunna begränsa en form av rörlighet som ger ett stort antal äldre europeer en bättre livskvalitet.

MIME-forskningen belyser flera möjliga sätt att främja integration av rörliga pensionärer. Utlandsstationerade organisationer är en användbar kanal för spridning av samhällsinformation till pensionärer. De stora pensionsorterna har ofta välutvecklad infrastruktur i etniska klubbar, föreningar och kyrkor där pensionärer möts och träffar sina landsmän. Dessa organisationer tillhandahåller ofta information om lokala frågor på pensionärernas modersmål. Lokala myndigheter kan försöka samarbeta med dessa organisationer för att sprida relevant information. Etniska organisationer når dock inte alla utländska pensionärer. Officiell information (tryckt eller online) översatt till migranternas modersmål eller engelska är ett användbart tillägg.

Vissa kommuner med ett stort antal pensionärer har öppnat kontor för utländska invånare med flerspråkig personal för att hjälpa till i praktiken och underlätta kontakterna med andra lokala tjänstemän.

Mer specifika lösningar kan sökas lokalt. Till exempel skulle information om lokala registreringsregler – en viktig fråga i det spanska fall som undersöktes i MIME-studien – kunna lämnas när utlänningar registrerar köp av ett hus eller en lägenhet från notarien.

MIME-studiensvisar att konsumenträttigheter är särskilt angelägna för utländska pensionärer som inte kan det lokala språket. Det finns till exempel rapporter om oansvarig telefonförsäljning till utlänningar med dåliga språkkunskaper. Telefonjourer, särskilt interaktiva röstvarssystem, kan också vara svåra att använda för äldre människor på grund av språkproblem.

Frågan om rättigheter och skyldigheter har också en europeisk och därmed gränsöverskridande dimension. Pensionärernas migration inom Europa sker inom ramen för fri rörlighet och ”europeiskt medborgarskap”. Den påverkas också av olika nationella rättsliga och institutionella ramar, och ibland av bilaterala avtal.

Framför allt har förmågan att navigera inom och mellan olika skatte- och socialförsäkringssystem betydande praktiska och ekonomiska konsekvenser för rörliga pensionärer. Denna navigering kan vara svår och beror i viss utsträckning på pensionärernas språkkunskaper.

Politiskakonsekvenser

Myndigheterna i värdlandet betraktar pensionerade migranter som bosatta med laglig rättigheter och skyldigheter, inte som turister eller tillfälliga besökare. I egenskap av invånare har migrerande pensionärer visserligen ett ansvar att söka den information de behöver om sina rättigheter och skyldigheter, men värdlandets myndigheter har goda skäl att underlätta denna process. Användbara initiativ inkluderar översättning av relevant information till migranternas språk, utländska invånares kontor med flerspråkig personal och samarbete med lokala utlandsstationerade organisationer. Nationella och lokala konsumentskyddsorgan bör ägna särskild uppmärksamhet åt situationen för pensionärer. Det finns också ett särskilt behov av information och rådgivning som tar hänsyn till den

gränsöverskridandesituationen för invandrare inom Europa. Bilateral avtal om skatter och rätt till hälso- och sjukvård kan ytterligare förbättra livet för rörliga pensionärer.

Referenser och fördjupning

- Ackers, L., & Dwyer, P. (2004). Fasta lagar, flytande liv: Medborgarskapsstatus för migranter efter pensioneringen i Europeiska unionen. *Ålder och samhälle*, 24, 451–475.
- Coldron, K., & Ackers, L. (2009). EU-medborgarskap, enskilda organ och utmaningen för de sociala trygghetssystemen: En fallstudie av pensionsmigrationen i Europeiska unionen. *Politik och politik*, 37, 573–589.
- Gustafson, P. & Laksfoss Cardozo, A. E. (2017). Språkanvändning och social integration i samband med internationell pensionsmigration. *Social integration*, 5, 69–77.

STRATEGIER FÖR INKLUDERING OCH DERAS INKLUDERING OCH TILLÄMPLIGHET PÅ PENSIONS Migration

Assimilering	Fullständig kulturell och språklig assimilering i värdsamhället Orealistiska krav på migranter
Mångkulturalism	Utökade kulturella och språkliga rättigheter för invandrargrupper Orealistiska krav på värdsamhällen
Samhällsintegration	Lika rättigheter och medborgerliga skyldigheter för infödda och invandrare Ett mer realistiskt tillvägagångssätt

Språklig mångfald, rörlighet och integration

- 26 Kan stater införa språkrav för inresa eller naturalisering av migranter?
84
- 27 Anser rörliga EU-medborgare sig själva som ”européer”? 86
- 28 Vilka principer bör vi använda för att anpassa språkpolitiken? 88
- 29 Bör staterna ge invandrarna modertunga utbildning? 90
- 30 Är engelska tillräckligt för att nå nyanlända innan de lär sig det lokala språket/språken? 92
- 31 Om staterna tillhandahåller tjänster till migranter på deras eget språk 94
- 32 Kan språkpolitiken förbättra sysselsättningsresultaten för invandrarkvinnor? 96
- 33 Hur kan språkpolitiken förbättra invandrarnas rörlighet? 98
- 34 Hur bör den nationella språkpolitiken anpassas till specifika städer? 100
- 35 Varför ska vi kombinera olika kommunikationsstrategier? 102
- 36 Hur ska kommunerna samla in och dela uppgifter om språkprofiler för sina invånare? 104
- 37 leder rörligheten till en ökad användning av engelska på bekostnad av lokala språk? 106
- 38 Kan EU-politiken förbättra den sociala integrationen i lokala stadsmiljöer? 108
- 39 Hur återspeglar politiken för integration av främmande språk majoritetens preferenser och attityder? 110
- 40 Bör kommunerna reglera språkanvändningen i det offentliga rummet?
112

26 Kan staterna införa språkrav för migranternas inresa eller naturalisering?

Robert Dunbar, Róisín McKelvey, University of Edinburgh

I och med ökningen av befolkningsrörelserna i Europa har språket i allt högre grad använts, symboliskt och bokstavligen, för att hantera och begränsa tillgången till bostäder och medborgarskap, där språket används som en ”institutionell förmyndare”, vilket effektivt begränsar rörligheten. I samma anda är det bevisat att kunskaper i den nya statens officiella språk förbättrar de ekonomiska och sociala möjligheterna och att införandet av krav på språkkunskaper därför kan öka inkluderingen. Gränskontroll och tillgång till medborgarskap ses som avgörande aspekter av suveräniteten, och folkrätten har generellt sett medfört relativt få skyldigheter för stater, även om rätten till fri rörlighet i EU-sammanhang avsevärt har förändrat situationen, åtminstone för EU-medborgare när det gäller inresa och vistelse i andra EU-medlemsstater.

Vadsäger forskningen ?

Införandet av språkrav i olika skeden av rörligheten inom en stat (inresa till staten, förvärv av arbetstillstånd, erhållande av medborgarskap) har blivit allt vanligare i Europa, vilket tyder på att många EU-medlemsstater gradvis håller på att bli mer föreskrivande på invandringsområdet. Under 1998 införde endast sex europeiska stater språkrav och/eller medborgarskapsprov. Detta antal hade ökat till 18 stater 2010, och till 23 stater 2013. År 2014 införde 23 europeiska stater ett krav på språkkunskaper för att få uppehållstillstånd, och nio stater krävde att migranter skulle uppfylla ett krav på språkkunskaper innan de reste in på deras territorium (Bauböck och Wallace Goodman, 2012; Wodak och Boukala, 2015).

De språkrav som har införts för att reglera inresa eller som villkor för att erhålla medborgarskap i en europeisk stat presenteras ofta av staterna själva som ett enkelt försök att hjälpa migranter genom att främja integration. Det finns nu ett stort antal bevis som tyder på att förvärv av statens officiella språk (eller ett av de officiella språken eller fordonspråken) är avgörande för en framgångsrik integration, och bevis från många invandringsländer visar tydligt att behärskan av det nationella språket eller de nationella språken är avgörande för ekonomisk framgång (Hansen, 2003: 34–35). Migranterna tenderar att själva vara medvetna om detta och har i allmänhet en önskan att skaffa sig tillräckliga kunskaper i det statliga språket för att fullt ut kunna utnyttja de möjligheter som migration och framgångsrik integration erbjuder.

För migranter som är medborgare i en EU-medlemsstat innebär rätten till fri rörlighet ett förbud mot att införa språkrav för inresa eller vistelse (även om staterna fortfarande kan ålägga dem om en medborgare i en annan EU-medlemsstat ansöker om medborgarskap i värdlandet).

Tredjeland-medborgare (tredjeland-medborgare) som har etablerat sig som varaktigt bosatta i en EU-medlemsstat kan omfattas av krav på språkkunskaper om de flyttar till en annan EU-medlemsstat – artikel 5.2 i rådets direktiv 2003/109/EG om tredjeland-medborgares ställning. Enligt artikel 5.2 i rådets direktiv 2003/109/EG om tredjeland-medborgares ställning får EU-medlemsstaterna kräva att tredjeland-medborgare uppfyller integrationsvillkoren, i enlighet med medlemsstatens nationella lagstiftning – men dessa villkor måste vara proportionerliga, och det har föreslagits att språktester för vissa kategorier av migranter, såsom äldre personer eller personer med begränsad formell utbildning, kan misslyckas med proportionalitetstestet (Böcker och Strik, 178–9).

Illustration och bevis

En viktig fråga är i vilken utsträckning kraven är proportionerliga. I allmänhet kräver denna princip att en åtgärd som inkräktar på en enskilds intressen i största möjliga utsträckning ska göra detta för att uppnå åtgärdens legitima politiska mål. Det kan till exempel finnas mindre övertygande argument för att införa språkrav i det skede då en migrant reser in i en migrantstat till staten än på medborgarskapsstadiet. Det är också troligt att jämställdhetsbestämmelserna i de viktigaste människorättsfördragen kan beröras. Har t.ex. språkraven en differentierad inverkan på de olika kategorierna av migranter, vilket leder till att vissa kategorier oftare uppfyller (eller misslyckas) kraven? Krav på språkkunskaper kräver i allmänhet att invandraren deltar i formell språkinläring, vilket i allmänhet är lättare för unga migranter, mer välbärgade migranter och migranter med mer formell utbildning. Tillämpas dessa krav rättvist ur ett förfarandemässigt perspektiv – testar till exempel provet faktiskt språkkunskaper eller finns det några andra skäl till varför vissa sökande kan ha svårare att uppfylla kraven än andra?

Politiska konsekvenser

När stater ställer krav på språkkunskaper bör de i allmänhet vara mindre stränga i inreseskedet än i det skede då invandraren söker ställning som varaktigt eller varaktigt bosatt eller när han ansöker om medborgarskap. Kraven bör mjukas upp för vissa kategorier av migranter, särskilt vid inresa och eventuellt i samband med ansökan om varaktigt uppehållstillstånd, såsom äldre personer och personer med låg formell utbildning. Stöd, inbegripet ekonomiskt stöd, bör göras tillgängligt för att hjälpa migranter att lära sig ett officiellt språk, och lämpliga kurser för migranter bör utvecklas och göras allmänt tillgängliga.

Referenser och fördjupning:

Bauböck, R. & Wallace Goodman, C. (2012). Sammanfattning av *EUDO:s medborgarskapspolitik*

2: *Naturalisering*. Florens: Europeiska universitetsinstitutet.

Böcker, A. & Strik, T. (2011). Språk- och kunskapsprov för permanent uppehållsrätt: Hjälper eller hinder för integration? *Europeiska tidningen för migration och lag*, 13, 157–184.

Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, sjätte upplagan*. Oxford: Oxford University Press.

van der Jeught, S. (2015). *EU:s språklag*. Groningen: Europa Law Publishing.

Wodak, R. & Boukala, S. (2015). (Supra)Nationell identitet och språk: En ny syn på nationell och europeisk migrationspolitik och språklig integration av migranter. *Årlig granskning av tillämpad lingvistik*, 35, 253–273.

27 Anser rörliga EU-medborgare att de är "européer"?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit, Brussel

I tider av politisk misstro, när ömsesidig solidaritet och splittring mellan olika samhällsgrupper ifrågasätts, är det viktigt att skapa en känsla av tillhörighet bland medborgarna. Inom ramen för nationalstaten görs detta genom att fokusera på ett gemensamt kulturarv, ett gemensamt språk och ett gemensamt öde inom ramen för den nationella identiteten. I ett europeiskt sammanhang försöker de politiska beslutsfattarna uppnå en liknande innebörd av "europeisknityr" genom att t.ex. stimulera utbyten inom utbildning och kultur och bevara den språkliga mångfalden. Vissa kommer att beskriva detta som en "europeisk identitet". En av de grundläggande rättigheterna att vara medborgare i en av medlemsstaterna är fri rörlighet för arbete och bosättning i ett annat EU-land. En fråga som uppstår är om användningen av denna rättighet också stärker identifieringen av medborgarna till "Europa". Utvecklar den en lokal identitet eller håller sig dessa mobila arbetstagare till ursprungslandets identitet? Och vilken roll spelar kunskaper i lokala språk i denna identifieringsprocess?

Vad säger forskningen?

Identitet är en generisk term som används och missbrukas i politisk diskurs. Forskningen är enig om komplexiteten i denna term, med både en enskild komponent (ett val) och en kollektiv komponent (grupporientering). Människor identifierar sig inte i första hand med "Europa", men de kan spela en roll i ett givet sammanhang (för en översikt se Europeiska kommissionen, 2012). Recchi (2012) erbjuder två modeller för klassificering av aktuell forskning om analys av "europeisk identitet".

Den kulturella modellen har en top-down-strategi där socialisering sedan barndomen spelar en avgörande roll för internaliseringen av grundläggande europeiska värden. Ett mindre dominerande perspektiv skapas av den strukturella modellen, som bygger på en nedifrån och upp-strategi där den europeiska identiteten härrör från interaktion och samröre med andra.

Inom den senare ramen är forskningen främst inriktad på effekterna av Erasmus-studenternas rörlighet. Resultaten är ofullständiga. Beroende på studenternas erfarenheter kan rörligheten stärka eller försvaga identifieringen med Europa. Regelbundna sociala kontakter med andra européer har dock en blygsam inverkan på identifieringen av studenter i Europa (Sigalas, 2010). Ny forskning bland ungdomar

(Mazzoni, 2017) bekräftar den indirekta positiva effekten av deltagande i EU-initiativ när det gäller att identifiera ungdomar i EU som en politisk och kulturell enhet.

Det har inte gjorts mycket forskning om rörlighet för vuxna i EU. Forskning som genomförts i Bryssel (Janssens, 2008, 2013) visar att identifieringen med Europa främst är kopplad till utbildningsbakgrund och människors ställning på arbetsmarknaden: ju lägre utbildningsnivå de har och deras ställning på arbetsmarknaden, desto mindre är de med "Europa". Med tanke på den särskilda situationen i Bryssel är majoriteten av de EU-medborgare som identifierar sig med Europa yrkesmässigt knutna till EU-institutionerna eller dess satellitorganisationer. För 70 % av dem innebär "europé" att man delar samma kulturella värden. Endast 8 % anser att flerspråkighet är en väsentlig egenskap.

Illustrationer och bevis

Tabellen ovan bygger på en analys av sekundära undersökningsdata i Bryssel. Bryssels mångfald gör det möjligt att välja ut en grupp EU- och tredjelandsmedborgare (n > 800) som bor i staden. De svarande ombads att bedöma de begrepp som de mest kunde identifiera. Svaren omkodades sedan i fyra identifieringskategorier: lokalt, med hänvisning till ursprungslandet, Europa och internationellt. Identifieringen med Europa är positivt kopplad till utbildningsnivån och den ekonomiska situationen. Språket spelar ingen roll, även om det gör det när det gäller lokal identifiering (atttala nederländska, ett minoritetsspråk i Bryssel, verkar vara den starkaste diskriminerande variabeln) och identifiering med ursprungslandet (vilket motsvarar ett lågt antal lokala officiella språk). På det hela taget minskar dock känslan av Europa.

Politiska konsekvenser

Resultaten från Bryssel ligger i linje med tidigare forskning bland ungdomar: de utvecklar en slags europeisk identitet som bygger på de fördelar de åtnjuter. Identifieringen med Europa är dock begränsad till EU-medborgare med hög utbildningsprofil och ett internationellt nätverk. Den europeiska identiteten riskerar således att bli ett elitistiskt koncept.

Kunskaper i det eller de lokala officiella språken gör en betydande skillnad när det gäller betydelsen av att tillhöra det lokala samhället, vilket är avgörande för att öka den sociala integrationen. Det är ingen tillfällighet att studenter och mobila arbetstagare som med större sannolikhet bekänner sig till en europeisk identitet har liten kontakt med lokalbefolkningen. Lågutbildade EU-medborgare är mer bekanta med det eller de lokala språken och har mer lokala kontakter, men känner sig mindre "europeiska". Som ett led i en integrerad strategi för rörlighet och integration i hela Europa bör man därför ägna mer uppmärksamhet åt (i) investeringar i främmande språkfärdigheter bland européer med relativt låga kvalifikationer (t.ex. ungdomar som genomgår yrkesutbildning snarare än universitetsutbildning), genom att stärka incitamenten för språkinläring genom individuella rörlighetsprojekt. (II) investeringar i lokala (värd-)språkfärdigheter som görs av mycket rörliga personer (t.ex. "expats"), stärker incitamenten att lära sig dessa språk och integrerar inkludering i deras personliga karriärplaner.

Identifiering av personer bosatta i Bryssel av icke-belgiskt medborgarskap (källa: Janssens 2013)

Identifiering	2007		2013	
	EU	Utanför EU	EU	Utanför EU

Lokal	67,50 %	80,50 %	72,20 %	84,10 %
Land	55,60 %	59,80 %	37,70 %	44,60 %
Europa	60,90 %	23,20 %	53,80 %	6,00 %
Internationell nivå	4,60 %	4,90 %	10,80 %	10,70 %

Referenser och fördjupning:

Europeiska kommissionen (2012). Utveckling av europeiska identiteter och identiteter: Oavslutade affärer. A Policy Review, Generaldirektoratet för forskning & Innovation, Bryssel.

Mazzoni, D., Albanesi, C., Ferreira, P.D., Opermann, S., Pavlopoulos, V., & Cicognani, E. (2017). Gränsöverskridande rörlighet, europeisk identitet och deltagande bland europeiska ungdomar och unga vuxna, *European Journal of Developmental Psychology*. doi.org/10.1080/17405629.2017.1378089

Sigalas, E. (2010) Gränsöverskridande rörlighet och europeisk identitet: Effektiviteten i den tvärvärdliga kontakten under Erasmus-året utomlands. *Europeiska unionens politik*, 11, 241–265.

28 Vilka principer bör vi använda för att anpassa språkpolitiken?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

EU:s engagemang för flerspråkighet hänvisar till vikten av språkkunskaper både för rörlighet – med betoning på behovet av en rörlig flerspråkig arbetskraft i Europa – och integration – med fokus på social integration, sammanhållning och interkulturell dialog (se Europeiska kommissionen, 2008).

När det gäller politiska rekommendationer har EU avancerat på modersmalsformeln plus två (förlaga 1+ 2). Enligt denna modell måste varje medborgare lära sig två (ettframmande) språk utöver sitt förstaspråk. Denna modell förutsätter underförstått att individer har ett modersmål och växer upp i en enspråkig miljö. I Europa lever dock allt fler individer i mycket flerspråkiga miljor, där historiskt förankrade former av språklig mångfald samverkar med de nya språk som migrationen och globaliseringsprocesserna medför. I vilken utsträckning kan EU:s rekommendationer anpassas till sådana sammanhang av komplex språklig mångfald?

Vadsäger forskningen?

Under de senaste årtiondena har olika migrationsvagor och den ökande betydelsen av engelska som kommunikationsspråk i handelns och samarbetets interkulturella och internationella sfärer lett till nya former av språklig mångfald. På det samhällsvetenskapliga området lyfter begreppet ”komplex mångfald” fram strukturella förändringar i urbana samhällen som påverkas av migration och rörlighet (Kraus, 2012). Komplex mångfald förutsätter en koppling mellan historiskt förankrad ”endogen” flerspråkighet och nyare skikt av en ny ”exogen” sprakligmangfald.

Denna komplexa språkliga mångfald är särskilt viktig i Europas traditionellt flerspråkiga länder, regioner eller städer, som nu håller på att bli värdsamhällen för migranter, flyktingar och olika typer av rörliga befolkningsgrupper. I sådana sammanhang innebär hanteringen av kompromissen mellan rörlighet och integration också att man övervinner eller förhindrar olika typer av segregering (ekonomisk, rumslig, social, politisk osv.) som ingår i en språklig logik. Jämförande forskning som genomförts inom ramen för MIME-projektet visar att individuella sprakinlarningsval kan störa den osäkra balansen mellan historiskt existerande språk. Särdragen i sprakonstellationen, inbegripet det asymmetriska förhållandet mellan en historisk minoritet

och majoritetsspråket eller majoritetsspraken och/eller ett lingua franca, beaktas inte i tillräcklig utsträckning i befintliga EU-rekommendationer, såsom modell 1+ 2, som huvudsakligen är inriktad på enskilda sprakstuderande.

Illustrationer och bevis

Barcelona- och Rigamalen visar hur kompromissen mellan rörlighet och integration formas av specifika politiska, kulturella och sociala faktorer. I båda städerna observerar vi ett samspel mellan inhemska språk, katalanska och lettiska, som har återupplivats efter en period av förtryck, och språk som påtvingats av auktoritära regimer eller hegemoniska krafter i det förflutna, spanska och ryska. I Luxemburgs fall var Luxemburg, även i avsaknad av jämförbart långvarigt förtryck, tvunget att övervinna den tyska och franska dominansen. Denna historiskt förankrade flerspråkighet har blivit mer komplex under de senaste årtiondena: den ökade förekomsten av invandarsprak och engelska språk som lingua franca på olika områden har lagt till ett lager av exogen språklig mångfald.

Till följd av detta har de språkliga repertoarer som medborgarna använder i sitt dagliga liv blivit mer heterogena och mer komplexa.

Samtidigt innebär den specifika sociolingvistiska kontexten och rorlighetsmonstren i varje stad olika typer av utmaningar för social, kulturell, politisk och ekonomisk integration i samhället. På det hela taget står Barcelona och Luxemburg inför en stor tillströmning av befolkning, medan utvandringen i Riga ar den viktigaste dimensionen av rörligheten. Dessa och andra särdrag i samspelet mellan endogen flerspråkighet och exogen flerspråkighet i varje stad måste beaktas när man tar itu med spänningen mellan rörlighet och inkludering.

Politiska konsekvenser

För att ta hänsyn till fall av komplex språklig mångfald bör EU:s rekommendationer utforma samhällets flerspråkighet på ett mer kontextmedvetet sätt. I stället för att formulera unika lösningar måste dessa rekommendationer ta hänsyn till historiska minoritetsspråk och till dynamiken i den sociala och geografiska rörligheten som ger upphov till särskilda språkliga konstellationer som kännetecknar ett territorium eller en stadsmiljd. Med tanke på att den

individuella flerspråkigheten är nära kopplad till den språkliga konstellationen på samhällsnivå, introducerar vi principen om ”självcentrerad flerspråkighet”¹ för att erkänna att individuella och samhälleliga dimensioner måste hanteras tillsammans. På grundval av denna princip eftersträvas en balans mellan främjandet av ursprungsbefolkningens språk, vars behärskning är en nödvändig förutsättning för social integration på lokal, regional och nationell nivå, erkännande av invandrarpråk och spridning av lingua franca.

Referenser och fördjupning:

Europeiska kommissionen. (2008). *Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande*. Kom 2008 (566) slutlig.

Fehlen, F. & Heinz, A. (2016). *Dö Luxemburger Mehrsprachigkeit. Ergebnisse einer Volkszählung*. Bielefeld: transkription Verlag.

Janssens R. (2013). *Flerspråkighet i städerna. Fallet Bryssel*. Bryssel: Racine Editions.

	Barcelona	Luxemburg	Riga
Endogen språklig mångfald	Katalanska och spanska	Franska, tyska och luxemburgska	Lettiska, ryska...
Exogen språklig mångfald	* Engelska * Arabiska, rumänska, Tamazight..	* Engelska * Portugisiska, italienska...	* Anglais

Kraus, P.A. (2008). *En mångfaldsunion: Språk, identitet och Polity-Building i Europa*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kraus, P.A. (2011). Den flerspråkiga staden: Målen Helsingfors och Barcelona. *Nordic Journal of Migration Research*, 1, 25–36.

Kraus, P.A. (2012). Den komplexa mångfaldens politik: Ett europeiskt perspektiv. *Etniciteter*, 12, 3–25.

Lauze, L. & Kava, G. (2016). *Valodas situācija Latvijā: 2010–2015*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.

1 Vi lånar begreppet ”självcentrerad flerspråkighet” från Rafael Castelló Cogollos (University of Valencia) men ger det en annan betydelse utöver den högre utbildningens sammanhang (se begreppet ”konvergerande flerspråkighet” i Kraus 2008: 176–179).

29 Bör staterna tillhandahålla modersmålsundervisning till invandrare?

Robert Dunbar, Róisín McKelvey, University of Edinburgh

Ett stort antal migranter, både från andra medlemsstater och från länder utanför EU, förekommer i de flesta EU-medlemsstater, och dessa migranter har olika färdigheter i värdlandets officiella språk. Detta innebär utmaningar för värdlandets utbildningspolitik på alla nivåer och när det gäller vidareutbildning för vuxna.

Historiskt sett syftade regeringsstödd utbildning till att ge eleverna ett funktionellt behärskande av statens officiella språk, och utbildning av modern till det språket har varit normen. Under de senaste årtiondena har internationell rätt börjat ta itu med konsekvenserna av den ökande språkliga mångfalden. I vilken utsträckning krävs det enligt internationell rätt att staterna tillhandahåller utbildning på eller via invandrarspråken?

Vadsäger forskningen?

Internationell rätt respekterar i allmänhet staternas språkpolitik. Flera internationella fördrag innehåller dock principer om invandrarernas undervisningsspråk. Olika system gäller barn till migranter från andra EU-länder och länder utanför EU. Trots att konventionen endast ratificerats av sex EU-medlemsstater föreskrivs det i 1977 års europeiska konvention om migrerande arbetstagares rättsliga ställning att parterna i konventionen i samarbete ska anordna särskilda kurser för undervisning av barn till migrerande arbetstagare på deras modersmål (artikel 15).

Dessa bestämmelser har återgetts i direktiv 77/486/EU och är tillämpliga på barn till migrerande arbetstagare från alla andra EU-medlemsstater: värdmedlemsstaterna bör i samarbete med ursprungsländerna vidta lämpliga åtgärder för att främja undervisningen i ursprungsländets modersmål och kultur för dessa barn. Enligt 1996 års (reviderade) europeiska sociala stadga, som ratificerats av 20 EU-medlemsstater, ska medlemsstaterna i möjligaste mån främja och underlätta undervisningen i den migrerande arbetstagarens modersmål för den migrerande arbetstagarens barn (artikel 19.12). Om invandrarspråket också är ett minoritetsspråk i värdstaten kan deras barn dra nytta av all undervisning i minoritetsspråket som garanteras genom fördrag som t.ex. ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter eller den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Det finns färre skydd för barn till migranter från länder utanför EU. I 1990 års internationella konvention om skydd av alla migrerande arbetstagares och deras familjemedlemmars rättigheter anges att staterna måste

se till att den kulturella identiteten hos migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar respekteras, även om ingen EU-medlemsstat ännu har ratificerat den. Barn till migrerande arbetstagare åtnjuter dock skydd enligt 1989 års konvention om barnets rättigheter, där det föreskrivs att utbildningen ska syfta till att utveckla respekten för barnets kulturella identitet, språk och värderingar samt de nationella värdena i barnets ursprungsland (artikel 29).

Illustrationer och bevis

I många EU-medlemsstater finns det välutvecklade system för undervisning i minoritetsspråk för statens ursprungsspråk, och det finns därför många utmärkta modeller.

Tillhandahållande av utbildning genom främmande/icke-inhemska språk är mycket sällsynt, med Sverige som ett viktigt undantag. Många stater har reagerat på den språkliga mångfalden i sina skolor genom att skapa program som underlättar förvärv av det officiella språket. Det rör sig dock vanligtvis om administrativa ad hoc-åtgärder som inte grundar sig på någon rättslig eller ens övergripande ram. Forskning visar att *Directive 77/486/EU* inte genomförs effektivt.

Överväganden som rör rätten till jämlikhet är relevanta. Underlåtenhet att tillhandahålla modersmålsundervisning till barn vars behärskande av det officiella språket är otillräckligt, åtminstone under en övergångsperiod fram till dess att det officiella språket används fullt ut, kan utgöra ett brott mot principen om lika skydd av lagen (garanterad genom protokoll 12 till Europakonventionen), eftersom dessa barn faktiskt nekats en utbildning av samma kvalitet som studenter som talar det officiella språket flytande (se Förenta staternas dom *Lau mot Nichols*, 414 U.S. 563 (1974), där denna princip tillämpades). Eftersom vi förstår hur språk kan hindra ett fullständigt och jämlikt åtnjutande av rättigheter (se Piller (2016), Unesco (2008)) kan denna princip ha en betydande inverkan på språket för tillhandahållande av tjänster. Underlåtenhet att tillhandahålla någon form av undervisning på modersmålet till barn vars kunskaper i det officiella språket är otillräckliga kan också utgöra ett åsidosättande av rätten till utbildning, som skyddas av artikel 2 i protokoll 1 till Europakonventionen (se *Cypern mot Turkiet*, [GC], nr 25781/94, Europakonventionen 2001-IV). Slutligen, om någon

form av modersmålsundervisning tillhandahålls, skulle bestämmelserna om icke-diskriminering kräva att liknande bestämmelser ges till medlemmar av andra språkliga minoriteter.

Politiska konsekvenser

Åtminstone bör *D irective 77/486/EU* genomföras fullt ut av EU:s medlemsstater, och ett standardiserat tillvägagångssätt bör övervägas: direktivet syftar till att främja gränsöverskridande rörlighet genom att se till att barn till EU-medborgare som arbetar i andra EU-medlemsstater kan integreras effektivt i sitt hemland om de återvänder, och förmågan att göra detta bör inte enbart bero på värdlandets utbildningspolitik. Om barn i grund- eller gymnasieutbildning, oavsett om de kommer från andra EU-medlemsstater eller inte, inte har tillräckliga kunskaper i landets officiella språk, tyder jämställdhetsaspekten starkt på att någon form av språkundervisning under en övergångsperiod bör tillhandahållas. För att undvika en inkonsekvent tillämpning av bestämmelsen måste man åtminstone överväga en övergripande politik.

Referenser och fördjupning

- Cholewinski, R. (1997). *Migrerande arbetstagare i internationell människorättslagstiftning: Deras skydd i sysselsättningsländerna*. Oxford: Clarendon Press.
- Plundring, I. (2016). *Språklig mångfald och social rättvisa: En introduktion till tillämpad sociolingvistik*. Oxford: Oxford University Press.
- Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, sjätte upplagan*. Oxford: Oxford University Press.
- UNESCO. (2008). *Förbättra kvaliteten på modersmålsbaserad läs- och skrivkunnsighet och lärande: Fallstudier från Asien, Afrika och Sydamerika*. Bangkok: UNESCO.
- FN:s särskilda rapportör för minoritetsfrågor. (2017). *Språkrättigheter för språkliga minoriteter: En praktisk vägledning för genomförande*. Genève: Förenta nationerna.

30 Är engelska tillräckligt för att nå nyanlända innan de lär sig det lokala språket/språken?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Lokala organisationer som kommuner och leverantörer av offentliga tjänster har till uppgift att underlätta ankomsten av nya EU-medborgare, migranter och rörliga flyktingar. Även om det är allmänt erkänt att invandrare bör lära sig det lokala språket för att främja integration på medellång och lång sikt behövs ytterligare bestämmelser för mottagningspolitiken. I många situationer måste kommuner och lokala organisationer utveckla en ny strategi för att nå ut till en språklig mångfald som ännu inte kan det lokala språket. Det är särskilt viktigt i situationer där ineffektiv kommunikation kan hota människors liv eller grundläggande mänskliga rättigheter (hälso- och sjukvårdssektorn, rättsväsendet, utbildning). Dessutom behövs mottagningspolicyer för nyanlända.

Vad säger forskningen?

För att vara effektiv måste organisationerna kommunicera med inkommande invandrare på ett språk de förstår. Information om formella och informella aspekter av det dagliga livet (administrativa förfaranden, tillträde till arbetsmarknaden, bostäder, hälso- och sjukvård och utbildning, anläggningar och de viktigaste kultur- och idrottsinrättningarna) bör därför översättas till de nyanländas språk. Engelska används ofta som standardspråk för sådana ändamål. Erfarenheten visar dock att engelska inte räcker för att nå invandrare. Endast ett fåtal av dem talar flytande engelska av olika skäl, t.ex. födelse och utbildning, har bott i ett engelsktalande land eller på grund av sin utbildning och/eller yrkesverksamhet. Många har dock inga kunskaper i engelska, eller så har de endast begränsade kunskaper i engelska som inte skulle räcka för effektiv kommunikation.

En studie av socialarbetare i Bryssel visar att personalens och invandrarnas språkkunskaper används på engelska och lokala språk (franska och nederländska), men endast för enkel kommunikation. ”Socialatolkar” (certifierade för socialt arbete) behövs för mer komplexa intervjuer (De Rijk 2016.).

Illustrationer och bevis

Från ”Local Welcome Policies EU-¹migranter”, städerna Amsterdam, Bryssel, Dublin, Hamborg,

1 www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/amsterdam-europa/europees-project

Köpenhamn och Göteborg, vet vi lite mer om de rörliga EU-medborgarna och kommunikationsproblemen när de anländer till en ny stad. I Amsterdam (Nederländerna) anses bulgarerna vara en ”svår” grupp. Ofta talar de inte engelska (*Välkommen politik 2016 Slutrapport, Amsterdam, s. 43*). I Göteborg (Sverige), ”Romanska är det vanligaste språket att användas” av organisationer som arbetar med utsatta migranter i EU, före engelska och svenska (*Välkommen politik 2016 Final Report, Göteborg, s. 39*).

Politiska konsekvenser

Kommuner och andra lokala samhällsorganisationer som spelar en nyckelroll när det gäller att ta emot nya invandrare, t.ex. arbetsförmedlingar, offentliga tjänster, bostadsföreningar, banker, sjukhus, skolor, idrotts- och kulturföreningar, bör därför inte begränsa sina insatser till enbart engelska. De bör anpassa sin språkpolitik till nykomlingars särdrag och förbereda översättningar som är anpassade till större gruppers språkkunskaper. Detta kräver medvetenhet om och kunskaper om den språkliga sammansättningen i det lokala sammanhanget och framför allt ominvandranens språkkunskaper.

Förutom handlingar på olika språk (kommunikationsspråk som engelska, franska, spanska, portugisiska, arabiska och stora gruppspråk) bör det finnas en version på det lokala språket eller de lokala språken för att säkerställa att den information som lämnas också är tillgänglig för lokalbefolkningen, som annars skulle kunna känna sig förvirrad över innehållet i broschyrerna och kan känna sig utestängda från kommunikationsprocessen, och eventuellt särskilda bestämmelser och rättigheter. Det är relativt lätt att ägna viss uppmärksamhet åt layouten för att möjliggöra en jämförande läsning av samma dokument i olika språkversioner för dem som läser det på två (för dem) främmande språk. Detta underlättar inte bara kommunikationen av innehåll mellan migranter och lokala tjänstemän (eller lokaler i deras sociala nätverk), utan broschyrer eller broschyrer skulle också kunna användas som undervisningsmaterial i språkkurser för att förvärva det eller de lokala språken.

När det gäller muntlig kommunikation måste lokala organisationer också öka medvetenheten om sin egen språkliga mångfald. Det bör främja arbetstagarnas

förmåga att kommunicera på andra språk än de officiella språken, så att dessa resurser kan mobiliseras i nödsituationer. Ett nationellt system med distanstolkare som kan ringas per telefon är en viktig resurs, särskilt inom hälso- och sjukvårdssektorn. Kommuner och lokala organisationer (t.ex. sjukhus) bör gå samman för att skapa ett sådant system om det inte redan finns på nationell nivå. Inom vissa sektorer, särskilt inom hälso- och sjukvårdssektorn, är den övergångsperiod under vilken tolkning/översättning anses nödvändig för att säkerställa effektiv kommunikation och behandling mycket längre än i andra fall, eftersom det krävs en mycket högre nivå av språkkunskaper för att nykomlingar ska vara självständiga på detta område. de behöver mer tid för att nå denna nivå.

Referenser och fördjupning

- Boix-Fuster, E. (red.) (2015). *Städernas mångfald och språkpolitik i medelstora språkgemenskaper*. Bristol: Flerspråkiga frågor.
- De Ryck, L.-P. (2016). *Taalcommunicatie i het gebruik van brugfuncties i de Brusselse Hulpverlening*. Bryssel: DET ÄR EN BRIO.
- King, L. & Carson, L. (Eds.) (2016). *Den flerspråkiga staden. Vitalitet, konflikt och förändring*. Bristol: Flerspråkiga frågor.
- Välkommen till Europe Toolkit (2016). *Lokal välkomnande politik för rörliga EU-medborgare*. Det är Amsterdam.

31 Bör staterna tillhandahålla tjänster till migranter på deras eget språk?

Robert Dunbar, RóisínMcKelvey, University of Edinburgh

Massiv migration inom och till Europa från utlandet har lett till uppkomsten av ett stort antal personer som är lagligen bosatta i EU-medlemsstater med begränsade kunskaper i statens officiella språk. I likhet med befolkningen i allmänhet är de beroende av en rad olika tjänster, allt från hälso- och sjukvård och social trygghet till registrering av fordon och förare, och de är skyldiga att samverka med staten för olika ändamål, inklusive betalning av skatter, registrering av väljare (om de har rätt att göra det) och så vidare. I vilken utsträckning är staten skyldig att tillhandahålla översättnings- och tolkningstjänster till sådana personer? Är stats tjänstemännen själva skyldiga att flytande tala invandrarspråken för att kunna tillhandahålla dessa tjänster?

Vad säger forskningen?

Sedan början av 1990-talet har en rad internationella rättsliga instrument utarbetats, däribland *ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter* och den *europiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk*, enligt vilka staten under vissa omständigheter ska tillhandahålla vissa offentliga tjänster via ett mindre språk. Dessa instrument är i allmänhet endast tillämpliga på långvariga minoriteter på statens territorium ("ursprungligaminoriteter") och inte på invandrare ("nyaminoriteter"), men om invandrerens språk också är ett mindre språk som skyddas av dessa instrument, kan invandraren åtnjuta sådant skydd. Ny forskning tyder dock på att distinktionen mellan ursprungsbefolkningar och nya minoriteter börjar försvagas, bland annat i rättspraxis från Europeiska unionens domstol (Burch, 2010; Medda-Windischer, 2017).

I internationella människorättsfördrag, t.ex. den *europiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna* och den *internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter*, har det alltid föreskrivits att de som inte förstår det officiella språket omedelbart måste informeras på ett språk om att de förstår orsaken till gripandet och anklagelserna mot dem, och att de i brottmål har rätt till tolk. Även om ingen annan rätt till tjänster på minoritetsspråk uttryckligen erkänns i dessa instrument, kan principen om lika skydd av lagen (som beskrivs i protokoll 12 till Europakonventionen) kräva att sådana tjänster tillhandahålls under vissa omständigheter, särskilt med tanke på den bättre

förståelse som finns i dag av den negativa inverkan som avsaknaden av sådana tjänster kan få för personer som inte talar det officiella språket (Dunbar, 2006). Plundring, 2016). Om exempelvis oförmågan att kommunicera effektivt på det officiella språket påverkar förmågan att erhålla samma kvalitet på läkarvården som den som kan göra detta, kan staten åläggas att avhjälpa detta, eventuellt genom att tillhandahålla en tolk eller till och med genom att tillhandahålla en specialist som talar minoritetens språk (där tolkning kan hindra lämplig vård).

Illustrationer och bevis

I många EU-medlemsstater tillgodoser staten redan behoven hos människor som inte kan kommunicera effektivt på det officiella språket: flerspråkiga offentligameddelanden, informationsbroschyrer osv. blir allt mer synliga på läkarkontor, lokala förvaltningar och andra offentliga institutioner. Dessa åtgärder styrs i allmänhet inte av någon rättslig ram eller en övergripande och bindande politik, utan utgör ad hoc-lösningar på språkförhållandena. Det finns därför avsevärda skillnader i praxis, även inom samma stat. Avsaknaden av en rättslig ram eller en heltäckande bindande policy skapar förutsättningar för inkonsekvens i utbudet, där talare av vissa språk får åtminstone vissa tjänster på sitt språk, vilket kan strida mot både principen om icke-diskriminering (t.ex. när vissa språkgrupper försummas eller inte betjänas tillräcklig utsträckning) och lika skydd av lagen.

Proportionalitetsprincipen, som är ett grundläggande rättsligt begrepp, är användbar för att fastställa en lämplig ram eller politik. För det första, ju allvarigare konsekvenserna av oförmågan att kommunicera på det officiella språket, desto större är behovet för staten att säkerställa likabehandling genom att ge tillgång till tjänsten via användarens språk. I de allvarligaste sammanhangen kan till exempel skyldigheten att tillhandahålla tjänsten, antingen genom en tolk eller av tjänsteleverantören, vara absolut. För det andra kan nivån på utbudet i andra fall fastställas genom tillämpning av en "mobil skala", där ett större utbud finns tillgängligt när det finns en större koncentration eller ett större antal talare av ett visst språk som inte kan kommunicera effektivt på det officiella språket.

Politiska konsekvenser

Staterna bör ta hänsyn till i vilken utsträckning offentliga och administrativa tjänster på minoritetsspråket redan tillhandahålls på andra språk än det officiella språket. Nära tjänst tillhandahålls ska hänsyn tas till vilken typ av tjänst som tillhandahålls, antalet talare i minoritetsspråk och i vilken utsträckning det finns betydande koncentrationer av talare vid fastställandet av nivån på de tjänster som ska tillhandahållas och på vilka språktjänsterna kommer att tillhandahållas.

Referenser och fördjupning

- Burch, E. S. (2010). Regionala minoriteter, invandrare och migranter: Reframing of Minority Language Rights in Europe, *Berkeley Journal of International Law*, 28, 261–312.
- Dunbar, R. (2006). Finns det en skyldighet att lagstifta för lingvistiska minoriteter? *Journal of Law and Society*, 33, 181–198.
- Medda-Windischer, R. (2017). Gamla och nya minoriteter: Mångfaldsstyrning och social samstämmighet när det gäller minoriteters rättigheter. *Europeiska och regionala studier*, 11, 25–42.
- Plundring, I. (2016). *Språklig mångfald och social rättvisa: En introduktion till tillämpad sociolingvistik*. Oxford: Oxford University Press.
- FN:s särskilda rapportör för minoritetsfrågor (2017). *Språkrättigheter för språkliga minoriteter: En praktisk vägledning för genomförande*. Genève: Förenta nationerna.

32 Kan språkpolitiken förbättras sysselsättningsresultaten för invandrarkvinnor ?

Brian Carey, Andrew Shorten, University of Limerick

Glädjen för en person i ett intressant arbete kan påverkas av hans eller hennes språkkunskaper och av användningen av språket i samhället och på arbetsplatsen. Empiriska uppgifter tyder på att invandrare som inte talar majoritetsspråket i allmänhet missgynnas på arbetsmarknaden och att särskilt invandrarkvinnor kan stöta på andra hinder. Detta väcker frågan om språkpolitiken kan utformas för att bidra till att undanröja språkbarriärer för sysselsättning som tenderar att påverka kvinnor oproportionerligt mycket.

Vad säger forskningen?

Ekonomernas forskning har visat att oförmågan att tala det lokala språket har en negativ inverkan på invandrarnas inkomster (Chiswick och Miller, 1995). Dustmann & Van Soest, 2002). Vissa studier tyder på att detta fenomen också har en jämställdhetsdimension. Forskning i Holland har till exempel visat att invandrarkvinnor med låg nederländsk kompetens tjänar mindre än invandrarkvinnor med bättre nederländska färdigheter, men förhållandet är inte detsamma för män (Yao and Van Ours, 2015). Detta beror delvis på att manliga och kvinnliga invandrare ofta stöter på olika typer av hinder för sysselsättning. En studie av afrikanska invandrare till Kanada visade till exempel att även om invandrare män ofta behåller tillgång till blue collar arbete, är det mer sannolikt att invandrarkvinnor inte har de språkkunskaper som krävs för jämförbara och traditionellt kvinnliga yrken, t.ex. inom detaljhandel, administration eller vård (Creese och Wiebe, 2012).

De nackdelar som invandrarkvinnor drabbas av jämfört med män återspeglar kanske bara bredare mönster för bristande jämställdhet på arbetsmarknaden, eftersom kvinnor i allmänhet tjänar mindre än män av olika skäl. Men om det finns särskilda språksvårigheter som invandrarkvinnor är särskilt utsatta för, måste de förstås om de ska kunna hanteras på ett framgångsrikt sätt genom den offentliga politiken.

Illustrationer och bevis

Det främsta språkliga skälet till att människor inte kan

få ett tillfredsställande arbete är att de inte har de språkkunskaper som efterfrågas av arbetsgivarna, och denna nackdel kommer att förvärras om de inte kan förbättra sina språkkunskaper. Även om dessa omständigheter kan upplevas av ett antal olika samhällsgrupper, förekommer de oftast bland de fattigaste, och särskilt bland de mindre välbärgade invandrare som anländer utan att behärska det dominerande lokala språket. Detta beror på att mindre välbärgade migranter i allmänhet har färre arbetstillfällen i första hand, och på att det inte finns några möjligheter att lära sig lämpliga språk eller att det är svårt att få tillgång till dem, särskilt för dem som redan har ett överlevnadsjobb. Till följd av detta kan invandrare som inte har de flesta språkkunskaperna vara mer sårbara för långa perioder av undersysselsättning, där sysselsättningen ligger under deras kvalifikationsnivå.

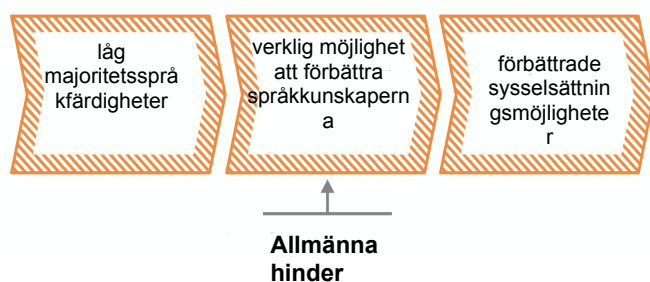
Det är viktigt att notera att invandrarkvinnor kan vara särskilt missgynnade när det gäller att förvärva majoritetsspråk. Å ena sidan visade en studie att hemmafruar tenderar att lära sig mindre snabbt än män på de dominerande språken (Pavlenko och Piller, 2001). Detta tyder på att vissa kvinnor som för närvarande är utanför arbetsmarknaden kommer att drabbas av särskilda nackdelar om de söker arbete i framtiden. Å andra sidan kan kvinnor som för närvarande har otillfredsställande arbeten och som skulle kunna dra nytta av ytterligare språkkunskaper ha svårt att göra det om de också tvingas utföra ett ”andra jobb” hemma (Hochschild, 2012).

Politiska konsekvenser

Den offentliga politiken i mobila företag bör syfta till att se till att alla har en verklig chans att få ett tillfredsställande arbete. För att uppnå detta måste språkpolitiken bygga på fakta om befintliga strukturella ojämlikheter, så att de inte förvärras. Om det till exempel är för dyrt att lära sig ett nytt språk kommer fördelarna med att lära sig ett nytt språk att begränsas till dem som har råd med det. Därför bör språkpolitik som syftar till att främja integration genom att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för invandrare också bygga på fakta om bristande jämställdhet och, i synnerhet, de särskilda utmaningar som

invandrarkvinnor, både hemma och i arbetslivet, står inför när det gäller att förvärva färdigheter i majoritetsspråket.

Referenser och fördjupning

Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (1995). Endogenitet mellan språk och inkomster: Internationell analys. *Journal of Labor Economics*, 13, 246–88.

Creese, G. & Wiebe, B. (2012) "Survival

Employment": Kön och dekompetens bland afrikanska invandrare i Kanada. *Internationell migration*, 50, 56–76.

Dustmann, C. & Van Soest, A. (2002). Invandares språk och inkomster. *Översyn av industriella och arbetsrelaterade relationer*, 55, 473–492.

Hochschild, A. (2012). *Det andra skiftet: Arbetande föräldrar och revolutionen hemma* (reviderad upplaga, med A. Machung). London: Det är Penguin.

Pavlenko, A. & Piller, I. (2001). Nya anvisningar i studiet av flerspråkighet, andraspråkläring och genus. I A. Pavlenko, A. Blackledge, I. Piller & M. Teutsch-Dwyer (Eds.) *Flerspråkighet, andra språkinläring och genus* (s. 17–52). New York: Gruyters får.

Yao, Y. & van Bear, J.C. (2015). Språkfärdigheter och arbetsmarknadsresultat för invandrare i Nederländerna. *Arbetsökonomi*, 34, 76–85.

33 Hur kan språkpolitiken förbättra invandrarnas rörlighet?

Christopher Houtkamp, Universiteit van Amsterdam

”Motilitet” avser den *potentiella* rörligheten för människor. Graden av rörlighet beror på hur lätt en person kan flytta från en plats till en annan, vilket i sin tur också beror bland annat på personens färdigheter (inklusive språkkunskaper). Begreppet motilitet läggs till i analysen av migration ur olika perspektiv, alltifrån socioekonomiska kunskaper (t.ex. hur språkkunskaper hänger samman med framgång på arbetsmarknaden) (Koopmans 2010) eller sociokulturella/psykologiska (t.ex. hur assimilationistisk politik är kopplad till kulturella minoriteters psykiska hälsa) (Horenczyk 1996, Van Oudenhoven m.fl. 1998, Arends-Tóth & Van De Vijver 2003). Språkpolitiken kan också påverka motilitet (Houtkamp 2017). Genom att underlätta människors rörlighet för att dra nytta av bättre möjligheter på annat håll kan man förvänta sig att rörlighet åtföljs av förbättrade socioekonomiska förhållanden.

Vad säger forskningen?

Motilitetsforskningen är fortfarande relativt ny. Konceptet, som ursprungligen utvecklades inom biologisk forskning, introducerades i urban sociologi av Kaufmann m.fl. (2004) för att utforma en integrerad ram för att studera de olika aspekterna av rörlighetspotential och kapital som underlättar rörlighet. Inom ramen för MIME-projektet har begreppet motilitet utvidgats till att omfatta sociolingvistiska frågor (Houtkamp 2014), vilket understryker den språkliga infrastrukturens betydelse. När det gäller internationell migration omfattar denna infrastruktur utrustning för undervisning i modersmålet och förvärv av värdlandets språk. Migranternas åsikter om värdet av deras språkkunskaper, både i bosättningslandet och i potentiella värdländer, är också relevanta. Dessutom är migranternas bedömning av språkpolitiken i deras nuvarande bosättningsland också relevant.

Illustrationer och bevis

För att bedöma samspelet mellan språkpolitik och motilitet genomfördes mellan 2015 och 2017 60 intervjuer med turkiska och polska invandrare och deras efterkommande i Nederländerna, Frankrike och Sverige. De tillfrågades om sin inställning till modersmålsundervisning (dvs. undervisning på eller språket i ursprungslandet) och möjligheter att förvärva värdlandets språk. Intervjuerna inriktades också på respondenternas färdigheter i andra EU-språk och

tillfrågades vilka språk de skulle vara intresserade av att studera för att öka sin rörlighet inom EU. Det finns fyra huvudsakliga slutsatser.

1. *De svarande anser att det är oerhört viktigt att skaffa sig ett språk i värdsamhället, men de kritiserar det praktiska genomförandet, särskilt dess starka fokus på grammatik.* Våra respondenter ansåg att kurserna skulle bli effektivare genom att fokusera mer på muntlig kommunikationsförmåga.

2. *Utsikterna för modersmålsundervisning och flerspråkighet i allmänhet verkar vara ett klassproblem.* I Nederländerna uttrycker föräldrar med låg socioekonomisk status ibland tvivel om sina barns tvåspråkiga utbildning eller inskrivning i tvåspråkig utbildning, av rädsla för att detta kan hindra deras möjligheter att lära sig värdlandets språk och därmed begränsa deras socioekonomiska möjligheter.

3. *Vissa svarande är bekymrade över att utbildningspolitik och multikulturell politik i allmänhet kan främja segregering,* och uppgifterna avslöjar också ett visst obehag bland respondenterna när de undersöker effekterna av modersmålsutbildningsprogram och -utrustning på integrations- och integrationsprocesserna i det lokala sociala och språkliga sammanhanget.

4. *Modersmålsfärdigheter nämns relativt ofta som underlättare av rörligheten i EU, särskilt för etniska grupper som är utspridda i många länder.* Både polacker och turkar rapporterar om täta kontakter mellan etniska jämlika grupper i EU. Detta leder till att invandrarnas rätt till språkutbildning ökar deras rörlighet, vilket i allmänhet kan förväntas förbättra deras socioekonomiska situation.

Ipolitiska konsekvenser

Våra intervjuer om den språkliga dimensionen av potentiell rörlighet, eller ”Moility”, tyder på att myndigheterna som en allmän politisk inriktning bör utveckla och stödja ett omfattande språkutbildningsprogram för rörliga människor. Detta program bör omfatta undervisning i lokala (officiella) språk, men även invandrarspråk (arvingar). En aspekt av ett sådant program bör vara att fokusera på språk som en bärbar kompetens som ökar människors potentiella *rörlighet* eller rörlighet. Motilitet är viktigt eftersom det gör det lättare för människor att identifiera bättre socioekonomiska möjligheter och flytta till andra platser där dessa möjligheter är tillgängliga.

Behovet av att lära sig det lokala språket är allmänt erkänt som uppenbart för att underlätta tillträdet till den lokala arbetsmarknaden och främja en harmonisk integration i värdlandets samhälle. Intervjuer visar dock att det finns ett behov av praktiskhet bland användarna. Språkkurser i värdlandet (särskilt för vuxna) bör ägna särskild uppmärksamhet åt anpassningen mellan kursernas innehåll och användarnas verkliga behov.

Tillgång till modersmålskurser (ellerkurser i kulturarvsspråk) är viktigt inte bara av skäl som rör de mänskliga språkrättigheterna, vilket i sin tur kräver lika tillgång till läs- och skrivkunnskap, utan också för att underlätta kontakter i andra EU-länder med andra grupper av utlandsstationerade eller migranter som delar samma språk också ökar motiliteten, med dess positiva socioekonomiska konsekvenser.

Vissa invandrarföräldrar fruktar att bevarandet av kulturarvsspråket kommer att inverka negativt på deras barns framtid. Denna rädsla stöds dock inte av forskning om migranternas socioekonomiska utveckling. Underutnyttjandet av läroplaner för modersmål kan i själva verket öka klyftan mellan de fattigaste och de rikaste invandrarnas språkkunskaper, även om invandrarpråken åtnjuter omfattande rättigheter. Därför bör myndigheterna genom informationskampanjer fokusera på fördelarna med tvåspråkighet.

Referenser och fördjupning

Arends-Tóth, J., & Van De Vijver, F. (2003).

Mångkulturalism och acultation: utsikt över holländska och turkisk-nederländska. *Europeiska tidningen för socialpsykologi*, 33, 249–266.

Horenczyk, G. (1996). Jag migrerar jag i konflikt. I G. Breakwell & E. Lyons (Eds.), *Ändrande europeiska identiteter* (s. 241–252). Oxford: Butterworth-Heinemann.

Houtkamp, C. (2014). Integrering av språk i teorier om långdistansrörelser: migration v. rörlighet & begreppet motilitet. *A'dam multiling*, 1, 16–26.

Houtkamp, C. (kommande). Relevansen av motilitet i språkskiftsforskningen. *Språkproblem och språkplanering*.

Kaufmann, V., Bergman, M., & Joye, D. (2004). Motilitet: Rörlighet som kapital. *International Journal of Urban and Regional Research*, 28, 745–756.

Koopmans, R. (2010). Handel mellan jämlikhet och skillnad: Integration av invandrare, mångkulturalism och välfärdsstaten i ett gränsöverskridande perspektiv. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36, 1–26.

Van Oudenhoven, J., Prins, K. & Buunk, B. (1998). Minoritets- och majoritetsmedlemmars inställning till invandrades anpassning. *Europeiska tidningen för socialpsykologi*, 28, 995–1013.

34 Hur bör den nationella språkpolitiken anpassas till förhållandena i specifika städer?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

I de flesta europeiska länder använder myndigheterna ett eller, i undantagsfall, två officiella språk i staten för att kommunicera med medborgarna. Denna praxis står klart i kontrast till stadsbefolkningens språkliga profil i många större europeiska städer, som har tenderat att bli mycket mer flerspråkiga än icke-stadsregioner. Denna snabba ökning av befolkningen med olika ursprung och motsvarande språkliga mångfald känns inte bara av ”mega —stad” utan också av tätorter med mindre än 500 000 invånare (Carson & King, 2016: 2). Till följd av detta ställs allt fler flerspråkiga städer inför olika utmaningar när det gäller sprakforvaltning och språkpolitik.

Denna språkliga mångfald i städerna skapar spänningar mellan två mål: målet att ena sidan välkomna social och geografisk rörlighet för invånare och nykomlingar och å andra sidan deras integrering i stadssamhallet. Om målet om hög rörlighet kräver färdigheter i andra språk är målet om ett inkluderande samhälle kopplat till forvarandet av färdigheter i det lokala språket eller de lokala språken. Dessutom är de lokala offentliga tjansterna inte alltid anpassade till nyanlända invandrades behov, eftersom de ofta talar ett annat språk än det eller de officiella språken. Denna situation kan bromsa och eventuellt hindra invandranas integration i vardssamhallet.

Vad säger forskningen?

Med en mycket förenklad metod (som här används för korthet) kan sprakforvaltningen organiseras inom tre områden som är särskilt relevanta för flerspråkiga stadsmiljor:

- Politik som definierar språkanvändningen och språkens status,
- politik för att underlätta språkinlärning, och
- politik för tillhandahållande av offentliga översättnings- och tolktjanster (Skrandies, 2016: 114).

Dessa områden är direkt kopplade till målen att stödja inkludering och rörlighet för invånare. De skiljer sig dock åt när det gäller en eventuell anpassning till en specifik stadsmiljö.

Illustrationer och bevis

När det gäller den första typen av sprakforvaltning har de flesta stater infört lagstiftning enligt vilken endast

officiella språk och ett antal regionala språk i de territorier där de talas får användas i offentlig och officiell kommunikation. Majoriteten av de europeiska staterna, särskilt Frankrike och Tyskland, har en *de jure* enspråkig förvaltning. Andra stater, som Finland och Irland, ar *de jure* tvåspråkiga länderna. Om siffrorna motiverar det, antas också tvåspråkighet av deras kommunala myndigheter, som använder officiella eller regionala språk i kommunikation med befolkningen i staden. På det hela taget kan det sägas att språkanvändningen i den officiella kommunikationen på kommunal nivå ofta regleras av nationell lagstiftning.

När det gäller den andra uppsättningen åtgärder, som rör språkinlärning, kan sprakinlarningsprogram anpassas så att de inriktas på förvärv av majoritets- och minoritetsspråk som finns i en stad.

I vissa stater, t.ex. Lettland, får kommuner budgetmedel för att anordna språkkurser som är anpassade till sprakinlarningsbehoven allteftersom de uppstår på lokal nivå. Integreringen av vissa främmande språk i läroplanerna regleras dock ofta av utbildningsdepartementet på statlig nivå (eller i vissa delstaters region).

När det gäller det tredje av de ovannämnda politikomraderna, nämligen tillhandahållande av offentliga tjanster på flera språk, kan den nationella språkpolitiken lättare anpassas till en viss stad. I detta avseende kan lokala myndigheter ta taten när det gäller att övervinna hinder för kommunikation med sina invånare och öka integrationen av språkliga minoriteter utan att påverka den rättsliga statusen för de språk som talas av befolkningen. Detta illustrerades av en multipla fallstudie av flerspråkiga städer i Europa, Kanada och Australien som ger en översikt över olika metoder för språkhantering i urbana sammanhang (King & Carson, 2016).

Dessa exempel visar att de kommunala myndigheterna, inom mycket olika rättsliga ramar på nationell nivå, kan reagera på den faktiska flerspråkigheten hos stadsbefolkningen (och skulle i allmänhet gynnas av den).

Politiska konsekvenser

Sammanfattningsvis bör den nationella språkpolitiken kompletteras med åtgärder på lokal nivå som motsvarar den specifika stadsmiljön. Stöd till flerspråkighet

genom politik och praxis på lokal nivå kan också bredda majoritetsmedborgarnas språkliga repertoarer och därmed erbjuda dem fler möjligheter till rörlighet. Tillsammans med nykomlingars inläring av det lokala språket främjar detta utvecklingen av en flerspråkig etik som främjar en känsla av tillhörighet och därmed integration i ett (mer flerspråkigt) samhälle.

Referenser och fördjupning

Carson, L. & King, L. (2016). Inledning: ”Flerspråkighet lever här”. I L. King & L. Carson (Eds.), *Den flerspråkiga staden. Vitalitet, konflikt och förändring* (s. 1–16). Bristol, Buffalo, Toronto: Flerspråkiga frågor.

King, L. & Carson, L. (Eds.). (2016). *Den flerspråkiga*

staden. Vitalitet, konflikt och förändring. Bristol, Buffalo, Toronto: Flerspråkiga frågor.

Kraus, P.A. (2011). Den flerspråkiga staden: Fallen i Helsingfors och Barcelona, *Nordic Journal of Migration Research*, 1, 25–36.

Marten, H. F. (2016). *Det är språkpolitik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

Skrandies, P. (2016). Språkpolitik och stadsflerspråkighetens politik. I L. King & L. Carson (Eds.), *Den flerspråkiga staden. Vitalitet, konflikt och förändring* (s. 115–148). Bristol, Buffalo, Toronto: Flerspråkiga frågor.

ANPASSNING AV SPRÅKPOLITIKEN TILL DEN SPRÅKLIGA MÅNGFALDEN I STÄDERNA

Nationell nivå

Språkpolitik som reglerar språkanvändningen och språkens status

Nationell nivå + kompletterande lagstiftning på regional nivå

Språkpolitik för språkinläring

Nlokalt elfenben

Politik som underlättar offentliga tjänster i fråga om översättning och tolkning

35 Varför ska vi kombinera olika kommunikationsstrategier?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

Globaliseringen ökar frekvensen av kontakter med språklig mångfald, vilket gör flerspråkiga och transnationella kommunikationsstrategier mer relevanta. En av dessa transnationella kommunikationsstrategier gäller kommunikationen med lingua franca. En lingua franca (LF) är ett gateway-språk som används av samtalspartnerna för kommunikationsändamål. traditionellt är lingua franca intemodersmålet för någon av samtalspartnerna. Många kommentatorer noterar att engelska är på uppgång som en värld lingua franca. Detta ger dock upphov till två typer av problem:

► Om spridningen rör en standardvariant av engelska kan vi ställas inför ett fall av språklig imperialism (Phillipson, 2006) med skadliga effekter på språklig rättvisa.

► Om vi tvärtom betraktar denna process som spridningen av något som skiljer sig radikalt från engelska (något som av dess anhängare ofta kallas engelska som lingua franca (ELF), se till exempel Hülmbauer, 2011), andra typer av problem uppstår. I litteraturen används engelska som lingua franca i själva verket ibland för att referera till engelska som talas av icke-infödda talare, och som avviker från de morfologiska och lexikala egenskaperna hos standard engelska. Elf förespråkar att dessa icke-standardiserade drag bör accepteras och att detta skulle demokratisera internationell kommunikation och beröva engelska dess potentiellt imperialistiska karaktär. En sådan ståndpunkt tar dock inte tillräcklig hänsyn till oron för de långsiktiga effekterna av dess spridning på språklig mångfald och språklig rättvisa (Gazzola och Grin 2013).

Om engelska ska användas måste det ingå i en bredare strategi.

Que berättar om forskningen?

Användningen av engelska som globalt språk har ambivalenta effekter på rörlighet och integration (Gazzola och Grin, 2013). Det används effektivt endast av de högre samhällsstrukturer som har fått en utbildning som gör det möjligt för dem att utveckla färdigheter som ligger närmare standarden på infödda talare. I allmänhet är detta dock inte tillgängligt på de lägre samhällsnivåerna, vilket framgår av undersökningen *omvuxnas språk och läs- och skrivkunighet*, som samlade in nästan 200 000 respondenter (Gazzola, 2016). Omvänt kan främjandet (kanske under den engelskaetiketten som lingua franca)

av flera icke-standardiserade eller till och med idiosynkratiska varianter av engelska hindra inkludering i globala eller lokala samhällen. Därför bör användningen av lingua franca (engelska eller på annat sätt) kombineras med andra flerspråkiga eller transnationella kommunikationsstrategier.

Illustrationer och bevis

Dessa andra strategier omfattar följande:

1. Användning av flera språk för bredare kommunikation som ett alternativ till engelska eller ”ELF”. Eftersom etniska språk ger upphov till problem som liknar dem som beskrivits ovan för engelska, till och med i mindre utsträckning, bör man inte bortse från bidraget från planerade språk (t.ex. esperanto) (eller till och med i vissa sammanhang, gamla språk som latin).

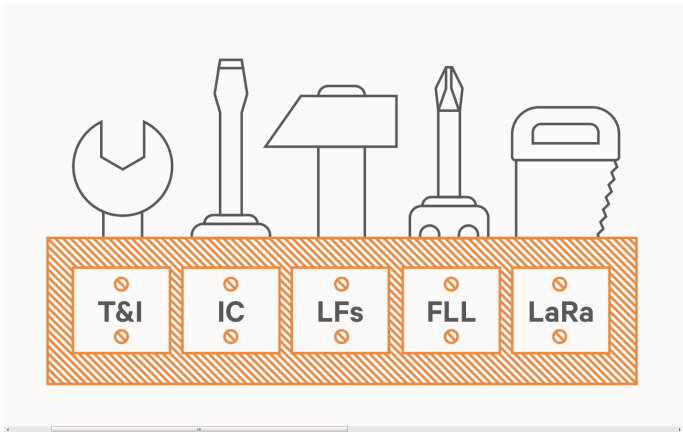
2. Utveckla ömsesidiga men icke- produktiva mottagliga färdigheter i samtalspartnerns språk. Denna strategi kallas *lingua receptiva (LaRa)*. *Samförståelse (ICC)* kan ses som en av formerna för *lingua receptiva-strategin med* inriktning på språk som är nära kopplade till det egna modersmålet. det verkar inom språkfamiljer som slaviska, germanska eller romanska språk.

3. Andra strategier såsom översättning och tolkning (T & I) ingår också i verktygslådan för kommunikationsstrategi som kan användas för att främja rörlighet och inkludering i internationell kommunikation. Alla dessa kommunikationsstrategier kan underlättas av IKT, t.ex. maskinöversättning.

4. Slutligen kommer de som behöver engagera sig i djupgående och kontinuerlig kommunikation med människor som talar ett annat språk i allmänhet att se att inläring av detta språk, även om det kan vara dyrt i tid och ansträngning, fortfarande är en oersättlig strategi, *dvs. strategin för språkinläring* ifrämmande språk.

Politiska konsekvenser

Kommunikationsutmaningarna bör hanteras i en anda av en ”verktygslåda” för flerspråkig och transnationell kommunikation (Jørgensen 2011). Även om engelska är ett onekligen relevant verktyg i satsen, är det inte det enda. Verktygslådan kan omfatta alla andra strategier som just har listats, med tonvikt på ömsesidig komplementaritet mellan dem.

Referenser och fördjupning

Europeiska gemenskapernas kommission (2003). Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, 2003 – Främjande av språkinläring och språklig mångfald: En handlingsplan 2004–2006. Kom(2003) 449 slutlig.

Europeiska gemenskapernas kommission (2008). Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande. Kom(2008) 566 slutlig. Bryssel: 18.9.2008. Gazzola, M. (2016). Flerspråkig

kommunikation för vem? Språkpolitik och rättvisa i Europeiska unionen, *Europeiska unionens politik*, 17, 546–596.

Europeiska kommissionen (februari 2006). Européer och deras språk, särskild Eurobarometer 243, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/518>

Europeiska kommissionen (juni 2012). Européer och deras språk, särskild Eurobarometer 386, ec.europa. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Gazzola, M. & Grin, F. (2013). Är ELF effektivare och rättvisare än översättning? En utvärdering av EU:s flerspråkiga system? *International Journal of Applied Linguistics*, 23, 93–107.

Hülmbauer, C. & Seidlhofer, B. (2013). Engelska som Lingua Franca i europeisk flerspråkighet. I A.-C. Berthoud, F. Grin & G. Lüdi (Eds.), *Exploring the Dynamics of Multilingualism* (s. 387–406). Amsterdam: Det är John Benjamins.

Jørgensen, J. N. (red.) (2011). En verktygslåda för gränsöverskridande kommunikation i Europa. Köpenhamnsstudier i tvåspråkighet, 64. Köpenhamns universitet, Humanistiska fakulteten.

Phillipson, R. (2006). *Engelska-Endast Europa? Utmanande språkpolicy*. London: Det är Routledge. //Fransk version: (2019). *Engelskans dominans: en utmaning för Europa*. Paris: Fri och Solidaire.

36 Hur ska kommunerna samla in och dela uppgifter om språkprofiler för sina invånare?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Lokal medvetenhet om och kunskaper om den lokala språkmiljön är avgörande för en bättre användning av befintliga språkresurser och bättre tjänster. Statistik på europeisk och nationell nivå är dock i allmänhet inte relevant för lokala situationer, eftersom rörliga EU-medborgare, tredjelandsmedborgare och flyktingar inte är jämnt fördelade över landet.

Vad säger forskningen?

Tillgängliga uppgifter baseras i allmänhet på icke-språkliga attribut (t.ex. medborgarskap eller födelse-land som används som ersättare, i vilket fall födelse-landets huvudspråk och/eller medborgarskapet ofta antas vara en persons huvudspråk) eller folkräkningsfrågor på modersmålet (när en folkräkning genomförs). Dessa kunskaper är mycket ofullständiga och fokuserar främst på invånarnas språk, till nackdel för en mer nyanserad och komplex representation av enskilda språkrepertoarer. Denna statistik mäter ofta självrapporterade färdigheter i det officiella språket, i vilket fall dessa kunskaper i det officiella språket används som ett ungefärligt mått på integration och som ett argument för åtgärder för att utveckla användningen av det officiella språket. Andra språkkunskaper och deras betydelse för social integration, utbildningsvägar och/eller möjligheter på arbetsmarknaden förbises i allmänhet.

För att komma till rätta med dessa problem bör kommunerna därför inte bara följa de språkliga särdragen hos befolkningen inom deras jurisdiktion, utan också ägna särskild uppmärksamhet åt insamlingen av uppgifter om andra relevanta språkvariabler, såsom färdigheter i andra språk och modeller för språkanvändning i olika sammanhang. Språkkunskaper skulle kunna övervakas i samband med läs- och skrivkunnighetsundersökningar (liksom i internet-kunskaper).

Slutligen skulle dessa undersökningar kunna inriktas på metalinguistiska färdigheter. Detta skulle öka medvetenheten om vikten av dessa färdigheter för att navigera i ett språkligt mångfacetterat samhälle. Insamlingen av denna typ av uppgifter kräver dock känslighet och försiktighet: de måste förbättra den kollektiva kunskapen om samhället utan att äventyra invånarnas personliga integritet och integritet.

Illustrationer och bevis

Det är osannolikt att denna datainsamling kommer att vara en viktig prioritering för de lokala myndigheterna, men det finns inspirerande exempel. *Multilingual Graz* är ett forskningsprojekt vid universitetet i Graz (Österrike) under ledning av Dieter Halwachs som sedan 2012 har dokumenterat de språk som talas av invånarna i staden. Det syftar till att förbättra lokalsamhällets kunskaper om kulturell mångfald på grundval av invånarnas statsmedborgarskap. Webbplatsen visar de språk som observerats i Graz (se skärmdump). Varje cell i denna klickbara tabell ger tillgång till allmän språkinformation (namn, högtalare, status och område, skriftlig form och översättning av standardhälsningar), ljudfragment (med transkription och översättning till tyska) samt språkbiografier och användningsprofiler för Graz invånare som talar det språket.

Politiska konsekvenser

Genom en mer nyanserad bedömning av lokala språkrepertoarer kan lokala myndigheter anpassa och förbättra sin mottagnings- och utbildningspolitik och organisationen av lokal kulturverksamhet.

Förändringar i huvudspråken för grupper som anländer till staden skulle kunna rapporteras tidigare. utbildningspolitikens effektivitet skulle kunna förbättras genom att man tar hänsyn till uppgifter om de viktigaste språk som eleverna och deras föräldrar talar i hemmet. Språkkurser för vuxna invandrare skulle kunna riktas mer specifikt. Genom bättre kunskaper i de språk som behärskas av inlärare i det lokala språket eller de lokala språken och bättre kunskaper om nyanländas språkkunskaper skulle de kurser som planeras för att förvärva det eller de lokala språken kunna organiseras mer effektivt. Till exempel skulle elever med liknande kataloger och språkkunskaper eller som börjar med samma språk kunna grupperas tillsammans för att fokusera på specifika problem (från uttal till ordförråd och pragmatisk).

Sådan datainsamling kan också vara till nytta för att öka medvetenheten bland lokalbefolkningen om deras språkliga mångfald. Kunskaper om den språkliga miljön är också användbara för att organisera lokala kulturaktiviteter. Offentliga bibliotek skulle kunna erbjuda böcker och audiovisuellt material på de viktigaste språk som talas i lokalsamhället och erbjuda

invånarna möjlighet att underhålla och utöka sina språkrepertoarer. Gemenskapsaktiviteter skulle kunna anordnas för att öka medvetenheten bland (andra) invånare om den lokala språkliga mångfalden och för att underlätta utbyte mellan talare av samma språk eller mellan dem som vill lära sig det. På samma sätt skulle den sociala sammanhållningen kunna stärkas genom att man kopplar samman lokala volontärer med vilka samtalslektioner kan utbytas med migranter (denna formel kallastandemmodellen). Lokala skolor kan öppna sina dörrar efter skolan för att tillhandahålla nödvändig infrastruktur för dessa möten (efter arbetstid för de flesta invandrare och volontärer).

Referenser och fördjupning

Språkstatistiken gäller i allmänhet modersmålet, det språk som undervisas i gymnasiet eller självdeklarerade språkkunskaper:

Språk i sekundärutbildningen: En översikt över nationella prov i Europa — [2014/15](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/languages-secondary-education-overview-national-tests-europe-%E2%80%93-201415_fr)
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/languages-secondary-education-overview-national-tests-europe-%E2%80%93-201415_fr
 (även om sidan är på engelska finns pdf-rapporter tillgängliga på olika språk)

Office for National Statistics 2013 Language in England and Wales (2011). Språk i England och Wales:2011. goo.gl/gm5KJz

Särskild Eurobarometerundersökning 386 européer och deras språk <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Se Tube Tongues för en visualisering baserad på dessa språkräkningsdata runt tunnelbanestationerna i London. goo.gl/Dm6wUf

Afrikaans Afrikaans	Akan Akan	Arabic Arabisk	Armenian Armensk	Bengali Bengali	Chinese Chinese	Dutch/Dutch/Dutch
Catalan Catalan	Danish Danskt	German Tysk	Greek Grek	Hebrew Hebraisk	Hindi Hindi	Japanese Japansk
Italian Italiensk	Japanese Japansk	Korean Koreansk	Portuguese Portugisisk	Russian Russisk	Spanish Spansk	Tamil Tamil
Ukrainian Ukrainsk	Urdu Urdu	Yiddish Jiddisk	Yoruba Yoruba	Zulu Zulu	Other	Other
Other	Other	Other	Other	Other	Other	Other
Other	Other	Other	Other	Other	Other	Other
Other	Other	Other	Other	Other	Other	Other
Other	Other	Other	Other	Other	Other	Other

Skärmbild av huvudsidan på den flerspråkiga Graz-webbplatsen som representerar de språk som observerats i Graz (tillgänglig den 19 juli 2017).

37 Leder rörligheten till ökad användning av engelska på bekostnad av lokala språk?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

En av Europeiska unionens grundläggande principer är bevarandet av den språkliga och kulturella mångfalden. Man kan dock inte förneka att engelska är det mest kända språket, som talas av 38 % av européerna på olika kompetensnivåer (Europeiska kommissionen, 2012). Inom den högre utbildningen ses den ökande användningen av engelska som undervisningsspråk och ett dominerande språk inom vetenskapen som ett sätt att internationalisera och uppmuntra studenters och forskares rörlighet. Samtidigt används engelska ofta som affärsspråk i ett internationellt ekonomiskt sammanhang. Frågan är om denna förändring påverkar det lokala språkets eller de lokala språkens ställning.

Vad säger forskningen?

Brysselsammanhanget, där 23 % av befolkningen har ett pass från en annan EU-medlemsstat och har mer än 10 % tredjelandsmedborgare, erbjuder en idealisk naturlig erfarenhet för att studera rörlighetens inverkan på språkanvändningen. Forskning baserad på språkundersökningar (Janssens, 2013) visar en ökad användning av engelska på arbetsplatsen, även om den huvudsakligen kombineras med de officiella språken Bryssel, franska och nederländska. Detta stämmer överens med tidigare forskning som tyder på att i lokala företag är verkliga metoder mycket flerspråkiga (se Berthoud, Grin & Lüdi 2013). Språkanvändningen på andra områden bekräftar denna tendens. Nästan 90 % av invånarna i Bryssel hävdar att de talar franska flytande, men den vanliga användningen av språket går helt klart mot flerspråkighet. Flexibel användning av olika språk med frekvent användning av kodbyte är vanligt och mottagliga kunskaper i språk ökar.

Illustrations och bevis

Bryssel är officiellt tvåspråkigt, med franska som majoritetsspråk och nederländska som minoritetsspråk. Förändringar i kunskaper i engelska jämfört med de båda officiella språken visas i tabell 1. Siffrorna bygger på självrapporterade kunskaper och hänvisar till dem som talar språk tillräckligt för att ha en konversation på det språket.

För alla ovanstående kategorier minskar kunskaperna i franska som lokal lingua franca med tiden, liksom de genomsnittliga kunskaperna i nederländska och engelska förhåller gruppen icke-Belges. Frankrikes ställning som Bryssellingua franca hotas dock inte. Det faktum att nederländska vidhåller sin ståndpunkt följer

av erbjudandet om kostnadsfria språkkurser. Rörlighet i EU och invandring av tredjelandsmedborgare ökar inflytandet från engelska, men totalt sett känner sig bara en tredjedel av befolkningen bekväm på det språket. Anmärkningsvärt, även om det genomsnittliga kommandot på engelska knappast har förändrats, är det mycket mer använt. Kunskaper i ett språk verkar inte vara en tillräcklig förutsättning för att tala det, det är graden av samhällets öppenhet för flerspråkighet som verkar vara den avgörande faktorn.

Effekten av ovanstående förändringar på den faktiska användningen av språket på arbetsplatsen och i den lokala butiken, begränsad till användningen av de tre kontaktspråken och deras kombinationer, visas i tabell 2.

Förändringarna på båda områdena är likartade. Enspråkig kommunikation ersätts i allt högre grad av flerspråkig praxis, och engelska ersätter inte lokala språk.

Politiska konsekvenser

Exemplet Bryssel illustrerar hur komplex språkanvändningen är. En ”fri” språkmarknad i kombination med ökad rörlighet återspeglas i allt fler flerspråkiga metoder på fältet. Det tal som görs engelska till det nya europeiska lingua franca måste därför relativiseras. En majoritet av invånarna talar inte engelska flytande, och rörlighet går inte hand i hand med att ersätta lokala språk med engelska, utan med ökande flerspråkighet. Lokala beslutsfattare kan påverka denna utveckling. Språklagstiftning, utbildningspolitik och integrationspolitik gentemot nyanlända kan stödja lokala språk och samtidigt skapa öppenhet för flerspråkighet. Detta stöder antagandet att kommunikationen mellan invånarna, och därmed inkluderingen i samhället, i ett mycket varierat urbant sammanhang inte bygger på användningen av en lingua franca, utan på flerspråkighet. Rörlighet är inte nödvändigtvis ett hot mot värdlandets lokala språk, inte ens minoritetsspråk.

Referenser och fördjupning

Colucci, E., Ferencz, I., Gaebel, M. & Wächter, B. (2014). *Att koppla samman rörlighetspolitik och rörlighetspraxis: Iakttagelser och rekommendationer om nationell och institutionell utveckling i Europa*. Bryssel: Europeiska

universitetsförbundet.

Europeiska kommissionen (2012). *Européer och deras språk*. Särskild Eurobarometer 386, forskning utförd av TNS Opinion & Social på begäran av generaldirektoratet för utbildning och kultur, generaldirektoratet för översättning och generaldirektoratet för tolkning, BrysselXelle s. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Janssens R. (2013). *Flerspråkighet i städerna. Fallet Bryssel*. Bryssel: Racine Editions.

Nationalitet:	Belgiska		EU		Utanför EU	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Språkkunskaper i						
Franska	98,80 %	93,20 %	92,10 %	73,90 %	73,90 %	66,40 %
Nederländska	39,10 %	26,90 %	4,60 %	11,80 %	7,40 %	5,30 %
Engelska	33,20 %	28,70 %	53,90 %	47,10 %	12,10 %	22,10 %
inget av de tidigare	0,60 %	4,30 %	0,70 %	15,20 %	23,70 %	28,50 %
% av befolkningen	72,70 %	66,90 %	14,80 %	22,90 %	12,50 %	10,20 %

Tabell 1. Utveckling av språkkunskaper efter nationalitet (Källa: Janssens 2013).

mest talade språk	arbetsplats		butiker		TB3	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Franska	73,30 %	32,20 %	88,40 %	59,90 %		
Nederländska	4,30 %	1,70 %	2,70 %	1,00 %		
Engelska	4,80 %	1,70 %	0,10 %	0,50 %		
Franska/nederländska	10,60 %	16,70 %	6,00 %	15,00 %		
Franska/engelska	2,40 %	17,00 %	0,80 %	4,00 %		
Nederländska/engelska	0,30 %	—	0,10 %	—		
Franska/nederländska/engelska	3,50 %	30,70 %	0,10 %	19,30 %		
Andra språk	0,80 %	0,20 %	1,70 %	0,40 %		

Tabell 2. Språkanvändning på arbetsplatsen och vid inköp (Källa: Janssens, 2013).

38 Kan EU-politiken förbättra den sociala integrationen i lokala stadsmiljöer?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

EU-medborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig är en av de grundläggande rättigheter som följer av EU-medborgarskapet. Genomförandet av denna princip förutsätter en komplex politik som omfattar frågor som social trygghet, tillgång till offentliga tjänster, beskattning, anställning, erkännande av examensbevis och familjemedlemmars rättigheter. Omvandlingen av EU-direktiv till lagstiftning är en komplicerad och tidskrävande process på medlemsstatsnivå. Det är ännu mer komplicerat att ta itu med den språkliga effekten av rörlighet på lokal nivå, eftersom enskilda nationella sammanhang huvudsakligen bygger på nationalstatens språkliga homogenitet, medan det europeiska projektet bygger på en princip om stöd till språklig mångfald. Vilka verktyg erbjuder EU-lokala beslutsfattare för att ta itu med de språkliga aspekterna av integration?

Vad säger forskningen?

EU-medborgarskapet delar upp grupper av nyanlända i EU-medborgare och tredjelandsmedborgare, var och en med olika rättigheter och skyldigheter i de olika värdländerna. Detta leder till olika, ibland motstridiga språkstrategier, ur EU:s och nationalstaternas perspektiv. EU:s migrationspolitik (Europeiska kommissionen, 2014) fokuserar på introduktions- och språkkurser för att säkra ett starkt engagemang för värdlandet. För att stödja EU-medborgarnas rörlighet inom ramen för flerspråkighet, stöds språkinlärning, rörlighet för lärare och studerande samt översättningsinitiativ (Franke & Mennella, 2017).

Denna skillnad återspeglas i den lokala politiken. En jämförande studie mellan olika europeiska städer bekräftar de olika strategierna på lokal nivå (Ernst & Young, 2014).

De övergripande politiska ramarna är främst inriktade på migration utanför EU som ett långsiktigt fenomen, medan utvalda politiska åtgärder särskilt syftar till att gynna rörliga EU-medborgare när det gäller olika former av korttidsrörlighet, främst med anknytning till sysselsättning och utbildning. Det finns dock en tydlig tendens i alla städer att förlita sig på tjänster och institutioner som arbetar med alla utlänningar eller medborgare i stället för att tillhandahålla separata tjänster till rörliga EU-medborgare. Rörliga EU-medborgare ses ofta inte som en målgrupp, även om kunskaper i språket erkänns som ett av de största hindren

för integration i värdlandens samhällen. När EU betonar en politik för att stödja anordnandet av språkkurser för tredjelandsmedborgare begränsar EU-lagstiftningen möjligheten att införa språkkrav för tjänsteleverantörer i andra medlemsstater, t.ex. advokater, läkare och sjuksköterskor. Det är till och med utslutet att använda ett språkstest för personer som är bosatta i andra EU-länder (se van der Jeght, 2015).

Obligatoriska språkkurser för vuxna EU-medborgare är inte lagliga, men detta är annorlunda för skolbarn som går i skolan på samma villkor som landets egna medborgare. Barn av europeiskt medborgarskap som flyttar till ett annat EU-land har enligt EU-lagstiftningen rätt att få gratis språkkurser i det nya ursprungslandet för att hjälpa dem att anpassa sig till skolsystemet (direktiv 77/486/EE). Det finns mycket forskning om resultaten för EU-studenter inom högre utbildning i andra medlemsstater, men mindre forskning görs om effekterna av migration inom EU av barn i grund- och gymnasieutbildning.

Förutom att behärska undervisningsspråket (2008) drar Heath m.fl. (2008) slutsatsen att socioekonomiska resurser och föräldrarnas utbildningsnivå är avgörande faktorer för akademisk framgång, även om det inte finns några skillnader mellan levnadsnationalitet, oavsett om barnen är medborgare i ett EU-land eller inte.

Illustration och bevis

Tabellen nedan visar det särskilda exemplet Bryssel och utvecklingen av språkkunskaper hos icke-belgiska invånare som inte talade något av de officiella språken som värdspråk. Ingen av migranterna var tvungen att delta i obligatoriska språkkurser. En språkpolitik "fri" eller utan begränsningar leder inte till en högre grad av social integration när det gäller att behärska det lokala språket eller de lokala språken. Eftersom de flesta icke-medborgare i EU är koncentrerade till städer kan detta vara problematiskt.

Politiska konsekvenser

Trots subsidiaritetsprincipen skulle det vara mycket värdefullt att utforma en allmän transeuropeisk strategi med inriktning på språkinläring bland rörliga vuxna. Mot bakgrund av den sociala integrationen är distinktionen mellan EU-medborgare och tredjelandsmedborgare kontraproduktiv och båda bör ingå i en integrerad lokal politik. Detsamma gäller språkinläring i obligatorisk utbildning. Initiativ såsom ”Integreringshandboken för beslutsfattare och utövare” (2010), en undersökning av användbara metoder som syftar till social integration av migranter, bör också utvidgas till att omfatta EU-medborgare och nya inslag för inkludering bör utvecklas.

Referenser och fördjupning

Ernst & Young (2014). Utvärdering av effekterna av EU-medborgarnas fria rörlighet på lokal nivå – slutrapport. Ernst & Young, januari 2014.

Europeiska kommissionen (2014). Europeiska moduler för integration av migranter. Slutrapport, februari 2014.

Franke M. & Mennella M. (2017). *Språkpolicy*. Faktablad offentliggjort av Europaparlamentet. muse.jhu.edu/article/677228/pdf

Heath, A. F., Rothson, C. & Kilpi, E. (2008). Den andra generationen i Västeuropa: utbildning, arbetslöshet och yrkesutövning. *Årlig översyn av sociologi*, 34, 211–235.

van der Jeught, S. (2015). *EU:s språklag*. Groningen: Europa Law Publishing.

Språk	Undersökning 2001		Undersökning 2007		Undersökning 2013	
	EU	Utanför EU	EU	Utanför EU	EU	Utanför EU
Franska	78,80 %	65,20 %	77,50 %	66,20 %	55,80 %	54,30 %
Nederländska	0,70 %	0,90 %	0,60 %	—	3,90 %	—
Tvåspråkig	7,30 %	5,00 %	6,20 %	2,70 %	5,40 %	4,60 %
Inga	13,20 %	29,00 %	15,70 %	31,10 %	34,90 %	41,10 %

Självdeklarerade kunskaper ("god" eller "utmärkt") om muntliga språkkunskaper hos icke-franska och nederländska talare av icke-belgiskt medborgarskap i Bryssel (källa: Janssens, 2013).

39 Hur återspeglar politiken för integration av främmande språk majoritetens preferenser och attityder?

François Grin, Genève universitet

De europeiska nationalstaternas språkpolitik måste i allmänhet handla om fyra typer av språk, vilket leder till en rangordning av erkännande och rättigheter mellan språk. Till exempel, även om begreppet ”minoritet” inte har varit föremål för en auktoritativ definition i internationell rätt, skiljer staterna i allmänhet mellan traditionella (ursprungliga/långa) minoriteter och dem som följer av den senaste tidens migration. Denna åtskillnad kommer också till uttryck i begränsningen i vissa FN-dokument av begreppet ”minoritet” till medborgarna i en stat. Återspeglar denna hierarki, som uttrycker maktrelationer, majoritetens åsikt? Finns det ett socialt samförstånd om behovet av att uppmuntra utländska medborgare att lära sig det lokala språket?

Vad säger forskningen?

För det första antar alla stater, formellt eller informellt, minst ett officiellt eller statligt språk. Även om valet i allmänhet motiveras av en viss legitimitetskänsla jämfört med andra språk, beror det också på förvaltningen och regeringens praktiska behov. För det andra erkänner många stater det språk som talas av traditionella minoriteter på deras mark. Detta materialiseras i en mängd olika dieter¹; detta erkännande (ibland uppriktigt, ibland motvilligt) anses allmänt legitimt på grund av dessa minoriteters långvariga historiska närvaro. För det tredje har medlemsstaterna, på grund av den fria rörlighet som medborgarna i EU:s medlemsstater åtnjuter, börjat ta ett nytt ansvar gentemot andra EU-medlemsstaters språk, särskilt när det gäller uppfostran av barn till EU:s interna migranter. EU-medborgare är dock i allmänhet undantagna från alla allmänna krav på språkinläring (även om rätten att utöva vissa yrken formellt är beroende av en viss kunskapsnivå i det officiella språket).

För det fjärde konfronteras de europeiska staterna med tredjelandsmedborgares språk. Medlemsstaternas skyldigheter i fråga om dessa språk är begränsade, och när stater påtar sig skyldigheter på områden som hälso- och sjukvård, asylförfaranden och rättsliga förfaranden är de i allmänhet informerade av mänskliga rättshänsyn. Utbildningsutbudet är svagare och härrör främst från internationella konventioner. De är bindande, men bara

1 Se ratifikationsinstrumentet förstater efter anslutning till den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.
www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=adpW1NPI.

för de stater som har ratificerat dem². Samtidigt har flera stater infört språktester för tredjelandsmedborgare som vill bosätta sig på sitt territorium eller förvärva medborgarskap.

Forskning inom antropologi och socialpsykologi rapporterar systematiskt vikten, i opinionsundersökningar, av en distinktion mellan intra-grupp och ex-grupp, eller mellan ”vi” och ”dem”. Enbart detta faktum har inga normativa konsekvenser, eftersom öppenhet för ”övrigråkliga och kulturella” i allmänhet ses som en princip som bör inspirera till socialt samspel och vägleda den allmänna politiken. Dessutom kan skärpan i denna distinktion i sig till stor del bero på dåligt uppsåtlig politisk manipulation. Eftersom sådana attityder verkar vara ett ihållande sociologiskt faktum utgör de emellertid en del av det sammanhang i vilket politiken utformas och genomförs.

Illustration och bevis

Även om skillnaden ”vi och dem” dyker upp regelbundet i attitydundersökningar, är uppgifterna sällan tillräckligt exakta för att undersöka förväntningarna hos majoriteten av respondenterna när det gäller språklig integrering av ”allofoner” (dvs. talare av andraspråk). En nästan omfattande och mycket detaljerad undersökning av över 40 000 unga schweiziska män som rapporterar militärtjänst i Schweiz (plus ett representativt urval av 1 500 unga schweiziska kvinnor) visar dock att det finns en utbredd förväntan om att allofoner kommer att lära sig det lokala språket (se tabell).

Politiska konsekvenser

Om man antar att de unga respondenternas attityder är vägledande för den allmänna befolkningen, tyder ovanstående resultat på ett allmänt stöd för tanken att valet att utöva sin rätt att vara rörlig och bosättas på annat håll innebär en viss språklig anpassning. Det är viktigt att notera att detta yttrande inte innebär någon förväntan om att invandrare kommer att överge sitt språkliga och kulturella arv, vilket inte framgår av ytterligare bevis som inte rapporteras här. Förväntningarna på att lära sig det lokala språket sträcker sig också till ”amerikaner” (genom att hänvisa till ”expatriates” i allmänhet, dvs. utlänningar som inte har den arketypiska ”migrant” profilen). Dessa resultat konvergerar med tanken

2 Se posterna 29 och 31 i denna handbok.

attrörlighet och integration måste balanseras varandra, och att politik som försöker hitta en balans mellan dem normalt kommer att gynnas av offentligt stöd.

Referenser och fördjupning

Capotorti, F. (1991). *Studie om rättigheter för personer som tillhör etniska, religiösa och språkliga minoriteter*. New York: Förenta nationerna.

Creech, Richard L. (2005). *Juridik och språk i Europeiska unionen: Paradoxen av en Babel*

”Förenade i mångfald”. Groningen: Europa Law Publishing.

Grin, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J. & Schwob, I., 2015: *Schweiz-Kultursamhället. Vad unga människor gör med dem idag*. Glarus/Chur: Rüegger Verlag.

Sam, D. & Berry, J. (2010). Ackultation: När individer och grupper med olika kulturell bakgrund möts. *Perspektiv på psykologi*, 5, 472–481.

Genomsnittligt värde för avtalet med förklaringar om språklig integration av migranter, 2008–2009, genom ökad förståelse (källa: Flin m.fl., 2015)	Grad av överenskommelse (skalan 1–4)	
	män	kvinnor
Låg överenskommelse		
”Undervisningen i skolorna bör omfatta språkkurser på portugisiska, albanska, turkiska osv. för elever på motsvarande modersmål”	1.82	1.90
”Det bör vara möjligt att klara den skriftliga delen av körkortsprovet på de viktigaste invandringsspråken (t.ex. spanska, serbisk-kroatiska, turkiska osv.)”	1.87	2.10
Genomsnittligt avtal	män	kvinnor
Det är bra att kunna höra främmande språk på gatan, kollektivtrafiken etc.	2.49	2.85
Det är inte acceptabelt för utländska kolleger att tala med varandra på ett främmande språk inför schweiziska kolleger.	2.72	2.73
Om varumärket för en kinesisk butik i en schweizisk stad är på kinesiska, måste det också vara på franska, tyska eller italienska (beroende på region)	2.80	2.76
Stark enighet	män	kvinnor
Utlänningar som bor i Schweiz bör inte förvänta sig att den federala eller lokala förvaltningen ska ta itu med dem på sitt eget språk.	3.36	3.32
Amerikaner som bosätter sig i Schweiz måste lära sig språket i sitt nya land.	3.47	3.67
Det är viktigt för invandrare att lära sig det lokalspråket	3.52	3.68

40 Bör kommunerna reglera språkanvändningen i det offentliga rummet?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

På grund av språkets sociala och politiska karaktär är språkens närvaro och synlighet en viktig aspekt av flerspråkigheten. Vid översynen av språkpolitiken (som syftar till att reglera flerspråkigheten) är det ofta lämpligt att skilja mellan tre språkanvändningsområden:

- ▶ Statsutrymme, som avser offentliga institutioners användning av ett eller flera språk, internt eller i samverkan med medborgare och invånare.
- ▶ det offentliga rummet, som omfattar företags eller ideella organisationers användning av språket eller språken.
- ▶ Det privata rummet, som förstås förstår användningen av språket i privata lokaler som ett hus, men också ett privat samtal mellan två vänner.

Såsom framgår av beskrivningen av dessa områden överlappar de varandra. Är en skolgård ett statligt utrymme eller ett offentligt utrymme (när staten organiserar offentlig utbildning)? Och är ett privat samtal fortfarande privat när vänner går i en urban park och kan höras av förbipasserande?

Även om formella kommunikationsregler lätt kan motiveras och individens frihet måste råda i den privata sfären, är språkanvändningen i det offentliga rummet ofta ifrågasatt. I det offentliga rummet dominerar det eller de lokala språken vanligtvis – ibland på grund av strikta policyer som gör det obligatoriskt att använda det lokala språket för kommersiella tecken och reklam. Dessutom används engelska alltmer i många europeiska länder, men traditionellt icke-engelsktalande, för kommersiella ändamål, antingen för att nå ut till turister eller för att framkalla ett globalt varumärke. Till följd av detta är den djupa språkliga mångfalden i många lokala sammanhang osynlig och ibland till och med ohörbar i det offentliga rummet.

Vad säger forskningen?

Användningen av specifika språk i språklandskap är omtvistad när språkgrupper tävlar i området (Gorter 2006, Shohamy och Gorter 2008). Diskussionen om vägs skyltar i tvåspråkiga regioner, från själva förekomsten av båda språken till den ordning de anges på tecknet och storleken på de teckensnitt som används, samt den fysiska positionen på en vägs skylt (som ligger högst upp) och användningen av olika teckenstorlekar, ses som en indikation på hierarkin mellan språken. När konflikten är hård och den politiska konflikten öppnar är vandalism inte ovanligt: panelerna avlägsnas eller förstörs. graffiti används för att eliminera den

språkversion som anses olämplig eller för att lägga till en språkversion som anses saknad.

Illustrationer och bevis

Skyltarna i flerspråkiga städer är mindre omstridda. Officiella tecken är sällan flerspråkiga. Tecken på nederländska och kinesiska på några gator i Amsterdam för att främja ett lokalt kinesiskt grannskap för turiständamål är inte kontroversiella (de kunde ha varit omgrannskapet var ett etniskt distrikt och koncentrationen av kinesiska invandrare uppfattades som ett socialt problem). deras huvudsakliga mål skulle då ha varit att tillgodose stödmottagarnas behov). När nationella och/eller lokala stater också reglerar användningen av språk i handelsskyltar handlar det i allmänhet om att se till att det nationella språket inte flyttas av någon annan eller att minska rörelsen (Flandern, Quebec, Katalonien, Wales osv.). På 1990-talet gjorde Toubon Act det obligatoriskt att översätta engelska paroller på skyltar till franska. I sällsynta fall, såsom Bryssels periferi i Flandern (kallad Vlaamse Rand), tillämpas den belgiska federala regimens territoriella princip strikt för att begränsa ränans rörlighet för nederländska.

Denna inställning motiveras av rädsla för att en franskspråkig medelklass, såväl som relativt rika utlänningar, ofta kallade ”externa”, kommer att bosätta sig i flamländska kommuner och ändra sin språkliga sammansättning. Dessutom är det förbjudet för borgmästaren och aldersmännen att använda franska vid kommunfullmäktiges sammanträden. På andra ställen är användningen av andra språk i valsammankomster eller i valbroschyrer inte formellt reglerad utan starkt ifrågasatt, som i Labourpartiets och Gröna vänsterns användning av turkiska i de nederländska kommunalvalen i Amsterdam, Rotterdam, Haag och Leiden (medan det konservativa partiets användning av engelska inte ens har noterats). Slutligen har skolor (offentliga) (i Flandern) rapporterat förbjuda användningen av modersmålpå skolgården - för att uppmuntra förvärv av skolans officiella språk, men för att i praktiken marginalisera språklig mångfald och flerspråkiga elever.

Politiska konsekvenser

Diskussionerna ovan illustrerar dilemmat: Användningen av ett språk i det offentliga rummet vittnar om att man känner att man får använda det och att man känner sig ”på sin plats”. Detta kan främja

gruppsociala relationer och olika former av integration, men samtidigt kan det hindra individuella interaktioner med icke-medlemmar i gruppen och inkludering i samhället som helhet, samtidigt som uppdelningen mellan grupper som använder olika språk fördjupas.

På samma sätt kan uteslutningen av modersmålet från den offentliga sfären skapa en känsla av att vara "outof group" och hindra social integration, men kan uppmuntra enskilda att anpassa sig till det lokala språket och på lång sikt känna sig mer integrerade i lokalsamhället. Dessutom kan möjligheten för nya språk att välkomna nykomlingar till lokalpolitiken, till exempel (franska i Vlaamse Rands kommunfullmäktige, tyska på Balearerna, engelska i Amsterdam) hota regionens språkliga identitet för varaktigt bosatta (och kan till och med förbjudas enligt befintliga språkregler).

Om det finns nationella lagar och/eller bestämmelser som rör användningen av språket offentligt kan annan lokal politik komplettera dem genom att anpassa dem till den lokala situationen. I vilket fall som helst är förbud mot vissa språk eller påtvingande av andra två ytterligheter som säkerligen inte kommer att främja den sociala sammanhållningen. De lokala myndigheterna måste utveckla en nyanserad politik som är lyhörd för särdragen i den lokala språkmiljön och komplexiteten i sammanhållningen på flera nivåer. Valet av officiella tvåspråkiga eller flerspråkiga tecken i förhållande till enspråkiga tecken och/eller uppmuntran till användning av tvåspråkiga eller flerspråkiga skyltar i det offentliga rummet skulle kunna vara ett mellanliggande medel. Under alla omständigheter bör de lokala myndigheterna se till att deras politik stöds av invånarna. Den ökade synligheten av nya språk kan främja en känsla av delaktighet bland vissainvånare, men samtidigt kan det uppfattas som en förlust av status av andra habitants

vars språk behöver bana väg för andra språk.

"PracticeYourDutch Here" kampanj av Vlaamse Rand kompletterades med "envecka av allophone kund" för att göra det mer inkluderande. Här är en affisch från kommunen Zaventem. Samtidigt verkar turistmottagningsskyltar på engelska efter attackerna i Bryssel 2016 vara mindre problematiska än skyltar på franska (det andra nationella språket används inte på vägs skyltar i Flandern).

Referenser och fördjupning

- Bonfiglioli, C. (2017). *Att leva i språktestet. Språkpolitik och territoriell politik i den flamländska periferin i huvudstadsregionen Bryssel*. Doktorsavhandling. University of Reims Champagne-Ardenne.
- Gorter, D. (red.) (2006). *Språkligt landskap: en ny strategi för flerspråkighet*. Clevedon: Flerspråkiga frågor.
- Shohamy, E. G., & D. Gorter (Eds.) (2008). *Språkligt landskap: utvidga landskapet*. London: Routledge.

Språkutbildning, undervisning och lärande

- 41 Hur kan inkluderande skolsystem på bästa sätt hantera språklig mångfald? 116
- 42 Hur kan icke-formella och informella nätverk för lärande användas för att stödja flerspråkighet? 118
- 43 Hur kan man främja rörlighet och integration genom flerspråkighet inom den högre utbildningen? (ES) 120
- 44 Hur kan vi hjälpa utbytesstudenter att lära sig värdlandets språk? 122
- 45 Hur kan utbildningssystemen reagera på dynamiken i språkligt komplexa regioner? 124
- 46 Vilka färdigheter behövs lärarna mest för att ta itu med språkskillnader i inkluderande skolor? 126
- 47 Hur kan man på bästa sätt bedöma informella språkkunskaper? 128
- 48 Varför är det lämpligt att kombinera ”internationell inriktning” och ”regionalt läge” i universitetens språkstrategi? 130
- 49 Hur kan språkvalidering främja rörlighet och inkludering? 132
- 50 Hur kan myndigheterna stödja upprätthållandet av vuxenfärdigheter i främmande språk? 134
- 51 Hur kan migranternas befintliga språkkunskaper användas för att hjälpa dem att lära sig värdlandets språk? 136
- 52 Vem kan dra nytta av receptiv språkutbildning? 138
- 53 Vilken roll spelar engelska i flerspråkiga och mångkulturella inlärningsutrymmen? 140

41 Hur kan inkluderande skolsystem på bästa sätt hantera språklig mångfald?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Inkluderandeskolgång innebär i allmänhet att se till att alla barn, oavsett kön, klass, etnicitet, fysisk kapacitet och andra egenskaper, i nästan lika stor utsträckning kan dra nytta av de färdigheter och den kunskap som görs tillgängliga i skolmiljön. Europeiska unionens råd har åtagit sig att uppnå detta mål i många politiska förklaringar och har blivit en hörnsten i den nationella utbildningspolitiken i de flesta medlemsstater (Eadsne, 2011). Det är förmodligen ett av de mest kostnadseffektiva sätten att ta itu med de många frågor som rör social utestängning (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2016). Språk är en av de viktiga skillnader som måste åtgärdas i ett inkluderande skolsystem. I detta sammanhang innebär begreppet inkluderingsbådeatt alla studenter får tillgång till det eller de nationella språken och att alla studenter, liksom deras familjer, känner sig delaktiga och kan lyckas, oavsett deras språkliga ursprung, i MIME-termer, genom att förena inkludering och rörlighet. Vilka är de mest gynnsamma förutsättningarna för att uppmuntra och hjälpa ett skolsystem att fungera på detta sätt?

Vad säger forskningen?

Ett brett spektrum av rapporter från organ som OECD och *Europeiska byrån för utveckling av utbildning för elever med särskilda behov*, samt oberoende projekt såsom indexet för integrationspolitik för migranter, visar att de obligatoriska utbildningssystemen i EU har liten inverkan på olika aspekter av språklig inkludering, med tanke på den definition av inkludering som dessa organ tillämpar. Som en allmän regel föreskriver den nationella utbildningspolitiken ett enda större undervisningsspråk för alla år och begränsar eller avskräcker lärare och elever från att använda andra språk. Detta har alltid betraktats som en väg till social integration genom att fokusera på tillgång till ett dominerande politiskt och ekonomiskt språk.

Under förhållanden med ökad rörlighet blir dock begränsningarna i detta tillvägagångssätt allt tydligare: elever med annan språkbakgrund möter inte bara kortsiktiga hinder för klassrumsinläring och socialisering, utan generellt sett mindre nytta av skolan när det gäller social integration, sysselsättningsmöjligheter och tillgång till fortbildning (OECD, 2015).

MIME-forskningen har inriktats på att identifiera

viktiga inslag i mer inkluderande utbildningsmodeller som avsevärt skulle kunna minska dessa kostnader på kort och lång sikt och därmed förbättra kompromisserna mellan integration och rörlighet för de europeiska samhällena i allmänhet. Den bakomliggande filosofin är kapacitetsuppbyggnad på lokal skol- och skolnivå och beaktande av språklig mångfald i samband med bredare politiska ramar för utbildning och social integration.

Illustrationer och bevis

Ett exempel på ett språkpolitiskt svar på makronivå på det inkluderande utbildningsmandatet är den svenska garantin för förstaspråksundervisning för elever med ett annat språk som talas hemma, tillsammans med en andra garanti för undervisning i svenska som andraspråk vid behov, vilket möjliggör integration i svenska. Som ett resultat av detta måste varje svensk skola vara redo att bedöma elevernas behov, rekrytera lämpliga lärare och planera tiden för kurserna för att bättre tillgodose invandrar- och minoritetsstudenter. Det lokala genomförandet av politiken har dock betydande begränsningar (Cabau, 2014), vilket tyder på att det behövs en strategi på flera nivåer.

Ett exempel på en politisk strategi för inkluderande skolgång finns i *dekatalanska lokalautbildningsplanerna (Educatiusd'entorn planer)*, som infördes 2004 och sedan dess har utvecklats av 88 kommuner i Katalonien. Den katalanska ramen innehåller dock endast en begränsad hänvisning till andra språk än katalanska och spanska, inom ramen för respekten för och uppskattningen av den språkligamångfalden. Ett bredare tillvägagångssätt skulle omfatta ett bredare spektrum av aktiviteter på studenternas nationella språk, som omfattar formell, icke-formell och informell utbildning. Mikronivåinterventioner på klassrumsnivå har studerats i akademisk litteratur. Samförståndet är att det viktigaste bidraget till förbättringar på denna nivå är effektiv grundutbildning och fortbildning för inkludering av lärare. Detta gäller även de språkliga aspekterna av inkluderande utbildning.

Framgångsrika initiativ omfattar rekrytering och stöd till minoritetslärare, skyldigheten att inkludera särskilt innehåll i grundläggande lärarutbildningsprogram, kravet på sökande att skaffa sig erfarenhet i olika skolmiljöer, inrättande av effektiva program för utveckling av lärare på arbetsplatsen och förstärkning av skolornas kapacitet att stödja lärare och studerande genom att rekrytera yrkesverksamma med

specialiserade kunskaper och färdigheter (Eadsne, 2011).

Ipolitiska konsekvenser

En optimal språkpolitisk ram, inom ramen för inkluderande skolgång, skulle omfatta åtminstone följande tre områden på ett integrerat sätt:

► Makro: Tydliga och universella mandat, med finansieringsgarantier, för att säkerställa tillgång till det nationella språket och samtidigt ge erkännande och undervisning i familjespråk, och genomförandet delegeras till mer lokala nivåer i skolförvaltningen.

Jag tror att det inte är så här: Deltagande av lokala och kommunala myndigheter, skoldistrikt, samhällsorganisationer osv. i utarbetandet av lokala utbildningsplaner för att uppfylla dessa språkmandat på makronivå och se till att de integreras i andra åtgärder för social integration.

► Micro: En tydlig uppsättning krav som gäller för alla ackrediterade lärarutbildningsprogram, som specificerar utvecklingen av lärarnas förmåga att hantera språkliga skillnader, samtidigt som olika strategier för läroplansutformning tillåts.

Modersmålsundervisning i Sverige

	stödberättigande		deltagare	
	Antal	%	Antal	%
Totalt	250399	25,4	140959	56,3
Arabiska	52822	5,4	34664	65,6
Somaliska	20026	2	15096	75,4
Engelska	15506	1,6	8075	52,1

Bosniska/kroat/Serbe	15360	1,6	7946	51,7
Persiska/(Farsi)	13172	1,3	7360	55,9
Spanska	13011	1,3	6781	52,1
Kurdiska	11750	1,2	6622	56,4
Finska	8900	0,9	4256	47,8
Albanska	8516	0,9	5273	61,9
Polska	8309	0,8	4952	59,6
Övriga	83027	8,4	39934	48,1

Referenser och fördjupning

Cabau, B. (2014). Politik och planering för undervisning i minoritetsspråk i Sverige. *Aktuella frågor i språkplanering*, 15, 409–425.

EADSNE (2011). Lärarutbildning för integration i Europa — Utmaningar och möjligheter. Europeiska byrån för utveckling av utbildning för personer med särskilda behov. <https://www.european-agency.org/sites/default/files/TE4I-Synthesis-Report-FR.pdf>

OECD (2015). OECD:s granskningar av invandrarutbildning, https://www.oecd-ilibrary.org/education/examens-de-l-ocde-sur-la-formation-des-migrants_20776845

Institutionen för ekonomiska och sociala frågor (2016). Lämna ingen på efterkälken: nödvändigheten av en inkluderande utveckling. Rapport om den sociala situationen i världen 2016. Förenta nationerna. www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf

42 Hur kan icke-formella och informella nätverk för lärande användas för att stödja flerspråkighet?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

I de nuvarande strategierna för vuxenutbildning fokuserar Europeiska unionen på ”självständiga inlärare”-politik. Ändå är de flesta människor i rörlighet egentligen inte ”självständiga”, utande är beroende av stöd från olika sociala och institutionella nätverk, oftast i linje med de språk och kulturer som redan ingår i deras repertoar. Dessutom innebär språkets sociala karaktär att nya sorter förvärvas först när inläraren lyckas använda dem för att få tillgång till nya nätverk – en viktig aspekt av utvecklingen av en flerspråkig identitet. De politiska ramarna måste därför svara på hur människor i rörlighet verkligen organiserar och uppfattar sig själva och söker partnerskap i formella, icke-formella och informella lärandesammanhang.

Vad säger forskningen?

Studier såsom OECD:s senaste rapporter om invandrarstudenter i skolan (2015) och rekryteringen av migrerande arbetstagare (2016) förespråkar starkt flerspråkighet i samband med social integration. Att uppmuntra människor i rörlighet att behålla sina kulturarvsspråk genom att delta i informella nätverk, samtidigt som de utvecklar nya språkkunskaper i värdsamhället, kan förbättra sin inlärningsförmåga, anställbarhet och förståelse för andra kulturer.

Icke-formella och informella nätverk som är tillgängliga för vuxenstuderande varierar dock avsevärt från en medlemsstat till en annan (se figur och Cedefop, 2009), eller till och med från plats till plats och från en gemenskap till en annan inom en viss stat. Dessa nätverk utvecklas till stor del i linje med lokala uppfattningar om behov och möjligheter, snarare än inom ramen för nationell eller europeisk politik.

Detta innebär att de resurser som finns tillgängliga för att stödja och uppmuntra språklig integration är mycket varierande och integrerade i lokala kulturer och traditioner.

Illustrationer och bevis

Fältforskning för MIME-projektet illustrerar några av de sätt på vilka icke-formella/informella språkinlärningsnätverk kan komplettera formella utbildningsvägar.

Intervjuer med studenter som deltar i ”sommaruniversiteten” som anordnas av AEGEE (Association of General States of Students of Europe)

visar hur ett icke-formellt lärandenätverk kan förvärva en distinkt flerspråkighetskultur: i detta fall positiva attityder till språkinläring och språklig mångfald, tonvikten på värdet av informella språkliga kontakter och den frekventa användningen av ofullständig engelska för praktiska ändamål. Även om longitudinella data inte finns tillgängliga anser vi att dessa egenskaper är ganska stabila och lätt överförs till nya medlemmar i nätverket.

Vår studie av invandrare från f.d. Jugoslavien i Sydtyrolen illustrerar olika typer av nätverk för lärande. Deltagarna representerade förvärvet av italienska och tyska som vanligt på olika platser och på olika sätt. Italienska främst i informella sammanhang, tyska genom språkkurser. Dessa system verkade vara kopplade till gemensamma åsikter om språk och deras talare. Deltagarna uttryckte en känsla av att italienska var mer lättillgängligt än tyska och tycktes känna sig bekvämare att tala om de språk de hade förvärvat huvudsakligen eller även i informella sammanhang.

Liksom i AEGEE-studien verkar det därför finnas konsekventa språkuppfattningar och attityder i dessa sociala nätverk, som i vissa avseenden var dåligt anpassade till de möjligheter till språkinläring som erbjöds.

Gruppdiskussioner i Vasa, Finland med yrkesverksamma utanför Skandinavien avslöjade också en gemensam uppsättning attityder och övertygelser när det gäller lokal språkinläring. Alla deltagare ansåg att finska var ett mycket tungt, svårt och omtärande språk, kopplat till stereotypen om den traditionella och konservativa finska medborgaren. Å andra sidan sågs svenska som ett mycket närmare, lättare och mer tillfredsställande språk att lära sig, medan de svenska medborgarna i Vasa ansågs vara vackrare, mer framgångsrika, attraktivare och mer öppna. Dessa attityder var förknippade med valet av språk för att lära sig i formella, icke-formella och informella sammanhang. Det bör också noteras, och detta gäller även andra fallstudier, en allmän brist på intresse för att förbättra kunskaperna i engelska utöver dem som är tillräckliga för daglig kommunikation.

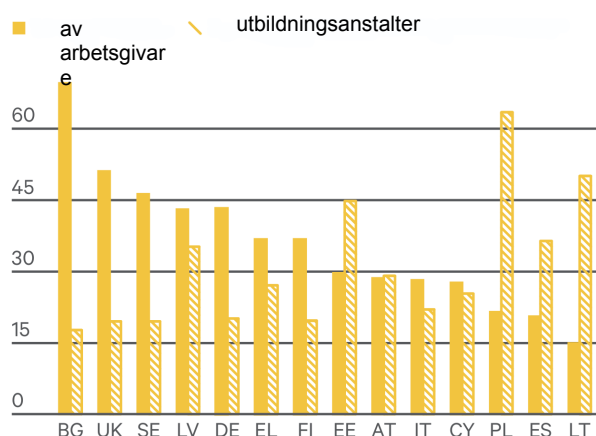
Politiska konsekvenser

Stöd till språkinläring för vuxna sker vanligtvis genom kurser eller andra inlärningsmöjligheter på språk som väljs ut som en del av en top-down-process. Uppgifterna visar dock att lokala sociala nätverk,

oavsett var dessa möjligheter finns (skolor, statliga centrum, bibliotek, arbetsgivare, medborgarorganisationer osv.), spelar en nyckelroll när det gäller att avgöra hur de används. Resurser kan fördelas mer effektivt och ha en större långsiktig inverkan på den språkliga integrationen om migranter och andra personer i rörlighet är direkt involverade i utformningen och genomförandet av programmen. Det kan röra sig om initiativ som syftar till att förändra uppfattningen om vissa språk och kulturer, både inom invandrar- och värdsamhällen. Åtgärder för att validera språkkunskaper som förvärvats genom icke-formellt och informellt lärande kan vara ett viktigt sätt att öka motivationen och förbättra uppfattningen om dessa insatsers relevans och belöning.

SEKTORER SOM DELTAR I ICKE-FORMELL UTBILDNING, ENLIGT UNDERSÖKNINGEN OM VUXENUTBILDNING

(källa: Cedefop, 2009)

Referenser och fördjupning

Cedefop: Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (2009). Vem erbjuder faktiskt möjligheter till icke-formellt lärande? goo.gl/2Mrzmc

Europeiska unionens råd (2012). Rådets rekommendation av den 20 december 2012 om validering av icke-formellt och informellt lärande. goo.gl/3kFPW4

OECD (2015). [Invandrarstudenter vid skolan: Underlätta resan mot integration](#). OECD:s publicering.

OECD (2016). [Rekrytering av invandrare: Europa 2016](#). OECD:s publicering.

43 Hur kan man främja rörlighet och inkludering genom flerspråkighet inom den högre utbildningen? (ES)?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

Inom högre utbildning (ES) används språk i allmänhet i separata situationer och på vad som skulle kunna kallas segregativt sätt. Detta kan observeras i undervisning och lärande, forskning och styrning, även vid tvåspråkiga eller trespråkiga universitet. Åtskillnaden mellan språk undergräver rörligheten och integrationen. Högre utbildningsanstalter kan dock utveckla innovativa strategier för att främja rörlighet och samtidigt säkerställa inkludering. Den allmänna tanken är att uppmuntra studenter, forskare och administrativ personal att bättre hantera, utveckla och använda de olika språken i sin repertoar.

Vad säger forskningen?

Vissa teorier på senare tid förutsätter att färdigheter i olika språk inte är separata system, utan snarare ett enda integrerat system, även känt som flerspråkig kompetens. Enskilda personer måste hantera kunskaperna i olika språk beroende på kommunikationssammanhang (t.ex. genom att hindra vissa språk och använda dem som är nödvändiga i en viss situation). Detta har i MAGICC-projektet formulerats som ” enkommunikativ och interaktiv katalog över en individ som består av flera språk och språkvarianter, inklusive det första språket eller de första språken på olika kompetensnivåer, och olika typer av kompetenser, som alla är beroende av varandra. Katalogen som helhet representerar en resurs att agera i en mängd olika användningssituationer. Det utvecklas över tid och livslång erfarenhet och omfattar interkulturell medvetenhet och förmåga att anpassa sig till och delta i de mångkulturella sammanhangen i universitets- och arbetsliv(MAGICC Conceptual Framework 2013: 5).

Som BEAKTAR att ” bristen påspråkkunskaper är ett av de största hindren för deltagande i europeiska utbildnings- och ungdomsprogram”(Erasmus+ 2017 Guide: 9)¹Man kan lätt dra slutsatsen att förmågan att använda hela språkrepertoaren och utveckla sin flerspråkiga kompetens är ett mervärde för studenter, forskare och personal. Det kan hjälpa dem att få större motivation och lättare att delta i rörlighetsprogram. Dessutom förvärvar de användbara yrkeskunskaper. Utvecklingen av flerspråkiga färdigheter hos aktörer inom högre utbildning kan stödja och förbättra deras personliga, akademiska och yrkesmässiga prestationer och därigenom förbättra deras potentiella rörlighet.

Samtidigt kan en utbredd användning av språkrepertoarer inom högre utbildning underlätta språklig inkludering. Förmågan att använda de olika språkliga katalogerna från studenter, forskare och personal gör den språkliga miljön inom den högre utbildningen öppen för mottagning och acceptans för språklig mångfald. I detta avseende är användningen och utvecklingen av flerspråkiga färdigheter ett lämpligt svar på kompromissen mellan rörlighet och integration och bidrar till att lösa spänningarna mellan dem.

Illustrationer och bevis

Inom högre utbildning kan flerspråkiga färdigheter uppmuntras på flera sätt. De studier som genomförts inom ramen för MAGICC-projektet² tillhandahåller relevanta och praktiska verktyg som ger en internationell uppsättning kategorier för att beskriva och bedöma flerspråkiga och mångkulturella färdigheter.

En fallstudie i ett klassrum vid University of Al Garvei Portugal ger ett exempel på hur flerspråkig kompetens kan främjas och hur den kan bidra till att lösa kompromissen mellan rörlighet och inkludering.

Studien fokuserar påspråk- och kommunikationspolitik, en BA-nivåkurs. Deltagarna i kursen är både lokala studenter och Erasmusstudenter med många olika språkliga bakgrunder. Instruktören gör det möjligt för deltagarna att tala sitt föredrag på språk (förutsatt att de förstår det eller kan översättas till olika språk så att alla kan förstå det). Kursmaterialet innehåller vetenskapliga texter på engelska som läses, analyseras och diskuteras på olika språk. Olika delar av individuella studentkataloger är involverade, och en gemensam inlärningsmiljö framträder ur klassens kollektiva repertoar. Som ett resultat, många språk används i denna kurs, inklusive portugisiska, engelska, franska, italienska och spanska.

Dessutom var eleverna tvungna att göra en slutlig presentation på tre språk som valts av dem: ett språk för PowerPoint-presentationen, ett språk för den muntliga presentationen och ett språk för att svara på frågor från instruktören och eleverna. Denna typ av uppgift är en kreativ men också strukturerad metod för att utveckla flerspråkiga färdigheter.

2 MAGICC – Modularisering av flerspråkig och mångkulturell akademisk kommunikationskompetens www.magicc.eu

1 Programhandledning för Erasmus+. Version 3 (2017).

Den senare uppgiften och användningen av många språkkataloger av studenter under kursen, även i samband med användningen av engelska texter, ledde till en rad metalinguistiska reflektioner om innehållet och relaterade språkliga frågor.

Det möjliggjorde större eget kapital i klassrummet och större deltagande av alla deltagare, både lokala och utländska.

Politiska konsekvenser

Med tanke på det flerspråkiga sammanhang där den högre utbildningen integreras finns det olika skäl att främja flerspråkig kompetens. Den ökar rörligheten och underlättar inträdet i en flerspråkig yrkesvärld. samtidigt bidrar det till att öka medvetenheten om och acceptansen för befintlig språklig mångfald.

Strategier för att främja flerspråkig kompetens kan genomföras av enskilda instruktörer (som i den fallstudie som nämns ovan). Det kan också främjas på institutionell nivå, till exempel genom flerspråkiga och mångkulturella kurser som är öppna för hela universitetsvärlden. Ett exempel är kurser om kommunikationsutbildning i flerspråkiga sammanhang vid universitetet i Basel (Schweiz) (Gekeler m.fl. 2013) och vid *InteractionMultilingual. Använd dina språk* vid Jyväskylä universitet (Kypö m.fl. 2015).

Språk som används i klassen under kursen		
	Språk som används för att skriva (whiteboard eller bildpresentation)	Språk som används muntligen
Lärare	Engelska, franska, portugisiska	Engelska, franska, portugisiska
Studerande	Engelska, franska, portugisiska	Engelska, franska, italienska, portugisiska, spanska

Referenser och fördjupning

Gekeler, P., Manger S., Meyer, S., & uRank, D. (2013). Flerspråkighet, flerspråkighet och internationalisering inom det europeiska området för högre utbildning: Utmaningar och perspektiv vid ett schweiziskt universitet. *Språkinläring i högre utbildning*, 2, 405–425.

Kypö, A., T. Natri, M. Pietarinen, & P. Saaristo. (2015). Använd dina språk! Från enspråkig till flerspråkig interaktion i en språkklass. I J. Jalkanen, E. Jokinen, & P. Taalas (Eds.), *Voices of pedagogisk utveckling – Utvidga, förbättra och utforska språkinläring inom högre utbildning* (s. 319–335). Dublin: Research-publishing.net

44 Hur kan vi hjälpa utbytesstudenter att lära sig språket i sittvärdland

Cyrl Brosch, Sabine Fiedler, universitetet i Leipzig

Utbytesprogram ger studenter möjlighet att stanna utomlands under en längre tid. Detta är ofta den första möjligheten i deras liv och kan vara särskilt akuta i Europa, där språkkunskaper är en nyckelfaktor för rörlighet och integration. Om studenterna inte har tidigare kunskaper i värdlandets språk är dessa utbyten emellertid för korta för att säkerställa en adekvat språkinläring. Användningen av engelska lindrar de flesta rörlighetsproblemen, men det kan hindra integration på universitet och i vardagen, utom när enskilda studenter är särskilt uthålliga när det gäller att lära sig det lokala språket.

Vad säger forskningen?

I en studie av Leipzig MIME-teamet undersöktes användningen av språket av omkring 500 utbytesstudenter som deltog i utbyten till och från Tyskland (Brosch 2017). Han föreslog att länder med populära språk, särskilt engelska och franska, var mycket framgångsrika när det gäller att förbättra språkkunskaperna och främja inkluderingen av inbjudna studenter, medan resultaten för andra länder, särskilt de med mindre prestigefyllda språk, varierade avsevärt.

Vår forskning tyder på att majoriteten av utbytesstudenterna är intresserade av att lära sig värdlandets språk, men har få möjligheter att göra det när det gäller ”små” språk. Detta tyder på att projekt som Erasmus+ ännu inte har nått sin fulla potential till stöd för flerspråkighet. Utbytesstudenter, även de som tillbringar sin Erasmus+ vistelse i språkliga mindre länder, där undervisningsspråket i allmänhet är engelska, är intresserade av att lära sig det lokala språket (se figuren motsatt).

Illustrationer och bevis

I praktiken stöter eleverna ofta på hinder. På grund av bristen på språkkurser kan de inte börja lära sig värdspråket före utbytet och under sin vistelse ges sällan lämpliga kurser. Delat boende, konferenser och fritidsaktiviteter gör det möjligt för studenter att tillbringa större delen av sin tid med andra utbytesstudenter.

De flesta uppgifter som de får före eller under vistelsen är endast på engelska.

Deltagarna i vår studie klagade ofta på bristande kontakt med lokala studenter och lokalbefolkningen på

grund av språkbarriären, samt en otillräcklig grad av organisation av utbytesprogram:

Jaghade föreställt mig det annorlunda, i vilken utsträckning jag skulle behärska ungerska i slutet av min vistelse. Jag tänkte verkligen – jag undrade om jag var tvungen att gå en mer intensiv kurs, men i själva verket fanns det inte en, och jag kunde bara göra grundkursen [...] Det var ganska dåligt.

Det är lite pre-triage. Det finns en Erasmuskurskatalog och en katalog över universitetskurser. Och det är ganska begränsat, vad du kan och inte kan välja. [...] Jag tycker det är dumt, särskilt i det allmänna sammanhanget, eftersom jag bor i ett studentboende här, och de gör det på exakt samma sätt här.” [d.v.s. de välkomnar Erasmus-studenter separat från lokala studenter]

Som ett resultat av detta anslöt sig vissa studenter så småningom bara till en liten krets av andra utbytesstudenter under sina vistelser, efter att ha förvärvat endast ett minimum av kunskaper i det lokala språket. Detta hindrade dem från att göra det mesta av sina vistelser.

Politiska konsekvenser

Det är tillrådligt att ge studenterna fler möjligheter inte bara att studera värdlandets språk, utan också, och framför allt, att använda språket. Därför är det inte tillrådligt att organisera inkommande studenters studier på ett sätt som gör det möjligt för dem att förlita sig enbart på engelska under hela utbytet. Även om eleverna aldrig ska tvingas lära sig ett visst språk, bör det finnas en mätbar fördel med att tala det lokala språket.

Några specifika riktlinjer är följande:

1. Utbytesstudenternas hemuniversitet bör i möjligaste mån erbjuda fler incitament och möjligheter för sina studenter att lära sig vad som kallas ”små”språk genom att erbjuda kurser på sina partneruniversitets lokala språk och genom att erbjuda tillgodoräknat språkkurser före och under utbytet.
2. Erasmus-samordnarna bör göra lokal språkinläring till högsta prioritet för en students vistelse. Exempel på god praxis, såsom språkmedvetenhetstidningar och Tandem-inläring, bör användas i större utsträckning.
3. Erasmus+ onlineprov och kurser bör omfatta alla deltagande länders språk för att ge eleverna möjlighet

att börja lära sig det lokala språket före utbytet.

4. Vårduniversiteten bör öka sina ansträngningar för att undvika segregering av studenter i utbyte mot lokalbefolkningen. Universitetens administrativa organ bör inte erbjuda sina tjänster på engelska som ett enda språk eller som standard, utan också på lokala språk för att uppmuntra Erasmusstudenter att använda dem.

Vårduniversiteten bör fördubbla sina insatser för att undvika segregering av utbytesstudenter från lokalbefolkningen. Universitetens administrativa organ bör inte erbjuda sina tjänster på engelska som ett enda språk eller som standard, utan också på lokala språk för att uppmuntra Erasmusstudenter att använda dem.

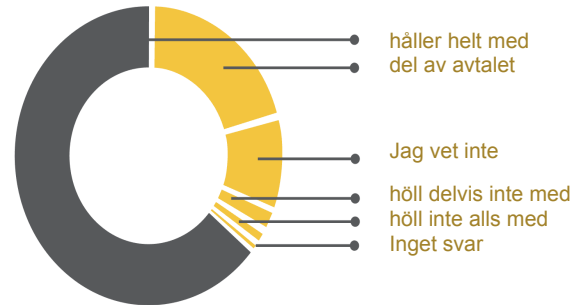
Referenser och fördjupning

Brosch, C. (2017). *Inwiefern fördert das Erasmus+ Programm Mehrsprachigkeit?* (Tal vid symposiet "Språkfärdigheter för ekonomisk och social integration", Berlin den 12 oktober 2017).

Harrison, N. (2015). Praktik, problem och makt i "internationalisering hemma: kritiska reflektioner

om de senaste forskningsrönen. *Undervisning i högre utbildning*, 20, 412–430.

Mitchell, R., McManus, K. & Tracy-Ventura, N. (Eds.) (2015). *Social interaktion, identitet och språkinlärning under vistelse utomlands*. Europeiska andraspråksföreningen eprints.soton.ac.uk/id/eprint/381255

SPRÅKINLÄRNING ÄR EN VIKTIG MOTIVATION FÖR MIN UTLANDSVISTELSE.

45 Hur kan utbildningssystemen reagera på dynamiken i språkligt komplexa regioner?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Europas språkliga landskap uppvisar en häpnadsväckande grad av variation på grund av historiska, politiska, sociala och ekonomiska omständigheter – inte bara från stat till stat utan också inom stater. Detta försvårar utformningen av integrationspolitiken, eftersom det är nödvändigt att beakta inte bara de politiska och kulturella traditionerna i staten som helhet, utan även lokala och regionala skillnader samt den pågående utvecklingen på grund av olika mönster för invandring och utvandring.

Vad säger forskningen?

Tre typer av skillnader har stor potentiell inverkan. Den första är utbudet av språkliga variationer. När de flesta talar ett språk av samma språkfamilj främjar detta möjligheten till förståelse (t.ex. i Skandinavien eller i det västslaviska språket). Detta minskar i allmänhet den totala kostnaden för flerspråkighet. För det andra är en befintlig statlig eller regional tradition av flerspråkighet en viktig faktor för att påverka attityden hos bebyggarna till blandning av koder och förvärv av regionens språk (Iannàcaro 2010), liksom förhållandet mellan rörliga människor och deras ursprungliga och nyförvärvade repertoarer. För det tredje spelar den olika demografiska sammansättningen av stads- och landsbygdsområden (inklusive detaljerade lokala bosättningsmönster, t.ex. koncentrationen av migranter i vissa stadsdelar) en viktig roll för språklig integration. Dessa tre faktorer syns tydligt i MIME-forskningen.

Illustrationer och bevis

I en fallstudie i Andorra fann vi att portugisiska migrerande arbetstagare främst är beroende av sitt modersmål och sina strategier för att förstå varandra när de har kontakt med spanska, katalanska och franska. Den rådande sociala inställningen till dessa olika språk varierar dock avsevärt, beroende på den politiska och sociala situationen. Katalanska, som är det enda officiella språket, är förknippad med uppåtriktad rörlighet. Franska anses vara ett undervisningsspråk som, i likhet med katalanska, är infödda i Andorra. Spanska uppfattas som ett ”påträngande” språk som tolereras i inofficiella sammanhang. Portugisiska anses vara främmande och förknippas med bristande social rörlighet. Dessa attityder hindrar framgång och spridning av strategier för ömsesidig förståelse, särskilt mellan portugisiska, spanska och katalanska. Samtidigt erbjuder Andorras officiella språkpolitik föga utrymme att erkänna språklig

mångfald. Trots att de utgör upp till 16 % av befolkningen uttrycker portugisiska mobila arbetstagare och deras familjer därför en förbittring av upplevd ojämlikhet i behandlingen.

I en annan fallstudie samlade vi in språkliga biografier över migranter från f.d. Jugoslavien som för närvarande bor i den officiellt tvåspråkiga italienska provinsen Bolzano/Bozen (Sydtyrolen). I detta fall skedde migration utanför gränserna mellan de olika språkfamiljerna (de traditionella språken i Sydtyrolen inkluderar Ladin, högtyska, germanska dialekter och italienska, medan invandrare från f.d. Jugoslavien talar serbiska/bosniska, albanska och rumänska).

Språkmönstren i samband med integration varierar beroende på de språkregister som migranterna för med sig (enspråkig, tvåspråkig, minderårig osv.) och målgruppen. I Sydtyrolen är det tyska samhället, med tanke på sin inhemska flerspråkighet och sin inställning till språkskillnader, mer flexibelt än det italienska genom att acceptera undermåliga former och ofullständiga stadier av språkinläring. För fullständig integration krävs dock tyska och germanska dialekter. För dem som är mer inriktade på den italienska koncernen kan det räcka med att förvärva italiensk standard.

Politiska konsekvenser

Utbildningspolitiken måste ta hänsyn till vissa regioners traditioner och attityder, annars kan det finnas en klyfta mellan vad som erbjuds och vad människor söker. Samtidigt måste alla språkliga identiteter och repertoarer erkännas som en del av mångfalden i samhället. Flerspråkiga regioner, som ofta ligger vid gränserna mellan stater, erbjuder förutsättningar som kan bana väg för en bättre förståelse av dynamiken i komplexa repertoarer. Detta innebär att man antar en utbildningspolitik som

- ▶ integrerar undervisningen i det regionala språket, historien och Landeskunde (i huvudsak ”kulturen”) som omfattar angränsande gränsöverskridande regioner, både för elever i skolåldern och för vuxna.
- ▶ Placerar flerspråkighet som en normal situation för både ursprungsbefolkningar och rörliga befolkningsgrupper, med hjälp av var och en för att förstå den andra.
- ▶ betonar de kulturella och utbildningsmässiga fördelarna med kontakt mellan språkgrupper och minoritetsgruppers roll som broar mellan olika

kulturella och språkliga traditioner.

Dessa rekommendationer utgör en uppmaning till *interkulturell medborgarskapsutbildning* (Byram m.fl., 2016), som tar hänsyn till regionala och lokala skillnader som en integrerad del av politiken för språkintegration.

Referenser och fördjupning

Byram, M., Golubeva, I., Hui, H., & Wagner, M. (Eds.) (2016). *Från principer till praktik i utbildning för interkulturellt medborgarskap*. Clevedon: Flerspråkiga frågor.

Iannàccaro, G. (2010). *Ling di minoranza e scuola. En dieci anni dalla legge 482/99. Han plurilinguismo scolastico nelle comunità di minoranza della Repubblica Italiana*. Quaderni della Direzione Generale per gli Ordinamenti Scolastici e per l'Autonomia Scolastica 1. Romer: Ministero

dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca.

Mar-Molinero, C. & Stevenson, P. (red.) (2006). *Språkideologier, policyer och praxis: Språk och Europas framtid*. London: Palgrave Macmillan.

Klistermärken uppmuntra användningen av katalanska i en butik i Andorra la Vella.

46 Vilka färdigheter behövs lärarna mest för att ta itu med språkskillnader i inkluderande skolor?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Lärarna spelar en avgörande roll i genomförandet av språkutbildningspolitiken. Denna roll är mer aktiv och komplex än vad man ofta tänker på, vilket kräver en mängd olika förmågor som har undersökts ingående inom lärarutbildningsforskningen för inkludering (dvs. lärarförberedelser för arbete i inkluderande skolor, där fördelarna fördelas lika mellan alla studenter, oavsett individuella eller kollektiva skillnader). Vi inspirerades av denna forskning för att dra slutsatser om lärarnas roll när det gäller att ta hänsyn till språklig mångfald i dessa skolor, där motstridiga krav på rörlighet och inkludering kan förenas.

Vad säger forskningen?

Studier och konferenser som sponsras av två stora internationella organisationer har tydligt fastställt omfattningen av utmaningen, vilket kräver förändringar i hur lärarna arbetar på individ-, klass-, skol- och samhällsnivå. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) sammanfattade läget i två viktiga rapporter, *Lärare materia* (2005) och *utbildande lärare för mångfald* (2010). På senare tid har FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) publicerat en serie ”Advocacy Guides” om inkluderande lärarutbildning (Kaplan och Lewis, 2013).

I ett europeiskt sammanhang samordnades det största politiskt inriktade projektet av Europeiska byrån för utveckling av utbildning för särskilda behov (Eadsne), med deltagande av expertgrupper bestående av beslutsfattare, utbildare av allmänlärare och specialiserade lärare från 25 länder. Ett av resultaten av detta arbete var Evidence-Based Profile of Inclusive

Teachers (EADSNE, 2012), som identifierade de färdigheter som lärarna behöver för att arbeta effektivt i olika klassrum.

Illustrationer och bevis

Se tabellen på nästa sida.

Politiska konsekvenser

Lärarutbildningsprogram i alla medlemsstater bör uppmanas att uppfylla strängare krav när det gäller att utveckla lärarnas kapacitet att arbeta med språkliga skillnader i inkluderande skolor. Dessa förmågor omfattar en rad inbördes relaterade attityder och övertygelser, kunskap och förståelse, färdigheter och förmågor som kompletterar dem som identifierats av helalärovetenskapen om inkluderande utbildning.

Referenser och fördjupning

EADSNE (2012). Lärarutbildning för integration: Profil för inkluderande lärare. Fulltext european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf

OECD (2005). Lärarnas avgörande roll <https://www.oecd.org/fr/education/scolaire/34990974.pdf>

OECD (2010). Utbilda lärare för mångfald. Sammanfattning <https://www.oecd.org/fr/education/cei/44837540.pdf>

Kaplan, I. & Lewis, I. (2013). Främja inkluderande lärarutbildning: Opinionsbildningsguider. UNESCO. Länkar till hela serien goo.gl/8ywS7v

Färdigheter som krävs av lärare för att hantera språkskillnader i inkluderande skolor.

	Attityder och övertygelser	Kunskap och förståelse	Kompetens och kapacitet
Öka de studerandes mångfald			
Språkdesigner i inkluderande utbildning	Språkinläring och språkanvändning i undervisningen måste vara meningsfulla för alla studenter.	Att lära sig och använda mer än en mängd olika språk är en strategi för alla elever, inte bara för vissa som betraktas som olika	Kritisk granskning av sina egna övertygelser och attityder till olika språkliga sorter är en grund för ömsesidig respekt
Lärarens perspektiv på den språkliga skillnaden mellan elever	Flerspråkiga studenter ger ett mervärde till skolor, lokalsamhällen och samhälle	Eleverna är en resurs för att lära sig språklig mångfald för sig själva och sina kamrater.	Kunna lära av eleverna om språkskillnader och hjälpa skolor att fira dessa skillnader
Stöd till alla elever			
Främja skolundervisning, socialt och emotionellt lärande för alla	Har höga förväntningar på alla elever och strävar efter att involvera föräldrar och familjer, oavsett deras språkliga ursprung.	Kunskap om flerspråkiga utvecklingsmönster och utvecklingsvägar samt olika språkinlärningsmodeller	Fokus ligger på kommunikation, överföring av färdigheter i språk som talas hemma och i samhället samt föräldrars och familjers deltagande i bedömningen.
Effektiv undervisning i heterogena klasser	Ansvarig för lärandet av alla studenter. språkskillnader anses vara värdefulla resurser för lärande	Identifiera varje elevs styrkor, differentiering av läroplaner för att inkludera mångfald av språk och kulturer	Arbetar med enskilda inlärare, blandade grupper, hitta sätt att använda andra språk produktivt i klassrummet
Arbeta med andra			
Arbeta med föräldrar och familjer	Respekt för olika kulturella, sociala och språkliga sammanhang. effektiv kommunikation och samverkan. effektiv kommunikation och samarbete	Förstår vikten av positiva färdigheter och interpersonella relationer att samarbeta genom språkliga skillnader	Kommunicerar effektivt med olika familjer och bygger vidare på språkresurserna i samhället i allmänhet
Arbeta med en rad andra utbildningsperson al	Värdesätter samarbete, partnerskap och lagarbete genom och med flera språk	Vet hur lärare i inkluderande klasser kan samarbeta med andra experter och personal för att dela med sig av sin språkliga expertis	Bygga upp en flerspråkig klassrumsgemenskap som en del av en bredare skolgemenskap. hjälper till att hantera språklig mångfald på skolnivå
Personlig yrkesutveckling			
Lärare som omtänksamma utövare	Att arbeta med olika språk innebär problemlösning baserad på evidensbaserad praktik och personlig utbildning	Känner till forskningsmetoderna och hur man utför problemlösning, reflektion och självbedömning	Utvärderar sin egen praxis och arbetar tillsammans med andra för att bedöma hur språkskillnader hanteras i hela skolan
Fortbildning och vidareutveckling	Inser att kontinuerlig inläring, förändring och utveckling är avgörande för att ta itu med språklig mångfald	Europaparlamentet är medvetet om det flerspråkiga, rättsliga och politiska sammanhanget. åtar sig att utveckla kunskaper och färdigheter för inkluderande praktik	Bedriver innovation och personligt lärande, använder kollegor och andra modeller som källor till lärande och inspiration

47 Hur kan man bäst bedöma informella språkkunskaper?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

Bedömningen av språkkunskaper är en del av det bredare området Kunskaps-, V- och V-kompetensackreditering(ACR) – ett viktigt fokus för Unescos institut för livslångt lärande och OECD, och ett återkommande tema i EU:s politiska uttalanden om vuxenutbildning. Liksom andra vuxna färdigheter förvärvas ofta språkkunskaper informellt, och bedömningsprogram som utvecklats för formella miljöer som skolor och universitet kan vara dåligt anpassade till behoven hos minoriteter och invandrargrupper. Framsteg på detta område är avgörande för att förbättra balansen mellan rörlighet och integration för den flerspråkiga europeiska medborgaren.

Vad säger forskningen?

Europeiska unionens råd (2012) rekommenderade att medlemsstaterna senast 2018 bör genomföra åtgärder för att validera färdigheter som förvärvats på ett icke-formellt och informellt sätt, i syfte att följa den europeiska referensramen för kvalifikationer. Rapporter från Unesco (Singh, 2015) och OECD (2015, 2016) visar dock att detta kan vara en svår process som kräver en grundlig anpassning av befintliga strategier till villkoren för ökad rörlighet och mångfalden av färdigheter och kunskaper som står på spel. Detta gäller för språket: informella språkkunskaper är oftare muntliga och uppfyller sällan de grammatiska korrigeringsstandarder som förväntas i de skriftliga proven. I våra egna fallstudier var informanterna ofta villiga att erkänna att deras kunskaper i ett visst språk var bristfälliga, men uttryckte ändå förtroende och kompetens i användningen. Bra utvärderingsverktyg och -processer skulle ta itu med både styrkorna och begränsningarna i dessa inventeringar.

Bilden visar den relativa vikten av processerna för att förvärva formella (grå), icke-formella (grå) och informella (gula) språk i ett mobilt liv. Det verkar som om informella språkkunskaper förvärvas även i relativt sena skeden, dvs. normalt efter den ålder då människor bedöms i skolan.

Illustrationer och bevis

Precis som med andra aspekter av språklig inkludering har VAR makro-, meso- och mikrodimensionella

dimensioner. På makronivå är den vanligaste modellen för språkbedömning den gemensamma europeiska referensramen för språk, där vissa stater utser nationella provcentrum, medan andra ackrediterar en rad olika institutioner, däribland kulturcentrum och högre utbildningsanstalter. Generellt sett är det inte samma institutioner som arbetar med utbildning av migranter, och utvärderingsprocessen för den gemensamma europeiska referensramen för språk skulle betraktas som alltför formell och otillgänglig för många vuxna studerande när det gäller rörlighet. En liknande organisationsmodell skulle dock direkt kunna involvera invandrarorganisationer i undersökningen av språkkunskaper som förvärvats informellt. Nivån är väsentlig. Inkluderande språkbedömning bygger på fastställande av processer och standarder inom ramen för regionala flerspråkighetsvarianter. I vår fallstudie i Andorra bör t.ex. språkkunskapsnormerna hänvisa till franska, katalanska, spanska och portugisiskas olika funktioner för att återspegla deras faktiska och potentiella roll i elevens repertoar.

Utvärdering inom en sådan ram kan också spela en pedagogisk roll genom att öka medvetenheten om sina egna språk attityder, vanor, förmågor och tillväxtpotential.

På mikronivå är det nödvändigt att fastställa särskilda verktyg och metoder för utvärdering (Cedefop, 2015). I stället för traditionella tester och undersökningar, som kan vara skrämmande och som inte är nära förknippade med användningssammanhang, bör andra metoder användas, t.ex. konversation (intervjuer), rapportering (självbedömning), observation, simulering eller vittnesmål från tredje part. För att vara tillförlitlig krävs dock många en högt kvalificerad och erfaren utvärderare.

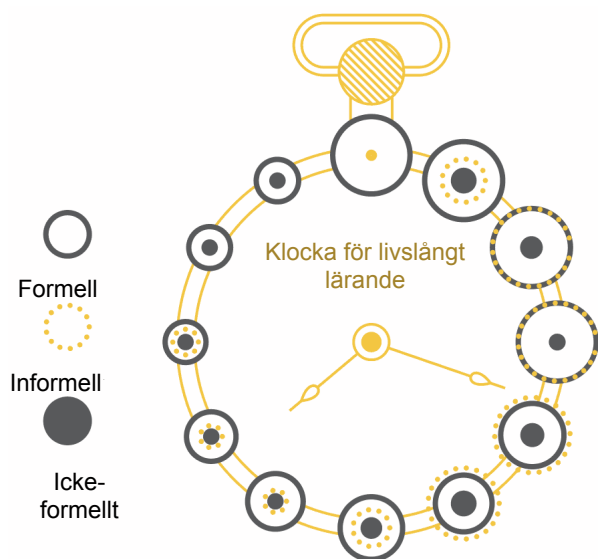
Mer lovande för en bred tillämpning är den autentiska informella och kontinuerliga bedömningen, som är nära kopplad till elevens problem - att lösa och kommunicera, och som kan dokumenteras genom användning av folios port.

Politiska konsekvenser

Utvecklingen av förfaranden, standarder och organisatoriska ramar för inkluderande språkutvärdering är ett långsiktigt företag, men med potentiellt betydande utdelningar. Liksom andra steg mot inkluderande flerspråkig utbildning fokuserar den på kapacitetsutbyggnad på lokal nivå. Som ett första

steg skulle fältexperter välja lämpliga valideringsmetoder och vägleda valideringsprocessen i samarbete med lokala kulturcentrum, invandrarorganisationer och andra. Med tiden kommer den senare att ta kontrollöverprocessen. Det resulterande systemet skulle förbättra den sociala integrationen och samtidigt förbättra möjligheten att överföra informella, erkända, validerade och ackrediterade språkkunskaper.

Referenser och djup

Cedefop: Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (e (2012)). *Europeiska riktlinjer för validering av icke-formellt och informellt lärande*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå. Cedefops referensserie. Nr 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

OECD (2015). *Invandrarstudenter vid skolan: Underlätta resan mot integration*. OECD:s publicering.

OECD (2016). *Rekrytering av invandrare: Europa 2016*. OECD:s publicering.

Singh, M. (2015). *Globala perspektiv på erkännande av icke-formellt och informellt lärande: Varför erkännande är viktigt*. Unescos institut för livslångt lärande, Springer Open.

48 Varför är det lämpligt att kombinera ”internationellinriktning” och ”regionalläge” i universitetens språkstrategi?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso; Neuza Costa, Universidade do Algarve

Om det finns en (subnationell) regional vägledningspolitik inom högre utbildning (ES) garanteras inte nödvändigtvis den språkliga inkluderingen av inkommande studenter eller personal och rörligheten kan hämmas. En politik med internationell inriktning innebär ofta att man använder ett enda lingua franca, typiskt engelska. Detta äventyrar integrationen av människor som inte talar det lokala språket, såvida det inte leder till att det skapas en lokal anglofonbubbla, från vilken lokala engelska talare kommer att uteslutas. En politik som lyfter fram den framgångsrika kombinationen av en ”regionalplats” och ”internationellinriktning” kan således vara ett svar på kompromissen mellan rörlighet och integration.

Vad säger forskningen?

Enligt programhandledningen för Erasmus+ (2017: 318)¹, internationalisering ”avservarje åtgärd som omfattar minst ett land som deltar i programmet och minst ett partnerland”. I ES betyder internationalisering faktiskt ”Anglicisation”. Engelska anses nu vara det ”internationella vetenskapsspråket” och ”lingua franca hölls-för-förvärvad högre utbildning”, som anges, till exempel i Mazak och Herbas-Donoso (2015). Som Phillipson (2009) påpekar missgynnar engelskans dominerande roll icke-engelska talare, vilket tydligt visar att det inte finns något i sig vetenskapligt om engelskans dominans över användningen av något annat språk. Till följd av rörligheten blir dock studentkårens språkkataloger och de högre utbildningsinstitutionernas lärares och forskningspersonal allt mer diversifierade. när det gäller behandlingen av kunskap minskar användningen av ett enda lingua franca i allt högre grad.

I detta avseende erbjuder det europeiska² projektet IntlUni till exempel resultat när det gäller utmaningar och möjligheter för den internationella klassen inom högre utbildning i flerspråkiga och mångkulturella lärandeområden.

Internationalisering är bättre förstådd jämfört med två andra begrepp, nämligen hem internationalisering och virtuell rörlighet. Faktum är att ”fysisk rörlighet inte är ett mål i sig”. snarare är det ett av sätten att

internationalisera” (Lauridsen m.fl. 2015: 14). Internationalisering i hemmet inbegriper användning och utveckling av en internationell läroplan och, såsom betonas i förordning (EU) nr 1288/2013 (172)³, kanden ”inte bara vara ett alternativ till fysisk rörlighet, utan också betraktas som en förberedelse för ytterligare fysisk rörlighet”. När det gäller virtuell rörlighet definieras det som ”en uppsättning verksamheter som stöds av informations- och kommunikationsteknik, inbegripet e-lärande, som genomför eller underlättar internationella samarbetsfarenheter i undervisnings-, utbildnings- eller inlärningssammanhang”(Erasmus+ 2017 Guide: 322)⁴.

Illustrationer och bevis

Antalet undervisningsprogram på engelska vid europeiska universitet har ökat avsevärt under de senaste åren (Wächter och Maiworm, 2014): antalet identiska ETP ökade från 725 program 2001, till 2 389 under 2007 och till 8 089 i denna studie. ETP i Europa erbjuds huvudsakligen under den andra cykeln (masternivå). Fyra femtedelar av alla program (80 %) tillhör denna kategori. Men endast 10- 20 % av de europeiska studenterna studerar utomlands och 80- 90 % av studenterna är i sitt hemland (KOM(2013) 499 final: 6).

Internationaliseringen bör därför inte bara bedömas utifrån studenternas bruttorörlighet, utan också utifrån de berörda processernas karaktär, såsom internationaliseringen av läroplanen och säkerställandet av internationella/interkulturella läranderesultat för alla studenter (Leask, 2015). Detta är inte en ”anglicisation”, utan snarare ett förslag från Europeiska kommissionen (2013, 499 slutlig: 6) som ”att integrera en global dimension i utformningen av och innehållet i alla läroplaner och undervisnings-/inlärningsprocesser (ibland kallad ”hem internationalisering”) för att säkerställa att den stora majoriteten av de studerande, 80- 90 % som inte är internationellt rörliga för rörlighet med examensbevis eller studiemeriter, ändå kan förvärva de internationella färdigheter som krävs i en globaliserad värld.”

Samtidigt behöver mobila studenter, forskare och lärare

1 Programhandledning för Erasmus+. Version 3 (2017)

2 IntlUni – Utmaningarna i flerspråkiga och mångkulturella lärande utrymme i det internationella universitetet.

3 Förordning (EU) nr 1288/2013.

4 Programhandledning för Erasmus+. Version 3 (2017)

särskilt stöd för språkinläring, inklusive möjligheten attlära sig det lokala språket, oavsett om det är undervisningsspråket eller forskargruppen eller forskargruppen, för att säkerställa en större inkludering av studenter, forskare eller mobil personal och ”för att förverkliga deras potential för framgångsrik integration i värdlandet”(COM(2013) 499 final: 6)¹.

International Cooperation in Education). Bonn: Det är Lemmens.

Politiska konsekvenser

För att samtidigt uppnå lokal och internationell inriktning bör högskolorna anta strategier som främjar lokal kultur och lokala språk och främjar den internationella dimensionen av alla aspekter av den högre utbildningen, i enlighet med vad som föreslås i beslutet (1298/2008/EG: 96²)”verksamheter (...) såsom främjande, tillgänglighet, kvalitetssäkring, erkännande av meriter, erkännande av europeiska kvalifikationer utomlands och ömsesidigt erkännande av kvalifikationer med tredje land, utveckling av läroplaner, rörlighet, tjänsternaskvalitet osv. Strategier för att främja internationalisering inom den högre utbildningen, inbegripet internationella läroplaner, med särskild uppmärksamhet på lokal kultur och lokala språk, kan därför vara ett sätt att främja interkulturell och flerspråkig utbildning.

Referenser och fördjupning

Lauridsen, K. et al. (Eds.) (2015). *Möjligheter och utmaningar i det flerspråkiga och mångkulturella lärandeområdet. Slutdokument från IntlUni Erasmus Academic Network-projektet 2012–15*. Århus: Vad är det?

Leask, B. (2015). *Internationalisering av läroplanen*. Abingdon: Routledge

Mazak, C. & Herbas-Donoso C. (2015). Translanguaging praxis vid ett tvåspråkigt universitet: en fallstudie av ett vetenskapsklassrum. *Internationella tidningen för tvåspråkig utbildning och tvåspråkighet*, 18, 698–714.

Phillipson, R. (2009). Engelska i högre utbildning: Panacea eller pandemier? I Peter Harder (Ed.), *Angles on the English-speaking world: Engelskspråkspolitik, internationalisering och universitetsundervisning* (s. 29–57). Köpenhamn, Danmark: Museum Tusulanum Press.

Wächter, B. & Maiworm, F. (red.). (2014). *Engelsklärda program inom högre utbildning i Europa. Lägesrapport 2014* (ACA Papers on

1 Com(2013) 499 final. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Europeisk högreutbildning i världen.

2 Beslut nr 1298/2008/EG.

49 Hur kan validering av språkkunskaper främja rörlighet och inkludering?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Många faktorer påverkar rörliga människors internationella beslut om språkinlärning. Varje persons pedagogiska och språkliga bakgrund spelar en roll, liksom deras attityder och motiv till värdsamhället: har de för avsikt att stanna kvar, finns de enbart för arbete eller utbildning, vad är betydelsen av kontakter och lokala relationer, och så vidare? Många av dessa faktorer kan dock påverkas av politiken. I synnerhet är språkmedvetenhet, främjande av inlärningsmöjligheter (särskilt utanför det formella systemet) och officiellt erkännande av språkkunskaper som förvärvats i sådana sammanhang tre metoder som kan uppmuntra steg mot integration och samtidigt stödja rörlighet.

Vad säger forskningen?

I många sammanhang är människor i rörlighet inte tillräckligt medvetna om fördelarna med ytterligare språkinlärning. Lingua francas (och mer allmänt kommunikationsspråken) används ofta på ett instrumentalt och interaktivt sätt som gör det möjligt att tillgodose omedelbara behov, men som inte möjliggör ytterligare integration i respektive målsamhällen. Dessa former av språklig kommunikation används ofta i praktiska kommunikationssyften som inte inbegriper personliga relationer mellan talare och möjligen under arbetstid. Flera MIME-fallstudier bekräftar detta. Portugisiska arbetstagare som bosätter sig i Andorra använder till exempel ofta ett språk som de ofta förstår och som de redan har vissa kunskaper om (i detta fall spanska) i stället för att lära sig katalanska som lokalt språk. De internationella vita kragen i Vasa, Finland, tenderar att vara nöjda med sina befintliga kunskaper, något begränsade på engelska, som arbetsspråk och att tillgodose dagliga behov, snarare än att skaffa sig goda kunskaper i svenska, än mindre finska.

I sådana fall kan den rörliga befolkningen (dvs. rörlighet) utveckla en uppsättning gemensamma attityder som begränsar inkluderingen.

Samtidigt visar vår forskning att högt utbildade och flerspråkiga människor visar mer positiva attityder till att lära sig ett nytt språk. Till exempel visar vår kvalitativa studie av europeiska universitetsstudier som är inskrivna i sommarprogram i olika länder att de tenderar att hålla med om att engelska som lingua franca inte har främjat kulturell förståelse och nedsänkning, samtidigt som de uppskattade sina kunskaper i engelska förespråkade de också inlärning

och användning av ytterligare språk. Dessa och andra fallstudiedeltagare inriktade sig på informell och icke-formell språkinlärning av olika skäl. Den mest attraktiva vägen mot ökad språklig inkludering är erkännande, validering och utvärdering av informella språkkunskaper samt ökade möjligheter att förvärva sådana färdigheter.

Illustrationer och bevis

Komplexiteten i den individuella situationen illustreras av figuren motsatt, som illustrerar de olika språkliga sorter som förvärvats och använts av en enda serbisk kvinna som bor i Sydtyrolen – som ett exempel på ett antal informanter som intervjuats under vår MIME-fältforskning. Det bör noteras att enligt hennes erfarenhet används de språk som förvärvats vid universitetet i allmänhet endast i mer formella sammanhang, medan språk som förvärvats informellt, i hemmet och i samhället, är mer relevanta för vardagen.

Det är på medellång politisk nivå som dessa språkliga realiteter kan hanteras, dvs. i en region som Sydtyrolen eller ett tätortsområde som Vasa, snarare än i ett grannskap eller ett land som helhet.

En effektiv språkintegration kräver ett partnerskap mellan skolor, arbetsgivare och samhällen för att främja olika språkinlärningsvägar och effektiv validering av förvärvade icke-formella och informella färdigheter. Validering kan stödja marknadsintegration, (åter)inträde till skolan eller helt enkelt social integration. Utbildning och anställning av samhällsmedlemmar i bedömningen och valideringen av språkkunskaper skulle vara ett viktigt bidrag till denna process. En annan viktig fördel skulle vara att förbättra bedömningen av barnens tidigare språkkunskaper under anställningen i lokala skolor.

Politiska konsekvenser

Bland andra faktorer måste beslutsfattarna ta hänsyn till uppfattningen om olika språk och deras talare, som är utbredda i värdsamhället (dvs. bland både nykomlingar och lokalbefolkningar).

Det är absolut nödvändigt att förändra allmänhetens uppfattningar för att presentera mångfalden av språk som ett önskvärt resultat av rörligheten, och inte hindra utan stödja integration. Detta tyder på att Meso-utbildningspolitiken, förutom att främja erkännande och

validering av språkkunskaper som förvärvats utanför det formella systemet, även bör

► integrera undervisningen i regionala språk, historia och kultur (inklusive angränsande gränsöverskridande regioner) för både elever i skolåldern och vuxna i formella, icke-formella och informella sammanhang.

► Att placera flerspråkigheten som en normal situation för både ursprungsbefolkningar och rörliga befolkningsgrupper, med hjälp av en för att förstå varandra.

► betonar de kulturella och utbildningsmässiga fördelarna med kontakter mellan språkgrupper och minoritetsgruppers roll som broar mellan olika kulturella och språkliga traditioner.

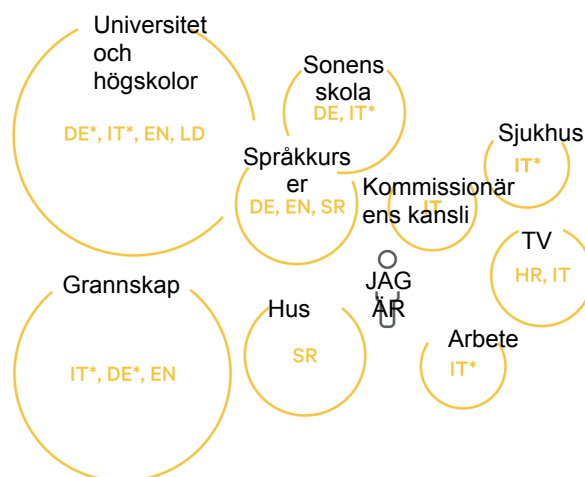
Referenser och fördjupning

Cedefop: Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (e (2012)). *Europeiska riktlinjer för validering av icke-formellt och informellt lärande*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå. Cedefops referensserie. Nr 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon Vorstman, E., & Siarova, H. (2017) *Flerspråkig utbildning i mångfaldens ljus: Tillvaratagna erfarenheter*, NESET II-rapporten, Luxemburg: Europeiska

unionens publikationsbyrå.

OECD (2015). *Invandrarstudenter vid skolan: Underlätta resan mot integration*. OECD:s publicering.

DEN SPRÅKLIGA MILJÖN HOS EN UNG SERBISK KVINNA FRÅN SYD TYROL EN SETT AV SIG SJÄLV
Mental karta över Marta Lupica Spagnolo. AV Tyska, I: Engelska. HR: Kroatiska, IT: Italienska, LD: Ladin, SR: Serbiska.

* kan användas i olika lokala sorter.

50 Hur kan myndigheterna stödja upprätthållandet av vuxenfärdigheter i främmande språk?

François Grin, Genève universitet

Ett flerspråkigt samhälle är ett samhälle där människor med olika språkprofiler lever och arbetar tillsammans. Även om det genom språkpolitiken vidtas lämpliga åtgärder för att se till att alla språkgrupper har tillräckliga rättigheter och resurser, kräver flerspråkigheten på samhällsnivå inte nödvändigtvis att alla individer också ska vara flerspråkiga. Den samhälleliga flerspråkigheten tenderar dock att vara mer flytande och effektiv om en stor andel av invånarna också är bi- eller flerspråkiga. I länder eller regioner där två eller tre språk länge har funnits och ingår i den nationella eller regionala identiteten fungerar dessutom den samhälleliga flerspråkigheten bättre om ansträngningarna att skaffa sig ett andra eller till och med ett tredje språk, snarare än att alltid falla på medlemmarna i en enda gemenskap, är balanserade – det vill säga om medlemmar i alla språkliga grupper som historiskt befinner sig i samhället strävar efter att lära sig andras språk. Detta behöver dock inte nödvändigtvis ske på egen hand, och visst stöd från staten är nödvändigt. Som en allmän regel gör utbildningsministeriet i en stat eller tvåspråkig region det obligatoriskt att lära sig ett annat lokalt språk: Spanska och katalanska ingår i läroplanen i Katalonien; precis som spanska och baskiska i Baskien, finska och svenska i Finland, eller franska och engelska i Quebec. Att lära sig främmande språk är dock bara en del av problemet. När de väl har förvärvat måste språkkunskaperna bibehållas och statens stöd för detta ändamål kan vara mycket användbart. Detta stöd kan ingå i en samordnad språkpolitisk plan.

Vad säger forskningen?

Vi vet att undervisningen i främmande språk i det klassiska skolsystemet är ojämn.

Kvantitativa uppgifter om vuxnas kunskaper i främmande språk och deras bidrag till inlärningsvägarna i och utanför skolan ger en intressant historia, där sådana uppgifter finns tillgängliga: de visar att kanaler utanför skolan ofta väger tyngre än traditionell skolutbildning. De olika kanalernas relativa betydelse varierar beroende på modersmålet (L1) och det språk de lär sig (L2). Efter att ha levt i minst sex månader efter fem års ålder i en miljö där målspråket dominerar, verkar det emellertid fortfarande vara en viktig bestämningsfaktor för färdigheter, vilket framgår av tabellen på motsatt sida, där uppgifter samlas in från ett representativt urval av 1 600 vuxna (18–65 år) i Schweiz. Som dessa siffror visar får livet i en miljö där målspråket talas alltid ett högt betyg och anländer i

envishet.

Men inte alla har möjlighet att leva i en främmande språkmiljö, och man kan inte alltid förvänta sig att vuxna, trots sitt intresse för att lära sig ett främmande språk, i stället tar kvällskurser. En annan undersökning i Schweiz (av över 40 000 unga vuxna runt 19 års ålder) visar att kostnaden rapporteras av 55,3 % och 61,6 % av de manliga och kvinnliga uppgiftslämnarna (Grin m.fl., 2015: 550), och bör ses som det största hindret för vuxnas investeringar i inlärning eller upprätthållande av främmande språk. Detta motiverar starkt myndigheternas stöd för att lära sig och upprätthålla kunskaper i främmande språk. Utmaningen är att utveckla ett system som erbjuder språkexponering (snarare än traditionell utbildning) både billigt och attraktivt för vuxna.

Illustrationer och bevis

Ett sådant system utvecklades under ledning av tvåspråkighetsforumet i den officiellt tvåspråkiga staden Biel/Bienne, som sträcker sig över den fransk-tyskaspråkgränsen i Schweiz. Sedan 2000 har tvåspråkighetsforumet, en privat stiftelse som får offentliga bidrag, underlättat skapandet av tandem med två personer, inklusive en tysk som är infödd och en som har franska som modersmål, som sammanträder en gång i veckan i sex månader för en timmes lång konversation, med ett språk som vanligtvis används i 30 minuter och det andra i 30 minuter. *Forumet* ger tillfälle att träffas, regelbundet övervaka processen och ge praktiskt stöd i form av en mall för avtal mellan tandem-medlemmar, ett intyg om deltagande och en broschyr för att registrera framsteg eller frågor. Deltagandet är kostnadsfritt. I *tandemen* (december 2017) finns 400 deltagare, men är påinscrits och har en väntelista. Medan korrespondens huvudsakligen omfattar tysk-franska par, erbjuder *forumet* även tandem som involverar engelska, italienska och spanska.

Politiska konsekvenser

Allmänhetens stöd för tvåspråkighetsforumet är helt klart en del av språkpolitiken. Även om deltagarna främst kommer från den tvåspråkiga staden Biel/Bienne där initiativet lanserades, beställdes *forumet* också av myndigheterna i den franskspråkiga staden Neuchâtel och den tyskspråkiga staden Bern, som ligger 40 km från varandra och inte ligger vid språkgränsen, för att utveckla ett tandemerbjudande som särskilt riktar sig till

invånarna i dessatvå städer. Deltagarna träffas regelbundet i någon av städerna och deras transportkostnader ersätts.

Förutom att erbjuda ett billigt och flexibelt sätt att upprätthålla och utveckla språkkunskaper, erbjuder tandem-strategin också möjligheter till interkulturella möten och utbyten mellan språkgrupper.

Referenser och fördjupning

Flin, F. (1999) *Kompetenser och belöningar. Värdet av språk i Schweiz*. Fribourg: Akademiska upplagor.

Grin, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J., & Schwob, I. (2015). *Schweiz-Kultursamhället. Vad unga människor gör med dem idag*. Glarus/Chur: Rüegger Verlag.

www.bilinguisme.ch/Tandem/Tandems-linguistiques

BIDRAG TILL SPRÅKKUNSKAPER I TRE UTVALDA ANDRA SPRÅKINLÄRNINGSKANALER (AV SJU). Källa: anpassad från Grin (1999: 129).

L1	Tyska		Franska		Italienska		
L2	Franska	Engelska	Tyska	Engelska	Tyska	Franska	Engelska
L2 skolutbildning (justerad för studieår)	1	4	2	3	1	2	4
Har bott i en L2-miljö i 6 månader eller mer efter 5 års ålder	2	2	3	2	2	1	1
Exponering för L2 hemma, under barndomen och tonåren	3	3	1	1	3	—	—

51 Hur kan migranternas befintliga språkkunskaper användas för att hjälpa dem att lära sig värdlandets språk?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Leipzigs universitet

Ett stort antal migranter som kommer till Europa talar redan ett främmande språk. Dessa färdigheter måste beaktas i deras språkutbildning. Lokala språkinlärningskurser är ofta strikt enspråkiga och använder därför inte den propedeutiska effekten, dvs. den positiva effekt som kunskaper i ett eller flera främmande språk har på inläringen av ett nytt främmande språk. Att inte använda denna effekt är slöseri med tid och intellektuell potential, vare sig det gäller ekonomiska migranter, asylsökande eller personer som beviljats flyktingstatus.

Vad säger forskningen?

Människor som migrerar till Europa har ofta kunskaper i engelska. Exempelvis visar statistiken för Tyskland 2015 att 28,1 % av de asylsökande har vissa kunskaper i engelska (Rich 2016: 9). I en undersökning av flyktingar i Berlin uppgav 49 % att de hade vissa kunskaper i engelska, och 13 % sade att deras språkkunskaper var flödes- och fulländade (Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft 2016, s. 20).

Det har visat sig att inlärare i tyska som L3, till exempel, kan använda sina tidigare förvärvade kunskaper i engelska som L2, eftersom de två språken är typologiskt sammankopplade. Detta är särskilt användbart om talarens modersmål inte är kopplat till tyska. Till exempel kan den stora gruppen invandrare som talar arabiska som förstaspråk, som också har vissa kunskaper i engelska som främmande språk, dra nytta av det när de studerar tyska.

För att framgångsrikt genomföra detta resultat i språkundervisningsprogram, särskilt i samband med migration, är det nödvändigt att ha uppgifter om varje elevs tidigare språkrepertoar, så att homogena klasser kan kombineras.

Lärarna kommer då att kunna arbeta mer effektivt, särskilt om deras undervisning stöds av lämpligt undervisningsmaterial.

Eftersom människor har mycket olika nivåer på engelska skulle det dock vara lämpligt att fastställa vilken nivå av språkkunskaper som krävs för att förkunskaperna ska vara effektiva. En sådan bedömning bör naturligtvis ta hänsyn till den roll som andra faktorer spelar, t.ex. läs- och skrivkunnighet (eller avsaknad av läs- och skrivkunnighet), både på förstaspråket och på andra språk i repertoaren. Eleverna kan dra nytta av kunskaperna i det latinska alfabetet och måste göras medvetna om ordförråd och liknande

grammatiska element på engelska och tyska, samtidigt som de varnas för förekomsten av ”falskavänner” mellan dessa två språk och den interlinguala interferensen av engelska.

Illustrationer och bevis

Den gemensamma metoden att lära ut ett främmande språk endast på målspråket, antingen av pedagogiska skäl (näranedsänkning) eller av praktiska skäl (avsaknad av ett gemensamt undervisningsspråk), leder till mycket långsamma framsteg, särskilt när det gäller nybörjarkurser, vilket vissa deltagare i våra intervjustudier har rapporterat (Fiedler/Wohlfarth ska publiceras, textavskrift; @ symboliserar skratt):

Tyska@ Med tyska lärare, tror jag, även nivåer A, de talar bara tyska. Så det är verkligen svårt för mig att föreställa mig, du har ingen aning om språket och sedan går du i klass med en infödd talare.

Forskning om språkkurser för flyktingar har visat att eleverna ändå använder befintliga språkkunskaper, oavsett om de översätter till sitt modersmål för andra studenter eller byter kod till engelska, vilket framgår av följande utdrag från våra intervjuer:

På den första nivån, som nivå B1, ibland använde läraren också engelska för att förklara. Men det är lite förbjudet för vår Direktor, som vår regissör säger att det inte är tillåtet att använda engelska i vår klass. Men vi förstår inte, hon måste göra det.

Som vi ser använder lärare ibland engelska som lingua franca för att underlätta elevernas förståelse, men förfarandet antas inte konsekvent eller alltid med hjälp av lämpligt undervisningsmaterial, även om dessa material börjar visas, vilket visas i figuren. Att homogenisera grupper av inlärare på grundval av deras tidigare kunskaper skulle systematiskt förlita sig på dessa metoder.

Politiska konsekvenser

De möjliga riktlinjerna är följande.

1. Vid utvecklingen av språkkurser i det lokala språket för invandrare måste man alltid ta hänsyn till tidigare språkkunskaper. Detta bör bidra till att göra de studerande mer homogena och därmed bättre kunna arbeta tillsammans.
2. Undervisningsmaterial som tar hänsyn till elevernas språkliga kataloger, särskilt deras kunskaper i engelska,

bör utvecklas och genomföras.

Referenser och fördjupning

Aronin, L. & Hufeisen, B. (2009). *Att utforska flerspråkigheten: Utveckling av forskning om L3, flerspråkighet och inläring av flera språk*. Amsterdam: Det är Benjamins.

Fiedler, S. & Wohlfarth, A. (2018). Deutsch oder Englisch? Zur Sprachenwahl von Migranten i Leipzig. I S. Fiedler & C. Brosch (red.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (s. 13–31). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.

Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft (2016). *Flüchtlinge 2016: Studie der HMKW zu Demokratieverständnis und Integrationsbereitschaft von Flüchtlingen*

veröffentlicht 2016. www.hmkw.de/news/artikel/studie-fluechtlinge-2016/
www.tagesspiegel.de/downloads/14016204/1/studie-hmkw.pdf

Rich, A.-K. (2016). Asylantragsteller im Jahr 2015: Sozialstruktur, Qualifikationslevel und Berufstätigkeit. *Kurzanalys av Forschungszentrums Migration, Integration und Asyl des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge* 3. goo.gl/np4KuT

Schneider, D. L. (2018). Über die Verwendung des Englischen unter Geflüchteten Personen im Laufe des Deutschspracherwerbs. I S. Fiedler & C. Brosch (red.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (s. 47–67). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.

Använd engelska för att lära tyska. Utdrag från: Menschen igår. Deutsch als Zweitsprache. Arbeitsbuch A1.2. München: Hueber, 2013.

5 Ergänzen und vergleichen Sie.

Deutsch	Englisch	Meine Sprache oder andere Sprachen
der Norden	the north	
der O _____	the east	
der S _____	the south	
der W _____	the west	
Norddeutschland	Northern Germany	
Süddeutschland	Southern Germany	

52 Vem kan dra nytta av receptiv språkutbildning?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, University of Reims Champagne-Ardenne

Människor kan utbildas för att förvärva språkkunskaper som är särskilt mottagliga (eller intercomprehensive). Detta innebär att människor kan lära sig att förstå vad som sägs eller skrivs på ett främmande språk utan att nödvändigtvis kunna tala eller skriva det språket, förutsatt att det är nära kopplat till minst ett språk som de redan kan. Denna typ av utbildning föreslogs för första gången av^{1600-talets} matematiker och filolog Pierre Besnier, som ansåg att språk bör betraktas som ett kontinuum och hävdade att de därför är bättre inlärd i jämförelse. I dag bygger utbildningen fortfarande till stor del på utnyttjande av språkliga likheter mellan besläktade språk: syftet är att utveckla elevernas förmåga att klargöra innebörden av halvtransparenta ord (se tabell).

I dag finns en rad pedagogiska resurser, inklusive läroböcker och ljudmaterial, tillgängliga för intercomprehensionsutbildning i romanska språk (särskilt franska, italienska, portugisiska, spanska, rumänska och katalanska), germanska (särskilt nederländska, tyska, svenska, norska, isländska, uxembourgeois och feröienska) och slaviska (särskilt tjeckiska och slovakiska). Deras användning i skolorna är dock fortfarande mycket marginell och när den används beror det vanligtvis på ett starkt personligt engagemang från en handfull lärare. Detta kan bero på att det övergripande tillvägagångssättet i allmänhet presenteras antingen som ett tillbehör till allmän språkundervisning eller som en subtyp av integrerad språkundervisning med hjälp av dokument som är skrivna på flera närliggande språk (se Escudé 2008), utan att man verkligen identifierar vem som kan dra störst nytta av den och vilka särskilda behov den kan tillgodose.

Vad säger forskningen?

För rörliga personer som flyttar till ett nytt land är språkinläring ett viktigt steg mot integration, även om det vanligtvis är en svår och tidskrävande upplevelse. Utvecklingen av *mottagliga* språkkunskaper kan inte vara ett mål i sig, men det kan vara ett användbart steg mot mer omfattande språkinläring, inklusive *produktiva* muntligafärdigheter och skrivfärdigheter.

Eftersom förvärvandet av mottagliga färdigheter tar mycket kortare tid än att lära sig tala, gör detta tillvägagångssätt att eleverna snabbt kan utvecklas och behålla motivationen att fortsätta att lära sig. Genom att ge eleverna en uppsättning användbara verktyg för att förstå den nya språkmiljön kan de dessutom bli relativt oberoende på kort tid, beroende på språkståndet

mellan språket och värdlandets språk. Detta kan leda till en känsla av egenmakt, vilket är särskilt viktigt när det finns mindresjälvkänsla på grund av elevens beroendestatus. Samförståelse underlättar också en harmonisk och progressiv integration i det nya språket och samhället, vilket fördröjer den stress som ofta förknippas med det främmande språket.

Illustrationer och bevis

Vi intervjuade tio italienska adoptivfamiljer som var värd för ett barn som inte talade italienska. Föräldrar betonade vikten av att ge barnspråkliga ”index och bidrag” inte bara för att främja utvecklingen av värdlandets språk, utan också för att hjälpa dem att bekanta sig med den nya miljön. Många föräldrar betonade hur onödigt och ibland kontraproduktivt det var att tvinga barnet att tala italienska.

Flera föräldrar såg till och med skolan som ett hinder för språklig och social integration eftersom den uteslutande fokuserade på barnets brist på produktiva språkkunskaper, omedveten om att vissa barn talade ett språk som möjliggjorde ömsesidig begriplighet (t.ex. spanska kontra italienska) och kunde delta i läroplanen i sin ålder.

De satte honom i det första året trots att han var åtta år gammal och sedan stannade jag i min position, och jag sa: Nej, nej, du går in idetandraåret, och de sade: Vikan inte för att han inte kan prata och han kan inteskrivera.

En förälder förklarade hur hans spansktalande dotter höll tyst i skolan i tre månader eftersom hon trodde att skolans personal inte kunde förstå henne. Denna typ av situation hade lätt kunnat undvikas om läraren hade tagit hänsyn till barnets och skolans modersmåls och skolspråks ömsesidiga begriplighet.

Lärarna förstod, men de gjorde inte den ansträngning vi gjorde för att förstå, så vår dotter kände sig lite vilsen.

Vår studie visade att intercomprehensive färdigheter spontant användes i privata miljöer för att mildra den kulturella chock som orsakas av rörlighet, medan de ofta försumrades i offentliga och professionella miljöer, såsom skolor.

Politiska konsekvenser

Följande åtgärder bör övervägas:

1. Börja språkutbildning och testning för inkommande mobila inlärare med fokus på mottagliga färdigheter,

med ett välkomnande och produktivt tillvägagångssätt.

2. Erbjud språkutbildning i mottagliga färdigheter för lärare och socialarbetare som är involverade i mottagandet av allofoner, så att de kan utveckla en ungefärlig förståelse för ett bredare spektrum av språk som de möter, i stället för att lära sig djupare.

3. Uppmuntra lärare och klasskamrater att värdera språkkunskaperna hos inkommande Allofonbarn, vilket kan förbättra deras egen språkliga medvetenhet.

4. Hjälpa inkommandebarn att integreras i lokala skolor genom att uppmuntra dem att använda de kunskaper de redan har i sitt förvärvade språk (t.ex. genom tillvägagångssätt som undervisar genom ett främmande undervisningsspråk, t.ex. integrerad förståelse).

angränsande språk. I E. Castagne (red.) *Frågorna om förståelse* (s. 155–166). Coll. ICE 2, Reims: EPURE.

Escudé, P. (2008). *Euro-mania, "Jag lär på språk, 8–11 år", metod för disciplinär inläring i interförståelse av romanska språk*, EACEA/CNDP/LIDEL/HUMANITAS.

Fiorentino, A. (2017). Strategier för språkunderrhåll vid gränsöverskridande adoption: vilken roll för föräldrarna? *Journal of Home Language Research*, 2, 5–22.

Hufeisen, B. & Marx, N. (2007). *EuroComGerm – Die sieben Siebe: Tyska Sprachen lesen lernen*. Aachen: Skakapparat.

Referenser och fördjupning

Castagne, E. (2007). Lexikal öppenhet mellan

Från TRANSPARENCY TO OPACITY (enligt Castagne, 2007: 161)

Direkt insyn	Indirekt insyn		Opacitet	
	Undertyp 1	Undertyp 2	Undertyp 1	Undertyp 2
Il finns en igenkännbar lexikal motsvarighet i L1	föreslår ett lexikaliskt element i L1 vars innebörd är oprecis men likartad för att underlätta förståelsen	Det finns ett lexikaliskt element som motsvarar L1, men dess form kanske inte är omedelbart igenkännbar	Ne föreslår inga lexikaliska element till L1	Föreslår ett lexikaliskt element i L1 vars innebörd är vilseledande
Universidade (PT) Universidad (ES) Università (IT) Université (FR) Universität (GB) Universiteit (NL) Universität (DE)	Paraply (GB) paraply (F)	Miljoen (NL) *miljoner miljoner (F)	Zolder (NL) vind (F)	alcune (I) inga någon(F)

53 Vilken roll spelar engelska i flerspråkiga och mångkulturella inlärningsutrymmen?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

I hela Europa blir den högre utbildningen (ES) alltmer flerspråkig och kombinerar ofta ett lokalt eller nationellt språk med lingua franca och andra språk. Men formell utbildning och forskning blir ofta enspråkig, eftersom de dras till användningen av ett enda lingua franca. Under sken av internationalisering används engelska som lingua franca (eller som lingua academica) ofta som en snabb lösning för att locka studenter från utlandet eller förbereda studenter att agera som globala aktörer och i olika sammanhang – förutsatt att engelska nödvändigtvis används i alla dessa olika sammanhang.

Vad säger forskningen?

Universiteten för högre utbildning blir alltmer flerspråkiga och mångkulturella¹. Studenter, professorer, forskare och annan personal reser under olika typer av utbytesprogram. Det finns en enorm, till stor del dold huvudstad för språklig och kulturell mångfald som inte används i dessa flerspråkiga och mångkulturella utbildningssystem, och som till och med glöms bort av institutionerna när de försöker främja rörlighet och integration.

Användningen av ett lokalt eller nationellt språk är ofta begränsad till lokala/nationella studenter, men böruppmuntras av rörlighet och internationella studenter. Användningen av en extern lingua franca kan ge intryck av att det främjar inkludering. Detta är dock inte nödvändigtvis fallet, särskilt inte när studenternas och personalens kompetensnivå är låg eller till och med genomsnittlig. Användningen av en enda och dominerande lang kan också ses som att främja rörlighet, ge användarna en känsla av självförtroende och ge dem intryck av att accepteras i en rad olika nya sammanhang.

En verklig förbättring av rörligheten och integrationen kräver dock att flera språk inkluderas, däribland det egna språket, samt de lokala/nationella språk som förekommer i internationella rörlighetsprogram.

Illustrationer och bevis

Ett gemensamt språk är absolut nödvändigt mellan en nykomling internationell student och hans/hennes miljö – det vill säga innan det är möjligt att kommunicera på det lokala eller nationella språket. Det är också nödvändigt för internationell samverkan. Dess

1 För mer information om flerspråkiga och mångkulturella inlärningsystem, se IntlUni www.intluni.eu

funktioner måste dock noggrant kalibreras. Vid publicering av forskningsresultat är det nödvändigt att publicera för en internationell läsekrets. samtidigt är det viktigt att publicera på lokala/nationella språk, så att vetenskapliga och tekniska resultat kan nå den gemenskap som finansierar dem och, beroende på ämne, ha en kontextuell inverkan. Dessutom är detta det enda sättet att undvika förlust av domän för de berörda språken – med tanke på att förlust av domän kan vara en föregångare till den partiella förlusten av språk.

Ett vanligt missförstånd leder ofta till att administratörer inom högre utbildning beslutar att internationell undervisnings- och forskningsverksamhet alltid ska vara på engelska, generellt förutsatt att det är detta som ger dem en status. Det välkända fallet med ”all in English” regeln i Milan Politecnico illustrerar denna trend, och många andra exempel finns på webbplatser för universitet i icke-engelskspråkiga länder som främjar program på engelska². Campus France byrå främjar franskhögre utbildning genom att säga ”Det är därför inte längre nödvändigt att tala flytande franska för att studera i Frankrike”³. Detta påstående avslöjar var det verkliga problemet är: högskolorna ”säljer” tanken attspråk är utbytbara koder.

Kunskaper förvärvas, byggs upp och överförs via språk. Universitetsklassrum görs ofta artificiellt enspråkiga. Lokala/nationella språk och kulturarvsspråk anses i allmänhet inte vara vetenskapligt relevanta, och den högre utbildningens inverkan på det lokala sammanhanget verkar ofta underskattas eller ignoreras. Här är exempel på vad Skutnabb-Kangas (1988): 13) kallar ”linguism”, en uppsättning ”ideologier, strukturer och metoder som används för att legitimera, förverkliga, reglera och reproducera en ojämlig fördelning av makt och resurser (materiella och immateriella) mellan grupper definierade på grundval av språk”.

Med beaktande av de olika aktörernas språkliga kataloger genom flerspråkiga konferenser, övergripande

- 2 Den 29 januari 2018 slog den italienska Consiglio di Stato fast att Politecnico plan att erbjuda vissa kurser endast på engelska stred mot konstitutionen. se www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/cdsintra/AmministrazionePortale/DocumentViewer/index.html?ddocname=6RRRYBGTYVS7DABC5SMN-SYZVZUQ&q
- 3 www.campusfrance.org/en/page/programs-taught-English

tillvägagångssätt och/eller översättningsstrategier, som använder ord eller fraser från andra språk i samtal, gör det möjligt att använda olika språk i enlighet med sammanhangets särskilda behov och mål (undervisning och inläring, lokal och nationell spridning, internationell kommunikation osv.). Användningen av olika språk underlättar tillgången till begrepp och kunskaper, eftersom språkkunskaper är ett villkor för innehållskompetens. Detta visas till exempel av Dukhan m.fl. (2016) i studien av modersmålets inverkan på anteckningar under föreläsningar och skolresultat under det första studieåret.

Att öka användningen av Erasmus online språkstöd (OLS) är ett första steg mot att förbättra flerspråkig kompetens. Denna kompetens kan konsulteras och stärkas med hjälp av den konceptuella ram som utvecklats inom ramen för MAGICC-projektet (www.magicc.eu), där det inte bara föreslås en kompetensskala (i form av en uppsättning deskriptorer) utan också scenarier för att bygga upp flerspråkiga färdigheter.

Flera fallstudier som genomförts inom ramen för MIME-projektet bidrar till att förstå effekterna av användningen av olika språk i kunskapsprocessen. Deras resultat visar att när arbete i klassrum eller forskningslaboratorier utförs i verkliga MML (t.ex. med hjälp av olika språk i arbetsgrupper för att lösa problem), utvecklas och lätt förvärfvas kunskap i olika perspektiv, vilket är verkbart på olika språk.

Politiska konsekvenser

Den högre utbildningen måste vara flerspråkig eftersom

språklig mångfald är en tillgång och en verkligt mångkulturell utbildning inte får reduceras till enspråkig praxis. Flerspråkig kompetens bör främjas inom ramen för språkpolitiken för högre utbildning (HELP), som utformats i kontextorienterade strategier och inbegriper strategier för att upprätthålla en balans mellan ett lingua franca (inklusive undervisning på engelska) och undervisning på lokala/nationella språk, vilket också skulle göra det möjligt för studenter och personal att få tillgång till sina egna språkrepertoarer.

Referenser och fördjupning

- Skutnabb-Kangas, T. (1988). Flerspråkighet och utbildning av minoritetsbarn. I Skutnabb-Kangas, T. & Cummins, J. (Eds.), *Minority education: från skam till kamp* (s. 9–44). Clevedon, Avon: Flerspråkiga frågor.
- Dukhan S., Cameron A., & Brenner E. (2016). Modersmålets inverkan på anläggandet av anteckningar och det första årets akademiska prestation. *South African Journal of Science*, 112. doi.org/10.17159/sajs.2016/20160037
- Preisler, B. et al (red.) (2011). *Språk och lärande vid det internationella universitetet. Från engelska likformighet till mångfald och Hybridity*. Bristol: Flerspråkiga frågor
- Ushioda, E. (2017). Den globala engelskans inverkan på motivationen att lära sig andra språk. Mot ett idealiskt flerspråkigt jag. *Den moderna språktidningen*, 101, 469–482.

Översättning, språkteknik och alternativa strategier

- 54 Kommer maskinöversättning att ersätta mänskliga översättare? 144
- 55 Vad är samförståelse och vad är det till för? 146
- 56 Kan översättnings- och tolkningstjänster minska incitamenten att lära sig värdspråken? 148
- 57 Bör vi främja ett planerat språk som esperanto som en internationell lingua franca? 150
- 58 Bör maskinöversättning användas i offentliga tjänster? 152
- 59 Bör engelska, som lingua franca, vara tillgänglig i flera sorter? 154
- 60 Vilka är de lämpliga språkstrategierna för att möta språkbehoven hos mobila pensionärer? 156
- 61 Hur kan samförståelse användas i professionella sammanhang? 158
- 62 Vilka är de bästa sätten att arbeta med maskinöversättning? 160
- 63 Vem ska arbeta som tolk eller översättare? 162
- 64 Hur och när ska nyanlända migranter få tillgång till översättnings- och tolkningstjänster? 164

54 Kommermaskinöversättning att ersätta mänskliga översättare?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

I takt med att kvaliteten på maskinöversättning förbättras, bör vår politik vara utan mänskliga översättare? Vissa kommentatorer förutspår ankomsten av "singularitet", vilket skulle vara det ögonblick då datorer skulle ersätta den mänskliga hjärnan. Själva begreppet "singularitet" bestrids, men om det händer, kommer det att vara den tid då vår politik måste förlita sig på maskiner snarare än människor? Det finns flera anledningar till att detta förmodligen inte kommer att ske snart. Men de populära anledningarna är inte de mest korrekta.

Vadsäger forskningen?

För det första är problemet med de nuvarande maskinöversättningssystemen ur rent teknisk synvinkel inte så mycket deras bearbetningskapacitet som de databaser som de verkar på. I mycket smala områden som manualer för stora maskiner, finns det inga problem att hålla listan över termer och relationer stabila och rena. I alla öppna domäner är det dock mycket svårt att säkerställa databasernas tillförlitlighet, särskilt när användarna publicerar maskinöversättningsresultat som om det vore en mänsklig översättning, och fel injiceras sedan på nytt i den öppna databasen. Dåligt informerade användare kan minska maskinintelligensen.

För det andra har vi frågan om efterfrågan på marknaden. Världsmarknaden för professionell översättning har vuxit stadigt, tillsammans med den totala ökningen av den interkulturella rörligheten för människor och produkter. Detta trots ökningen på engelska som lingua franca, tillgången till maskinöversättning och den ökade användningen av frivillig översättning ("crowdsourcing"). I takt med att globaliseringen ökar den totala efterfrågan på översättning används maskinöversättning i lågrisksituationer där fördelarna inte motiverar kostnaden för en mänsklig översättare.

För närvarande avlägsnar maskinerna inte arbete från översättare; de gör det jobb för vilket översättare är för dyra. Ett liknande fenomen verkar gälla för tolkning: det finns ännu inga bevis för att den muntliga maskinöversättning som används i Skype Translator, till exempel, berövar professionella tolkar deras arbete. I

alla dessa fall ökar tekniken bara översättningsvolymen.

För det tredje håller den yrkesmässiga översättningen på att förändras, eftersom en ny typ av tillhandahållande av språktjänster är på väg bort från la carte-översättning. Den mänskliga översättaren (eller tolken) blir en garant för kvalitet i högrisksituationer. Översättare går inte bara till en viss mängd efterredigering, utan också till omskrivning och interkulturella konsulttjänster, där de kan tillhandahålla de tillförlitlighets- och anpassningsnivåer för vilka maskinöversättning aldrig har utformats.

Den enda nackdelen är det relativt begränsade utbudet av språk för vilka elektroniska databaser och andra resurser finns tillgängliga, eller åtminstone tillgängliga på en nivå som gör maskinöversättning genomförbar. De stora koloniala språken är väl betjänade, och omkring 90 är för närvarande namngivna som tillgängliga för stora onlinesystem, men de många små invandringsspråken har helt enkelt inte de elektroniska resurser som behövs för maskinöversättning, i vissa fall från kodifierad skrift. Talare av mindre språk är därför skyldiga att arbeta på ett större språk, genom att faktiskt kombinera maskinöversättning med medling via ett lingua franca.

Illustration och bevis

Vi kan ha kul med maskinöversättning. Som framgår nedan kommer Luis Fonsis *låt Despacito*, som återges på engelska av ett överföringsbaserat system 2014, förmodligen inte att hjälpa till att förföra någon, men 2017 års neuronbaserade system kan.

Även komiska fel som ofta används för att tyda maskiner aldrig kommer att översätta som människor, den on al översättningssystem som har körts sedan februari 2017 är mycket bättre, och muntlig rendering förbättras också på Skype Translator. Så vi kan ha kul, men maskinöversättning kräver nu allvarlig uppmärksamhet.

Politiska konsekvenser

Strategier för att förbättra flerspråkigheten kan därför integrera maskinöversättning på följande sätt.

1. Se till att användning och begränsningar av

maskinöversättningar lärs ut som en del av den allmänna utbildningen i främmande språk.

2. Uppmuntra översättare att utbilda sig i kommunikationsteknik som integrerar maskinöversättning, inte bara förredigering och efterredigering, utan även färdigheter som främjar tillförlitlighet.

3. Stödja utvecklingen av elektroniska resurser på mindre utbredda språk.

goo.gl/TjnUWk. Hämtad i maj 2017.

van Rensburg, A., Snyman, C. & Lotz, S. (2012). Tillämpa Google Translate i en högre utbildningsmiljö: Översättningsprodukter bedöms. *Sydafrikansk lingvistik och tillämpad språkvetenskap*, 30, 511–524.

Wilks, Y. (2009). *Översättningsmaskin. Dess tillämpningsområde och gränser*. New York: Det är Springer.

Referenser och fördjupning

Turovsky, B. (2016). *Tio år av Google Translate*.

Originallåt	Altavista Babelfish (2014)	Google Översätt (2017)	Andra översättningar?
Despacito	Långsamt	Långsamt	
Quiero desnudarte a besos despacito	Jag vill klä av mig för att kyssa långsamt	Jag vill kyssa dig långsamt.	
Firmo i las paredes de tu laberinto	Signerad på väggarna i din labyrint	Skylt på väggarna i din labyrint	
Y hacer de tu cuerpo todo en manuskripto	Och gör din kropp genom ett manuskript	Och gör hela kroppen till ett manuskript.	

55 Vad är samförståelse och vad är det för?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, University of Reims Champagne-Ardenne

Interförståelse (även kallad *mottaglig flerspråkighet* eller *lingua receptiva*) uppstår när människor kommunicerar med varandra, talar sitt eget språk, samtidigt som de förstår varandras språk. Detta är möjligt när talarna till viss del har lärt sig det andra språket eller när språken är ömsesidigt begripliga, dvs. när de är tillräckligt lika för att möjliggöra en viss grad av spontan ömsesidig förståelse (Gooskens & van Heuven 2017). I allmänhet fungerar interförståelse bäst när talarnas respektive modersmål är nära varandra när det gäller ordförråd, morfologi och syntax, såsom italienska och franska eller tjeckiska och slovakiska. Samförståelse är utbredd och väl studerad i stabila tvåspråkiga eller flerspråkiga sammanhang, t.ex. invandrarfamiljer eller gränsregioner (t.ex. Skandinavien). Men när det gäller interaktioner med eller mellan rörligamedborgare är dess potential fortfarande långt ifrån utnyttjad.

Vad säger forskningen?

Enligt Braunmüller och Ferraresi (2003) har den enspråkiga nationalstatens uppgång lett till att allmänheten i mindre utsträckning använder sig av ömsesidigförståelse och okunnighet. Man kan dock förvänta sig att samförståelsen kommer att bli vanligare i det europeiska samhällets flerspråkiga sammanhang, och man misstänker att den spontana användningen är mycket vanligare än vad som i allmänhet antas.

Samförståelse har visat sig vara ett av de *mest rättvisa flerspråkiga kommunikationssätten*, eftersom det gör det möjligt för alla att tala sitt eget språk.

Med tanke på att det tar mindre tid att skaffa sig mottagliga snarare än produktiva färdigheter (särskilt på ett språk som hör till samma språkfamilj) är det också ett rationellt medlingsval för personer som ofta reser eller flyttar från ett land till ett annat. Utvecklingen av läsfärdigheter kommer ofta först och uppmuntrar till framsteg inom andra kompetensområden. Dessutom möjliggör samförståelse verkligt interkulturell interaktion, eftersom båda talarna anpassar sig till varandra.

Illustration och bevis

Under de senaste 20 åren har flera forskningsprojekt, däribland vissa som finansierats av Europeiska kommissionen (t.ex. EuRom4, EuroCom), granskat många aspekter av samförståelse och lett till utveckling av specialiserat undervisningsmaterial för språklärare eller språkstudenter. Flera frågor behöver dock

övervägas ytterligare, t.ex. villkoren för spontan användning av interförståelse bland mycket rörliga medborgare utan någon särskild språkutbildning. Därför fokuserade MIME-projektet sina empiriska studier på samförståelse i två mycket specifika flerspråkiga sammanhang.

Vår huvudstudie fokuserade på italienska familjer som hade adopterat ett barn som inte talade italienska. Observationen av två italienska familjer som adopterade ett barn från Chile visade att samförståelse användes spontant av alla familjemedlemmar. På frågan om detta, föräldrar uppgav att de föredrar interförståelse framför andra strategier eftersom det gör det möjligt för dem att uttrycka sig korrekt.

Fader: Jag är den här typen av person som föredrar att tala Jag menar tala mitt språk [...] eftersom det får mig att känna mig som jag förstår.

Riktigheten kan naturligtvis endast kommuniceras om språken medger en tillräcklig grad av ömsesidig begriplighet, som i fallet med spanska och italienska. Dessutom krävs ett gott samarbete för att den muntliga förståelsen ska fungera. Föräldrar nämnde att de först anpassade sitt tal för att underlätta ömsesidig förståelse och inta en inkluderande attityd. När det gäller adoption av barn möjliggör samförståelse lika deltagande av alla familjemedlemmar, vilket stärker familjebanden.

En annan studie av de språk som används av internationella fotbollsspelare i Frankrike tyder på att användningen av interförståelse ofta betraktas med misstänksamhet. Argentinska fotbollstränaren Marcelo Bielsa, till exempel, som använder konsekutiv tolkning vid presskonferenser, ifrågasattes av en journalist om hans förmåga att förstå varandra, vilket tyder på att hans partiella språkkunskaper visar en brist på vilja att tala franska.

Journalist (på franska): Hur förstår du ibland frågor på franska utan att tala vårt språk? (Översättning till spanska)

Marcelo Bielsa (på spanska): För jag fruktar löjligt och förlöjligade mig själv. (Översättning till franska)

Journalist (på franska): Nästa säsong talar du franska bättre. (Översättning till spanska)

Marcelo Bielsa (på spanska): *Vi får se. (Fransk översättning)*

Även om samförståelse används i stor utsträckning och är mycket uppskattad i informella sammanhang är den fortfarande mindre accepterad i professionella sammanhang. Lyckligtvis visar studier av professionella sammanhang att ju mer samförståelse används, desto mer accepterat är det (Berthele & Wittlin 2013).

Politiska konsekvenser

Ett starkt politiskt stöd är nödvändigt för att gå från potentiell ömsesidig begriplighet till verklig ömsesidig förståelse mellan talarna. Följande initiativ kan föreslås.

1. Öka medvetenheten om att de många formella likheterna mellan relaterade språk möjliggör direkt tillgång till information.
2. Lugna människor om deras spontana förmåga att förstå varandra och uppmuntra dem att stärka dessa färdigheter genom praktik eller utbildning.
3. Uppmuntra talare som deltar i personliga kontakter att uttrycka sig på de språk dekan bäst, när de kan förstå varandra tillräckligt (oavsett om de behärskar ett nära besläktat språk eller för att de har vissa passiva kunskaper i den andres språk eller en kombination av dessa).

Referenser och fördjupning

- Berthele, R. & Wittlin, G. (2013). Mottaglig flerspråkighet i den schweiziska armén. *International Journal of Multilingualism*, 10(2), 181–195.
- Blanc-Benveniste, C. (red.) (1997). *EuRom4: Metod för samtidig undervisning av romanska språk*. Firenze: Nuova Italia.
- Braunmüller, K. & Ferraresi, G. (2003). *Aspekter av flerspråkighet i den europeiska språkhistorien*. Amsterdam: Det är John Benjamins.
- Escudé, P. & Janin, P. (2010). *Punkten om förståelse, nyckeln till flerspråkighet*. Paris: Cle International.
- Gooskens, C. & van Heuven, V. (2017). Mätning av språköverskådlighet i de germanska, romanska och slaviska språkgrupperna. *Talkommunikation*, 89, 25–36.
- Klein, H. G., I. Galinska-Inacio, D. Rutke, T. Stahlhofen & K. Wegner (2004). *EuroComOnline – Internetskurs zum Erwerb rezeptiver Kompetenzen i Italienisch – Rumänisch – Spanisch*. eurocom.httc.de/index.php

56 Minskar översättnings- och tolktjänsterna incitamenten att lära sig värdspråken?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza mot Ljubljani

I och med den ökade invandringen har den offentliga debatten i vissa värdländer börjat koppla översättnings- och tolkningstjänster till oförmågan att inkludera nyanlända i dendominerande inguistiska trenden. Denna tro har upptäckts i USA (Schuck 2009: 162, 170) och Förenade kungariket (Schäffner 2009). Liknande argument mot översättning och tolkning finns i den politiska diskursen. Till exempel hävdade Förenade kungarikets minister för lokala och regionala myndigheter Ruth Kelly (2007) att tillhandahållandet av översättnings- och tolkningstjänster inverkar negativt på invandrarnas incitament att lära sig engelska, eftersom det fungerar som en krycka som förlänger deras beroende av modersmålet. I 2015, Storbritanniens sekreterare för gemenskaperna Eric Pickles sade att ”råden bör sluta slösa skattebetalarnas pengar genom att översätta till främmande språk. Len översättning hindrar människor från att integreras i det brittiska samhället” (rapporteras i Daily Mail Online, 10 januari 2015).

Inget av dessa påståenden grundar sig på empiriska bevis och inget orsakssamband har någonsin fastställts mellan tillhandahållandet av tolknings- och översättningstjänster och vägran att lära sig värdspråket.

Vad säger forskningen?

En longitudinell studie genomfördes i Slovenien bland en grupp nya invandrare med gratis tolknings- och översättningstjänster samt gratis slovenska språkkurser. Ett frågeformulär användes för att identifiera språkprofilerna för 127 personer som bodde i asylcentrum, medan kvalitativa uppgifter erhöles genom semistrukturerade intervjuer med 38 asylsökande.

Resultaten nedan vederlägger hypotesen att översättning och tolkning hindrar inkludering.

► Översättning och tolkning är inte de kommunikationsstrategier som föredras. Nya invandrare eller nykomlingar föredrar att använda andra kommunikationsstrategier, oftast engelska som lingua franca eller det lokala språket, när de behärskar det. Endast 10 % av de svarande hade inget annat val än att använda tolkar i sitt dagliga liv i värdspråket. Majoriteten av de svarande (87 %) betonade dock att de behövde stöd från tolkar och översättare i högrisksituationer inom rättsväsendet, polisen,

administrationen och hälso- och sjukvården.

► Migranter uppfattar översättning och tolkning som en tillfällig lösning. Majoriteten (61 %) ser faktiskt översättare och tolkar som ett hinder och begränsar deras oberoende kommunikation med den nya miljön. I själva verket, när de ombads att föreställa sig ett scenario där de alltid kunde få hjälp av en kvalificerad tolk när de ville, sade de alla att de skulle föredra att lära sig värdspråket.

► Förutom att känna sig obekvämt och beroende när man använder en medlare, sade vissa invandrare (31 %) att de inte alltid litade på tolkar och översättare att vidarebefordra allt de ville uttrycka.

► Vår studie fann inget samband mellan statens tillhandahållande av översättnings- och tolkningstjänster och eventuella hinder för att lära sig värdspråket. Omkring 95 % av de svarande uppgav att det var viktigt att kunna det lokala språket när man söker jobb och bygger relationer.

Av dem som hade varit i Slovenien i mer än sex månader hade alla gått en statsfinansierad slovensk kurs, och en tredjedel hade nått en punkt där de hade kunnat delta i den slovenska intervjun.

Illustration och bevis

Vi fann därför inget negativt samband mellan tillhandahållandet av översättnings- och tolkningstjänster och de asylsökandes motivation att lära sig värdspråket.

Politiska konsekvenser

Beslutsfattarna bör därför ta hänsyn till följande punkter:

► Specifik översättningspolitik kan utformas för olika grupper av invandrare.

► Staten bör tillhandahålla översättnings- och tolkningstjänster av hög kvalitet till nyanlända migranter, särskilt i högrisksituationer och i början av vistelsen.

► Tolkutbildning av hög kvalitet krävs för de viktigaste språkkombinationerna.

► Kontinuerliga och kostnadsfria språkkurser bör

erbjudas för att lära ut värdlandets språk.

Referenser och fördjupning

Kelly, R. (2007). Utskrift av intervjun med Ruth Kelly, statssekreterare för samhällen och lokalt styre, av Jon Sopel on The Politics Show, BBC NEWS, söndagen den 10 juni 2006. Hämtad den 6 april 2018.

news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/programmes/politics_show/6725673.stm

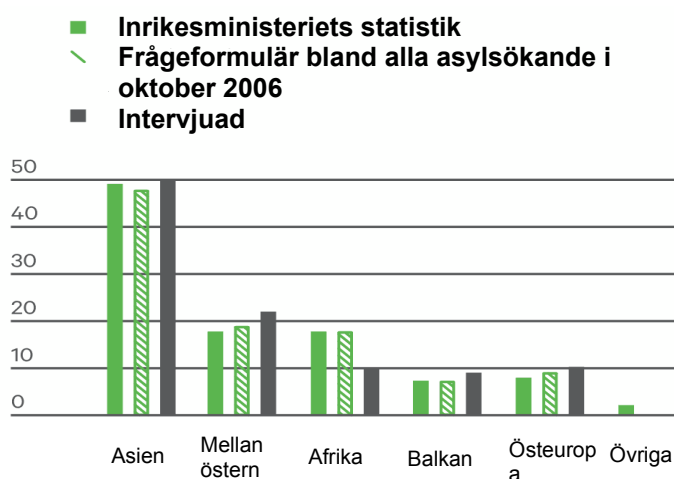
Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Tolkning och språklig inkludering – vänner eller fiender? Resultat från en

fältstudie. *Översättaren*. (Online publ.: 24 nov 2017), [doi:10.1080/13556509.2017.1396406](https://doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406)

Schäffner, C. (2009). Integration av Översättnings Hinder? *Forum*, 7, 99–122.

Schuck, P.H. (2009). Invandrares införlivande i Förenta staterna efter den 11 september: Två steg framåt, ett steg tillbaka. I J. L. Hochschild, J. H. Mollenkopf (red.): *Att ta med outsiders i: Transatlantiska perspektiv på invandrares politiska integration* (s. 158–175). Ithaca och London: Cornell University Press.

Geografiskt ursprung för intervjuade **VI SÄKERAR TILL GLOBAL POPULATION AV ASILE DEMANERS I REPUBLIKEN SLOVENIEN** (2013–2016, N=1585, uppgifter från inrikesministeriet) **OCH POPULATION I SLOVENE ASILE DEMANDOR I OCTOBRE 2016** (uppgifter som samlats in genom ett frågeformulär på 107 asylsökande, vilket motsvarar 47 % av de 243 personer som är bosatta i slovenska asylcentrum)

57 Bör vi främja ett planerat språk som esperantosom internationell lingua franca?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Leipzigs universitet

Det internationella språket esperantos sociolingvistiska status tyder på att ett planerat språk kan vara ett effektivt kommunikationsmedel precis som vilket etniskt språk som helst (eller ”naturligt”). Trots sina 130 år av historia är Esperanto inte föremål för språklig forskning lika allvarlig som andra språk, och dess förvärv uppmuntras inte med samma intensitet.

Vad forskar vi om?

Enligt etnologen, en ofta använd referens på moderna språk, är Esperanto det andra språket för 2 miljoner människor (se även Wandel 2015). andra uppskattningar tyder endast på 100 000 talare. Sedan maj 2015 har mer än 1,6 miljoner människor börjat lära sig språket på Duolingos internetplattform. Erfarenheten visar att esperanto, på grund av öppenheten i dess morfologiska struktur, är mycket lättare att lära sig än andra främmande språk (se till exempel Piron 2006: 2489), även om detta är svårt att bekräfta i de kontrollerade studierna. Vi studerade användningen av Esperanto som lingua franca vid rörlighet på lång och medellång sikt (med fokus på esperantotalande familjer) och dess användning som affärsspråk i en internationell icke-statlig organisation i Slovakien (se Fiedler & Brosch 2018). Våra resultat tyder på att det förödande språket kan fungera som ett effektivt och uttrycksfullt medel för interkulturell kommunikation, vilket möjliggör en hög grad av inkludering. Deltagarna i vår studie om icke-statliga organisationer (främst praktikanter och volontärer som arbetar för den europeiska volontärtjänsten) bekräftade att det är lätt att lära sig språk på relativt kort tid.

Medan en del av de volontärer som arbetade i den icke-statliga organisationen kände till Esperanto innan deras 6 eller 12 månaders praktikplatser, började andra inte lära sig det förrän de bestämde sig för att arbetadär.

Ett annat intressant resultat var att den icke-statliga organisationens yrkesram, som omfattade anställda och praktikanter med sex olika modersmål, kännetecknades av flerspråkig praxis som förändrades beroende på kommunikativ situation och deltagare: Esperanto användes i cirka 80 % av alla interaktioner på jobbet och även i personlig kommunikation under lunchpauser, medan det lokala språket, slovakiska och engelska som lingua franca användes under resten av tiden. Dessutom visade våra intervjuer att ett antal talare sade att de upplevde den propedeutiska effekten av Esperanto, dvs.

deras framgångsrika förvärv av esperanto hjälpte dem att lära sig andrafrämmande språk. Dessa resultat visar att antagandet av ett planerat språk inte nödvändigtvis innebär en devalorisering av andra språk.

Illustrationer och bevis

Kunskaper i det planerade språket underlättade senare förvärv av andra språk, bland annat genom att lära sig det lokala språket efter att ha bosatt sig i ett nytt värdland med en spanskspråkig familj:

E spēRantohjälptemycket att stimulera min förmåga att tala [...] totalt sett, jag skulle inte ens ha försökt lära mig ungerska om jag inte hade en esperanto lärobok för att lära mig ungerska, vilket gjorde det lättare för mig.

Esperanto har visat sig vara ett levande språk med stor potential som ett effektivt kommunikationsmedel inom olika områden. Det används i dagliga samtal, som ett språk för specifik användning och som ett medium för original och översatt litteratur. Det är det mest framgångsrika språket bland mer än 1 000 byggda språkprojekt. Detta beror delvis på dess strukturella egenskaper: ett produktivt system av ordbildning, flexibel syntax och en minskning av komplexitet och undantag, allt utan att förlora uttrycksförmågan. Men Esperantos framgång beror främst på extralingvistiska faktorer: språket har funnit en tillräckligt diversifierad och kreativ gemenskap av talare för att säkerställa en hållbar utveckling och spridning. I april 2012, Esperanto lades till språken i Google Translate, och utvecklingen av Wikipedio (Esperanto Wikipedia) pågår, med mer än 240 000 artiklar i december 2017. De få infödda talarna i Esperanto (omkring 1 000 personer) inför inte språkstandarder, vilket innebär att alla talare kan kommunicera på lika villkor.

Av dessa skäl bör utbildningssystemen inte ignorera Esperanto, utan snarare se över dess potential som kommunikationsspråk som är likvärdigt med det naturliga språkets. Insatser skulle kunna göras för att tillhandahålla undervisning i det planerade språket vid sidan av andra kurser i främmande språk.

Politiska konsekvenser

1. Planerade språk och interlingvistiska (studier av planerade språk) bör definieras som områden för undervisning och forskning vid universitet.
2. Professionella läromedel för undervisning i esperanto i skolor bör skapas.
3. Esperanto bör erbjudas som främmande språk i utvalda skolor i hela Europa som en del av en samordnad strategi för att fastställa dess långsiktiga värde i stor skala. Detta skulle kräva lärarutbildning för varje deltagande skola med normer som garanterar undervisning av god kvalitet, liksom för andra främmande språk.

Referenser och fördjupning

- Brosch, C. (2018). Esperanto als Mittlersprache bei längerfristiger Mobilität. I S. Fiedler & C. Brosch (red.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 69–90.
- Brosch, C. & Fiedler, S. (2017). Der spezifische Beitrag

des Esperanto zum propädeutischen Effekt beim Fremdsprachenlernen (mit Schwerpunkt auf der Erwachsenenphase). I mål C. Brosch & S. Fiedler (Eds.), *Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik*, 11–38.

- Fiedler, S. & Brosch, C. (2018). Esperanto – en lingua franca i bruk: En fallstudie om en icke-statlig utbildningsorganisation. *Språkproblem & Språkplanering*, 42, 194–219.
- Pereltsvaig, A. (2017). *Esperantiska studier: Aktuell artikel*. Offentliggörande på nätet: www.esperantic.org/en/research/state-of-the-art/
- Piron, C. (2006). Wählen eines offiziellen Sprach/Wahl einer Amtssprache. I U. Ammon m.fl. (red.), *Sociolinguistik/Soziolinguistik. Ein internationell handbok för vetenskapen om språk och samhälle/Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft* Vol. 3/3. Teilband (s. 2484–2493). Berlin/New York: från Gruyter.
- Wandel, A. (2015). Hur många talar esperanto? *Esperanto på webben. Tvärvetenskaplig beskrivning av komplexa system*, 13, 318–321.

58 Bör maskinöversättning användas i offentliga tjänster?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Maskinöversättning (TA) är allmänt tillgänglig i gratis online-format, varav de viktigaste förvaltas av världens största IT-företag, baserade i USA. Det finns en utbredd uppfattning att de översättningar som tillhandahålls av dessa system är bristfälliga och opålitliga och bör undvikas under alla omständigheter. Men många människor använder dessa onlinetjänster konsekvent och vet hur man integrerar resultat i andra kommunikationsstrategier. Frågan är inte om maskinöversättning kan användas, utan hur och när den kan användas.

Vad säger forskningen?

En undersökning av användningen av tekniskt stöd i offentliga tjänster visar på två typer av situationer, och de skiljer sig i grunden åt.

I det första scenariot drivs en fast text (officiell text eller möjligen en webbplats) av ett gratis online-system för maskinöversättning, eller så tillhandahålls knappar online så att användarna kan göra det själva. Resultatet är en skriftlig översättning som innehåller fel. Du kommer inte att se dessa fel om du inte kan språket; fel får inte vara dödliga; menhanär här. I många fall kommer användaren att kunna förstå innehållet på webbplatsen eller dokumentet, men det kommer med största sannolikhet att bli negativa konsekvenser.

1. Användaren kommer att känna att hans eller hennes språk inte respekteras, vilket kan få negativa konsekvenser för hans eller hennes känsla av social integration.
2. Det finns negativa effekter på den berörda offentliga tjänstens varumärke.
3. Även om allmänna idéer delas tenderar användaren att utveckla rationell misstro mot detaljerna, vilket innebär att all viktig eller högriskinformation ofta inte är rå eller behöver följas av andra kanaler.
4. I de mest ogynnsamma situationerna, inteminst när det gäller hälso- och sjukvårdstjänster, skulle högriskinformation kunna antas och åtgärdas, med potentiellt katastrofala konsekvenser.

I ett andra scenario väljer användarna själva maskinöversättning till ett språk som annars inte finns tillgängligt och varnas för de risker som är förknippade

med detta. En webbplats för hälso- och sjukvårdstjänster skulle till exempel kunna presentera en förteckning över telefonnummer som kan användas för uppföljningsstöd (se Liddicoat och Hale 2015), en lågrisksituation där maskinöversättning verkligen är bättre än ingenting.

Illustrationer och bevis

När maskinöversättning tillämpas på specialiserade situationer som läkarbesök kan man fortsätta genom att dela upp dialogen i slutna skript, med ett begränsat antal alternativ i varje steg. Detta kan fungera ganska bra, så länge dialogen kvarstår i manuset, vilket kan ses i en specialiserad medicinsk översättare som kan laddas ner gratis. Så fortvi lämnar det stängda manuset behövs andra lösningar.

Våra MIME-fallstudier i Tarragona, Leipzig och Ljubljana visade att nya invandrare och asylsökande använder maskinöversättning online för att förbereda sig för viktiga händelser som att besöka läkaren.

De kommer således till samtalet med åtminstone viss förståelse av de termer som kommer att användas och vilken typ av saker som kommer att sägas. I sådana situationer är maskinöversättning inte bara ”bättreän ingenting”. Detta är en verklig hjälp att använda i kombination med andra medlingsstrategier: Lingua franca, samförståelse, användning av värdlandets språk. I denna typ av situation är användningen av maskinöversättning inte bara legitim, utan förtjänar att odlas och särskilt utbildas.

Politiska konsekvenser

De politiska konsekvenserna är följande.

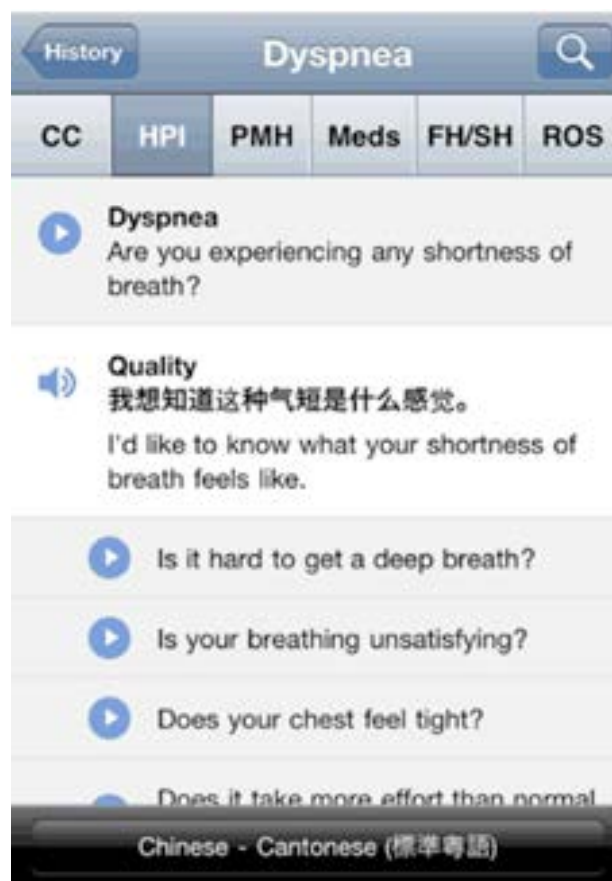
1. I allmänhet bör maskinöversättning inte användas av tjänsteleverantörer såvida den inte är kopplad till andra kommunikationsstrategier (förredigering, efterutformning). Detta gäller särskilt för högrisksituationer.
2. Samtidigt kan länkar till den maskinöversättning som användaren väljer användas för lågrisksituationer och för språk där ingen mänsklig översättning sannolikt kommer att tillhandahållas. Maskinöversättning får inte i något fall betraktas som en ersättning för en översättning av en kvalificerad yrkesutövare.

3. Tjänsteleverantörerna bör erkänna att många av deras kunder använder maskinöversättning genom att vara fullt medvetna om dess begränsningar och genom framgångsrika kombinationer med andra medlingslösningar. Det bör inte göras några försök att förbjudasådana metoder.

4. Utbildning i intelligent användning av maskinöversättning bör ingå i de allmänna medlingsutbildningsprogrammen, som erkänns som grundläggande språkkunskaper.

Uppkomsten av neuronal maskinöversättning från 2016 har förbättrat utskriftskvaliteten för många språkpar, och det råder ingen tvekan om att de yngre användarna är, ju mer de vet hur man integrerar maskinöversättning i uppsättningar av kommunikationsstrategier.

Referenser och fördjupning

García, I. (2010). Är maskinöversättning klar än? *Mål* 22, 7–21.

Liddicoat, A. & Hale, S. (2015). Betydelsen av noggrannhet och kultur, och uppkomsten av maskinen i tolkning och översättning. *Cultus: The Journal of Intercultural Mediation and Communication*, 8, 14–26.

59 Ska engelska, som lingua franca, finnas i flera sorter?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Under de senaste åren har flera politiska filosofer omprövat användningen av engelska som en världsspråk, bland annat om denna dominerande roll är förenlig med rättvisans principer. Under samma period uppstod en ny växande debatt i lingvistik om användningen av engelska som lingua franca, vilket tyder på att engelska, när den används av icke-infödda talare, i själva verket ersätts av ett annat tydligt idiom, lite som andra kommentatorer talar om ”Glorblish”-imotsats till standard engelska i en av dess många inhemska sorter (se till exempel Seidlhofer 2011, Jenkins 2014). Vissa hävdar att den typ av engelska som används som lingua franca inte bör betraktas som ”ägd” av personer som har engelska som modersmål. I stället måste engelska som lingua franca (ELF) anses legitimt i sig självt, och inte som en bristfällig form av engelska.

Vad säger forskningen?

Det språkliga intresset för ELF och de politiska filosofernas intresse för språklig rättvisa har utvecklats samtidigt, men de två litteraturerna har hittills inte varit sig till (förutom Gazzola och Grin 2013). Van Parijs (2011), en stark förespråkare för användning av engelska internationellt, liksom flera av dess anhängare, antar att engelska används internationellt inte skiljer sig från engelska som modersmål (ENL). Elf-anhängarna anser tvärtom att de väsentligen skiljer sig från varandra. Förutom några få hänvisningar var handdock inte intresserad av frågor som togs upp av politiska filosofer som är intresserade av språklig rättvisa. Denna brist på uppmärksamhet är problematisk, eftersom den kan leda till allvarliga fel i diagnosen av de frågor som står på spel.

Till exempel påståendet att icke-infödda engelsktalande inte längre missgynnas jämfört med infödda talare när engelska talas i lingua franca (i betydelsen ”ELF”; se Jenkins 2014: 39–40, Seidlhofer 2011: 16) är fortfarande vagt. För att styrka ett sådant påstående behöver vi först en tydlig förståelse av vad som utgör orättvisa eller orelateradenackdelar och hur ELF löser eller minskar det. Först då kommer man att kunna avge ett lämpligt yttrande om ELF:s största rättvisa.

Samtidigt, om användningen av engelska av icke-infödda talare kan skiljas från användningen av engelska av infödda talare, bör detta leda till att filosofer omprövar påståendet att användningen av engelska som ett globalt körspråk är orättvist. Vissa inslag i ELF:s argument bör sedan ingå i den normativa

diskussionen om global språklig rättvisa, vilket leder till en ombildning av nuvarande ståndpunkter och en omorientering av de dominerande argumenten.

Forskningen identifierar fyra källor till global språklig orättvisa i en värld där engelska skulle användas som en global lingua franca.

1. **Kommunikativ orättvisa:** icke-engelska talare kommer att ha jämförelsevis sämre kommunikationsförmåga, vilket kan hindra deras kommunikation.
2. **Resursbrist:** icke-infödda talare måste investera betydande resurser i att lära sig engelska, medan de som har modersmål inte behöver göra det.
3. **Orättvisa i livets värld:** icke-engelska språk förvisas till periferin, medan talare av dessa språk befinner sig i en allt större del av sina liv i en engelsktalande miljö och referenser (vad politiska filosofer kallar en ”livsvärld”).
4. **Orättvisa i värdigheten:** den högre statusen för engelska innebär, korrelativt, en lägre status för de andra språken, och en lägre grad av värdighet och prestige för dem.

Illustrationer och bevis

Omformulering av engelska som ELF eliminerar inte språklig orättvisa. För det första är investeringarna i resurser fortfarande i grunden ojämna. För det andra, eftersom ELF inte är stabil och i sig dynamisk, är det inte klart för talarna vad det kommunikativa syftet är, vilket kan leda till kommunikativ osäkerhet. Dessutom finns det i de flesta fall fortfarande en skillnad i kompetens mellan infödda och icke-infödda talare. För det tredje, även om det teoretiskt är möjligt att ”dekulturisera” det engelska språket och ”rekulturalisera” det som ett verkligt gemensamt och neutralt språk, är detta inte rimligt, särskilt mot bakgrund av ELF:s grundläggande instabilitet, som står i skarp kontrast till den starka kulturella roten av ENL-länder av stor ekonomisk, politisk och demografisk betydelse som Storbritannien, USA, Australien etc. (Mackenzie, 2014). För det fjärde, just på grund av skillnaden mellan en instabil ELF och en sedan länge etablerad ENL med starka litterära och nationella traditioner, är det osannolikt att ELF:s prestige kommer att motsvara ENL:s prestige.

Politiska konsekvenser

Ett möjligt alternativ, med tanke på att engelska har ett betydande inflytande och för närvarande används mer än något annat språk i internationell kommunikation, är att söka efter en annan strategi när det gäller användningen av engelska. Den kan i synnerhet uppfattas som en polycentrisk lingua franca, precis som *modersmål* som tyska, holländska (och engelska själv!) också är polycentriska. Det engagemang som detta leder till leder inte direkt till politiska åtgärder, men det kan bredda omfattningen av överväganden som rör språkpolitikens mål.

Om lingua franca anses vara polycentrisk bör användningen av engelska i internationell kommunikation omfatta det sätt på vilket engelska talas baserat på L1, vilket gör språket mer varierat internt. Detta tillvägagångssätt ger en tydligare kommunikationsstandard för att skydda sig mot rättsosäkerhet (vilket skulle vara fallet om FLE ansågs vara ett inlärningsmål). Som De Schutter (framkommande) visar, gör det möjligt att överföra L1-egenskaper och uttryck till engelska, vilket säkerställer en stabilare återkulturalisering, och det återställer en mer jämlik värdighet genom att tillägna språket, fastställa standarder för det och ge icke-infödda engelska användare förtroende för att det de talar också är (bra) engelska, enligt lokala regler, vars

standardisering ger talarna en mer trovärdig motvikt till ENL-standarderna än ELF:s volatilitet.

Referenser och fördjupning

- Av Schutter, H. (kommande). Global språklig rättvisa och engelska som Lingua Franca. I F. Grin & P. Kraus (red.), *Flerspråkighetens politik. Språklig styrning, globalisering och europeisering*. Amsterdam: Det är John Benjamins.
- Gazzola, M. & Grin, F. (2013). Är ELF effektivare och rättvisare än översättning? En utvärdering av EU:s flerspråkiga system. *International Journal of Applied Linguistics*, 23, 93–107.
- Jenkins, J. (2014). *Engelska som lingua franca i det internationella universitetet: Politiken för akademisk engelska språkpolitik*. Oxford: Det är Routledge.
- Mackenzie, I. (2014). *Engelska som Lingua Franca. Teoretiker och undervisning i engelska*. Oxford: Det är Routledge.
- Seidlhofer, B. (2011). *Förstå engelska som en Lingua Franca*. Oxford: Oxford University Press.
- Van Parijs, P. (2011). *Språklig rättvisa för Europa och världen*. Oxford: Oxford University Press.

60 Vilka är de lämpliga språkstrategierna för att tillgodose de mobila pensionärernas språkbehov?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Migrationen av relativt välbärgade pensionärer från norra Europa till pensionsorter längs Medelhavskusten ger upphov till särskilda sociolinguistiska sammanhang. Många pensionärer lär sig inte värdlandets språk, åtminstone inte på djupet. I stället använder migranter och andra lokala aktörer en rad olika språkstrategier för att tillgodose sina kommunikationsbehov. Vilka är dessa strategier och hur bör de lokala beslutsfattarna navigera i det komplexa språkliga landskapet med internationell migration som går i pension?

Vad säger forskningen?

Två normativa perspektiv på rörlighet och språklig mångfald i Europa kan identifieras. För det första spelar språkfrågor en framträdande roll i diskussionerna om integration av invandrare. Det anses ofta nödvändigt att invandrare lär sig värdlandets språk för att få tillträde till arbetsmarknaden och delta i politiska processer samt av kulturella skäl som rör tillhörighet och identitet. Ur denna synvinkel är det föredragna resultatet flerspråkighet på individnivå, dvs. invandrare lär sig värdlandets språk utöver sitt modersmål.

För det andra finns det både europeisk och nationell politik för minoriteters språk rättigheter, som ibland också gäller invandrare. Dessa rättigheter innebär att lagligt bosatta med ett annat modersmål än majoritetsspråk eller officiellt språk under vissa omständigheter bör ha möjlighet att använda sitt modersmål. Ur denna synvinkel är det föredragna resultatet flerspråkighet på samhällsnivå: värdsamhället tillhandahåller information inte bara på majoritetsspråket utan även på de relevanta minoritetsspråken, och tolkning eller översättning är tillgänglig i vissa situationer.

När beslutsfattarna ställs inför de rörliga pensionärernas språkbehov måste de hitta en balans mellan dessa två perspektiv.

Illustrationer och bevis

När det gäller pensionstagares internationella migration har MIME-forskningen identifierat ett antal språkstrategier som används av rörliga pensionärer.

1) Många pensionärer – åtminstone de från mindre språkgemenskaper – försöker inledningsvis lära sig värdlandets språk. Lokala myndigheter kan ha en roll att spela när det gäller att tillhandahålla språkkurser

som är anpassade till utländska pensionärers behov, såvida inte andra aktörer gör det. Pensionärer tenderar till exempel att föredra att fokusera på kommunikationsfärdigheter snarare än på grammatisk korrigering, och onlinekurser kan vara användbara på destinationer där många säsongsinvandrare inte kan delta i regelbundna kurser på plats.

Språkutbildning räcker dock inte. Äldre människor har ofta svårt att lära sig ett nytt språk och har färre möjligheter och incitament än ungdomar att lära sig det lokala språket. MIME forskning visar att pensionärer som migrerar för ”livsstil” skäl oftast små kunskaper i språken i sitt nya hemland.

2) I stället kan pensionärer ofta använda sitt modersmål. MIME-forskningen har identifierat fyra sätt att göra det. För det första har det i många pensionsmål vuxit fram utlandsbefolkade samhällen där pensionärer kan leva en stor del av sitt dagliga liv på sitt modersmål.

För det andra kan pensionärer använda sig av tolknings- eller översättningstjänster, som ofta är lättillgängliga på platser där många utländska pensionärer har bosatt sig. I MIME-undersökningen konstaterades dock att dessa språktjänster ofta tillhandahålls av vänner, bekanta eller tolkar utan formella kvalifikationer. I känsliga situationer kan detta vara ett problem. För det tredje har samförståelse (ömsesidig förståelse mellan användare av nära språk) rapporterats i vissa sammanhang. För det fjärde kan migranter tillfälligt återvända till sitt (tidigare) hemland för att utföra viss verksamhet, till exempel för att rådfråga sin läkare. Denna strategi kan beskrivas som ett ”resultat”.

3) Slutligen används engelska alltmer som lingua franca i pensionsmål, eftersom både pensionärer och lokalbefolkningen får bättre kunskaper i engelska. För många pensionärer underlättar detta livet om de kan kommunicera på engelska snarare än på det lokala språket. Men engelskans dominans innefattar också frågor om makt och status som kan vara känsliga i samspelet mellan infödda och utlänningar, och därmed för social sammanhållning. Dessutom verkar de lokala myndigheterna ibland ha alltför stort förtroende för engelska och anser att den information som ges på engelska är tillgänglig för alla utlänningar.

Detta är inte fallet, eftersom inte alla mobila pensionärer förstår engelska och även de som i allmänhet kan förstå bättre om de får information på sitt

modersmål. Engelska är ofta användbart för daglig kommunikation och spridning av allmän information, men tolkning eller översättning till modersmålet är nödvändig för att komplettera vissa grupper och individer, och i särskilt känsliga situationer.

Politiska konsekvenser

Pensionärer använder ett brett spektrum av språkstrategier för att hantera den dagliga kommunikationen. Beslutsfattarna måste erkänna och anpassa sig till denna mångfald, undvika "size One" - lösningar och vara beredda att använda olika språkstrategier beroende på situationen. Detta kan omfatta invandrarvänlig språkutbildning, samarbete med etniska föreningar, offentliga tolknings- och översättningstjänster av god kvalitet och en väl genomtänkt användning av engelska som lingua franca. Om värdlandets myndigheter kan och vill tillhandahålla tolktjänster på andra områden än rättsliga förfaranden, där så krävs enligt EU-lagstiftningen, bör sjukvård prioriteras.

Referenser och fördjupning

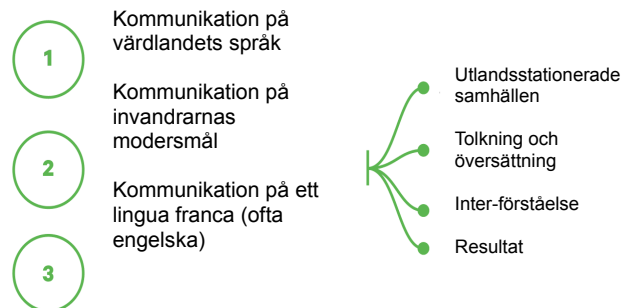
Casado-Díaz, M. A. (2006). Pensionering till Spanien: En analys av skillnaderna mellan nordeuropeiska

medborgare. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32, 1321–1339.

O'Reilly, K. (2008). *Samtal på Costa*. Publicerad av Lulu.com

Torkington, K., David, I., & Sardinha, J. (Eds.). (2015). *Att träna det goda livet: Livsstilsmigration i praktiken*. Newcastle och Tyne: Det är Cambridge Scholars.

SPRÅKSTRATEGIER FÖR PENSIONÄRERS INTERNATIONELLA MIGRATION

61 Hur kan samförståelse användas i professionella sammanhang?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, University of Reims Champagne-Ardenne

En av de största utmaningarna för offentliga och privata institutioner i Europa är hur man ska hantera ett brett spektrum av flerspråkiga kommunikationssammanhang, inklusive arbete. Studier i språkekonomi visar att en hög nivå av engelska inte nödvändigtvis är tillräcklig och att färdigheter i andra främmande språk kan belönas i stor utsträckning eftersom de erbjuder ytterligare en konkurrensfördel (t.ex. Grin, Sfreddo och Vaillancourt 2010). Alternativa lösningar för företag som är verksamma i ett flerspråkigt sammanhang är rekrytering av infödda talare, användning av professionella tolkar och översättare och tillhandahållande av intern språkutbildning. Parallellt med dessa välkända strategier är potentialen för ömsesidig förståelse fortfarande till stor del underutnyttjad, vare sig i muntlig eller skriftlig form.

Vad säger forskningen?

I professionella sammanhang observerades användningen av muntlig samförståelse vid personliga möten, både mellan nära medarbetare (Ribbert & Thije 2007) och informella möten (Klaveren & De Vries 2012). Ett antal fördelar har begärts för denna medlingsmetod, särskilt samband med lagarbete. När kollegor talar (eller har tillräckliga kunskaper) i relaterade språk (dvs. relativt närvarandra) kan dessa gemensamma språkkunskaper användas för att spara tid, undvika psykisk trötthet och överföra ömsesidig kulturell förståelse.

I yrkessammanhang med dokument som är skrivna på främmande språk är samförståelsen ganska utbredd, särskilt när den kombineras med användning av ordböcker eller översättningsverktyg. Skriftliga mottagliga färdigheter är mycket kostnadseffektiva av två huvudskäl.

För det första erbjuder de största möjliga flexibilitet, eftersom det med lite utbildning är fullt möjligt inte bara att uppnå en högkvalitativ förståelse av relateradespråk, utan också att hämta information från dokument som är skrivna på mindre närliggande språk, utan också från kontaktspråk (Castagne 2007). För det andra medför de inga direkta kostnader och kan minska behovet av tolknings- och översättningstjänster. En simulering av den interna kommunikationen mellan EU-institutionerna och medlemsstaterna tyder på att

införandet av ömsesidig förståelse mellan ledamöter av Europaparlamentet och EU-tjänstemän, som ett alternativ till en modell som uteslutande bygger på tolkning och översättning mellan alla officiella EU-språk, skulle minska antalet översättningspar avsevärt och spara flera miljoner euro (Grin 2008) och samtidigt främja flerspråkig praxis.

Illustrationer och bevis

För att utforska intercomprehension i professionella kretsar genomförde vi en studie av 10 tidigare utexaminerade från University of Reims Champagne-Ardenne som hade utbildats i mottagliga färdigheter i minst tre romanska språk (italienska, spanska, portugisiska) och tre germanska språk (tyska, engelska och nederländska). Nio av tio deltagare rapporterade att de använde skriven intercomprehension oftast i kombination med användning av en ordbok. Endast ett fåtal deltagare rapporterade dock att de använde sin förmåga att förstå varandra förmodligen dokument endast i privata sammanhang.

Således tenderar även yrkesverksamma som utbildats i mottaglig flerspråkighet att inte använda dessa färdigheter i muntliga sammanhang.

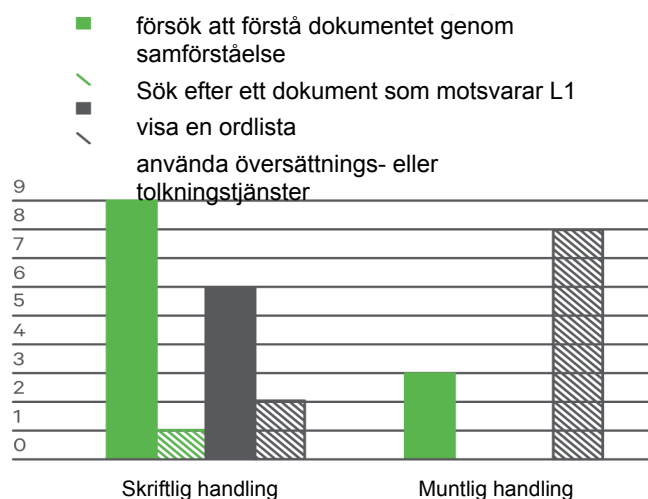
Detta tyder på att den professionella användningen av muntlig intercomprehension ännu inte ses som ett verkligt alternativ till strategier som lingua franca. En möjlig lösning skulle kunna vara att uppmuntra yrkesverksamma att uttryckligen komma överens om vilka medlingsstrategier de kan använda, till exempel genom att kortfattat diskutera sina respektive språkrepertoarer när de börjar arbeta tillsammans.

Politiska konsekvenser

Mot bakgrund av ovanstående skulle beslutsfattarna kunna överväga följande åtgärder.

1. Uppmuntra och hjälpa branschorganisationer att genomföra pilotprojekt som främjar användningen av intercomprehension, både för att bearbeta skriftliga dokument och för personliga kontakter inom teamen.
2. Yrkesorganisationer bör tillhandahålla individuell utbildning i interaktiva färdigheter i intercomprehension för personal som deltar i flerspråkiga team och skriftliga mottagningsfärdigheter för personal som ofta konfronteras med dokument som tagits fram på ömsesidigt begripliga eller redan delvis kända språk.

3. Inkludera utbildning i färdigheter i samförståelse för yrkesprofiler med flerspråkig och interkulturell inriktning.

DESVARANDES SVAR PÅ FRÅGAN: "I ANSIKTET AV ETT DOKUMENT PÅ FRÄMMANDE SPRÅK, VILKEN STRATEGI ANVÄNDER DU?"

Referenser och fördjupning

- Castagne, E. (red.) (2007). *Frågorna om samförståelse*. Coll. ICE 2, Reims: EPURE.
- Flin, F. (2008). Samförståelse, effektivitet och rättvisa. I V. Conti & F. Grin (Eds.), *Överensstämma mellan angränsande språk: till Intercomprehension* (s. 79–109). Genève: Det är Georg.
- Grin, F., Sfreddo, C. & Vaillancourt, F. (2010). *Den flerspråkiga arbetsplatsens ekonomi*. New York: Det är Routledge.
- Klaveren, S. & De Vries, J. (2012). *Praktiken och potentialen hos Intercomprehension. Forskning om hur effektiv förståelsen är när det gäller arbetsflödet vid Europeiska kommissionens generaldirektorat för översättning*. Utrecht-universitetet.
- Ribbert, A. & ten Thije, J.D. (2007). Mottaglig flerspråkighet i det interkulturella samarbetet mellan Nederländerna och Tyskland. I J.D. ten Thije & L. Zeevaert (red.), *Receptiv flerspråkighet: språkliga analyser, språkpolitik och didaktiska begrepp* (s. 73–101). Amsterdam: Det är John Benjamins.

62 Vilka är de bästa sätten att arbeta med maskinöversättning?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Det är lätt att få en gratis online-översättning, att bli chockad av misstag, och att förklara att system är värdelösa, och människor kommer alltid att översätta bättre. Men när maskinöversättningstjänster online lockar över 500 miljoner användare och finns tillgängliga på mer än 100 språk (Turovsky 2016) är det tydligt att människor tycker att de är användbara, särskilt i situationer med intensiv rörlighet. Utmaningen är att veta exakt vad maskinöversättning är rätt och när den ska användas.

Vad säger forskningen?

Eftersom maskinöversättning används inom många olika områden kan forskare välja de områden som bäst passar de resultat de vill uppnå. Den forskning som utförs av utvecklare och deras företag tenderar därför att överskatta den övergripande prestationen, lika lätt som sökandet efter motstånd hos traditionella översättare överskattar de dåliga resultaten. Vår undersökning av hur maskinöversättning faktiskt används i offentliga tjänster identifierar flera mycket olika scenarier.

Maskinöversättning i stängda områden: medan ett begränsat antal saker hänger samman på ett begränsat antal sätt, t.ex. i maskinhandböcker eller specifika datorprodukter, kan den råa kvaliteten på maskinöversättning vara mycket hög, även om resultaten måste verifieras ("postredigerad") vid högriskkommunikation. När interna maskinöversättningsmotorer används på detta sätt fungerar de som stora översättningsminnen.

Maskinöversättning för lågriskkommunikation: i alla situationer där kostnaderna för fel är minimala och förstås av användarna är det vanligt att man tillhandahåller maskinöversättning på användarens initiativ för språk som annars inte skulle få översättningar.

Detta kan ske på kommunala webbplatser, till exempel där användaren måste klicka på det berörda språket och måste informeras om att översättningen kan vara felaktig. Samma princip gäller i situationer där den dialogiska återkopplingen möjliggör verbal kontroll av översättningar, t.ex. vid medicinska konsultationer. I sådana situationer tenderar maskinöversättning att vara en av de lösningar som används av mobila personer.

Efterredigering inom öppna områden eller högriskområden: eftersom vanligtvis inte gällande, måste maskinöversättningar rättas ("postredigerad") av människan, kanske på flera olika sätt. På

många områden producerar post-redigering maskinöversättningar av liknande kvalitet som för helt mänskliga översättningar med viss tidsbesparing.

Icke-översättare som postförslag: inom många tekniska områden kan fältexperter som inte kan startspråket framgångsrikt efterredigera maskinöversättningsresultatet. De kan vara intresserade volontärer, som i fallet med "deltagandeupphandling". Deras arbete kan sedan kontrolleras av professionella översättare, beroende på vilken kvalitet som krävs.

Förredigering när flera målspråk krävs: huvudalternativet till post-utgåva är "pre-edition", där utgångstexten skrivs på ett förenklat och kontrollerat språk innan den drivs av ett maskinöversättningssystem. Kvaliteten kan vara mycket hög, och effektivitetsvinsterna ökar med varje ytterligare målspråk som krävs. Som regel, om du översätter till mer än fem målspråk, då kommer förredigering att vara bättre än efterredigering.

Illustrationer och bevis

Det finns många sätt att integrera maskinöversättning i arbetsflöden. En maximal modell är bifogade diagram av Carson-Berndsen et al. (2009). Texten går in längst upp till vänster, där de översättningsbara elementen extraheras och segmenteras automatiskt (vanligtvis i meningar) för bearbetning i traktion-minnessystem. Segmenten introduceras sedan ett maskinöversättningssystem som ger en version som kan revideras av volontärer eller målspråksexperter inom området i fråga. Professionella översättare reviderar sedan resultatet, gör sedan en stilistisk översyn och en översyn av målspråket. De översättningsbara elementen skrivs sedan in i originalformatet (rekonstruktion) med grafiskt material, och översättningen är klar för leverans. Det är naturligtvis inte nödvändigt att ha alla dessa steg i alla projekt, men alltså övervägas enligt behoven. Och det är inte nödvändigt att följa denna specifika ordning: Temizöz (2013) fann till exempel att kvaliteten var högre när ingenjörer på målspråket granskade publiceringen av översättare än i den andra riktningen. Den viktiga punkten är att ingen inom det professionella området presenterar rå maskinöversättning som slutprodukt.

Politiska konsekvenser

Följande riktlinjer bör beaktas av beslutsfattare som arbetar med maskinöversättning:

- maskinöversättning kan integreras i arbetsflöden som inkluderar efterredigering och/eller förredigering;
- Rå maskinöversättning bör endast presenteras i lågrisksituationer när användaren tar initiativet, gränserna förstås och språket inte skulle översättas på annat sätt. Brutto maskinöversättning i sig kan därför inte uppfylla de krav som grundar sig på språkrättigheter.
- Translaterutbildningen bör omfattas av - redigering och förredigering, och yrkesverksamma med dessa färdigheter bör anställas.

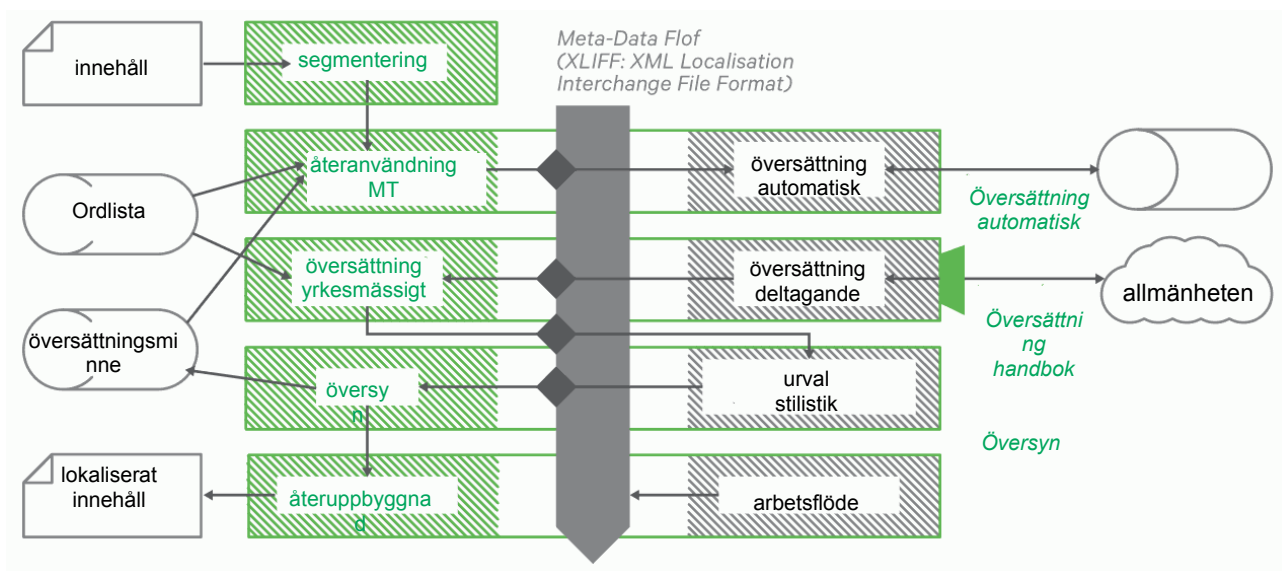
(2009). Integrerad språkteknologi som en del av nästa generations lokalisering. Fokus på lokalisering: International Journal of Localization, 8, 53–66.

Temizöz, Özlem (2013). *Postiting maskinöversättning utgång och dess revision*. Doktorsavhandling. Universitat Rovira i Virgili. tdx.cat/handle/10803/128204

Turovsky, B. (2016). *Tio år av Google Translate*. goo.gl/TjnUWk. Hämtad i maj 2017.

Referenser och fördjupning

Carson-Berndsen, J., Somers, H., Way, A., & Vogel, C.

63 Vem ska arbeta som tolk eller översättare?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza mot Ljubljani

Nyanlända migranter, tvåspråkigafamiljemedlemmar, yrkesverksamma inom andra områden (t.ex. sjuksköterskor) och tvåspråkiga anställda (t.ex. städare på vårdinrättningar) arbetar ofta som kulturmäklare i mycket känsliga sammanhang med anknytning till hälso- och sjukvård, rättstjänster, polis och skola, med liten eller ingen utbildning för dessa uppgifter. Dessa improviserade tolkar och översättare är regelbundet anställda av staten och andra berörda parter i olika EU-medlemsstater. Så behöver vi utbilda översättare och tolkar, eller kan vi använda tvåspråkiga och utbildade specialister för dessa kommunikationsändamål?

Vad säger forskningen?

Flera studier har analyserat situationer där tolkning utfördes av yrkesverksamma som inte hade utbildats till tolkar. De visar att professionella ofta överför felaktig information som leder till dålig kommunikation. Till exempel analyserade Elderkin-Thompson m.fl. (2001) 21 spansktalande patienter som kontaktade sin läkare med hjälp av sjukskötersketolkar. De fann att ungefär hälften av mötena resulterade i allvarliga kommunikationsfel, vilket äventyrar läkarens förståelse av symptomen och undergräver trovärdigheten i patientens oro. På samma sätt studerade Berg-Seligson (2011) poliser som agerade som tolkar under förhör med misstänkta och upptäckte att deras medling ledde till överföring av felaktig information som ledde till allvarliga kommunikationsfel.

Annan forskning visar att det finns betydande risker i samband med användningen av improviserade tolkar och översättare, bland annat att överföringen är felaktig (uppdrag och tillägg) och bristen på opartiskhet och sekretess.

Improviserade tolkar presenterar ofta sina egna åsikter, ifrågasätter uttalanden från den person som de tolkar uttalandet, vägleder svar eller svarar på frågor för den person som de tolkar, och ofta ägnar sig åt andra uppgifter utanför det tolkade samtalet (Cambridge 1999, Flores m.fl. 2003, Martínez-Gómez 2014; Lesch och Saulse 2014).

Illustrationer och bevis

Improviserade tolkar och översättare kan också skapa betydande misstro mot kommunikationen. MIME-undersökningen av asylsökande i Slovenien 2016 visade att migranter som måste använda tolkar i sin

kommunikation med myndigheterna vet att utbildade tolkar ofta används i den tolkade kommunikationen och att denna brist på utbildning leder till dålig kommunikation. En 33-årig man från Iran sa:

Officiella översättare och tolkar som översätter dokument, ja, är kvalificerade. Men de andra som bara är tolkar... Några av dem, de studerade inte, de flesta av dem, de studerade inte inom detta område, så de... Eftersom de kan språket, de kommer till jobbet. [...] ibland har det förekommit ett missförstånd mellan människor, eller en felöversättning mellan människor.

Denna lågkvalificerade arbetskraft leder då till frustration, som en 22-årig afghansk man sa:

Jag har ofta märkt att de flesta översättare inte kan förstå vad du vill förstå... antingen kan de inte förstå, antingen är de inte kapabla, jag vet inte... eller så kanske du inte kan förklara det som du vill, du vet. Och på så sätt går informationen förlorad på väg till tredje man.

Forskning visar att användningen av utbildade tvåspråkiga personer kan leda till en nedbrytning av kommunikationen och öka frustrationen bland deltagarna.

Politiska konsekvenser

För att undvika kommunikationsfel på grund av tolkning eller översättning av utbildade tolkar och/eller översättare bör beslutsfattarna överväga följande:

1. subventionera utbildning av yrkesverksamma, med tonvikt på förvärv av färdigheter i tolkning och översättning;
2. tillhandahålla utbildning för tvåspråkiga lärare, med tonvikt på att tillägna sig tematiska färdigheter (dvs. kunskaper på området), tolknings- och översättningsfärdigheter samt yrkesetik.
3. utveckla överkomliga utbildningsmöjligheter så att migranter kan få tillträde till yrket som lokal tolk och översättare.

Referenser och fördjupning

- Berk-Seligson, S. (2011). Förhandling och kommunikativ inkvartering i tvåspråkiga typsnittsfrågor: ett kritiskt sociolingvistiskt interaktionsperspektiv. *International Journal of the Sociology of Language*, 207, 29–58.
- Cambridge, J. (1999). Informationsförlust på tvåspråkiga medicinska intervjuer genom en otränad tolk. *Översättaren*, 5, 201–219.
- Elderkin-Thompson, V., Silver R. C., & Waitzkin, H. (2001). När sjuksköterskor dubblar som tolkar: En studie av spansktalande patienter i en amerikansk primärvårdsmiljö. *Samhällsvetenskap och medicin*, 52, 1343–1358.
- Flores, G. m.fl. (2003). Fel i medicinsk tolkning och deras potentiella kliniska konsekvenser vid pediatrika möten. *Barnläkare*, 111, 6–14.
- Lesch, H. M. & Saulse, B. (2014). Se över tolktjänsten inom hälso- och sjukvårdssektorn: en beskrivande översikt. *Utsikter*, 22, 332–348.
- Martínez-Gómez, A. (2014). Brottsslingar som tolkar för brottsslingar: bryter eller formar normer? *Tidskriften för specialiserad översättning*, 22, 147–193.
- Weisskirch, R. S. (red.) (2017). *Språkförmedling i invandrarfamiljer: Teorier och sammanhang*. London: Det är Routledge.

64 Hur och när bör översättnings- och tolkningstjänster tillhandahållas nyanlända migranter?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza mot Ljubljani

Den senaste tidens migrationsströmmar har gjort det svårt att stödja översättning eller tolkning inom ramen för medborgerliga, sociala, ekonomiska och politiska aktiviteter. Dessa tjänster är ofta representerade i medierna som en betydande och onödig dränering av offentliga medel. Olika språkpolicyer anger när översättning och tolkning ska tillhandahållas. I EU hardegaranteras i asylförfaranden genom direktiv 2013/32/EU och i straffrättsliga förfaranden genom direktiv 2010/64/EU. Det finns dock ingen EU-lagstiftning som garanterar förmedlad tillgång till offentliga institutioner (skolor, universitet, lokala centrum osv.), mänskliga och sociala tjänster (flyktingcentrum, självhjälpscentrum), hälso- och sjukvårdsinstitutioner, trosbaserade organisationer eller räddningstjänster.

Vilka är de sammanhang i vilka stöd för översättning och tolkning är avgörande och bör tillhandahållas av staten, och till vilken kostnad?

Vad säger forskningen?

Flera studier om användningen av icke-utbildadtolkar i domstolarna har visat att tolkning av hög kvalitet är nödvändig för att säkerställa en rättvis rättegång (Hertog 2015). Andra studier visar på vikten av högkvalitativt tolknings- och översättningsstöd inom hälso- och sjukvårdsorganisationer.

När det gäller hälso- och sjukvård kan avsaknaden av lämpligt språkstöd leda till otillräcklig diagnos eller dålig diagnos, försenad eller felaktig medicinsk behandling, alltför frekventa möten med läkaren, längre sjukhusvistelse och dubbla tester. Lindholm m.fl. (2012) analyserade ärendena om 3 071 patienter på ett sjukhus i USA mellan 2004 och 2007.

Längden på sjukhusvistelsen för patienter med begränsade kunskaper i engelska var betydligt kortare när professionella tolkar användes vid intagning eller vid både in- och utresa. Patienter utan professionell tolkning hade en genomsnittlig vistelse på 0,75 till 1,47 dagar längre än patienter som hade tolk vid både in- och utresa. Dessutom var det mindre sannolikt att patienter som fick tolktjänster vid inresa och/eller utresa skulle återtas efter 30 dagar. Besparingarna är ganska tydliga med tanke på att den genomsnittliga kostnaden för en dag av sjukhusvistelse i USA 2013 varierade från \$

1,791 (vinstdrivande sjukhus) till \$ 2.289 (icke-vinstdrivande sjukhus), medan den genomsnittliga lönen för en översättare eller tolk i ett amerikanskt sjukhus var \$22.90 per timme. Detta innebär att en tolk ska tillbringa ca 80 timmar med en patient innan tolkningskostnaderna överstiger kostnaden för den tid som sparas på sjukhuset.

Oförmågan att tillhandahålla tolknings- och översättningsstöd av hög kvalitet på hälso- och sjukvårdsområdet kan också ge upphov till klagomål och tvister. Quan och Lynch (2010) rapporterar att det i fyra delstater i Förenta staterna mellan 2005 och 2009 fanns 35 anspråk på totalt 2289 000 US -dollar för skadestånd eller förlikning och 2 993 800 i rättegångskostnader på grund av bristen på lämpliga språktjänster inom hälso- och sjukvården.

Illustrationer och bevis

En studie utförd av universitetet i Ljubljana intervjuade 38 asylsökande och lade särskild vikt vid användningen av översättare och tolkar (se Pokorn & Čibej 2017).

Resultaten visar att även när migranter har kunnat lära sig värdlandets språk saknar de ofta färdigheter att interagera i specialiserade sammanhang såsom intervjuer för asylförfaranden och möten med advokater och läkare, vilket framgår av en 26-årig intervjuperson från Iran som ibland tolkar inom hälso- och sjukvården:

Ja, utanför eller på doktors kontor. Från fArsi till engelska. Men jag förstår inte många ord för läkare, för kroppen, men jag lär mig mycket högt.

En liknande fråga togs upp av en 22-årig afghansk person som var i Slovenien vid tidpunkten för intervjun i fem år:

Jaganvände främst översättare och tolkar i början, när jag inte kände slovenska. Jag behövde dem mest för officiella relationer som intervjuer eller andra skyldigheter, eller på sjukhuset när jag pratade med en läkare, jag behövde alltid någon som kunde förklara vad jag menade.

Översättning och tolkning spelar därför en viktig roll i

början av integrationsprocessen och ger stöd i några av de mest utsatta situationer som migranter står inför.

Politiska konsekvenser

Mot bakgrund av dessa resultat bör tolkning och översättning av offentliga tjänster finansieras av staten och tillhandahållas nyanlända migranter i högrisksituationer, särskilt inom rättsliga, polisiära och hälso- och sjukvårdsstrukturer. Sådant stöd skulle bidra till att påskynda integrationsprocessen och samtidigt minska kostnaderna, särskilt på hälso- och sjukvårdsområdet.

Referenser och fördjupning

- Ertl, A. & Pöllabauer (2010). Utbildning (medicinska) tolkar – nyckeln till god praxis. Medint: Ett gemensamt europeiskt utbildningsperspektiv. *Tidskriften för specialiserad översättning*, 14, 145–164.
- Hertog, E. (2015). Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning i brottmål: genomförandestrategier för tolkning och översättning i brottmål. *Monti*, 7, 73–100.
- Lindholm, M., Hargraves J.L., Ferguson W. J., & Reed, G. (2012). Professionell språktolkning och slutenvårdens längd på vistelsen och återtagande. *Journal of General Internal Medicine*, 27, 1294–99.
- Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Tolkning och språklig inkludering – vänner eller fiender? Resultat från en fältstudie. *Översättaren*. (Online publ.: 24 nov 2017). doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406
- Quan, K. & Lynch J. (2010). *De höga kostnaderna för språkbarriärer i medicinsk malpractice*. University of California: School of Public Health, The National Health Law Program. www.healthlaw.org/publications/the-high-costs-of-language-barriers-in-medical-malpractice#.Vj78naR-QhY

Särskilda ämnen

- 65 Hur man tillämpar begreppet inkludering på mobila pensionärer? 168
- 66 Är flerspråkiga människor mer kreativa? 170
- 67 Hur fungerar skyddet av flerspråkighet i EU:s konsumentskyddslagstiftning? 172
- 68 Hur kan vi förhindra manipulering av etniska splittringar i geopolitiska syften? 174
- 69 Omfattar enspråkigheten i världshandeln undervisningen och praxisen i finansbranschen? 176
- 70 Innehåller den romska strategin för språkinlärning användbara lärdomar för språkundervisningspolitiken? 178
- 71 Vad kan göras för att hjälpa mobila pensionärer som behöver institutionsvård? 180
- 72 Hur kan man främja flerspråkighet i EU:s konsumentlagstiftning? 182

65 Hur ska begreppet inkludering tillämpas på rörliga pensionärer?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

MIME-ramen, samt aktuella politiska och vetenskapliga diskussioner om integration av invandrare, behandlar integration i värdsamhället. När det gäller internationell pensionsmigration (MIR = MRT) sker dock inkludering ofta i utlandsstationeradesamhällen, som definieras av en gemensam nationalitet och ett gemensamt språk, snarare än i förhållande till värdsamhället. Många pensionärer känner inte till värdlandets språk. Hur bör lokala beslutsfattare närma sig den specifika konstellationen rörlighet och inkludering som utgörs av relativt privilegierade äldre invandrare inom Europa?

Vad säger forskningen?

”Internationell pensionärsmigration” avser pensionärer från västvärlden som flyttar, antingen permanent eller tillfälligt, till ett nytt land för att söka en bättre livskvalitet. Faktorer som rör klimat, hälsa och andra livsstilar är ofta viktiga faktorer för migranterna, liksom ekonomiska faktorer.

Den internationella pensionsmigrationen skiljer sig från andra typer av migration genom att det försvårar social, kulturell och språklig integration i värdsamhällena. Det är svårt att lära sig ett nytt språk i hög ålder och människor som flyttar efter pensionen har mindremöjligheter än migrerande arbetstagare att träffa lokalbefolkningen. Rörliga pensionärer flyttar ofta säsongsvis mellan sina gamla och nya länder och är därför frånvarande från sin nya bostadsort under en del av året. Dessutom bor många pensionerade migranter i underavdelningar som byggts och sålts direkt till utländska köpare. Alla dessa faktorer utgör hinder för språkinläring och social integration.

Den låga graden av inkludering av pensionärer i värdsamhällena återspeglar också de särskilda sociolingvistiska landskap som har utvecklats i viktiga IR-destinationer. Dessa kännetecknas av stora utlandsstationerade samhällen (etniska klubbar, kyrkor, företag och sociala nätverk), utbredd användning av engelska som lingua franca och överlappning mellan MIR och turism. Dessa språkliga landskap gör det möjligt för många rörliga pensionärer att uppnå en god livskvalitet och en hög grad av inkludering i utlandsboende utan att lära sig värdlandets språk.

Ändå oroar sig den vetenskapliga litteraturen för att inkludering i etniska enklaver snarare än i majoritetssamhället kan undergräva den övergripande sociala sammanhållningen. Det finns också exempel på lokala farhågor och frustration i MIR-destinationerna när det gäller misslyckandet med integrationen av migrerande pensionärer. Allvarliga främlingsfientliga eller invandrarfientliga känslor hardock i allmänhet inte rapporterats för denna kategori av migranter.

Illustrationer och bevis

Forskning som genomförts inom ramen för MIME-projektet visar på ett antal sätt på vilka myndigheterna i värdlandet kan försöka underlätta inkluderingen av pensionerade migranter. Det kan främja möten, interaktioner och utbyten mellan pensionärer och ursprungsbefolkningar. Det kan stödja och samarbeta med lokala utlandsstationerade organisationer, anordna gemensamma festivaler och fester samt initiera olika sociala och pedagogiska möten.

Dessa kan vara organiserade utbyten mellan utländska pensionärer som vill öva på värdlandets språk och infödda som vill förbättra sin engelska (eller andra främmande språk), till exempel genom att bjuda in pensionärer till lokala skolor. Mer allmänt kan lokala myndigheter göra information om kulturevenemang och andra evenemang tillgängliga för utländska invånare på deras eget språk för att få dem att känna sig välkomna. Etniska klubbar, föreningar och kyrkor kan vara användbara partner i samarbete och spridning av relevant information.

Bostadsutvecklingen i viktiga kustdestinationer i MIR har helt klart inverkat negativt på inkluderingen. Många bostäder som byggts för utländska invånare ligger utanför stadskärnan, med ibland liten tillgång till kollektivtrafik. Dessa områden är stora enklaver av utlandsstationersom är isolerade från stadsdelar med ursprungsbefolkningar. Bättre stadsplanering kan styraden etniska segregeringen i bostäder och underlätta samspelet mellan ursprungsbefolkningar och migranter.

Forskning som genomförts inom ramen för MIME-projektet tyder dock på att fullständig integration i värdsamhället egentligen inte är ett alternativ i de särskilda sociala och språkliga miljöer som för närvarande kännetecknar viktiga europeiska MIR-destinationer. I stället sker inkludering främst i utlandsstationerade samhällen. Samtidigt ger

migrationen inom Europa många rörliga pensionärer en bättre livskvalitet. Om dessa pensionärer uppfyllde större krav på språkpassning, skulle de förmodligen vara mindre benägna att migrera. Dessutom leder migrationen av pensionärer i allmänhet inte till allvarlig fientlighet, protester eller andra främlingsfientliga reaktioner i värdsamhällena, delvis på grund av dess koppling till turism och ett relativt privilegium.

Politiska konsekvenser

Värdsamhällena kan uppmuntra lokala interkulturella möten och vidta åtgärder för att bekämpa segregering i bostadsområden i syfte att förbättra integrationen. Inkluderingen av pensionerade migranter, åtminstone i MIR:s viktigaste destinationer, kommer dock i stor utsträckning att ske i utlandsstationer baserade på nationellt ursprung och ett gemensamt språk. Resultatet av MIME-studien tyder på att de lokala beslutsfattarna inte bör förvänta sig eller kräva bred språkintegration av pensionerade migranter, utan snarare utveckla institutionella och språkliga strategier för att hantera den nuvarande situationen.

Referenser och fördjupning

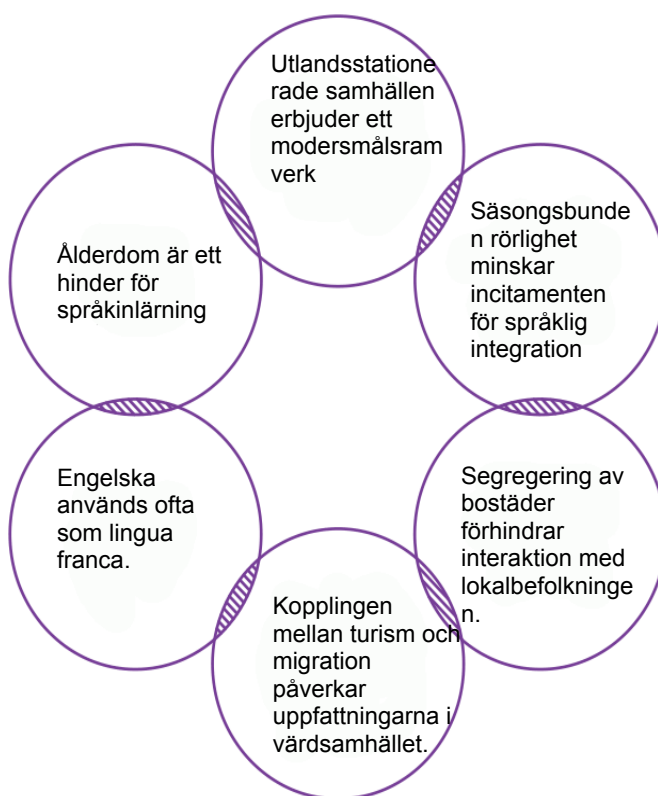
Betty, C., & Durán, R. (2008). Återkallade brittiska utlandsstationerade med hänvisning till betydelsen av sociala klubbar och integration i det lokala spanska samhället: En fallstudie. Malaga:

Observatorio Europeo de Gerontomigraciones, Malagas universitet. hdl.handle.net/10630/7279

Gustafson, P. (2008). Transnationalism i samband med pensionsmigration: Fallet med de nordeuropeiska pensionärerna i Spanien. *Etniska och rasistiska studier*, 31, 451–475.

King, R., Warnes, T., & Williams, A. (2000). *Livet vid solnedgången: Brittisk pensionering till Medelhavet*. Oxford: Vad är det?

FAKTORER SOM PÅVERKAR SPRÅKINLÄRNING OCH INTEGRATION I INTERNATIONELL PENSIONS-MIGRATION

66 Är flerspråkiga människor mer kreativa?

Guillaume Fürst, François Grin, observatoriet för finansuniversitetet i Genève

Det hävdas ofta att mångfald skapar kreativitet. Det är dock en bred fråga som ger upphov till en omfattande debatt. Den specifika frågan om flerspråkighet-kreativitet är en del av denna debatt. Med tanke på att flerspråkighet är positivt kopplad till kreativitet kan detta motivera att man främjar inlärning och användning av flera språk i olika sammanhang – från utbildning till näringsliv och privatliv.

Denna fråga utgör en begreppsmässig och empirisk utmaning och ger upphov till ett antal relaterade frågor: Vad är kreativitet? Hur kan vi mäta det och kvantifiera dess förhållande till flerspråkigheten? Kan vi specifikt rikta in oss på språklig mångfald och skilja den från andra former av personlig erfarenhet med anknytning till kulturell mångfald? Kan enskilda resultat generaliseras på andra nivåer (t.ex. små grupper eller hela företag)?

Vad säger forskningen?

I huvudsak kan kreativitet ses som en komplex kognitiv förmåga: integrering av flera förmågor (t.ex. olika tänkande, resonemang, allmän och områdesspecifik kunskap) som tillsammans leder till framtagning av nya idéer, utvärdering, urval och utveckling. Många andra faktorer, såsom personlighetsdrag eller miljömöjligheter, är nära kopplade till kreativitet. En definition som fokuserar på kreativitetens kognitiva aspekter återspeglar dock säkert många av dess väsentliga dimensioner. Studier om tvåspråkighetens inverkan på *kognitionen* har visat att tvåspråkighet, som manifesteras av språkförändringar, är positivt kopplad till kognitiva processer som flexibilitet i uppmärksamheten och förmågan att filtrera informationsom inte är relevant.

Dessutom verkar fördelarna med tvåspråkighet för sådana kognitiva processer vara generaliserbara till andra kognitiva processer, både verbala och icke-verbala (Bialystok, 2017).

Den specifika studien av kopplingen mellan *kreativitet* (skild från *kognition*) och *flerspråkighet* (i motsats till *tvåspråkighet*) har dock hittills inte uppmärksamats. Vissa banbrytande studier tyder på att tvåspråkighet verkligen bidrar till kreativitet, men många av dem är uteslutande inriktade på specifika befolkningsgrupper som invandrare, barn eller tvåspråkiga på hög nivå. Dessutom är det ofta svårt att i dessa studier avgöra om språkkunskaper i sig bidrar till kreativitet eller den övergripande mångkulturella erfarenhet som ofta förknippas med flerspråkighet.

Illustrationer och bevis

Den ursprungliga empiriska forskningen i MIME-projektet har ytterligare testat hypotesen om flerspråkighet-kreativitet och undvikit ovannämnda begränsningar. Data som samlats in från fyra ömsesidigt kompatibla studier (med ett totalt urval på 592 personer) användes för att testa en mängd olika modeller med hjälp av avancerade statistiska metoder.

I denna studie konceptualiserades flerspråkighet som en uppsättning färdigheter som kombinerar det totala antalet kända språk, samt produktiv och mottaglig kapacitet på ett andra, tredje och fjärde språk (bedömd med hjälp av ett standardinstrument baserat på den *gemensamma europeiska referensramen för språk*).

Kreativitet utvärderades med hjälp av två uppsättningar av variabler: 1) Kreativitetsenkäter som kombinerar utbildning om global idéskapande och möjligheten att välja ut idéer samt information om kreativa aktiviteter och prestationer inom flera områden (t.ex. bildkonst, musik, vetenskap). och 2) kreativitetssuppgifter, som kombinerar de poäng som erhållits för tre olika uppgifter (dessa poäng baserades på både inbördesutvärdering och objektiv utvärderingsförfaranden).

Som en sammanfattning av dessa resultat visar det bifogade diagrammet att för båda uppsättningarna av kreativitetsåtgärder har en slumpmässigt utvald person i befolkningen 50 % chans att få en högre kreativitetspoäng än genomsnittet, medan denna sannolikhet ökar till cirka 60 % om personen är flerspråkig. Dessa är genomsnittliga värden, och ju mer flerspråkig en person är, desto mer sannolikt är det att de är kreativa.

Flerspråkigheten är också kopplad till utländska erfarenheter. Flerspråkiga människor har i genomsnitt oftare rest och bott utomlands, och andra analyser visar att denna erfarenhet också har en positiv koppling till kreativitet. Även om hänsyn tas till dessa och andra faktorer som ålder, kön eller utbildning är flerspråkighetens inverkan fortfarande positiv och betydande, särskilt när det gäller kreativa uppgifter.

Politiska konsekvenser

I detta skede kan vi säga att det är mycket troligt att flerspråkigheten på individuell nivå främjar kreativitet – direkt, men också indirekt genom mångkulturell erfarenhet.

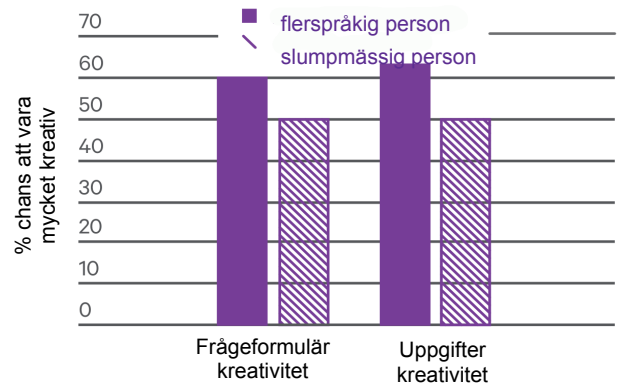
Med andra ord bör utformningen av politiska åtgärder för att öka flerspråkigheten leda till större kreativitet.

Särskiltföljande:

► Inläring av främmande språk kan förespråkas på grund av dess sannolika positiva inverkan på kreativiteten och den allmänna kognitionen, och på grund av den ”kick” effekt det ger den mångkulturella erfarenheten, som i sin tur också är kopplad till kreativiteten.

► Denna effekt blir tydligare när det gäller färdigheter i ett större antal språk, vilket tyder på att exponering för mer än ett främmande språk är särskilt gynnsam.

Även om det finns ett positivt samband mellan flerspråkighet och kreativitet på individnivå är det inte enkelt att överföra dessa resultat till grupper (och i förlängningen till ett helt samhälle). Litteraturforskningen tyder dock på att flerspråkighet och, mer allmänt, kulturell mångfald också har en positiv koppling till kreativitet på gruppnivå och sedan kan främja innovation. Socialpsykologins bidrag har visat att grupper utan inre mångfald är mycket sårbara för kollektiv reflektion. människor i dessa grupper vill ofta ha samförstånd, vilket leder till förhastade och ofta inte optimala beslut. Omvänt verkar grupper med minst en medlem av en minoritet vara mer kreativa, förmodligen för att minoriteter stimulerar avvikande tankar och flera perspektiv.

Referenser och fördjupning

- Bialystok, E. (2017). Den tvåspråkiga anpassningen: Hur sinnen rymmer erfarenhet. *Psykologisk bulletin*, 143.3, 233262.
- Fürst, G. & Grin, F. (2017). Flerspråkighet och kreativitet: A Multivariate Approach, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. doi.org/10.1080/01434632.2017.1389948
- Kharkhurin, A. V. (2012). *Flerspråkighet och kreativitet*. Bristol, Förenade kungariket: Flerspråkiga frågor.
- Paulus, P. B., & Nijstad, B.A. (red.) (2003). *Gruppens kreativitet: Innovation genom samarbete: Innovation genom samarbete*. Oxford University Press, USA.

67 Hur fungerar skyddet av flerspråkighet i EU:s konsumentskyddslagstiftning?

Christine Kaddous, Laura Marcus, University of Geneva

Flerspråkighet är en vanlig motsättning i spänningarna mellan Europeiska unionens ekonomiska integration och medlemsstaternas suveränitet. De senare har kunskaper om den språkordning som gäller inom deras respektive territorier, vilket innebär att medborgarna måste använda eller kunna ett visst språk. I de flesta fall fastställs regler för att skydda ett eller flera nationella eller officiella språk. Sådana nationella krav kan strida mot unionens primärrätt och/eller sekundärrätt som förbjuder varje nationell bestämmelse som utgör en begränsning av dess tillämpning, utom på rimliga grunder.

Vad säger forskningen?

Konsumentlagstiftningen är ett område där EU-lagstiftaren har antagit lagstiftning för att reglera användningen av olika språk. Denna lagstiftning innebär dock inte en fullständig harmonisering av de språkliga aspekterna av förhållandet mellan näringsidkare och konsumenter. Detta beror på att EU inte har någon allmän behörighet på detta område.

De förordningar som antas av EU:s lagstiftare riktar sig därför huvudsakligen till medlemsstaterna och berör särskilda områden. Förordningar innebär i allmänhet inte några direkta skyldigheter för ekonomiska aktörer att använda ett visst språk. De hindrar snarare medlemsstaterna från att begränsa de val som dessa aktörer kan göra för att välja ett eller annat språk när de upprättar en ekonomisk relation med en konsument. EU-lagstiftaren antar därför breda språkkriterier (utanspråkkunskaper i sig kan EU inte begära att ekonomiska aktörer använder ett visst språk).

EU:s medlemsstater måste inom ramen för sina respektive rättsliga bestämmelser genomföra EU-direktiv om konsumentskydd, och de ekonomiska aktörerna måste uppfylla de särskilda språkraven i den nationella lagstiftning som antas i enlighet med detta (se figur).

Illustrationer och bevis

Låt oss ta exempel på språkrav på EU-nivå på varuområdet, till exempel när det gäller märkning och marknadsföring, som kan betraktas som ”försäljningsätt”. Enligt vissa förordningar ska de ekonomiska aktörerna använda ett ”språksom lätt kan förstås av konsumenten”, medan andra kräver att medlemsstaternas officiella språkanvänds. När dessa

krav genomförs på nationell nivå får de en särskild innebörd: medlemsstatens officiella språk i Frankrike ska vara franska. ett ”språk som lätt kan förstås av konsumenten” kommer att vara franska och nederländska i Belgien.

När det gäller tjänster eller kontrakt finns det ingen specifik EU-språkregel, utan ett allmänt krav på språklig enhetlighet vid ingående och genomförande av avtal. På nationell nivå innebär detta krav att de ekonomiska aktörerna måste ge konsumenterna tillräcklig information om de språk på vilka ett avtal kan ingås eller en tjänst tillhandahålls, och transaktionen måste då ske på det överenskomna språket.

Politiska konsekvenser

De allmänna språkrav som antagits på EU-nivå kan tolkas av Europeiska unionens domstol. EU-domstolens rättspraxis definierar EU:s språkrav, vilket minskar medlemsstaternas flexibilitet när de antar språkrav. Ett ”språksom lätt kan förstås av konsumenten” är i de flesta fall det officiella språket i den berörda medlemsstaten, såvida det inte finns ett annat språk som är lättbegripligt och ett eller flera andra språk som kan läggas till av den ekonomiska aktören (utöver det språksom är lätt att förstå eller det officiella språket).

Även om domstolsväsendet fungerar bra för att uppfylla de ovannämnda språkkriterierna i händelse av en tvist, är det dock nödvändigt att förfina språkraven i linje med de mål som eftersträvas med EU-lagstiftningen. För närvarande finns det inga tydliga kriterier för att EU-lagstiftaren ska tillämpa valet av ett eller annat språkrav när den antar ny lagstiftning. Utvecklingen av sådana kriterier skulle säkerligen vara till nytta.

Referenser och fördjupning

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: *Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande*, KOM(2008) 566 slutlig, 18.9.2008.

Van Hamme, J. (2007). Språkens likvärdighet på den inre marknaden: domstolens bidrag, *Papers of European Law*, 43, 359–380.

De Witte, B. (2014). Lagstiftning om den inre marknaden och nationell språkpolitik. I K. Purnhagen & P. Rott (Eds.), *Varieties of European*

Economic Law and Regulation (s. 419–435). Berlin:
Det är Springer.

68 Hur kan vi förhindra manipulering av etniska splittringar i geopolitiska syften?

Žaneta Ozoliņa, Rihards Bambals, Latvijas Universitāte

En viktig kraft för EU ligger i medlemsstaternas stora kulturella, historiska och språkliga mångfald. Tredje parter, oavsett om de är statliga eller icke-statliga, kan dock utnyttja den flerspråkiga miljön, med negativa sociala och politiska konsekvenser. Sådana åtgärder kan äventyra den geopolitiska säkerheten på EU-nivå eller i olika medlemsstater, eller inom vissa av deras etniska minoriteter. Att vidta särskilda åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft hos alla språkgrupper, särskilt minoriteter som har liknande egenskaper med tredje parts potential, kan hjälpa EU och dess partner att undvika spänningar, upprätthålla stabilitet och öka säkerheten. Detta inträde i handledningen undersöker fallet med EU:s största granne, Ryska federationen, samtidigt som man beaktar att denna situation inte är unik.

Vad säger forskningen?

Sedan annekteringen av Krimhalvön och extern inblandning i Ukrainas inre angelägenheter har akademiker och beslutsfattare i hela EU ägnat särskild uppmärksamhet åt studien och sökandet efter lösningar på det nyahybridhotet (Racz: 2015; Winnerstig: 2014). Med hjälp av olika verktyg för ”mjuk makt” och ”hård makt”, såsom desinformation eller undermåttad verksamhet, kan tredje part, för att främja sina egna intressen, försöka påverka ett annat lands inre angelägenheter strax under tröskeln för en öppen konflikt. Flerspråkighet har varit ett centralt inslag i hybridstrategier. Genom att utnyttja den multietniska och språkliga bakgrunden hos minoriteter som har en historisk, etnisk eller språklig koppling till tredje part kan nationella samhällen vändas mot sin nationella politiska etablering.

Ryssland har uttryckligen prioriterat skyddet av ryska talare utomlands i sin utrikespolitik, säkerhetspolitik och militära doktrin. På grund av arvet från den sovjetiska eran och 1900-talets migrationsströmmar finns det viktiga ryskspråkiga grupper både inom EU (Estland, Lettland och Litauen) och i länderna inom det östliga partnerskapet med nära historiska, kulturella och språkliga band till Ryska federationen. EU har antagit flera politiska åtgärder för att förhindra potentiellt destabiliserande initiativ som kan manipulera dessa samhällens närvaro i motstridiga syften. I maj 2015 enades alla EU:s utrikesministrar om att utarbeta förslag om hur man ska hantera hybridhot och främja resiliens¹. Samma år inrättades arbetsgruppen East StratCom (EEAS), med ett uttryckligt mandat att identifiera och

vederlägga desinformation i hela EU². *Europeiska kompetenscentrumet för motverkande av hybridhot* (Helsingfors, Finland) har också hjälpt till att hitta praktiska lösningar³.

Att bygga upp motståndskraft, särskilt på samhällsnivå, är en av de möjliga lösningarna på hybridhot. På statlig nivå består motståndskraften av starka och stabila politiska och militära institutioner som bekämpar korruption och övervinnar andra stora sårbarheter bland alla etnolingssamhällen. Hänsyn måste också tas till minoritetssamfundets storlek, dess geografiska närhet till tredje part och inflytandet från de medier som den kontrollerar, eftersom dessa är väsentliga dimensioner i hanteringen av geopolitiskt känsliga situationer. Inom staten beror samhällets motståndskraft i synnerhet på människorskänsla av tillhörighet, graden av integration av ekonomin, uppfattningen av risker, språkkunskaper och andra förmågor inom både majoritets- och minoritetsspråkliga grupper.

Illustrationer och bevis

Fallet med de baltiska staterna är ett exempel på framgångsrikt motstånd mot hybridhot. Lettland och Estland har lyckats upprätthålla en hög nivå av nationell säkerhet genom att integrera sig med EU och Nato, samtidigt som man nästan helt har undvikit alla större konflikter mellan landets etnolingssamhällen. På statlig nivå uppfyller dessa baltiska nationer inte nödvändigtvis alla nödvändiga villkor för att motstå hybridhot: de är geografiskt nära Ryssland, har stora minoritetsspråkgrupper och står inför den starka närvaron av medier som kontrolleras av de ryska myndigheterna. Lettlands ryskspråkiga gemenskap har visat stor språklig och kulturell livskraft inom ramen för integrationspolitiken i Lettland efter återupprättandet av självständigheten (1991). Undersökningar, intervjuer och statistik visar dock att tusentals rysktalande fortfarande inte ansöker om lettiskt medborgarskap. sympati för Sovjettiden verkar fortfarande utbredd i en

- 2 Arbetsgruppen East StratCom publicerar veckotidningar om desinformation. se www.euvsdisinfo.eu
- 3 Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Lettland, Litauen, Nederländerna, Norge, Polen, Spanien, Sverige, Förenade kungariket och Förenta staterna. Deltagande i centrumet är öppet för EU:s medlemsstater och Natos allierade. EU och Natouppmanas att ansluta sig till centrumets verksamhet. www.hybridcoe.fi/about-us

1 Conseil of the EU, 18 maj 2015 (8971/15).

stor del av den ryskspråkiga gemenskapen. många beklagar Lettlands anslutning till Nato och en stor del av samhället vill stärka sina förbindelser med Ryssland. Samtidigt visar opinionsundersökningarna en stark lojalitet från det ryskspråkiga samhället till Lettland. Endast en liten del av denna gemenskap har redan hört talas om icke-statliga organisationer som sponsras av den ryska regeringen i Lettland (eller deras ledare) och stöder idén om en ”rysk värld”. få vill bo i Ryssland, eller är benägna att delta i storskaliga demonstrationer för att stödja ett sådant program. Forskning i grannlandet Estland visar liknande trender inom det ryskspråkiga samhället.

Politiska konsekvenser

Balansen mellan nationell säkerhet, inkludering och motståndskraft hos alla etniska grupper i länder både inom EU och i dess nationella sammanhang kan stärkas genom följande politik:

- Inrätta ett system med mätbara indikatorer för samhällets motståndskraft som ett praktiskt analytiskt verktyg, vilket skulle bidra till att mäta effektiviteten i den politik för integrering av minoriteter som antagits på EU-nivå och nationell nivå.
- beställa en alleuropeisk studie om hybridkampanjer och hybridhot och potentiella lösningar för att främja motståndskraften hos majoritets- och minoritetsspråkgrupper i EU:s medlemsstater och partnerländer.
- Stärka samarbetet mellan olika specialiserade organ som undersöker hybridhot och sätt att främja

motståndskraft och bekämpa propaganda, trolling på internet, falska nyheter och desinformation.

- Främjande av mediekunskap bland alla språkgrupper, särskilt i det eftersovjetiska geografiska området, som enligt EU:sveckorapporter mot desinformation ofta är föremål för desinformationskampanjer (särskilt på ryska). Det skulle kunna åtföljas av inrättandet av en alleuropeisk mediekanal med ryska motsvarigheter när det gäller resurser och innehållshantering vid BBC eller CNN som en alternativ informationskälla för ryskspråkiga samhällen som bor i EU.

Referenser och fördjupning

- Ozoliņa Ž. (ED) (2016). *Samhällssäkerhet: Uteslutning – Uteslutande Dilemma. Ett porträtt av den rysktalande gemenskapen i Lettland*. Riga: Det är Zinātne.
- Kallas K. (2016). Att göra anspråk på diasporan: Rysslands landspolitik och dess mottagande av den estnisk-ryska befolkningen. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 15, 1–25.
- Racz A. (2015). *Rysslands hybridkrig i Ukraina: Att bryta fiendens förmåga att motstå*. Institutet för internationella relationer.
- Winnerstig M. (red.) (2014). *Verktyg för destabilisering: Rysk mjuk makt och icke-militär påverkan i de baltiska staterna*. Publicerad av FOI.

69 Påverkar enspråkigheten i världshandeln undervisningen och praxisen i finansbranschen?

Marc Chesney, Paul H. Dembinski, Philippe Rudaz, finansobservatorium

Med tanke på deras historiska rötter i nordamerikansk forskning, de flesta dominerande finansiella teorier tar amerikanska lagar och institutioner som ” normal” miljö, vars anhängare förväntar sig att den ska expandera och så småningom råda över hela världen. Som ett resultat av detta har engelska blivit det dominerande språket för finans både i företag och i konferenslokaler där ekonomi och företagsekonomi undervisas. Till exempel använder många icke-infödda talare engelska i sitt dagliga arbete. Även om de kan behärska den professionella och tekniska jargong som förknippas med deras dagliga arbete, är de inte alltid i stånd att fullt ut ta hänsyn till den implicita och implicita normativa positionen i aktuell finasteori. Detta gäller särskilt integrerade synpunkter på institutionella och rättsliga frågor.

Samtidigt har finansföretagen i engelskspråkiga länder blivit globala. Detta ger först upphov till problem med ledning och rapportering, där flerspråkighet ses som ett hinder. Engelska (eller snarare en mycket engelsk-baserad professionell jargong) har gradvis blivit lingua franca i ledningen för många multinationella företag som är verksamma på global nivå. Den andra frågan gäller företagets bolagsstyrningsdimension och deras insatser för att utveckla enhetliga interna och externa kommunikationskanaler.

Vad säger forskningen?

En av de troliga konsekvenserna av de observerade trenderna är den ökande homogeniseringen av språk och världsbilder i finanskretsar. En undersökning som genomförts inom ramen för MIME-projektet visar i vilken utsträckning denna homogenisering påverkar de värden som styr yrkesutövningen.

Den globala finanskrisen har avslöjat vissa svagheter i finans- och företagskulturernas etik. Uppgifterna tyder på flera icke-ömsesidiga förklaringar: a) De tekniska förhållningssätten till finansiell utbildning och finansförvaltning, med litet intresse för etiska konsekvenser, B) det allmänt observerade gapet mellan det yrkesmässiga sammanhanget för arbete inom finanssektorn och det verkliga livet. en följd av detta är att aktörer som verkar i en abstrakt yrkesmiljö har svårt att förstå de långtgående praktiska konsekvenserna av sina beslut. C) bristen på verktyg för att snabbt identifiera de etiska dilemman som kan uppstå. Därför

behandlas och behandlas problem som rent tekniska frågor, medan institutionerna inte tar itu med deras etiska dimensioner och tillhörande dilemman. Frågan är därför om en utbredd enspråkighet i undervisningen och utövandet av finansiering bidrar till denna situation genom att uppmuntra etisk blindhet.

Illustrationer och bevis

Två grupper av svarande (studenter och utövare) intervjuades och ombads svara på två uppsättningar frågor. En första uppsättning frågor undersöker omfattningen och djupet av deras flerspråkighet, när det gäller färdigheter och användning. En andra uppsättning frågor fokuserar på respondenternas förmåga att hantera komplexa etiska frågor på engelska, jämfört med andra språk som de är välinformerade. Resultaten tyder på att deras förståelse av etiska dilemman och deras känslighet för dessa dilemman är svagare på engelska än på ett annat språk – ofta respondentens modersmål. Som framgår av siffran är andelen svarande som upplever etiska dilemman lägre bland dem vars engelskainte är modersmålet och som arbetar på engelska (40 %) än de som arbetar på sitt modersmål - inklusive engelska - och som lättare kan hantera etiska frågor.

Detta resultat har två stora konsekvenser. För det första är engelskans roll som lingua franca i allmänhet begränsad till de tekniska frågorna om ” business as usual”. Det faktum att främmande engelska färdigheter är partiska mot tekniskt innehåll gör kommunikation på engelska om ”soft”frågor, såsom etiska dilemman, problematisk i många multinationella företag. Detta kan leda till en allmän minskning av den etiska medvetenheten bland yrkesverksamma, vilket framgår av figuren.

Politiska konsekvenser

Även om engelska har blivit lingua franca av finans och näringsliv, är det ännu inte lingua franca där människor är mest bekväma med att identifiera och diskutera etiska frågor och tillhörande värderingar. Detta ökar asymmetrin mellan tekniska och etiska utmaningar. Genom att förhindra att etiskadilemman åtgärdas när de uppstår kan denna paradox så fröna till framtida finanskriser. Främjandet av ”djup” flerspråkighet (vilket innebär en bättre förståelse av språket utöver tekniska

språkkunskaper) är därför en viktig del av företagets ansvar.

Denna slutsats tyder vidare på att flerspråkighet kan bidra till att stärka de etiska ramar och ansvarsramar som används i Europa, i enlighet med vägledningen för företagsstyrning i Europeiska unionen (IFC 2015), och lägger vikt vid det flerspråkiga tillvägagångssätt som föreslås i språkhandledningen för europeiska företag (Europeiska kommissionen 2011). Det är erkänt att en etisk företagskultur är avgörande, men svår att reglera med ”hårdalagar”. I enlighet med vad som föreslås i EU:s bolagsstyrningspolicy - genom investerarens prisma (Pitt-Watson & Dallas, 2016), kan EU kräva mer enhetlig information om social och miljömässig styrning (ESG). Främjandet av flerspråkighet inom företag kan sedan inkluderas i ESG-ramarna. Slutligen bör man ägna större uppmärksamhet åt den språkliga mångfalden i ekonomi- och handelsskolorna för att undvika att de ekonomiska och finansiella disciplinerna blir allt mer otydliga och för att skapa en balans mellan elevernas språkkunskaper.

Referenser och fördjupning

Dembinski, P. H. (2017). *Etik och förtroende för finans*. Routledge: Vad är det?

ECODA (2015). Vägledning om praxis för företagsstyrning i Europeiska unionen. ECODA, IFC. goo.gl/E3kf5K

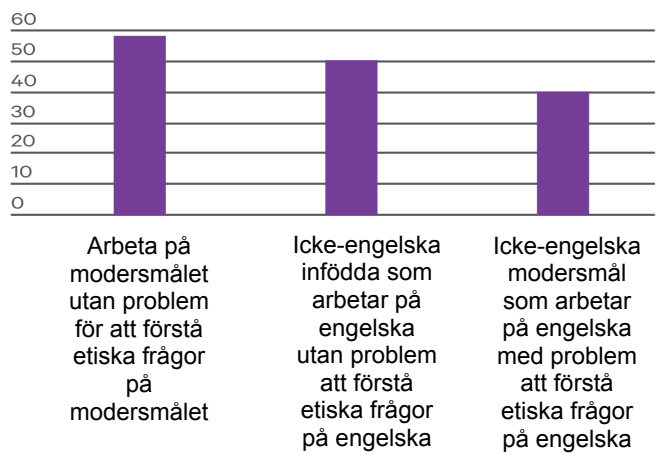
Europeiska kommissionen (2011). *Språkguide för europeiska företag*. goo.gl/Z3LkTk

Geipel, J., Hadjichristidis, C. & Surian, L. (2015). Hur främmande språk formar moraliskt omdöme. *Journal of Experimental Social Psychology*, 59, 8–17.

Gural, S. K. & Smokotin, V.M. (2014). Språket för världsomspännande kommunikation och språklig och kulturell globalisering. *Språk och kultur*, 1, 4–13.

Pitt-Watson, D. & Dallas G. (2016). *Bolagsstyrningspolicy i Europeiska unionen – genom en investerarlins*. CFA-institutet. goo.gl/GjYBkw

PROCENT AV DE SVARANDE STOD INFÖR ETISKA DILEMMAN

70 Innehållerden romska strateginför språkinläring användbara lärdomar förspråkundervisningspolitiken?

Lia Pop, Mona Stănescu, Universitatea din Oradea

Den romska befolkningen i Europa är ofta fattig och marginaliserad och har ofta begränsad tillgång till formell utbildning, än mindre utbildning genom sitt huvudsakliga gemenskapsspråk, romani. Dessutom innebär romernas nomadiska tradition ett ständigt möte med och konfrontation med andra språk – särskilt de som talas av majoriteten stillasittande befolkning i hela Europa. Som svar på dessa utmaningar har romerna utvecklat en uteslutande muntlig, flexibel och informell metod för att förvärva främmande språk. Denna unika erfarenhet kan innehålla värdefulla inslag för innovativa strategier för språkpolitik i samband med ökad rörlighet.

Vad säger forskningen?

Forskningen om flerspråkiga romer i Bihor, Rumänien, har belyst en strategi för språkinläring som kan beskrivas som ”atllärasig allt”. Detta tillvägagångssätt är rotat i samhället, där det byggs och överförs socialt. De pedagogiska studierna beskriver inte specifikt en sådan metod, utan har likheter med Michel Thomas språkinlärningsmetod, som fokuserar på oralitet, förtroende för enkel kunskapsöverföring och identifiering av språkliga likheter och förenklingar¹. Den möter också några av egenskaperna hos Maria Montessoris metod, som fokuserar på en trevlig inlärningsmiljö i flera åldersgrupper.

Strategin för romer är fortfarande ovanlig, eftersom den syftar till att hjälpa traditionella romska grupper att anpassa sig till de språkliga konsekvenserna av rörlighet, med hjälp av sina egna resurser, oberoende av något formellt utbildningssystem.

Förutom att vara uteslutande muntlig är dess viktigaste egenskaper flexibilitet och ständig anpassning till sammanhanget, öppenhet för improvisation och förbättring av begåvade medlemmar och inkludering av hela gruppen. Det har två huvudsakliga mål: (I) säkerställa omedelbar språklig interaktion med romska icke-talare som möjliga kunder för romska produkter och tjänster, och ii) göra det möjligt för romer att snabbt identifiera nya möjligheter. Det kan dock behandlas i form av standardaspekter av en utbildningsprocess, nämligen: I) undervisnings- och inlärningsinnehåll. II) lärarnas och elevernas roller. III) pedagogiska metoder.

1 www.michelthomas.co.uk/how-it-works.php, hämtat i maj 2017.

Illustrationer och bevis

Riktat undervisnings- och lärande innehåll: metoderna fokuserar på lexica ux element och effektivt använder ungefärliga fonetik, medan generativa strukturer – de vanliga ämnena för formellt lärande – inte anses vara av betydande intresse. Ordförrådet väljs för att vara effektivt i sammanhanget och för specifika användare. Kvaliteten på det delade innehållet garanteras av Pakiv (romerska ära), och viljan att dela det på ett korrekt och effektivt sätt härrör från Phralip (romska brödraskapet).

Flexibla roller för lärare och elever: fokuseringen på roll snarare än status gör det möjligt för smarta barn, ungdomar eller kvinnor att agera på lika villkor, när de delar kunskap med respekterade äldre. Till exempel blev en 13-årig flicka, den enda kunniga familjemedlemmen, familjen tolk och ”lärare” i Frankrike. Tillgång till ny teknik underlättar övergången från status till roll.

Inläringstekniker bygger på kollektiv uppmuntran i attityder, förfaranden och utvärderingar som främjar inlärningsframsteg.

Attityder spelar en avgörande roll, och romerna är mycket medvetna om gruppens behov av språkinläring och söker möjligheter att dra största möjliga nytta av alla resurser och att få gruppens stöd i detta avseende. Nyförvärv uppskattas, men även annonseras och delas med andra medlemmar i koncernen. Förutom att skapa prestige inom gruppen främjar dessa attityder positiva erfarenheter av lärande eller språklig anpassning i olika sammanhang.

Den traditionella romska strategin ”lära från alla” är en gruppmetod som är inriktad på gruppens och gruppindelningens behov. Dess enkelhet, liksom dess stressfria och billiga karaktär, rekommenderar den till andra grupper som står inför liknande sociala, kulturella och ekonomiska förhållanden. Denna metod verkar därför främst användas av de fattiga i rörligheten, däribland socioekonomiskt utsatta vuxna på arbetsmarknaden, såsom jordbruksarbetare i transit, som ofta har haft liten tillgång till läs- och skrivkunskaper.

Politiska konsekvenser

EU:s stöd till utveckling av språkkunskaper som en praktisk tillgång för missgynnade grupper skulle kunna undersöka möjligheterna att överföra romernas

erfarenheter till dessa andra kategorier av potentiella användare.

Flerspråkiga romer, som är bekanta med strategin ”lära alla” och utbildade romer som också har dragit nytta av formella tekniker i sin egen språkinläring, är uppenbara hjälpare. Pilotprojekt med romska aktivister, som stöds av EU och kontrolleras av lokala eller regionala myndigheter, skulle kunna inrättas för att testa överföringens effektivitet och övervaka inte bara utvecklingen av språkkunskaper utan även andra socioekonomiska indikatorer.

Referenser och fördjupning

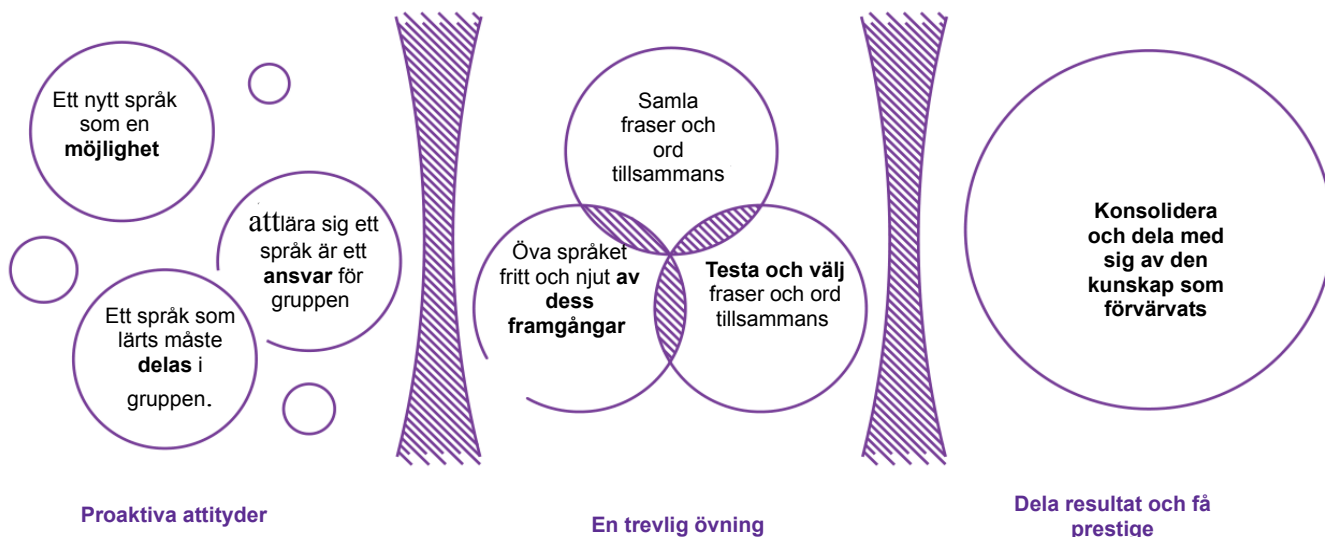
Grigore, D., Neacsu, M., m.fl. (red.) (2009). *Evaluarea politicilor publice educaționale pentru rromi*

[Assessing the Public Policies for Roma Education], Bukarest, Editura ALPHA DND.

Hancock, I.F. (2003). Språk Corpus och språkpolitik: Fallet med standardiseringen av Romani. I F. Daftary & F. Grin (Eds.), *Nation-byggnad, etnicitet och språkpolitik i övergångsländer* (s. 267–286). Flensburg: Europeiskt centrum för minoritetsfrågor & Budapest: LGI Böcker.

Marác, L. (2016). *Språkens och den flerspråkiga kommunikationens relevans för det sociala Europa?* Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo Universiteta. *Kul'turologia i Iskusstvovedenie*, 22, 83–98.

LÄR DIG ALLT FRÅN ALLA

71 Vad kan göras för att hjälpa rörliga pensionärer som behöver institutionsvård?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

De allvarligaste problemen i samband med den internationella pensionsinvandringen rör pensionärer som behöver vård och som inte talar det lokala språket tillräckligt och som inte har ekonomiska möjligheter att stanna på ett privat sjukhus eller vårdhem där de kan använda sitt modersmål. Det rör sig om äldre personer med allvarliga fysiska eller psykiska sjukdomar. Vad kan beslutsfattarna göra för att hjälpa dessa människor?

Vad säger forskningen?

Migration av vilda djur inom Europa är till största delen en relativt privilegierad form av rörlighet. Pensionärer i norra Europa flyttar till pensionsorter där de kan bo efter pensioneringen och där ett varmare klimat och andra faciliteter gör det möjligt för dem att leva bekvämt. Flera studier visar att pensionärer ofta inte lär sig mycket av värdlandets språk, men att de i allmänhet är överens om att använda antingen sitt modersmål eller engelska. Men i takt med att de åldras och deras hälsa försämras kan deras situation bli problematisk.

I sådana fall kan värdsamhällena i allmänhet endast erbjuda offentlig vård på lokalspråkinstitutioner, medan före detta hemländer eller pensionärskommuner kanske inte vill hjälpa till om pensionärerna officiellt har emigrerat och inte längre är inskrivna i sitt sociala trygghetssystem. För svårt sjuka äldre som behöver vård på sjukhus eller äldreboende kan oförmåga att tala det lokala språket vara ett allvarligt problem, särskilt i fall av hörsel och demens. Otillräcklig kommunikation på grund av språkbegränsningar kan leda till isolering och förvärrande av fysiska och psykiska hälsoproblem. Sådana villkor kan också i sin tur bidra till att minska språkkunskaperna.

Hemsjukvård, hemhjälp och stöd till sjuka föräldrar kan också vara svårt för dem som inte talar det lokala språket.

Illustrationer och bevis

En fallstudie av skandinaviska pensionärer som bor i provinsen Alicante i Spanien, som genomfördes som en del av MIME-projektet, belyser situationen för äldre migranter med dålig hälsa. Den offentliga äldreomsorgen i Spanien är mindre utvecklad än i de skandinaviska länderna, och pensionärer som är i behov av hjälp eller institutionsvård är huvudsakligen

beroende av privata tjänsteleverantörer. Det fanns några privata äldreboenden för skandinaviska pensionärer som behövde hjälp i sitt dagliga liv, med skandinavisktalande personal, tillgång till skandinaviska tv-kanaler och måltider och andra dagliga rutiner anpassade till skandinaviska vanor. Hemvårdstjänster med skandinavisk personal fanns också tillgängliga. Privata alternativ är dock kostsamma, särskilt för dem som behöver långvarig institutionsvård.

Pensionärer som inte talade spanska, som inte kunde ta hand om sig själva och som inte kunde betala för privat vård, kan vara i nöd i sitt eget hem eller socialt isolerade i en spansk institution. Socialarbetare från en skandinavisk kyrka eller volontärer från det skandinaviska samhället kunde besöka och ge hjälp, men den bästa lösningen i sådana fall verkade ofta vara att återvända till pensionärernas tidigare hemland.

Den ”permanent utträdet” verkar faktiskt vara en viktig språklig strategi. Många pensionärer vill inte vara beroende av institutionsvård i ett annat land, där de inte kan använda sitt modersmål.

De hade beslutat att flytta utomlands utifrån antagandet att de skulle kunna återvända ”hemma” om de blev allvarligt sjuka.

Viktiga informanter sade att de som vill komma tillbaka i allmänhet gör det. Skandinaviska konsulat och kyrkor samt internationella sjukhus har ibland bidragit till hemtransporten. Pensionärer som inte kan organisera sin egen återkomst på grund av exempelvis allvarlig sjukdom, demens eller alkoholism – eller som inte vill återvända – kanske inte hittar en tillfredsställande lösning.

Formella problem med tillgången till hälso- och sjukvård och sociala förmåner i det tidigare ursprungslandet kan också uppstå om pensionärer är registrerade som bosatta i Spanien. De tidigare ursprungsländerna har olika praxis i detta avseende, vilket delvis beror på hur de tillämpar de nuvarande EU-bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Politiska konsekvenser

Nationella myndigheter i ursprungs- och destinationsländerna bör vid behov på bilateral basis utveckla förfaranden för att tillhandahålla adekvat vård för pensionärer som är allvarligt sjuka och som inte talar det lokala språket. Ett exempel kan vara att utveckla samarbetet mellan vårdhem i värdsamhällena och högskolorna i ursprungsländerna för att underlätta praktik och yrkesutbildning för framtida läkare, sjuksköterskor och andra hälso- och sjukvårdspersonal på större IR-destinationer. Vissa sådana initiativ finns redan i Spanien.

I vissa fall är det dock klart att hemtransport är det bästa alternativet. Hemtransport kan vara en politiskt känslig fråga i ursprungssamhällena om pensionsmigrationen är kopplad till ”sökning” av skatteförmåner och sociala förmåner, särskilt i de fall där värdsamhällena tillämpar olika förmånliga skattesystem för att locka rika utländska pensionärer. Denna skattesub-uktion kan undergräva sammanhållningen och solidariteten inom EU i allmänhet. Det kan i synnerhet undergräva

ansträngningarna att skapa legitima möjligheter till utträde för rörliga pensionärer som i ett sent skede av sitt liv skulle behöva återvända till sitt tidigare hemland.

Referenser och fördjupning

- Blaakilde, A. L. (2015). Var är ”platsen” i åldrandet på plats? Transnationella frågor för den danska staten och dess pensionärer utomlands. *Journal of Housing for the Äldre*, 29, 146–163.
- Centrum för framtidsstudier. (2009). *Vård i Spanien: Studera de nuvarande och framtida vårdbehoven hos det brittiska Ex-Service-samhället som är permanent bosatt i Spanien*. Canterbury: Centrum för framtidsstudier.
- Hall, K., & Hardill, I. (2016). Tillbakadragande migration, den ”andra” berättelsen: Vård av svaga äldre brittiska medborgare i Spanien. *Ålder och samhälle*, 36, 562–585.

72 Hur kan flerspråkighet främjas i EU:s konsumentlagstiftning?

Christine Kaddous, Laura Marcus, University of Geneva

Det finns ingen enhetlig EU-strategi för språkkrav för medlemsstaterna i förbindelserna mellan företag och konsument (B2C). Denna situation kan leda till rättsosäkerhet.

Vad säger forskningen?

Språkkraven varierar från en EU-lagstiftning till en annan och är inte nödvändigtvis konsekventa. Vissa ologiska situationer kan till och med uppstå. På märkningsområdet förefaller exempelvis det språkkrav som gäller för märkning av livsmedel avsedda för djur (vilket kräver användning av medlemsstatens officiella språk) vara strängare än det språkkrav som gäller för märkning av livsmedel för ”människor” (som endast kräver användning av ett språk som lätt kan förstås av konsumenten). Det råder ingen tvekan om att ”medlemsstatens officiella språk” erbjuder ett bättre skydd för konsumenterna i en viss stat, vilket gör det svårt att förstå varför EU:s lagstiftare erbjuder mer skydd för djur än för livsmedel.

Illustrationer och bevis

Den nuvarande situationen ger upphov till en rad olika språkregler som är tillämpliga på de olika områden av konsumenträtten som regleras av EU-rätten. Mångfalden på detta område kan leda till rättsosäkerhet eftersom medlemsstater, ekonomiska aktörer och konsument inte kan förlita sig på ett enhetligt tillvägagångssätt. Snarare tycks EU-lagstiftningen utgå från fall till fall. Språkkriterier väljs inte av särskilda skäl, t.ex. de berörda konsumenternas sårbarhet, det område där en vara eller en tjänst säljs osv. Denna rättsliga tvetydighet kan skapa osäkerhet och ineffektivitet.

Politiska konsekvenser

Förbättringar av EU:s språkkrav kan övervägas, eftersom grundfördragen inte innehåller några särskilda befogenheter som gör det möjligt för EU att reglera språk användningen i medlemsstaterna. Två särskilda behov måste tillgodoses för att främja flerspråkighet i EU:s konsumentskyddslagstiftning.

Det första behovet gäller anpassningen av språkreglerna för konsumentskyddet för att säkerställa övergripande konsekvens. Detta gäller främst varu-

ochförsäljningsmetoder. Det skulle också kunna gälla tjänster, men det nuvarande kravet på språklig enhetlighet som gäller för det mesta på detta område (liksom förbudet mot otillbörliga affärsmetoder) är tillräckligt för att lösa eventuella språkproblem. Att införa särskilda kriterier skulle ibland hindra ekonomiska aktörer och konsument från att välja ett annat språk än det officiella språket eller det lättförståeliga språket. I vissa fall skulle detta inte gynna de avtalslutande parterna, eftersom det finns mer utrymme för förhandlingar på tjänsteområdet än på varuområdet. Att införa särskilda språkkriterier skulle därför minska denna förhandlingsmarginal och den fria rörligheten för tjänster. att bedöma när denna begränsning är fördelaktig och när den inte är fördelaktig är en fråga som kräver ytterligare överväganden, med särskild hänsyn till proportionalitetsprincipen.

När det gäller avtal om varor och försäljning är det nödvändigt att anpassa det befintliga systemet, men inte att ersätta det helt. Få tvister har uppstått mellan 1) ekonomiska aktörer och konsument och 2) medlemsstater.

Sedan 1990-talet har mycket få språkkrav på medlemsstater och ekonomiska aktörer lett till en tvist vid Europeiska unionens domstol. Även i sådana fall har EU-domstolens starka rättspraxis gjort det möjligt att lösa dem (de flesta av frågorna gällde märkning).

Även om denna rättspraxis existerar och löser de flesta av problemen, måste unionslagstiftaren emellertid ytterligare kategorisera språkkraven.

► För det första, när det gäller varor och försäljningsarrangemang, är det lämpligt att skapa en skala i språkkraven, beroende på det mål som eftersträvas av unionslagstiftaren och situationen i fråga. Kriterierna ”språk som lätt kan förstås av konsumenten” såsom de tolkas av Europeiska unionens domstol (som i de flesta fall betyder det officiella språket, såvida det inte finns ett annat språk som är lättare att förstå för genomsnittskonsumenten, vid sidan av ett eller flera andra språk) bör bli den allmänna regeln, eftersom detta skapar en balans mellan behovet av att på lämpligt sätt informera genomsnittskonsumenten (om nödvändigt och som en sista utväg, med hjälp av piktogram och symboler, enligt domstolens tolkning) och behovet av att säkerställa en effektiv fri rörlighet för varor inom

unionen.

► För det andra, när det är nödvändigt att stärka skyddet (t.ex. för särskilda konsumentgrupper som barn) bör ”medlemsstaternas nationella språk” tillämpas. Dettakriterium godkänns normalt av kommissionen och medlemsstaterna, eftersom informationen i princip ges bättre till konsumenten på det egna nationella språket (”ettspråk som lätt kan förstås” kan skilja sig från det officiella språket i den region där konsumenten befinner sig).

► För det tredje, och för att undvika en fullständig harmonisering av språkraven i EU:s konsumentskyddslagstiftning som skulle kunna leda till alltför stelhet och förhindra anpassning till oförutsedda situationer, bör EU:s lagstiftare ges möjlighet att hantera särskilda situationer som kanske inte hör till de två ovannämnda kategorierna (t.ex. turister, ”expatrierade” eller språkliga minoriteter för vilka en regel som medlemsstaternas officiella språk inte är särskilt användbar).

Det andra behovet gäller det allmänna främjandet av flerspråkighet i all EU-politik, även på

konsumentskyddsområdet. I detta avseende bör EU-institutionerna tillämpa artiklarna 21 och 22 i C:s häm om grundläggande rättigheter, där EU uppmanas att respektera den språkliga mångfalden. De måste betraktas tillsammans med artikel 3 (respekt för kulturell och språklig mångfald) och artikel 4 (respekt för medlemsstaternas nationella identitet) i fördraget om Europeiska unionen, för att främja flerspråkighet och språklig mångfald som ett övergripande mål som ska ingå som ett övergripande mål i all EU-politik och inte bara som ett underordnat ekonomiskt mål, såsom för närvarande föreskrivs i EU:s rättspraxis.

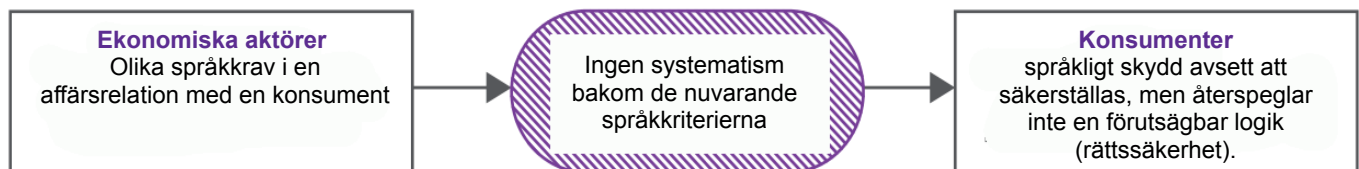
Referenser och fördjupning

Touijer, K. (2016). Språklig mångfald och konsumentskydd. *Översyn av EU-frågor*, 3, 381–390.

van der Jeught, S. (2015). *EU:s språklagstiftning*. Groningen: Europalagen.

Weerts, S. (2014). Lika språk? Utvecklingen av unionens språkordning mot bakgrund av rättspraxis, *Europeiska unionens officiella tidning*, 6, 234–241.

EU-LAGSTIFTNING OM KONSUMTION OCH SPRÅK: ÖVERGRIPANDE KONSEKVENSER FÖR VAROR

Förteckning över bidragsgivare

Rihards Bambals

Latvijas Universitāte

Cyril Brosch

Universitetet i Leipzig

Astrid von Busekist

Vetenskap Po Paris

Brian Carey

Universitetet i Limerick

Elisa Caruso

Universidade do Algarve

Marc Chesney

Observationsgruppen för finansiering

Jaka Čibej

Univerza mot Ljubljani

Marco Civico

Genèves universitet

Vicent Climent-Ferrando

Universität Augsburg

Manuel Célio Conceição

Universidade do Algarve

Neuza Costa

Universidade do Algarve

Helder De Schutter

Katholieke Universiteit Leuven

Paul H. Dembinski

Observationsgruppen för finansiering

Edgár Dobos

MTA Társadalomtudományi
Kutatóközpont, Budapest

Robert Dunbar

Edinburgs universitet

Nesrin el Ayadi

Universiteit van Amsterdam

Mark Fettes

Università di Milano-Bicocca

Sabine Fiedler

Universitetet i Leipzig

Alice Fiorentino

Universitetet i Reims
Champagne-Ardenne

Melanie Frank

Universität Augsburg

Guillaume Fürst

Observationsgruppen för finansiering

Núria Garcia

Universität Augsburg

Michele Gazzola

Humboldt-Universität zu Berlin

Jean-François Grégoire

Vetenskap Po Paris

François Grin

Genèves universitet

Per Gustafson

Uppsala universitet

Christopher Houtkamp

Universiteit van Amsterdam

Gabriele Iannàccaro

Università di Milano-Bicocca

Rudi Janssens

Vrije Universiteit Brussel

Christine Kaddous

Genèves universitet

Peter A. Kraus

Universität Augsburg

Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo

Uppsala universitet

Virginia Mamadouh

Universiteit van Amsterdam

László Marác

Universiteit van Amsterdam

Laura Marcus

Genèves universitet

Róisín McKelvey

Edinburgs universitet

Machteld Meulleman

Universitetet i Reims

Champagne-Ardenne

Sergi Morales-Gálvez

Katholieke Universiteit Leuven

Žaneta Ozoliņa

Latvijas Universitāte

Nike K. Pokorn

Univerza na Ljubljani

Lia Pop

Universitatea din Oradea

Anthony Pym

Universitat Rovira i Virgili

Philippe Rudaz

Observationsgruppen för finansiering

Andrew Shorten

Universitetet i Limerick

Mona Stănescu

Universitatea din Oradea

Nenad Stojanović

Katholieke Universiteit Leuven

Torsten Templin

Humboldt-Universität zu Berlin

Balázs Vizi

MTA Társadalomtudományi

Kutatóközpont, Budapest

Bengt-Arne Wickström

Humboldt-Universität zu Berlin